

; Program for Nova running RDOS. Message to system console

.TITL ITSMES

.NREL

.ENT START

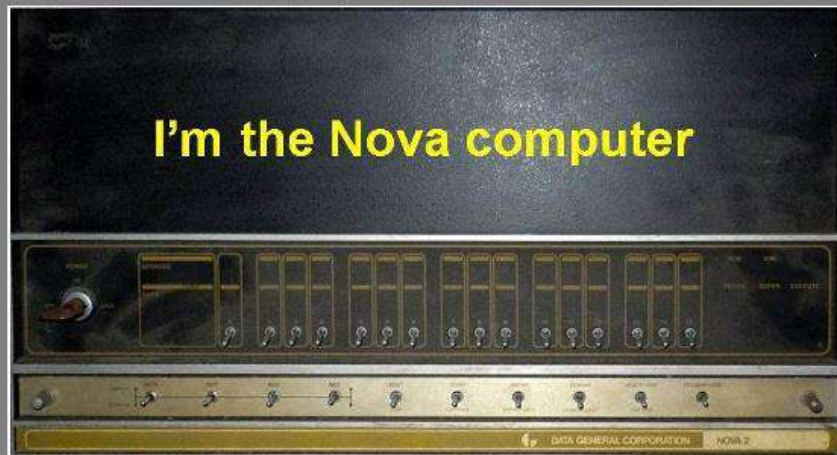
START: **Олесь Поліщук**

LDA 0, FNAME ; load acc. # 0 with byte pointer to file name

.SYSTEM ; call RDOS

.OPEN 1 ; open system console output on channel #1

JMP ERROR ; error return

.ERTN ; error exit

HALT ; any error is impossible

FNAME:

.+ 1*2 ; pointer to file name

.TXT "\$TTO" ; device as file

MES:

.+ 1*2

.TXT /I'm the Nova computer<15><12>/

.END START

Олесь Поліщук

I'm the Nova computer

© Олег Шеверда (Олесь Поліщук), 2018

Всі персонажі, від імені яких ведеться розповідь в даному творі, є вигаданими. Всякий збіг з реальними людьми та їх характерами є випадковим. Так само вигаданими є зв'язки згаданих персонажів з реальними подіями, функціонуванням державних та приватних установ.

Київ 2018

We shall not hunt together again, my friend. Our first hunt was here — and our last ... They were good days. Yes, they have been good days...
Agatha Christie. «Curtain»

1. Вступ. Програма

; Program for Nova running RDOS. Message to system console

; RDOS R5.0 Macro assembler

.TITL ITSMES

.NREL

.ENT START

START:

LDA 0,FNAME ; load acc. # 0 with byte pointer to file name

.SYSTEM ; call RDOS

.OPEN 1 ; open system console output on channel #1

JMP ERROR ; error return

LDA 0,MES ; load acc. # 0 with pointer to text

.SYSTEM

.WRL 1 ; ask system write line on screen

JMP ERROR ; error return

.SYSTEM

.RTN ; normal exit

ERROR: .SYSTEM

.ERTN ; error exit

HALT ; any error is impossible

FNAME: .+1*2 ; pointer to file name

.TXT "\$TTO" ; device as file

MES: .+1*2

.TXT /I'm the Nova computer<15><12>/

.END START

2. Пауль Кляйн. Жовтень 1990 (наживо)

- Херр доктор Кляйн, до вас прийшов херр інспектор Ретінгер з кримінальної поліції Мюнхена - старенька Кірстен вирішила повідомити про візит поліцейського особисто, а не через спікерфон.

- Просіть його зайти, фрау Кірстен, - кажу я.

«Тільки поліцейського мені зараз не вистачає», - майнула думка. Мене звинувачують на раді директорів у ретроградстві, тому що чіпляюсь за стару систему управління базами даних IBM. А більшість в раді агітує за наш німецький Informix. Німецький... Забули вже історію з вітчизняним Adabus. Теж кричали свого часу: «Це краща система всіх часів».

А я вважаю, що система DB2 від IBM себе добре зарекомендувала і так зненацька змінювати фундаментальне програмне забезпечення нема ніякого сенсу. Знижки на Informix не покривають витрати на адаптацію і, головне, витрати на навчання адміністраторів баз даних. Ось про що думаю, а тут зненацька прийшов поліцай.

- Дозвольте, херр доктор Кляйн?

Ретінгер виявився типовим поліційним інспектором, точно як в наших телефільмах: сірий твідовий піджак, темні брюки, зім'ята і якась не свіжа біла сорочка. Чорна краватка, аби як пов'язана, заслуговує знаходитись не на шиї, а в смітнику. Важко сказати, в якого перукаря стригся цей поліцай. Єдине раціональне пояснення – його так загримували на якійсь аматорській кіностудії. Здається, що це є своєрідною формою для поліцаїв у цивільному.

- Сідайте, херр Ретінгер. Секретарка повідомила мене, що ви з поліції. Чим можу служити?

- Херр доктор Кляйн, я навідався до вас з приводу аварії, якої ви були свідком сьогодні вранці. Audi Quattro UR Turbo, 1985 року випуску. Реєстраційний номер...

- А, так. Це було жахливо... Аварія сталась недалеко від Олімпійського стадіону. Я саме їхав по Дахауер штрассе. І тут раптом... Зазвичай я сиджу на задньому сидінні, так що вибух першим побачив мій водій Салех. Він щось вигукнув по своєму. «Йалла», здається. Далі він припаркував наш BMW і побіг до палаючого Audi, щоб надати допомогу. Я слідував за ним із заднього сидіння. Як Салех опинився біля Audi, він схопився за голову, наче з відчаю. Справа в тому, що Салех є турком і людиною більш емоційною ніж ми, баварці.

- Звісно, - підтверджує мої спостереження херр Ретінгер, ще ї на додачу киває головою.

- Але це ще не все, херр Ретінгер. Салех раптом почав махати мені рукою, наче звав мене до Audi. Він був настільки наполегливий, що я, врешті, вийшов з авто і підійшов до Салеха. Там я побачив жахливу картину. На тротуарі лежав чоловік невисокого зросту, міцної статури. Очевидно, що то був водій тієї злочасної автівки. Одяг на ньому частково обгорів. До шиї та обличчя прилипли шматки розплавленого пластику. Чоловік страшенно мучився. Салех схопив мене за руку і сказав, що нещасний повторює якусь фразу. Я схилився до нього і він кілька разів прошепотів... Здається, він говорив англійською: «as Nova computer».

- Ви не могли б спробувати написати це, - Ретінгер підсовує мені свій заявлений блокнот.

Я записую, що чув і повертаю блокнот поліцейському. Він дивиться на три слова і довго мовчить.

- Це все що він казав?

- Так. Майже одразу він втратив свідомість, а за хвилину приїхала швидка допомога. Нам довелось відійти.

- А чому підірвана машина стояла біля тротуару у напрямку протилежному руху? – задає питання поліцай.

- Важко сказати, - відповідаю я. – Може, під час вибуху машину розгорнуло. Я сидів позаду і побачив палаюче авто тільки як Салех звернув на те мою увагу.

- Херр доктор Кляйн. У мене до вас ще одне питання. Загиблий виявився іноземцем, що не так давно емігрував до Німеччини з ССРСР. До еміграції проживав у місті Харків. За національністю він є євреєм на прізвище Кінігісер. Вам не знайоме це прізвище?

- Ні. Але чи не хочете ви якимсь чином зв'язати цю аварію зі мною?

- Так. Якщо припустити, що загиблий мав намір здійснити замах на вас.

- На мене? Навіщо?

- Ви є фінансовим директором компанії Rodhe und Schwartz, однієї з найбільших в Мюнхені.

- Ну, і що з того?

- Згадайте «Червоні бригади» чи нашу «Червону армію», херр доктор Кляйн.

- Загиблий не схожий на терориста, - кажу я.

Тут інспектор Ретінгер криво посміхається.

- У терористів нема особливих прикмет, - каже він.

- Ну, можливо. Гадаю це є ваша робота - розібратись чи є зв'язок між тим емігрантом і мною.

- Так, звісно. Всімлюсь вам рекомендувати покинути країну десь на два тижні. Візьміть відпустку. Купіть тур до Таїланду, наприклад. Там о цій порі ще тепло як влітку.

- Можливо я скористуюсь вашою порадою. Дуже дякую, - кажу я після довгої паузи.

- О, облиште. Якщо будуть якісь відомості про причетність загиблого до терористичної організації, ми вас одразу повідомимо.

- Дякую и бажаю успіху у вашому розслідуванні, херр інспектор Ретінгер.

Замах на мене, то є, звісно, дурістю. Але може, дійсно, податись до Таїланду, як рекомендує цей поліцай? Принаймні вщухнуть пристрасті щодо корпоративного стандарту на систему управління базами даних. І навіщо я, фінансовий директор, встряв в цю суперечку?

Щось я почав нервувати. Це ніяк не годиться. Прокляття. Інцидент зранку і суперечка на нараді зовсім вибили мене з колії. А тут ще цей поліцай...

Чи не закурити мені сигару, щоб заспокоїтись.

- Фрау Кірстен, ви пам'ятаєте де я дів свої сигари?

- Але ж ви вже місяць як кинули курити...

- І що?

- Херр доктор Кляйн, я вирішила, що якщо вони вам більше не потрібні то... - старенька Кірстен заговдає не самому цікавому місці.

- Ви їх викинули, продали чи подарували своєму внукові? – здається я знайшов спосіб привести до ладу свої почуття. Бідна фрау Кірстен.

Офіс компанії Rodhe und Schwartz в Мюнхені

Audi Quattro UR turbo (1985)

3. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

- Містер Сімс, наша вимога є такою: у всіх файлах, як текстових так і мультимедійних, цих людей ви будете називати містер та місіс S.

Її звать Моніка Родрігес. Як каже «цих людей», то крутить вказівним пальчиком, направленим у небо. Вона сидить навпроти мене за скляним столиком у холі, побудованому в стилі хай-тек.

Хол, як і весь скляний будинок, належить саме цьому містеру S та його дружині. На двох їм вже років сто тридцять. І це число вони ділять навпіл. Пікантність в тому, що містер та місіс S мають різні слов'янські прізвища, але всі вони в англійській транслітерації починаються саме з літери «S». Ось так от...

Але ж про Моніку. Ніяк не сподівався зустріти тут, у Воррінгтоні, живого представника корпорації X. Саме так я повинен називати організацію, на яку, як виявилось, працює містер S.

Міжнародна корпорація X є формально американською. Свого часу була мода на створення таких конгломератів, Whirlpool, наприклад. Місіс Родрігес теж є американкою. Її латинське ім'я є, до певної міри, зовнішнім антуражем. Як і красиве обличчя та ладна фігура. Скромне бежеве платтячко якимсь чином підкреслює її розвинені форми. А поза формами, по суті, місіс Родрігес є справжнім злим американським адвокатом, що працює на корпорацію X. І занесло її в цю вітальню, гадаю, те, що я напросився на бесіду з доктором S. Очевидно, що в корпорації бережуть інкогніто свого позаштатного співробітника.

- Звісно, що у вашому інтерв'ю ви не будете зачіпати теми досліджень, які проводить доктор S на замовлення нашої корпорації.

В неї низький приємний голос. Якби ще не цей жажливий американський акцент. Як вона виголошує свої вимоги, то схиляє голову до скляного столика, де лежать кілька папірців та її білого кольору iPhone. В такі моменти її обличчя закриває від мене хвилясте каштанове волосся. Я вже наперед знаю, що як підніматиме очі від папірців чи екрану, то відкине доглянуте волосся звичним рухом руки. Тонкі випещені пальці зануряться у густу гриву і вона обов'язково подивиться мені в очі. Я не провидець. Просто вона так робить повсякчас.

Я ловлю себе на тому, що чекаю на цей момент. Але Моніка Родрігес все продовжує розглядати щось на столі. Це їй потрапила на очі моя тьмяна бізнес картка.

- Так, Global Research, Ltd, Редінг. Містер Тревор Сімс. Чекайте! – вона поправляє таки волосся, але робить це поспіхом, не так красиво як завжди.

- Щось не так, мем? – це вже я питаю.

- Ну... Ваше прізвище пишеться через «ай», а в моїх документах скрізь «вай». Читається так само... Вибачте, містер Сімс. Мені треба терміново передрукувати ваше зобов'язання. Прокляття, де я це можу зробити ?

Вона вскакує з симпатичного диванчика. Я інстинктивно теж підводжусь і тільки тут впевнююсь, що місіс Родрігес має ріст трохи менший моїх шести футів. Ріст не робить її незграбною і не заважає їй крутитись, оглядаючись на всі боки. Напевне, вона шукає принтер і спосіб як надрукувати виправлений документ, який, очевидно, я маю підписати. Дитяча хитрість цієї процедури зводиться до того, що як я оприлюдню якийсь їх науковий секрет, то мене за це можна судити.

Передбачається, що злякавшись такої своєї долі, я цей секрет оприлюднювати не буду.

Раптом Моніка Родрігес нахилиється над столом, двома своїми красивими пальчиками перебирає папірці і підбирає мою бізнес картку, де я задекларований як співробітник маленької компанії Global Research з Редінгу. З моєю картою та своїм iPhone вона енергійно йде кудись в глиб будинку. Як дивлюсь на її ходу, то роблю висновок, що її статура та хода базуються не на громадянстві чи приналежності до міжнародної компанії, а, все ж таки, на її етнічному походженні.

- Почекайте, містер Сімс, будь ласка. Спитаю місіс S... Вона, можливо, знає, чи є в цьому домі принтер і чи можна щось надрукувати з мого iPhone.

З цими словами місіс Родрігес, похитуючи стегнами, зникає у коридорі. Очевидно, що в бік кухні. Бо місіс S погрожувала пригостити всіх нас чимсь смачненьким. От тільки треба дочекатись повернення доктора S з якогось супермаркету.

Отже, я залишаюсь наодинці. Досить таки великий хол будинку подружжя S здається мені порожнім і не затишним. В кутку губляться скляний столик, диван та два крісла. Основою для всіх цих меблів є хромовані сталеві труби. Оскільки оку більше зачепитись в холі нема за що, я дивлюсь вгору. Замість звичайної стелі бачу скелет з пофарбованих у біле труб, що тримають нахилені скляні поверхні, які слугують дахом холу. А може й всьому будинку. Якісь з труб сміливо пересікають цей своєрідний скляний дах, щоб підтримати орієнтовані на південь сонячні батареї. Очевидно, що той, хто проектував цей будинок певним чином не був байдужим до труб.

Я підходжу до скляних вхідних дверей. Важка, на вигляд, скляна плита здвигається на причуд легко. І я виходжу на галявину перед домом. Іду бетонованою доріжкою до вулиці. Та і не вулиця це, а Холіхед Клоуз, такий собі комфортний глухий кут, де зручно та затишно проживають заможні мешканці славного Воррінгтону.

Таких глухих кутів тут, на північному заході міста, є декілька. І весь цей район, що обмежений петлею Кромвель авеню, якщо вірити карті, має назву Коллендз. З під'їзної дороги можна добре розгледіти фасад будинку родини S. Чи здібний архітектор, чи сам талановитий доктор S, запроектували фасад подібний до всіх інших сусідніх будинків – скляний хол, що обрамлений якісною темно червоною цеглою. Такою самою як і в сусідніх будинках. Порожній хол, не виключено, слугує саме для того, щоб оригінальний будинок містера S з фасаду виглядав схожим на сусідні. А все це металеве і скляне буйство у стилі «хай-тек» з дороги виглядає тільки натяком. Саме як декольте в скромному платтячку місіс Родрігес тільки натякає на пишні форми її грудей.

От, до речі, на дорозі запаркований її Vauxhall Ampera. Весь розписаний назвою прокатної компанії Zipcar. Так що американський адвокат для пересування Великою Британією вибрала електричну тягу. А мій Mini я залишив на доріжці, що веде до гаражу. Та і не мій він зовсім, а належить нашій компанії Global Research - дюжині невдах, що об'єднались у спробі допомогти собі вижити.

Поруч з не моїм Mini запаркований двомісний Smart родини S. Оскільки відомо, що S подався кудись на авто, то цей електричний Smart не є їх єдиним засобом пересування. На світло сірих дверцятах наклеєний британський прапорець. Точно як на армійській броньованій техніці. Містер Креншоу згадував, що доктор S схильний до використання в побуті британської символіки, як прапор, силует Біг-

Бену чи портрет королеви. Так і не зрозуміло, чи то є в нього емігрантський синдром, чи містер S дійсно є завзятим англоманом. Мабуть, що його другим авто є військовий Landrover. А з іншого боку, яка різниця? Головне, що доктор S згодився поділитись своїми думками про сучасну Україну. І на радість зuboжілій фірмі Global Research з Редінгу, обіцяв зробити це цілком безкоштовно.

Але природа не терпить такого прояву безкорисливості. І одночасно зі мною, до доктора S навідується адвокат з корпорації X. Мабуть, якщо б це був якийсь засушений законник, спілкування з таким було б для мене простішим ніж з цією жінкою, що схожа на артисток зі студії Telemundo.

Моя бідна мати любить дивитись нудні, як на мене, серіали цієї студії, що зібрала в Майамі, Флорида, всіх латинських артистів, які емігрували до США. В тій студії працюють актрисами жіночки, схожі на місіс Родрігес – високі фігуристі кароокі красуні. В більшості своїй вони повністю позбавлені артистичних талантів. Так що зовнішній вигляд є їх єдиною козирною картою. Боюсь, що таке моє переконання, з яким повністю не погодилась би моя мати, зашкодить моїм відносинам з цією жінкою адвокатом.

В правій кишені мого піджака вібрує телефон. Тому правою ж рукою я прикладаю його до відповідного вуха. Я встигаю роздивитись на екрані перекошене обличчя свого шефа Артура Сінгла перед тим, як доторкнутись до піктограми, що зображає зелену телефонну слухавку. Тож голос Артура я почув одразу.

- Доброго ранку, Тревор, чому не доповідаєте? – не голосно запитує Артур і, напевне як це питає, то корчить якусь пику з себе. Таке з своїм обличчям він робить повсякчас, що і змусило його відмовитись від більш вдалої кар'єри, зупинившись на невдалій Global Research.

- Ще не все визначилось. Ось чому. Видно, що старий доповів про нашу з ним домовленість своїм роботодавцям. Це з корпорації X...

- Він що, працює на тих дурнів? Він же пенсіонер, - перебиває мене Артур.

- Мабуть йому потрібні гроші. Може не любить сидіти без діла. Я його ще не бачив. Натомість до нього приїхав адвокат з корпорації. Називає себе юридичним консультантом. Вимагає від мене підписати якийсь меморандум чи зобов'язання про не розголошення відомостей щодо характеру роботи, які виконує доктор S для корпорації.

- Та біс з його роботами. Підписуйте той папірець і хай він котиться.

- Це не він а вона. Місіс Родрігес. Папірець я напевне підпишу, але вона переплутала моє прізвище і зараз бігає домом містера S в пошуках принтера.

- Ясно. Це технічні проблеми і формальності. А де сам доктор S?

- Поїхав до супермаркету ще зранку. Тут у Воррінгтоні є шопінг центр. Мабуть, що поїхав туди. Його очікують з хвилини на хвилину.

- Так я зарано вам зателефонував...

- Очевидно, - зло перериваю я Артура.

- Як будуть якісь новини, то повідомте мене, будь ласка, - Артур каже таке і відключається.

Я не поспіхом повертаю свій смартфон Lenovo до правої кишені і жалкую, що жодним словом не підбадьорив Артура. Замовлення столичного підрозділу Sky News про розробку узагальненого образу України та її жителів є на сьогодні єдиним джерелом існування нашої компанії. Інших замовлень нема. Моя задача,

втягти побільше інформації із старого системного аналітика, який ще на порозі восьмидесятих минулого століття перебрався до Великої Британії.

Містер Креншоу казав, що містер S та його дружина втекли тоді з ССРС у досить оригінальний спосіб. І це, начебто, доводить талановитість цього втікача.

Хай так. Відверто, я не вірю, що цей стариган буде нам чимось корисним. По-перше, це його вік. По-друге, він вже більше тридцяти років проживає на Заході. Що він може знати про сучасну Україну?

Але Артур, з подачі старого містера Креншоу, вірить, що це є надійне і щедre джерело корисної інформації. Сам містер Креншоу теж, мабуть, вже не повністю при собі – вік все ж таки. Але, з іншого боку, кажуть, що він був досвідченим розвідником. Оскільки він знайомий родини Артура Сінгла, то всі перемовини з ним вів саме Артур.

Я побував в його домі у Редінгу тільки один раз і Креншоу тоді був дуже лаконічним. Він сповістив нас з Артуром, що домовився про мою зустріч з таким собі доктором Монтею Робертсом, який був свідком подій, що передували втечі містера S з дружиною на Захід. До речі, тоді містеру S було щось близько двадцяти восьми.

Скупий на слова містер Креншоу тільки повідомив про доктора Робертса те, що він досить часто був у відрядженні до Києва в період з 1976 до 1979 року включно. Київ, як і вся Україна, тоді входили до складу нині покійного ССРС.

Креншоу домовився з доктором Робертсом, що хтось з Global Research поспілкується з ним про його зустрічі з містером S. І зробить це до того, як навідається до містера S у Воррінгтоні. Говорячи «хтось», містер Креншоу мав на увазі саме мене, бо закінчив свою лаконічну промову побажанням мені щасливої дороги до Комві, що у Велсі.

Містер Креншоу просив не повідомляти містера S про мою зустріч з містером Робертсом.

Так що, як дійде до світської бесіди з містером S про те, як я доїхав з Редінгу на авто, то я повинен казати, що їхав спочатку трасою M4, потім M40, M42, і вже добрався до Воррінгтону, звернувши на знамениту M6.

Хоча насправді я теліпався з Конві по A55 через Сент Асаф, далі по A494, і тільки за Престон Брук з'їхав на A56, що веде просто до Воррінгтону. Чому Креншоу не хоче, щоб я згадував про візит до Велсу?

Боюсь, що це буде не єдина брехня, яку я запропоную шановному містеру S.

Але де він сам? Я з хворобливою періодичністю дивлюсь на свій ручний годинник. Врешті, це стало якимсь автоматичним дійством без результату, бо я просто виставляю зап'ястя перед очима але не дивлюсь на циферблат.

Хто придумав очікування?

Здається, що в мене є відповідь на це питання. Очікування призначене для тих, хто не має чим зайняти себе в час... очікування.

Але мені є чим зайнятись. Адже я насправді приїхав до Воррінгтону з Комві.

Vauxhall Ampera в Лондоні

SmartForTwoElectricDrive. Родина S експлуатувала 2 таких автомобілі у 2014 році.

4. Тревор Сімс. Липень 2014 (згадує)

Два дні тому на заході Британії погода була сонячною. Дорога з Ліверпуля до туристичного містечка Конві, що у Північному Велсі, виявилась майже порожньою. Таким чином, я міг в повній мірі насолоджуватись навколишніми краєвидами – з одного боку зелені пагорби, з іншого море, що іскрилося на сонці.

GPS-навігатор в авто справно показував куди маю їхати. Я пересік міст через гирло ріки Конві, де поруч ще два мости – залізничний та старовинний, часів побудови фортеці. Як їхав своїм мостом, і це найкращий спогад, попереду відкрився вид на суворої краси стару фортецю – тільки високі стіни з сірого каменю та такі ж циліндричні башти. Не знижуючи швидкості, я оминув фортецю, виїхав на провінційну вуличку з гучною назвою Маунт Плїзант і без вагань повернув у справжній глухий кут, що там, у Конві, зветься Винд стріт.

Тихенька вуличка з кількома стандартними двоповерховими будиночками закінчувалась величезним, розміром з вантажівку, каменем, який перекривав спуск до яру, що тягнувся аж до гирла річки. Дійсно, в живописному місці доживає свій вік доктор Робертс.

Він зустрів мене на порозі, відчинивши пофарбовані у темно сірий колір двері. Йому вже далеко за сімдесят. Худий, сивий з бляклими блакитними очима, але тримається рівно і впевнено.

- Містер Сімс? – запитав тоді доктор Робертс і не чекаючи відповіді додав: - Будьте люб'язні переставити своє авто в той куток, ближче до каменю. Тоді мій сусід зможе поставити свій автомобіль.

- Так, звісно. І дякую, що погодились прийняти мене, – не до речі виголосив я свою подяку.

Доктор Робертс нічого не відповів. Не чекаючи моїх маневрів на стоянці, він повернувся до своєї оселі. Темно сірі двері залишив відчиненими.

Я так і не зрозумів, скільки кімнат займає доктор Робертс на першому поверсі свого будиночку. Він чекав мене у вітальні. На столі стояли дві чашки, глечик та тарілка з якимсь печивом. Доктор Робертс як раз наливав заварений чай з чайника у чашки.

Як ми вже всілись у зручні крісла один проти другого, доктор Робертс взяв до рук великий зошит в картонній палітурці, перегорнув кілька сторінок жовтого паперу.

- То вас цікавить містер S, містер Сімс? Чи правильно я зрозумів мого старого приятеля Креншоу?

- Доктор Робертс, звіть мене Тревор, прошу.

- Тревор це є старовинне валлійське ім'я. Дуже добре. А мене звіть Монті. Тут мене всі так називають. А це «доктор» киньте. Все це в минулому. До того ж, ми з вами знаходимося у Велсі, а не в Німеччині.

Всю бесіду з Монті Робертсом я записав на свій смартфон. Але зараз слухати запис в мене нема потреби – загальний зміст я добре пам'ятаю, а енергія в акумуляторі мені знадобиться, як буду записувати вже доктора S.

- Як там Фред Креншоу? – запитав Монті, як розлив молоко у чашки з чаєм.

- Я майже з ним не знайомий, бачив один раз. Натомість керівник нашої компанії, Артур Сінгл, знає його з дитинства.

- З дитинства? Фред переселився до Редінгу вже в літньому віці. Казав тоді, що відійшов від справ. По моєму, це була брехня, бо старий контррозвідник і у вашому місті виконує якісь завдання. І Редінг вибраний не випадково. Там, як мені відомо, зосереджені філії провідних високотехнологічних компаній. Американські, от як Oracle, німецькі, а останнім часом і китайські. Для Фреда там повно роботи. Він хоч проживає в пристойному домі?

- Його дім знаходиться на Франклін стріт, це біля Голдсміт роад. Нічим його будинок не відрізняється від інших. Єдиною прикрасою таких будинків є баки для сміття.

- Так, очевидно. Так в чому ваш інтерес до містера S?

- Нашій компанії, Global Research, замовили розробку цілісного пакету аналітичної інформації про ресурси України та типові моделі поведінки її мешканців. Корпорація Sky використовує певний стандарт характеристик, оснований на біхевіоризмі. Завдяки комп'ютерній системі від IBM, їх працівники, журналісти наприклад, можуть отримати прогнози представлення як поведуть себе типові жителі якоїсь країни в певній ситуації. Такий підхід робить роботу журналістів та аналітиків більш точною та ефективною.

- Складна робота. То це Sky є замовником?

- Так. Але наша задача зводиться тільки до збору інформації. Вся систематизація виконуватиметься фахівцями Sky. Комп'ютерна імплементація, начебто, не представляє складності, оскільки використовується технологія «Big data».

- Так і чим вам допоможе містер S? – допитувався доктор Робертс.

- Відверто, мені важко відповісти. Містер Креншоу сказав, що містер S може бути нам корисним. І той погодився поділитись своїми спогадами, спостереженнями чи, хто знає, аналітичними висновками, – здається тоді я знизав плечима.

- Добре. Тоді чим я можу бути корисним? – все допитувався Робертс.

- Ну, ви свого часу бачились з містером S... Ще там... Тоді... Ось, містер Монті, в моєму телефоні є його фото тих років. Я завчасно зробив копію з електронного архіву советського журналу «Кібернетика», що їх ще у вісімдесятому закупили американці.

Я відкрив файл з фото не своєму Lenovo і повернув екран до доктора Робертса. Може пізнає?

- Так, це він. Носив таку борідку, еспаньйолку, - Робертс показав на собі, де та борода росте.

- Пригадую, що був він худий, високий і добре говорив англійською, але з сильним американським акцентом. Це й не дивно. Адже він працював з американськими фахівцями, - доктор Робертс зробив паузу для ковтка чаю. - В ті часи була така фірма – Codevintec. Була зареєстрована у Франції, мала американську філію Codevintec pacific. Та була з містечка Вудланд Хіллз, Каліфорнія. Діяльність компанії полягала в поставках комп'ютерного обладнання за залізну завісу. Найперше - до СССР та комуністичного Китаю.

В основному це були міні-комп'ютери компанії Data General та Wang. Зараз цих фірм вже нема. Але тоді... Саме в той час я бував у відрядженнях до Києва (це українська столиця) в якості співробітника фірми Quest automation, яка продавала до СССР системи для автоматизованої розробки електронних друкованих плат. Ми використовували в наших системах комп'ютери Nova компанії Data General.

Там, в Києві, я і познайомився з ще молодим містером S. Він працював у Інституті електрозварювання з аналогічним комп'ютером. Сам S мене цікавив мало. В той час мене цікавив такий собі містер Захаров. Цей чоловік разом з родиною мав виїхати до Ізраїлю. Він хотів з нашою допомогою замість Ізраїлю виїхати до Британії. Або, на крайній випадок, хоч мати якісь гроші на рахунку в якомусь західному банку... Щоб ними можна було скористатись після виїзду з ССРСР. Для цього він всіляко допомагав нашій компанії закріпитись на советському ринку. Якщо в тогочасному ССРСР можна було говорити про ринок.

Зокрема він запропонував використовувати нашу систему з плоттером «Картімаат», виробництва НДР. Тобто Східної Німеччини. Така опція, що адаптувала нашу систему до існуючих советських технологій сприяла нашому пріоритету над конкурентами. От тут і з'явився цей S. Програму перекодування для керування «Картімаатом» написав саме він за гроші Захарова, як я зрозумів.

До речі, тут таки з'явився і Креншоу. Теж достатньо молода людина в ті роки. В його функцію входила перевірка потенційного емігранта Захарова на лояльність, думаю він і зараз таким займається. Тоді, як і зараз, наша контррозвідка переймалась російськими шпигунами. Ось і все.

- Тобто нічого конкретного ви про містера S згадати не можете?

- Ні, чого ж, – Монті Робертс замовк і довго дивився у свій зошит.

Знаєте, - після тривалої паузи знов заговорив Робертс, - він своєю розкутістю значною мірою відрізнявся від своїх співвітчизників. Поряд з ним я забував, що він є іноземцем. Дуже легко було сприйняти його за свого. Те саме казали мені і американці з Codevintec, з якими він співпрацював... От я читаю: Дік Рітенхаус, Джон Олсон та, особливо, Дік Томас.

Доктор Робертс відірвав очі від свого зошита і подивився на мене з усмішкою. Це було вперше за нашу бесіду.

- У Діка Томаса була дружина росіянка. Вона теж буда знайома з S і стверджувала, що той працює на КГБ, настільки вів себе розкуто та провокативно. Навіть Креншоу зацікавився ним, коли я згадав про нього. Оскільки ми, британці, ділимося своїми враженнями про закордонні візити. На відміну від цих лопухів американців. Не було в них такої звички.

Доктор Робертс знов замовк. Врешті допив свій чай. Потім довго дивився у вікно.

- Я не випадково як їздив до ССРСР, то саме до українського Києва, – знов заговорив Монті Робертс, дивлячись у вікно наче там можна було знайти підказку до його спогадів. - Там тоді був завод, що випускав комп'ютери. Називався VUM. В ті роки росіяни заходились копіювати американські комп'ютерні розробки – IBM та DEC...

- DEC? – брутально перервав я тоді спогади Монті.

- Digital Equipment Corporation, - Монті врешті перевів погляд на мене і майже весело розкрив аббревіатуру корпорації, про яку я і гадки не мав.

- Про неї тільки спогади залишились, - продовжив він, але вже без посмішки, - як і про Data General. Так от, наша система була встановлена тоді в Києві на тому заводі. Особливістю VUM було те, що там не було режиму секретності. І ми, з Quest automation, могли там вільно працювати: встановлювати наше обладнання, налагоджувати його та проводити навчання місцевого персоналу.

Доктор Робертс повернувся до мене, оперся худими ліктями на такі ж коліна. «Значить говорити зібрався довго», - подумав тоді я, бо на нього нахлинули спогади. Так воно і вийшло.

- Всього за три роки, аж до того, як росіяни вдерлися до Афганістану, ми продали їм п'ятдесят чотири комплекти нашої системи. Непогано заробили, до речі. З усіх цих установок, тільки київський VUM був не засекречений. У всі інші радіоелектронні підприємства нас не пускали. Але ж треба цю систему десь розгорнути, налагодити, навчити персонал працювати з нею. Росіяни почали для цього підставляти різні випадкові установи. Наприклад, в тому ж Києві, систему для Дарницького радіозаводу ми встановили в учбовому цеху дитячого будинку. Поруч з іржавим токарним станком ще царських часів.

Американці вигадали термін «заготзерно» для таких псевдо інсталяцій. Начебто советське міністерство, завдяки лінощам своїх бюрократів, а може й страху, адресою установки майже всієї комп'ютерної техніки, що закупалась на Заході, ставило цю вигадану московську установку.

Але біда в тому, що однією установкою спілкування користувача із виробником не закінчується. Були випадки, коли при перенесенні вже цілком працездатної системи в інше приміщення, часто у віддаленому місці, ця система переставала працювати. Що робити росіянам? Виявилось, що в більшості випадків вони мирились з цим. Ну, не вийшло. Тобто певна кількість закуплених на Заході систем залишалась непрацездатною протягом тривалого часу, а деякі так ніколи і не запрацювали. І це при тому, що тодішні комп'ютерні системи коштували сотні тисяч фунтів. Це ваш смартфон за сто фунтів може байдикувати в очікуванні дзвінків, а тодішні комп'ютери повинні були відробити свою вартість. Це правило працювало скрізь крім советської Росії.

- Щодо смартфона, то ви помиляєтесь, - відверто відповів я. - Смартфон зараз записує нашу розмову.

- В таких умовах, - продовжив Монті, ніяк не реагуючи на моє уточнення, - київський VUM став де-факто центром спілкування спеціалістів нашої фірми з росіянами. Чи були це насправді росіяни в національному значенні, я не певен. Скоріш за все це були фахівці з України, тобто з міст недалеко розташованих від Києва. Так я гадаю. Але наш суб'єкт, містер S, не входив до їх числа. Як я вже згадував, він з'явився тільки як у Захарова виникла потреба розробити програмне забезпечення для підключення східнонімецького пристрою.

Зауважте, містер Сімс, що S самостійно розібрався зі своїм комп'ютерним обладнанням, щоб побудувати для Інституту електрозварювання систему управління в реальному часі. Не вдаючись у подробиці, скажу, що така система вимагала використання всіх ресурсів того обладнання. Згадую, що коли розмовляв тоді з S, то він переконував мене використовувати паралельні задачі в нашій операційній системі, щоб можна було одночасно проектувати друковану плату та робити фотошаблон з якоїсь попередньої розробки. Не знаю, чи говорить вам про щось мій приклад, але він тоді показав себе дуже здібним фахівцем. І якби мова йшла про його еміграцію до Британії, я порадив би Фреду сприяти цьому.

- Але ж він таки зміг перебратись до нас. Ви, часом, не передбачали такий його крок, виходячи з вашого з ним спілкування? А, можливо, ви натякали йому на щось подібне?

- Ні, і ще раз ні. По-перше, всі наші фахівці там і тоді відчували себе на ворожій території. І якщо я казав вам, що з S було просто, то з тодішніми советськими властями було спілкуватись дуже важко: заборона на забороні. Я і так сильно ризикував, вступивши в зговір із Захаровим. Гарантією, що він той, за кого себе видає, були тільки дані з Ізраїлю, про його вірогідну еміграцію. А щодо S... Згадував вже, що дехто вважав його агентом КГБ. Думаєте Креншоу спростував таку думку? Ні.

- Тобто... - почав я тоді будувати свою версію відношення британських служб до доктора S.

- Тобто, не виключено, що доктор S ще і досі під наглядом. Чи пам'ятає Фред всіх своїх клієнтів, особливо тих, над чиїми ділами працював більше тридцяти років тому?

- Але, начебто, містер S з дружиною якимсь примітним способом втекли з ССРСР, що і дало привід запам'ятати цього «клієнта». До речі, ви не знаєте як вони опинились на Заході?

- Ні. Просто в свій час я побачив в якомусь виданні опубліковану статтю S, вже як співробітника IBM. І його електронна пошта мала суфікс Британії.

- Містер Креншоу тільки натякав на не ординарність його втечі, - все не міг я залишити тему втечі, - цікаво, чи доречно спитати про це самого S?

- Якщо характер доктора S не змінився під впливом нашого британського клімату, то він дасть вам певні пояснення. До речі, де він здобув докторський ступінь? – на те своє питання Монті махнув рукою.

За деякий час він перервав мовчання, що затягнулось.

- З тим S трапився дивний, як на мене, випадок. Фред, чи не в останній мій візит до Києва, попросив мене зустрітись там з якимсь советським громадянином, який повинен передати мені невеличкий пакет. Тоді Фред пояснив мені, що така передача повинна була здійснена в Москві, бо секретні дані належали якійсь тамтешній установі. Але ризик з причин переслідування КГБ там був дуже великий. Тоді придумали таку передачу здійснити в Києві, де слідкування було значно слабше і не таке професійне. Я довго вагався перш ніж погодитись. І уявіть моє здивування, коли тим советським громадянином виявився все той таки S. Він передав мені комп'ютерну касету, зовні вона була як звичайна компакт-касета. Ви хоч знаєте що це?

- Так, містер Робертс. У батька залишився цілий ящик таких касет. Він не може з ними розлучитися, а я не пам'ятаю, щоб ними користувався.

- Ну, добре. Я продовжу. Тож я сильно здивувався... Ні, точніше, я певним чином злякався, бо виходило, що наш S таки представляє російське КГБ. Він той мій переляк чи побачив, чи передбачив... Кажу ж вам, він проявляв не аби які аналітичні здібності. Пам'ятаю, що відразу заходився мене заспокоювати. Ще мене попереджав, щоб я з переляку не наробив якихось дурниць. Врешті все минулось. Я без пригод добрався до Англії і передав касету Фреду.

Робертс чи закінчив свою розповідь, чи чомусь зупинився. Взагалі він вів розмову дуже повільно. Може, то вже вік дається в знаки?

- Як Фред отримав касету, то настала його черга дивуватись. Слухайте, він взяв у мене касету без всяких коментарів, тільки відмітив, що все пройшло успішно. За день чи два він знов попросив зустрічі зі мною. От тоді він був таки здивований.

По-перше, вони, тобто наші секретні служби, очікували звичних на той час паперових документів. Касети використовувались в комп'ютерах тоді досить широко, але та, що потрапила до них була записана в форматі операційної системи RDOS і працювала виключно на комп'ютерах Data General. Тоді він запитав мене про те, хто ж передав мені ту касету. Я і відповів йому, що S. Більше Фред до мене з цього приводу не звертався. Ніяких пояснень, звісно, теж не дав.

- Ясно.

- Не знаю, що вам ясно, молодий чоловіче, але те що я розповів про випадок з касетою може якимось чином дати відповідь на те, чи буде зараз вже старий S згадувати пригоди своєї молодості.

Довгою дорогою з Комві до Воррінгтону, я пробував здогадатись навіщо Креншоу направив мене до старого доктора Робертса.

Дійсно. Що я корисного дізнався для вирішення моєї задачі?

Відповідь: нічого.

Ставлю інше питання. Про що я взагалі дізнався від Монтегю Робертса?

Відповідь: про пригоди сорокарічної давнини в Києві ще молодого містера S.

І навіщо мені щось знати про це?

Відповідь: тепер я в якійсь незначній мірі знаю характер містера S. Він був у молодості вправним комп'ютерним фахівцем, мав авантюрний характер...

Що ще, прокляття? Напевне, що знав англійську, інакше як би він спілкувався з містером Робертсом. А, він же казав, що S розмовляв з американським акцентом. І як я забув про це...

Ну і що далі?

А далі містер Робертс згадував про підозри, що містер S працював на російське КГБ. Може причина саме в цьому? Креншоу був контррозвідником. Я, нажаль, не уточнив, чи спілкувався він з містером S, коли той потрапив до Британії. Великий сумнів у мене, що я зможу бути корисним в остаточному розкритті доктора S в якості російського шпигуна.

Може взагалі всім цим не варто перейматись?

Припустимо, що Креншоу таким чином вирішив привітати містера Робертса. Я не знаю наскільки Робертс є самотньою людиною. А тут до нього прибув гість. Якась подія. Спогади.

Є в мене ще одне припущення, яке дуже хочеться відкинути. Старий Креншоу хоче використати нашу зацікавленість в S для вирішення якоїсь своєї проблеми.

Та, навіть, якщо це дійсно так... Не буде ж він використовувати мене в якості знаряддя спостереження, або, навіть, нагляду за містером S?

Коли я виїхав на дорогу A56, яка веде до Воррінгтону, пообіцяв собі зосередитись на завданні нашої компанії. А всі побоювання, щодо дійсних причин мого візиту до Велсу, відкинути.

Врешті, час покаже...

Фортеця у Конві, Велс, Велика Британія

Franklin street, Reading. Вулиця, на якій розташований будинок містера Креншоу

5. Олег S. Серпень 1972 (згадує)

Головний біль, що я його відчув зранку, сплутав всі мої плани. Планував поїхати до «Голден шопінг центру», а, врешті, подався до найближчого супермаркету Tesco, що на розі Вінвік Роад та Лонг Лейн. Вирішили з жінкою, що куплю там тільки якесь м'ясо до столу, пляшку червоного вина та сир.

За сорок хвилин вже повертаюсь до дому. В білому пакеті з величезною емблемою супермаркету проглядаються контури пляшки червоного італійського вина Barolo Sant Orsola. Це вино та соус з хріном мені порадили до м'яса комп'ютери у супермаркеті.

Вже видно дорожнє кільце на перетині Вінвік Роад та Кромвель Авеню. До мого дому залишилось не більше двох кілометрів.

Пішов і тут таки закінчився невеличкий дощ, та краплі встигли щедро вкрити скло вікна. Я сиджу справа, за кермом жінчиного електричного авто, роздивляюсь, здається, безкінечну низку двоповерхових будиночків району Коллендз. Скоро побачу і свій дім з скляним дахом та сонячними батареями.

Ще як був у супермаркеті, мені зателефонувала дружина і повідомила, що на мене чекають не один, а двоє гостей – дивний молодик з Редінгу, про що домовлялись, і американка з корпорації X, яка несподівано привезла якісь неправильні документи. Зараз вона морочить дружині голову – де і як їх передрукувати.

Ловлю себе на тому, що більш за все мені зараз хочеться не виходити з авто, а їхати кудись далі мого дому. Їхати щоб їхати. Отак сидіти перед вікном, залитого краплинками і дивитись як рухаються назустріч будиночки тихого Воррінгтону, слухати ледь чутний електричний двигун і думати про своє...

Очевидно, що в цьому житті мені завжди хотілось, і хочеться зараз, бути спостерігачем. Але хто зважає на мої бажання? Життя завжди змушувало мене діяти.

У серпні в Арктиці на сімдесятій паралелі починає заходити сонце. Не на довго, всього на годину чи дві.

Штаб нашого авіаційного полку, що стеріг північний повітряний кордон ССРСР, в такі дні починав надолужувати години нальоту в нічний час. «Ганялись за ніччю», як говорили тоді в полку. Це означало, що польоти почнуться десь о десятій вечора і затягнуться до третьої години ночі.

Того року, в серпні, мені було двадцять три. Вже рік минув як закінчив свій авіаційний інститут, вже рік минув як служу в армії у званні лейтенанта інженера на посаді штурмана оператора спеціального розвідувального літака АН-24. Такий тоді був закон, що після закінчення цілком цивільного ВИШу, військові могли мобілізувати кожного випускника для дійсної служби. І тривала така служба два роки.

Під дію цього закону потрапив і я, а моя військова спеціальність – бортові цифрові обчислювальні машини – визначила місце моєї служби: в арктичному селищі Амдерма, в полку протиповітряної оборони, в екіпажі літака АН-24, що оснащений цифровим навігаційним комп'ютером.

За рік, що минув, мені набридла арктична екзотика: полярні саява, полярні ночі, коли сонця не видно, і дні, коли воно не заходить, а тільки крутиться небом, холод

із скаженим вітром, снігові бурі, сніг взагалі, бо стабільно лежить на землі з вересня до травня включно.

Призвичаївся я за цей рік до бойових чергувань і до полетів в будь який час доби, високої як для вчорашнього студента зарплатні, льотної їдальні, що нагадувала пристойний ресторан, хіба що без алкоголю.

Вдома я залишив підстаркуватих батьків, з якими все ж таки мав надію зустрітись, як моя служба в армії закінчиться. І майже втратив надію почати, по закінченню служби, працювати в київському Інституті кібернетики, де ще студентом розпочав, на диво всім, успішні дослідження нейронів. Це такі нервові клітинки, якими Бог щедро нагородив всі живі істоти.

Щоб якось розважитись у той серпневий день, я вирішив навідатись до складу стрілецької зброї, розміщеному на краю Амдерми. Кілька підземних сховищ були колись шахтними приміщеннями, бо перед другою світовою війною і під час неї тут добували плавиковий шпат, дивний мінерал, що вміщує фтор і використовується для виробництва елітної сталі.

Склад був, сказати так, у забутті. Його десятиліттями ніхто не поповнював і не використовував. Створений він був, скоріш за все, ще за Сталіна. В ньому зберігалась, в основному, легка стрілецька зброя – пістолети «ТТ» та «Макаров», карабіни Симонова та, звісно, автомати Калашникова. Мені тоді до вподоби був револьвер «наган» з конічними патронами та не звичним способом його заряджання.

Але в той день у мене був інший задум. Погода, до речі, в те літо взагалі мало нагадувала арктичну, коли температура не підіймається вище десяти градусів за Цельсієм. Того літа вона підіймалась до двадцяти, а часом і вище. Так що у відповідних керівників та фахівців виникло занепокоєння – чи витримають тамтешні споруди з фундаментами на палях, зважаючи на танення верхнього шару вічної мерзлоти. Отже, вже тоді природа надала привід людям сумніватись, чи мерзлота насправді є вічною. Звісно, мало хто з людей звернув на це увагу. До них належав і я. Все мені було байдуже.

Зважаючи на погоду, на мені був тільки бавовняний авіаційний комбінезон, на голову я примудрився взагалі нічого не надівати. Військовий дрес-код в тому селищі був не обов'язковим. Я ніс трилітрову скляну банку з під якогось соку, що була до верху наповнена авіаційним бензином. Цю банку я планував встановити десь у скелях недалеко від складу і цілитись в неї з автомату. Як попаду, краще трасуючою кулею, то банка вибухне і вогняна куля буде нагородою за мої снайперські чесноти. Стріляв я тоді не погано, але далеко не краще кадрових молодих офіцерів, які розважались в такий самий спосіб. Взагалі там і тоді, за відсутності хоч якого телебачення, не кажучи вже про інші засоби масової комунікації, нам, молодим, дуже не вистачало видовищ.

Занедбаним складом зброї керував та, одночасно, був єдиним виконавцем Старшина. Я не знав як звати того чоловіка. Здавався тоді мені літнім, але в мої роки всі, хто старші за тридцять здавались мені такими. (Привіт всім від досі модного, в ті роки вже покійного, Херберта Маркузе). Казав мені Старшина, що родом він з Житомирської області і, враховуючи географічну близькість Житомира до Києва, він називав мене «земяля».

Невідомо мені, до речі, в якій частині він служив. В нашому полку він не числився. Але і тим я не переймався. В той день хотів, щоб він видав мені автомат і з пів сотні списаних патронів до нього – всього тільки два не повні «ріжки». Постріляю з пів години, розважусь тим трошки та піду собі геть чекати на обід, потім на вечерю і, нарешті, поїду на аеродром.

Але Старшини на звичному місці не було. Я походив між стелажми зі зброєю, там де було світло. Аж ось почув часте собаче дихання у себе за спиною. То Старшини пес, здоровенний кудлатий ньюфаундленд Тарзан вирішив перевірити хто це вештається його складом.

- Привіт, Тарзан, - чомо привітався я, - де дівся Старшина?

Похмурий пес, однак, сунув носа в нитяну сітку, в якій я приніс банку з бензином, бо поруч з нею угледів чи унюхав загорнутий у папір шматок сиру. Цей дивний сир, не плавлений і не твердий, а щось посередині, нам видавали в їдальні. Доктор казав, що він дуже поживний і нам конче потрібний. Але він був ніякий на смак. Мабуть, Тарзан оцінював його значно краще за мене і, врешті, шматок сиру з їдальні став моїм постійним частуванням для пса.

Не зважаючи на видимість меланхолії, Тарзан розправився з сиром за лічені секунди. Після чого, вдячна тварина повела мене на зустріч з пропалим Старшиною. Він знайшовся по іншій бік скелястого горбика, де починалась рівна як стіл тундра. На ближчі метрів триста вона була заповнена давно списаними перехоплювачами Як-25.

Вже згадував, що за рік звук до місцевих реалій. Однією з них були численні сюрреалістичні інсталяції з кинутою в тундрі технікою та іншими причаудами з людського вжитку. В околицях Амдерми посеред тундри стояв, наприклад, старовинний екскаватор. Кинули його, мабуть, ще за часів експлуатації шахти. Оскільки при низьких температурах залізо не іржавіє, як не псуються і більшість інших матеріалів, то екскаватор десятиліттями може так само стояти як у момент, коли його кинули.

Винищувачі Як-25 лежали на «череві» відносно рівними рядами і було їх десь в районі тридцяти – цілий авіаційний полк. Всі вони весело виблискували під полярним сонцем алюмінієвими боками, лякали кількома тридцяти міліметровими гарматами, рекомендувались бляклими червоними зірками на хвостах та здоровенними чорними бортовими номерами.

Ілюзію, що це дійсно є сюрреалістична картина у стилі Далі підтримували ще й дві маленькі людські фігурки, які трохи з боку дивились на поле кинутих літаків. Один з тих двох був мій Старшина в незмінному зеленому бушлаті та форменому кашкеті, а інший – якийсь цивільний у червоній утепленій куртці, дефіцитній одязі як для тих часів в СССР. Мені нічого не залишалось, як поповнити групу спостерігачів. Служивий Тарзан випередив мене тоді і по своєму, по собачому, доповів Старшині, що він має ще одного гостя.

- О, «земеля», - чомусь зрадив Старшина, - постріляти прийшов?

- Так, добрий день, - привітався тоді я.

На ті наші слова незнайомий цивільний обернувся і з цікавістю подивився на мене та на Старшину.

- У вас тут тир? – спитав він російською, а потім наче схаменувся та простяг мені руку для знайомства, - Наум Кінігісер з ВІЛСу.

Я теж представився, сказав, що призваний на два роки і рік вже відслужив. Чомусь, як почув це, мій новий знайомий змайстрував на своєму обличчі печальну міну і повідомив, що в них на ВІЛСі теж от так забрали до армії кількох молодих інженерів.

- А що таке ВІЛС? – спитав я.

- О, Всесоюзний Інститут Легких Сплавів, це в Москві, - просвітив мене Наум.

- І що вас сюди занесло? – запитав.

- Розумієш, Олег. Створено державну програму утилізації цінних матеріалів на Півночі. Подивись яке багатство, - Наум картинно повів рукою в напрямку тундри, набитою списаними літаками, - ми у ВІЛСі повинні розробити технологію утилізації цінних металів стосовно умов за полярним колом.

- А чому ви обрали саме Амдерму?

- А тому що тут не далеко від Москви, є пряме сполучення літаком і, в той же час, добові за відрядження досить великі, - тут Наум Кінігісер розсміявся, демонструючи нам з Старшиною великі жовті зуби.

Начебто, мені більше нема чого було тут робити. Із стрільбою не вийшло, бо Старшина, очевидно, зайнятий. Та і в будь якому випадку, він не буде от так давати зброю та патрони при сторонній людині, як от Наум Кінігісер.

Я домовився з Старшиною, що залишу банку десь у скалах та навідуюсь іншого дня.

- Вже йдеш? – не відставав від мене Наум, - в мене до тебе кілька питань.

- Давай, - захопив його я, хоча не любив, щоб до мене от так одразу звертались на «ти». Слава Богу, подібне мені не загрожує в Англії.

- Ти який інститут закінчив? – нарешті запитав мене Наум.

- Київський інститут інженерів цивільної авіації, факультет обчислювальної техніки.

- От як. Так ти і програмувати вмієш?

- Вчився і цьому.

- Нам на ВІЛСі дуже потрібні програмісти. Так що, як службу закінчиш, то давай до нас. В Москві будеш жити.

- Ні, дякую. Я є киянином і Москва мене не цікавить, - відповів я з погордою.

- От як, – знов каже Наум. – Здається я здогадуюсь чому: у вас в Києві дуже симпатичні дівчата. Мій співробітник не вилазить з відряджень до Києва. Таку знайшов дівку... До речі, програмістку...

- Ну от, доведи до неї свою пропозицію - вирішите вашу проблему дефіциту програмістів.

- А? Точно, - наче здивувався такому повороту розмови Кінігісер, - слухай, познайом мене сьогодні в вечорі з місцевими дівчатами. Хто тут ці... місцеві, ненці?

- Тобі тричі не пощастило зі мною, Наум. Вночі у мене польоти. З місцевими аборигенами я не спілкуюсь, навіть не знаю, чи проживають вони в селищі. Від селищного жіноцтва я теж не в захваті, отже не вважаю за потрібне якимось з ними підтримувати стосунки.

- А як же ти тут розважаєшся? – запитав Наум і вже до Старшини, - стріляє по мішенях.

На ті слова Старшина сконфузився, а я махнув їм рукою щоб податися до селища. Розважитись в той день мені не вдалось. А ще маю банку з пальним. Довелось

тоді мені йти до скелі, подалі від складу, де мав стріляти, щоб залишити там непотрібне вже пальне. Як дійшов, то обернувся. Наум приклав до ока фотоапарат та націлив його на поле з винищувачами. Старшина так і стояв там де я його залишив, а моє місце поруч з ним зайняв Тарзан.

Так склалось, що я так і не підпалив ту банку з бензином, може вона і зараз стоїть посеред скель. Більше не ходив я на склад до Старшини.

За кілька років я за дивних обставин знов зустрінусь з Наумом Кінігісером, щоб потім зробити все від мене залежне, аби подальші зустрічі з ним стали неможливими. Оскільки живі та мертві не зустрічаються.

Якось так побудований район Коллендз, що фасади будинків виходять на тихі провулки всередині району, а засаджені деревами чималенькі задні двори виходять на жваву трасу Кромвель авеню.

Я залишаю давні спогади, а Smart, яким користується здебільшого Алла, я залишаю на доріжці, що веде від авеню до мого будинку. Цією доріжкою добираюсь до дверей своєї оселі.

Високий цегляний паркан частково вкритий якоюсь повзучою зеленню, яка призвана пом'якшати його суворий вигляд і прикрити натягнутий дріт ємкісного датчика, що входить до системи спостереження за будинком. Сталеві двері до двору мого будинку пофарбовані в темно червоний колір, що гармонує з кольором цегли.

Я натискаю кнопку біля дверей і махаю відеокамері, що схована за сталевою рамою.

- Заходь вже, - чую з динаміка втомлений голос жінки. Каже ті слова англійською. Значить поруч з нею зараз хтось з гостей.

Замок дверей смачно клацає за моєю спиною і в цей самий момент з неба знов падають перші краплі дощу. Я спішу до задніх дверей мого дому. Скляні двері в алюмінієвій рамі повністю розсунуті і в дверях стоїть моя дружина з готовими доріканнями.

- Чому ти виходиш з дому без парасольки? А якби дощ почався на п'ять хвилин раніше? А Smart чого кинув за задніми дверима? І покажи, що ти купив.

Бачу, що на кухні Алла хазяйнує сама.

- А де наші гості? – питаю озираючись.

Якби наш кухонний стіл для обідів, сніданків та інших трапез не мав прозору скляну стільницю, то скоріш за все пригнувся б, щоб пошукати наших гостей і під столом.

- Десь розбіглись, - Алла, видно, тим не переймається. Але ж кинула дорікати, значить я свого досяг. – В останнє бачила блондина перед нашими дверима до гаражу. Мабуть Моніка пішла до нього, бо він мав щось підписати. Якісь застереження щодо розголошення комерційної таємниці.

- То заради цього ця тітка прийшла до нас? – питаю.

- Не знаю. Але, можливо, вона в туалеті.

- Добре, і як ти збираєшся зібрати їх тут? – знов питаю.

- Я так думаю, що ти цим займешся.

Амдерма з повітря. Фото зроблене після закриття авіабази.

Перехоплювач Яковлев Як-25

6. Моніка Родрігес. Квітень 2014 (згадує)

Спогади про мій несподіваний квітневий візит до Сан-Франциско завжди виникають в голові в чорних та білих тонах. Наче в старих латинських телефільмах – як спогади, то чорно-білі кадри.

З аеропорту я поїхала просто до нашого не публічного офісу на Маркет стріт, де в маленькому кабінетику, без всілякої розкоші, працює всесильний керівник кадрової служби корпорації містер О'Лірі. В мене і думки не було заїхати до нашого будинку в Сакраменто. По перше – час. По друге – хіба після всього, що сталося, чи можна називати цей будинок «нашим»?

Я не пам'ятаю, що точно сказала містеру О'Лірі, коли позавчора викликала його на розмову з свого комп'ютера. Пам'ятаю тільки, що обійшлася однією фразою, після чого О'Лірі порадив мені негайно летіти з Мадриду до Сан-Франциско. Звісно, що за гроші корпорації. Це була його вимога. Казав, що таким чином він зможе мені якось допомогти вийти з мого становища. Тож кортіло мені дізнатись причину такого поспіху. Може справа в тому, що містер О'Лірі бачив вираз відчаю на моєму обличчі? Бо зв'язувались ми корпоративною мережею Lotus Same Time, яку всі в офісах називають коротко - LST.

Мої батьки, яких я залишила у Венесуелі, давно померли. Добре, що встигли випхнути мене до Штатів. Спочатку - до банального Майамі. Звідти я, Моніка Барріга, невдовзі втекла до Сан-Франциско. Подалі від інших латиносів. Але це наче трясовина, з свого середовища не вибратись.

Мій чоловік, Пабло Родрігес, є чиновником католицької адміністрації. Це з ним ми придбали дім в Сакраменто. Але кілька років тому його перевели до Мадриду, що в Іспанії, і містер О'Лірі знайшов мені роботу у тамтешній філії. А тепер, як мені стало зле, я звернулась до нього по допомогу як до батька.

Негаразди з чоловіком почались саме там, в Іспанії. Спочатку я помітила його суттєве охолодження до мене як до жінки. Ми не займались сексом місяцями. Потім, а може одночасно з тим, мій чоловік почав зникати вечорами з найманої нами вілли під Мадридом. Казав, що відвідує якийсь католицький клуб. Хоч я і латинянка за походженням, до віри в Бога відношусь з певною байдужістю. Тож хай чоловік співає в своєму клубі. Врешті, може саме за це йому платять чималі кошти. Але не так склалось. Кілька днів тому... Боже, лише кілька днів!

Так от, того дня я повернулась з офісу значно раніше ніж звичайно. Машина мого чоловіка, на диво, теж була припаркована біля дому. Я знайшла його на галявині, що позаду приміщення вілли. І цю картину, на відміну від подорожі до Фріско, я бачу в кольорі.

Вони грали у пляжний волейбол. Їх було троє – мій чоловік і ще двоє молодих людей. Вони були абсолютно голі. Я щось вигукнула як їх побачила. Мій чоловік збентежився. Було жалко дивитись на його згорблену бліду розповнілу фігуру. Двоє його компаньйонів навпаки, засмагали голяка. Так що шкіра на пенісах була такого ж кольору як і їхні лоби. Один з них тримав м'яча, притуливши його до свого боку, інший склав руки на грудях. В їх позах та поглядах, на відміну від чоловіка, не було і краплі сорому, а тільки очікування: коли вже це створіння дасть їм можливість далі гратись з м'ячем.

Тодішні свої відчуття я згадую по різному. То мені здається, що мене тоді охопила лють, то сором чи відчуття приниження, що я, жінка яка дванадцять років тому була визнана найкрасивішою в університеті Каракаса, в очах тих збоченців була просто перешкодою для їх протиприродних розваг.

Але врешті, до моєї честі, я повела себе як адвокат. Від Пабло я вимагала розлучення. Він, звісно, відмовив, бо розлучення і католицький функціонер, то речі несумісні. От тоді я попросила поради у містера О'Лірі.

- Мало хто знає, що наш головний офіс розташований у Фріско на Маркет стріт, - у директора з кадрів містера О'Лірі на диво скрипучий голос.

Цікаво, скільки О'Лірі років? Ріденьке сиве волосся, підстрижене аби як, в стилі покійного мільярдера Ханта. Може і О'Лірі стриже себе сам? В знаменитому, але не затишному бізнес-центрі Флуд Білдінг було досить таки жарко. Тому містер О'Лірі сидів у самій сорочці, прикрашений червоною краваткою «метеликом». Старе крісло, старий стіл, схоже ще часів великої депресії. Серед розкиданих паперів губиться iPhone у чорній рамці. На відміну від білого, що видали мені. Наша корпорація використовує комп'ютери та смартфони виключно компанії Apple...

Так скільки О'Лірі років? Схоже, що директору з кадрів нашої корпорації вже скоро сімдесят. До мене він тоді ставився як до дочки, що потрапила у халепу. Але про це я вже згадувала.

- У вас є будинок в Сакраменто, на бульварі Феір Оакс, чи не так? - уточнив містер О'Лірі, при цьому не заглянув ні в які папери.

- Так, містер О'Лірі. На північному боці Америкен рівер. Подалі від Ельдорадо фрі вей.

- Ваш чоловік продасть цей будинок, а гроші ви поділите з ним порівну, - скрипів далі О'Лірі.

- Але як ...?

- У нас є важелі, що змусять вашого чоловіка діяти як ми цього забажаємо.

- А ми дійсно бажаємо саме цього? – спитала тоді я.

- Це найбільш прийнятний та реалістичний варіант. Ви продаєте все майно, ділите гроші. Я переводжу вас в іншу філію. Для цього, врешті, вас і викликав. Звільнилась посада юридичного директора в британській філії. Ця філія значно більша за іспанську. У нас в Британії багато капіталовкладень. Відповідно, ваша зарплатня буде вищою у півтора рази. Не поспішайте радіти, в Англії все досить дорого.

- Чи це є єдиним варіантом? – спитала я, бо мені здалось, що мою самостійність досить таки обмежили.

- Для вас, у вашому положенні то є єдиний кардинальний варіант. Ви більш-менш зберігаєте вами нажите, отримуєте фактичне службове підвищення, позбавляєтесь від співжиття з вашим чоловіком гомосексуалістом.

- Але ж наші формальні стосунки..? – мабуть в ту зустріч я мало питань договорила до кінця.

- А що зі стосунками? – перепитав мене містер О'Лірі, - вашого чоловіка треба здихатись. За кілька місяців, не більше, його виженуть з католицької адміністрації. Далі, його гей-партнери висмокчуть з нього його гроші. Ми їм в цьому допоможемо, помінявши нерухомість на цей високоліквідний товар. За пів року він буде вже ніхто. Так що готуйтеся до ролі вдови. Чорне вам піде. Вибачте такі жарти.

- Я не знаю, що мені робити, - я тоді зовсім розгубилась.
- Я знаю, – лагідно прохрипів О'Лірі. – Прийняти нашу пропозицію і допомогу. Підкреслюю, місіс Родрігес, допомогу. Дякуйте за це вашій кваліфікації та заслугам перед корпорацією. А прикрий випадок з вашим невдахою чоловіком ви скоро забудете. Повірте мені.
- Наче, містер О'Лірі, ви колись були одружені з гомосексуалістом, - прошепотіла я. На ці мої слова О'Лірі розреготався так, як уміють підстаркуваті американці. Він, врешті, витер товстим пальцем сльозу в очі, витяг зі столу товстенну сигару. І сказав, все ще посміхаючись:
- Моніка, от за це вас всі так люблять. Зрозумійте, наше керівництво зацікавлено, щоб у вас все було в порядку. Підкреслюю – все. Тому зберіть свої особисті речі... Можете прихопити щось із спільного – ваш чоловік заперечувати не буде. В секретаріаті вам дадуть квиток на літак до Лондона. Громіздкі речі відправлять через DHL. В Лондоні поживете в квартирі, що знаходиться в будинку нашого офісного центру. Скаржитись не будете – то є VIP апартаменти. Я вже зателефонував офіс менеджера про ваш приїзд. Ви колись були в Англії? Я була певна, що О'Лірі знає відповідь на це питання.
- Тоді організуйте собі маленьку подорож тією країною. Не шкодуйте наших грошей. Тим більше, що певні наші структури розкидані по всій Британії. Це з ними вам працювати. Що поганого в тому, якщо ви на день чи два заїдете дорогою на якийсь курорт? А місця там красиві. Повірте старому ірландцю, який терпіти не може цих англійських собак.

**The Flood Building,
870 Market Street;
San Francisco, CA
94102**

7. Моніка Родрігес. Липень 2014 (наживо)

- Олег не любить друкувати, тому в його кабінеті нема принтера. В крайньому випадку він відправить зміст на друк через мій комп'ютер, - місіс S не дивиться на мене, коли це каже.

Цей молодик Тревор встиг бовкнути мені, що подружжю S виповнилось по шістдесят п'ять. Дивлячись на місіс S, можна припустити, що він помилився по відношенню до неї, або вона чудово збереглася. В цей момент це цікавить мене найбільше, якщо не згадувати про природне бажання відвідати туалет.

Але ж не спитаєш її так прямо скільки їй років. Може вдома, у Венесуелі, таке було б можливе... Але не в Штатах, тим більше тут, в Англії. Думка з віку жінки перескакує на невдоволення лицемірними англійцями, які на свій витончений спосіб дають мені зрозуміти, що я є тут чужинкою. До речі, містер та місіс S теж іноземці. Може спитати їх, як вони адаптувались до англійського життя?

«Ні, краще не треба», – так відповідаю сама собі.

Між тим, з малесенького принтера, на якому написано «OKI», виповзають аркушки документів, які повинен підписати Тревор. Вся ця гра у формалізм зараз здається мені не доречною.

Очевидно, що не треба було мені навідуватись до Воррінгтону, а їхати просто до Глазго. А вся ця задумка, щоб влаштувати собі базу в цьому місті, була помилковою. Але зараз вже запізно щось міняти.

Принтер, тим часом, не поспіхом викидає аркушик за аркушиком. Я дивлюсь на цей рух як загипнотизована, наче якесь отупіння на мене найшло. Ще й треба навідатись до туалету.

Нарешті помічаю, що принтер тоненьким дротом з'єднаний з планшетом Lenovo, а господиня вперлась у екран ноутбуку Hewlett-Packard, що стоїть на письмовому столі. Тобто займається чимсь, що не є пов'язаним з друком документів.

До речі, всі меблі в цьому кабінеті, виготовлені зі скла, металу та пластику, завалені всяким непотребом, от як ножиці, коробочки, блокнотики, пляшечки та тюбики, олівці та ручки, якісь кольорові флайери, довгі паперові стрічки, очевидно, що чеки з касових апаратів...

Все це створює відчуття хаосу, атмосферу постійного поспіху. Місіс S сказала, що містер S приходить сюди за друком? То це не його кабінет? Якщо так, то значить її.

- Це ваш кабінет? – таки наважуюсь спитати у старшої жінки замість актуального для мене питання про місце знаходження в її домі туалетної кімнати.

- А? – вона не почула мого питання. – Вже все надруковано, можете забирати.

- Хіба? – запитую я, наче збираюсь сперечатись з нею з цього приводу.

- Так. Може вам дати якусь теку?

- Ні, дякую. В мене ось ця прозора штуковина.

Я складаю надруковані аркуші поряд з попередніми, помилковими. Папір нового видання зобов'язань злочасного Сімса відверто жовтий і тонкий. Мабуть його купували на якомусь східному базарі за лічені пенси. Та хіба це має хоч якесь значення?

І все ж таки, скільки їй років?

Ще у Венесуелі, ми, дівчатка, грали у таку гру: роздивлялись якусь стару жінку, знаходили в її фігурі та обличчі якісь натяки на те, як вона виглядала, коли була молодою і на словах чи на папері малювали її портрет. Так що мій шкільний зошит з іспанської на останніх сторінках був заповнений малюнками голих дівчат, в яких ми перетворювали бридких старих, що траплялись нам на очі.

Алла S має чисте без зморшок обличчя. Щоки трохи обвислі, та це треба відкинути, це є процесом старіння. Шия тонка, прямі плечі. А от це все залишилось з молодості. Її молодості.

Синя блузка вільного крою призвана драпірувати відсутність талії. Але за цією безумовною вадою мій досвідчений тренований погляд розрізняє струнку фігуру, якою Присвята Діва наділила цю жінку.

Напевне, що в молодості місіс S була привабливою, якщо не красунею. Вона і зараз виглядає далеко не бридкою, але ж вік...

Волосся фарбоване.

Більшість жінок вважають, що сивину краще зафарбовувати світлим кольором. Сонячні промені, що пробиваються скрізь засклену косу стелю, дають змогу розгледіти де в неї волосся сиве, а де фарбоване. І виявляється, що в неї на голові тільки спереду сиве пасмо. Чи знає вона про це? Може було б краще взагалі не фарбувати волосся, а залишити це пасмо серед натурального темно русого волосся, судячи з кольору брів. Як ми, жінки, часто спотворюємо себе в намаганні виглядати краще.

Точно, в мені загинув стиліст. Але чи є в цьому скляному будинку хоч якийсь туалет? Треба спитати, бо сама я його не знайду.

Тьмяний екран на світло сірій стіні раптом спалахує кольоровим зображенням. Під тихий звук, наче хтось б'є по клавіші роялю, екран показує частину цегляної стіни, гладкі металеві двері, сиву голову та руку, що піднята у вітальному жесті.

Я помітила, що на екрані ноутбука місіс S одночасно виникло віконце, що частково затулило сторінку якогось сайту з текстом на кирилиці. А на екрані планшета Lenovo, до якого підключений малесенький принтер, повільно крутиться жовте коло із величезним знаком оклику.

- Заходь вже, - каже місіс S в повітря і натискає клавішу на своєму ноутбуці.

На екрані, що причеплений до стіни, з'являється напис «Двері #2: відчинені». За мить напис зникає, зображення на екрані ділиться на чотири сегменти, що показують різні частини садиби. За, може, десяток секунд зникає і це зображення. Екран знов тьмяний та пустий.

- Прийшов Олег, мені треба повернутись до кухні. Містер Сімс гуляє перед будинком. Бачили? – місіс S вказує пальчиком на згаслий екран.

Я мовчки киваю головою.

- Вам, напевне, потрібен туалет. Ходімо, я покажу де він.

Вперше в цій захаращеній кімнаті я зітхаю з полегшенням. Ще в мене питання до самої себе: що заважало мені спитати про це у цієї літньої жінки?

**Портативний
лазерний принтер
OKI b2200**

***«...мій зошит з
іспанської на
останніх сторінках
був заповнений
малюнками голих
дівчат, в яких ми
перетворювали
бридких старих, що
траплялись нам на
очі»***

8. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

Я зовсім не так уявляв собі зустріч з доктором S. Все виявилось більш прозаїчним і, одночасно, заплутаним.

Замість ранкової зустрічі з самим містером S, я був змушений, зусиллями місіс Родрігес, підписати якісь не потрібні папірці. Не потрібні не тільки мені та моїй компанії, але і могутній корпорації X. Невже насправді є вірогідність, що я випитаю, а потім оприлюдню інформацію про секретні дослідження доктора S?

Крутиться в голові, однак, думка, що сама адвокат Родрігес ініціювала все задля якихось своїх цілей. Може це є привід навідатись до доктора S? Можна було б вважати, що мене це не обходить, але тільки у випадку, якщо місіс Родрігес не буде забирати частину мого часу спілкування з S.

Та все це було тільки початком. Додайте безцільне гуляння вздовж фасаду будинку родини S, аж поки прибулий з супермаркету містер S мовчки потиснув мені руку і попросив переставити наш корпоративний Mini в інше місце, бо електромобіль місіс Родрігес треба підзарядити. Вона витратила весь невеличкий запас пального і тепер прокатне авто може переміщуватись тільки на електричній енергії. А акумулятор теж виявився майже розрядженим.

Тож її авто підігнали ближче до гаражних дверей, де підключили до мережі живлення. Щось в останні дні всім заважає наш нещасний Mini, що Робертсу в Конві, що S у Воррінгтоні.

Після рокіровки з автомобілями господарі всадили нас за стіл. Звісно, що скляний. Мабуть термін «ланч» вони розуміють якимось по своєму, бо стіл був накритий трохи не святково. Знайшлось місце і пляшці пристойного італійського вина.

До речі, не звик я пити алкогольний напій з перспективою невдовзі вести авто. Але я не став відмовлятись, щоб не викликати неприязнь містера S та його дружини. До того ж, Моніка Родрігес сприйняла пляшку на столі цілком природньою і не відмовляла собі в задоволенні пити. А вино дійсно гарне. Не знав, що таке продається в Tesco.

За ланчем зав'язалась обивательська бесіда, практично без моєї участі. Пусті розмови про те, хто де був за кордоном. Порівняння національних характерів та звичок, може і зацікавили б мене, якби хоч словом згадали Україну. Але мова йшла, в більшості, про Латинську Америку, а це далеко від нашого об'єкта, за який платить багатенький Sky. Тому я не поспіхом жую буженину з фруктовим салатом, запиваю червоним вином і терпляче чекаю на закінчення цієї трапези.

Та моє тваринне жування раптом переривається.

Ще у 1974 році був задуманий та за задумом створений заумний фільм про другу світову війну. Військові хроніки тих часів озвучувались піснями ансамблю the Beatles, які виконували хто завгодно, тільки не вони. Серед тих «хто завгодно» був і молодий ще тоді Елтон Джон. В його блискучому аранжуванні «Lucy in the sky with diamonds» є інструментальний фрагмент. З соло на флейті, здається. Цей фрагмент я використав як рінг-тон у моєму смартфоні. І нічого дивного, що ця мелодія зараз звучить з правої кишені мого піджака. Це значить, що я погано підготувався до ланчу, а мій шеф Артур Сінгл знов щось хоче мені сказати.

- Вибачте мені, будь ласка, - шепочу я та одночасно пробую скинути виклик просто в кишені.

Це мені не вдається, смартфон відтворює ще голосніше безсмертне творіння Бітлз як його зрозумів Елтон Джон, а я підводжусь на ноги, наче виконується державний гімн.

- Я б порадив вам відповісти на такий мелодійний виклик. Це часом не варіації Елтона Джона на пісеньку Бітлз? – здається містер S задоволений, що мій смартфон голосно перервав їх теревені про різні подорожі.

- Так, сер, я швидко, - доповідаю я тихенько.

Я відходжу від столу на крок, прикладаю гаджет до вуха і замість щось сказати в мікрофон, шукаю в який бік зробити наступний крок.

- Алло, - кричить в свій мікрофон Артур.

- Тихо, Артур. Ви підняли мене з обіднього столу. Я забув встановити режим «не турбувати».

- Ага. Це часом не S всадив вас за обідній стіл?

- Саме так. Є якісь питання?

- Питання одне... Ми тут тримаємо за вас кулаки, схрещені пальці. Лінда навіть середній палець виставила. Так ви вже в ділі, чи він вас відшиває?

- Так гадаю, що я вже працюю, - брешу я з святою метою зберегти нерви своїм колегам і відучити Лінду від непристойних жестів.

- Тоді ми підемо напроти і щось вип'ємо. Пиво, скоріш за все, - в голосі Артура з'явилась благальна нотка.

- Так буде краще, напевне. Принаймні дасте спокій своїм рукам.

- Удачі, - каже Артур і відключається.

Я повільно кладу смартфон до кишені і оглядаюсь навкруги. Це, скоріш за все тому, що мені дуже не хочеться дивитись в очі людям за столом. Мій хаотичний відступ від обіднього столу загнав мене у кут, де сходяться дві світло сірі стіни. В одній з них, ближче до стелі прорізано вікно у формі трапеції, що прилягає до вікна вже на іншій стіні. Це вікно вже у формі прямокутника. Вікна встановлені достатньо високо, так що під прямокутним спокійно розміщені кухонні шафи та столики. Деякі дверцята кухонних меблів є світло сірими, деякі темно зеленими як ергономічні пластикові стільці на тоненьких металевих ніжках.

«В цьому будинку нема нічого з дерева», - чомусь такий висновок виникає в моїй голові. А як одним словом позначити життєвий рівень родини S, то моя мати часто вживає слово «opulent». Заможні, з якогось дива, ці втікачі з ССРСР. Такий висновок роблю, як розгледів сіру з чорними колами індукційну варильну поверхню Whirlpool. Ще холодильник, мікрохвильову піч, пральну машину... Чому на кухні?.. Та тут вся техніка від Whirlpool.

- Гадаю, вже ніщо не заважає вам знов приєднатись до нас, містер Сімс, - знов озивається містер S і додає з посмішкою, - не бачу ніякої необхідності вам далі стояти в тому кутку.

- Так, вибачте, що потурбував вас тим дзвінком, - я повертаюсь до свого ергономічного пластикового стільця.

- Ще трохи вина, містер Сімс? – містер S піднімається, щоб налити італійське вино у мій бокал.

- Так, дякую, - погоджуюсь я, бо не можу відмовити хазяїну дому, який стоїть переді мною з пляшкою в руці.

Насправді я із задоволенням випив би склянку газованої Pennine Spring. Ось пляшка цієї води стоїть біля мене на столі.

- Давайте вип'ємо за успіхи компанії Global Research з Редінгу. Гадаю, що успіх їм зараз ніяк не завадить, - містер S каже таке як налив по ковтку вина жінкам і собі.

Як всі випили, включаючи і мене, містер S знов звертається до мене, тримаючи на виделці відрізаний шматочок буженини.

- Розкажіть щось про себе, містер Сімс. Про вашу компанію і причину вашого візиту ми вже в певній мірі знаємо. Але щодо вас... Ви дійсно закінчили Гуманітарний факультет університету в Редінгу? Мабуть, я ніколи не розберусь в англійській системі освіти. В моєму розумінні гуманітарії це люди, які не тільки нічого не розуміють в точних науках, але і не знають основ різного виду аналізу. Принаймні таке положення справедливо для країни де я вчився. Зважаючи на вашу підготовку, як ми будемо збирати інформацію з різних джерел для комп'ютерної системи зберігання та пошуку даних?

Не зважаючи на в'їдливі питання, я з полегшенням видихаю повітря, що змішане з алкогольними випарами. Адже цим своїм питанням містер S підтвердив, що дійсно планує зі мною працювати. Значить, можливо, я не збрехав Артуру - інтерв'ю з доктором дійсно відбудеться.

Я не поспішаю з відповіддю, мовчки роздивляюсь містера S. Наскільки він змінився порівняно з старим фото в советському журналі «Кібернетика». З худенького став досить таки огрядним, замість шапки темного волосся коротенька, ледь пів дюйма, стрижка, а поріділе волосся геть сиве. Борідка, яку так виразно показував доктор Робертс з Комві тепер теж сива і ледь намічена, наче містер S тиждень не голився.

- В мене прохання називати мене Тревор.

На те доктор S ледь киває головою. Я вже відкрив рот, щоб хоч щось сказати у відповідь, як раптом заговорила адвокат Родрігес.

- Ні, містер S. В західних університетах ми вільні у великому ступені самі обирати собі дисципліни для навчання. І назва факультету дає лише приблизну оцінку спеціалізації студента. Тобто студент сам обирає своє майбутнє та готується до певної кар'єри. У вас в СССР ви були позбавлені такого вибору.

Містер S переключає увагу на Моніку.

- Звідки у вас такі відомості про советську систему освіти? – питає він.

- Від знайомого кубинського емігранта. Він вчився у Москві, а як повернувся на Кубу, то втік незабаром до Сполучених Штатів, - каже Моніка і, чомусь, з посмішкою дивиться у мій бік.

- Ага, - наче все зрозумів містер S і питає мене, - то на чому ви спеціалізувались?

- Фінансовий аналіз... - кажу я та потискаю плечима.

- Аналіз... - замріяно повторяє містер S. - А знаєте місис Родрігес...

- Моніка, доктор S. Прошу звати мене Моніка. Залиште моє прізвище для офіційних документів.

Моніка Родрігес прикладається до свого бокалу. І, будь я проклятий, знов зиркає у мій бік.

- О, вибачте, я перебила вас, - вона кладе свою красиву руку на руку хазяїна, що так і тримає виделку. - Щось про аналіз, чи не так?

- Так, - короткий спалах ентузіазму в доктора S вже вщух, - аналіз... А знаєте, Моніка, бували випадки, коли жорстка університетська програма співпадала з покликанням студента.

- В цьому світі чого тільки не буває. Це ви про себе? - місіс Родрігес сама тягнеться до пляшки із залишками вина. - З вашого дозволу, місіс S.

Поки адвокат наливає вино до свого бокалу, доктор S тягнеться до пляшки Pennine Spring. Наливає собі і мені. Його дружина, місіс S, відмовляється.

- Так от, - починає доктор S не випускаючи склянку з руки. – Містера Сімса і його компанію цікавить мотивація протестів українців, що може привести до радикальної зміни курсу країни. На жаль, це коштувало численних жертв.

Який інструмент я пропоную для визначення цих мотивів поведінки?

Ще як був студентом, нам визначили дев'ять типів аналізу, які будуть потрібні для розробки комп'ютерних систем. Зауважте: систем. З усіх, у моїй пам'яті залишилось тільки сім, або вісім.

Доктор S приготував пальці лівої руки для підрахунку.

- От послухайте:

- Системний. Тобто основний в нашому випадку. Тому що все, що скажу вам, Тревор, про події в Україні є результатом саме цього типу аналізу.
- Евристичний. Треба сказати про нього кілька слів.
- Динамічний. Тут теж повинен бути коротенький коментар.
- Статистичний. Ну, про статистику знають всі.
- Структурний. Досить не точний аналіз. Часто взагалі є хибним.
- Алгоритмічний. Ще сюди теорію автоматів додають. Дуже специфічний, обійдемося без нього.
- Лінгвістичний. Цей навпаки – дуже широкий. Від граматики до трансляторів алгоритмічних мов. І далі... Теж не потрібний.
- Топологічний. О, це цікава штука.
- Функціональний. Не певен, що це є самостійний тип. Тут, може, я помилився.

Але що вийшло? Невже всі дев'ять? Дивна штука – людська пам'ять.

От такі різні види аналізу... Звісно, що існує ще безліч інших. Я ж є прихильником системного аналізу, бо він має таку властивість включати в себе всі перераховані та не тільки їх. Аби проблема була вирішена. Системний аналіз є найменш спеціалізованим, і веде свій родовід від старої класичної філософії. До певної міри це є спосіб відображення світу. Тобто, його сприйняття.

Основою ж системного підходу є те, що всі сутності складаються з елементів та зв'язків між ними. Все це в сукупності і називається системою. Що є елементом, то ви вирішуйте самі, але елемент повинен виконувати якусь певну функцію. От трутень, наприклад, є елементом бджолиної родини. Сам елемент можна теж розглядати як систему, яка складається з інших елементів і так далі...

А одною з основних задач системного аналізу є визначення меж системи. Задача складна. Змушує відповісти на питання: що є всередині і чим система оточена? Ще елементи з'єднуються не як попало а певним способом (або протоколом), і передбачена наперед можливість з'єднання називається інтерфейсом. І тут треба звернути увагу на головний висновок: кордон не означає повну ізоляцію, а тільки упорядкування обміну.

Отже, аналізувати можна по всякому. Про деякі з мого списку дозволю собі сказати окремо.

Візьмемо динамічний аналіз. Що цікавить системного аналітика в ньому? Характер змін у часі. Хтось читав невеличке оповідання Велса «Чудовий прискорювач»? Чому ми оперуємо саме в цьому діапазоні швидкостей? Бо, як подав цей геніальний фантаст, в діапазоні більших швидкостей ми всі і увесь побудований нами світ стає цілком безпорадним.

Тепер топологія... Є розділом математики, що вивчає властивості фігур, які піддаються деформаціям, таким, наприклад, як розтягування, стискування або вигинання. При цьому ці фігури зберігають свою цілісність. Наведу одразу приклад. Є дівчата – переможниці конкурсів краси. А є далекі від досконалості, як ми її розуміємо. І перші і другі мають однакову топологічну структуру. Анатомію, іншими словами.

Що цікавить системного аналітика в топологічному аналізі? Цілісність при зміні форми...

- А знаєте, я, коли вчилась у Венесуелі, то перемогла у конкурсі краси університету в Каракасі, - заявляє Моніка.

- Олег, боюсь, що ці ваші екскурси в основи знань не дуже цікаві нашим гостям, - обстоює мене і Моніку місіс S.

- О, ні... - кажу я, а Моніка заперечливо хитає головою.

- Доктор з такою повагою говорить про переможниць конкурсів краси. Давайте його дослухаємо, – Моніка каже таке і цідить вино.

- Звісно, що це є занудство. Я хотів тільки додати ще про евристичний аналіз. Він є відносною новинкою. Хоча про евристику згадували ще древні. Методи цього аналізу базуються на використанні досвіду, інтуїції фахівця та його творчого мислення. Так в Інтернеті пишуть.

Я ще як був студентом на практиці в Інституті кібернетики (був такий в Києві), бачив коротенький фільм. Зняли його якісь вчені. Зняли на плівку, тому демонстрували його з невеличкого 16 міліметрового проектора і без звуку. Спочатку демонстрували властивість тварини до домінанти. Сміливий експериментатор стояв за досить вузьким щитом із сталеві сітки і дражнив великого собаку. Той гавкав на експериментатора з іншого боку щита і настільки був цим заклопотаний, що не міг здогадатись обігнати вузький щит. Мені цей експеримент ще тоді здався не переконливим. Оскільки пес, скоріш за все, і не планував нападати на дурного експериментатора. А гавкав виключно заради підтримки свого ділового іміджу.

Натомість, маю свій власний приклад проявлення властивості домінанти. У 1974 році, в умовах тодішнього дефіциту товарів в СРСР, у взуттєвому магазині в Києві, на Хрещатику «давали» (тобто з'явилися у вільному продажі) жіночі чоботи. Створилась величезна черга, мабуть з сотню жінок. Продавщиця, що видавала вже оплачений товар, зазирнула в коробку і побачила, що в ній лежать чоботи на одну ногу. Наприклад, ліву. Вона скривилась, відставила коробку. А жінка, що купувала, як це побачила, то почала кричати: «дайте мої чоботи». Продавщиця кричить у відповідь, що там два чоботи ліві. А та, що заплатила у відповідь волає, щоб їх їй віддали, хай навіть обидва чоботи на ліву ногу. Оце і був справжній прояв домінанти.

- Друзі пишуть, що зараз у Венесуелі отакий дефіцит товарів і, навіть, продовольства. У вас теж таке було? – питає Моніка у місіс S.

- Так. Зараз, звісно, все це забулось. Але при комуністах... - місіс S відмахується від неприємних спогадів.

- Я продовжу з вашого дозволу, - нагадує про себе доктор S. - Прояв евристики був на тій плівці одразу за експериментом з собакою. Інший експериментатор, захищений невеличким прозорим екраном, дражнить кобру. Багато змії не треба. За кілька секунд вона встає в позу і лупиться головою в прозорий екран, як спробувала вкусити людину. Після цього знов стає в загрозову позу і знов кидається кусатись. Але цього разу вже вивернувшись так, щоб обійти прозорий екран збоку.

От оцей кидок і є проявом евристики, творчого підходу кобри до кусання експериментаторів. Це не є умовний рефлекс. Це є миттєве осяяння – альтернатива методу проб та помилок. Що цікавить системного аналітика в евристичному аналізі? Можливість виникнення непередбачених наперед рішень.

Доктор S наче вже закінчив доповідати... Або ще ні? Він просто замовкає, дивлячись в той самий куток, де я розмовляв з Артуром. Я дивлюсь на жінок за столом. Може вони визначились з тим, чи закінчив доктор свою імпровізовану доповідь. Я, до речі, не багато зрозумів з його виступу. Але маю надію на запис.

Так що жінки? Моніка спокійно допиває вино, місіс S роздивляється, що ще залишилось на столі. То вони його не слухали?

- Тревор. – Звертається раптом до мене доктор S. - Ми будемо говорити надалі про цілеспрямовані системи (держава Україна чи ваш комп'ютер, наприклад) на відміну від тих систем, чию мету функціонування визначити неможливо. Тут прикладом може бути періодична таблиця хімічних елементів або якась нудна вечірка.

- Олег, мабуть ви і є тим елементом, який робить перебування за столом нудним. Принаймні зараз, - місіс S зупиняє лекторську імпровізацію свого чоловіка. - Всі тарілки вже порожні, чи не час перейти до кави?

- Я допоможу вам варити каву, - відгукується Моніка.

- Ні, дякую. Маємо повністю автоматичну машину, - місіс S вказує на дорогу кавову машину De'Longhi.

- Так, це чудово. Але навіть такій досконалій кавоварці не завадить трохи чаклунства. Евристики, як каже доктор S, - Моніка підіймається зі столу слідом за господинею.

А що робити мені? Доктор S виразним жестом руки просить мене почекати за столом.

- Я не буду пити каву, - каже він до мене. – А вас запрошую. Після кави, Алла проведе вас до кабінету поверхом вище. Там ми обговоримо ваші задачі. У вас є якісь матеріали, якісь завдання від замовника?

- Ні, доктор S. Все моє завдання визначається парою простих речень.

- Це не так погано, як здається. У нас залишається свобода дій.

Доктор S йде.

«У нас...» - чудово сказано.

Whirlpool: 30-inch Electric Ceramic Glass Cooktop, BSNF 9152 refrigerator & DeLonghi ECAM 650.55 MS PrimaDonna Elite coffee machine

Скло є поширеним матеріалом в оформленні осель Воррінгтону

9. Олег S. Липень 2014 (наживо)

Свій кабінет я обладнав на верхньому поверсі. Оскільки я не любитель сонця, то вікно у всю стіну орієнтовано на північ. Таким чином, можна хоч цілий день спостерігати за рухом авто на Кромвель Авеню. Чудовий спосіб розважитись для пенсіонера.

Архітектор запропонував розділити в цій кімнаті функції природнього освітлення та вентиляції. То ж я стою біля вікна і виставленою долонею відчуваю, як повітря рухається з гори до низу. Ручний пульт керування вентиляцією я замінив автоматом, що керується комп'ютером, який входить до мережі управління життєздатності будинку. Так зручніше... Може дорого? Але ж електроенергія частково дармова. Алгоритм управління, що я розробив, натхнений тим способом, яким нейрони керують всяким м'язами та залозами, виявився непрацездатним. З цим треба ще розбиратись. Так що зараз працює заводська програма... А що стосується дармової енергії, то дороженька сонячна установка ще далеко не окупила. Добре, що хоч за контрактом з Х я отримую розумні гроші, які дозволяють покрити витрати. І, як натякнула мені сьогодні місіс Родрігес, цей контракт буде подовжений на наступний рік.

А далі що? Повна невизначеність.

Які міркування схилили мене бути консультантом у невдах з Global Research? Небайдужість до України? Напевне, що так. Але я народився в Німеччині, а у віці під тридцять втік до Британії.

Що Україна є батьківщиною моїх батьків? Так вони, як і більшість советських громадян, не позиціонували себе як українці. Але скільки себе пам'ятаю, я мав глибоку симпатію до краю, звідки походять мої предки.

Ще в свої студентські часи передбачав, що Україна може стати незалежною та цілком успішною європейською країною. Щось в моєму передбаченні було від дитячої мрії - вирватись з лещат Російської імперії. Незалежно, яку форму вона має: чи монархії, чи більшовицького союзу республік. Точніше, позбутись хотів і Росії і комуністичних порядків.

Але ж не все базувалось на моїй ненависті до всього советського. І справа не в моїх куцях емоціях, з ними в мене завжди погано складалося. Моїх студентських знань помножених на бажання розібратись в глибоких протиріччях советського типу соціалізму виявилось достатньо, щоб дійти висновку: соціалізм такого ґатунку повинен був сам себе знищити.

Так я гадав ще студентом. Так, врешті, і вийшло. Здавалось би, що це є перемога мого інтелекту. Та ні. Дилетантство українців як громадян перетворили перемогу трохи не на поразку. А я про таке і не здогадувався.

Але є в українців традиційні якості, які відрізняють їх від сусідів на Сході: ставлення до приватної власності, пріоритети у категорії «своє – громадське - державне» і, головне, культури повсякденного життя. Чи вистачить цього для відродження краю? Нема в мене відповіді.

Напевне, я сам із задоволенням зайнявся б цією проблемою: визначення причин розпаду Советського Союзу та шляху створення незалежної України. Це ж якого масштабу перетворення! Реструктуризація бази даних – подія, розмноження амеби діленням – загадка, а тут країна народжується.

І от я, людина, що вважає себе мізантропом, погоджуюсь на пропозицію консалтингової компанії і запрошую її представника сюди у Воррінгтон. І це при тому, що як справжній мізантроп, не люблю людського товариства та, взагалі, спілкування з людьми. Хоча насправді, для мізантропів типовим є ретельний вибір тих, с ким планують спілкуватися і аж ніяк не повна ізоляція.

Так от: Україна чи мізантропія, що переможе в моїй старіючій свідомості? А чи є тут протиріччя? Просто старий мізантроп не може спокійно спостерігати як вдаються до спроб знищити вимріяну свого часу країну.

А може вся справа у Росії? Адже саме цей Богом проклятий край є, як і був завжди, предметом моєї чистої, нічим не заплямованої ненависті. Я ще підлітком сприймав Росію як рибальське грузило, що тягло Україну в ординське середньовіччя. Російський вплив вимивав в Україні старовинні європейські навички та традиції, заміщуючи матерним мракобіссям. Мій народ завжди опирався цьому. І нинішній конфлікт із справжнім рецидивістом та уявним президентом Януковичем, це є насправді конфлікт з Росією. Але ж скільки втрачено... Однак, успішна Україна була б найсильнішим фактором приниження для Росії.

І ще одна обставина схилила мене до стосунків з Global Research: мене певною мірою зацікавило, хто ж насправді рекомендував їм звернутись за консультацією саме до мене? І не влаштовує пояснення керівника компанії, що вибір моєї персони є результатом пошуку в Інтернеті... Адже я є мізантропом і мій образ в Інтернеті є вельми розпливчастим...

Та хтось вже підіймається сходами.

- Олег, я привела нашого гостя, - Алла стоїть на порозі кабінету з пляшкою води в руці.

За нею Тревор Сімс, тримає дві склянки. Алла не може не навантажити хоч кого якоюсь роботою.

- А, так. Сідайте містер Сімс... Тобто, Тревор, - я вказую рукою на крісло біля свого робочого столу.

- А що, місіс Родрігес? – питаю далі у жінки.

- Її машина ще не зарядилась. Ми з нею трошки потеревенимо. Може вип'ємо з нею ще кави. Моніка просила допомогти їй скласти маршрут як краще подивитись Озерний край. Ще вона хоче заїхати до Шотландії...

- Тобто вона ще залишиться, - перериваю я перелік побажань місіс Родрігес, що, здається, не має меж.

- Так, вона залишиться у Воррінгтоні. Каже це є найкраще місто, щоб навідатись до Ліверпулю, Манчестеру та Глазго, - відповідає Алла, бо не зрозуміла, що я питаю про те, чи залишиться ще Моніка у нашому домі.

Так і не дочекавшись підтвердження скільки ще пробуде в гостях місіс Родрігес, бачу як Алла покидає мій кабінет.

- Ну що, Тревор. Поганенькі діла у вашої компанії, - не запитую, а констатую я.

- Дійсно, - каже той, - бажав би кращого.

- Але розумію, що надія ще є. Оскільки у вас з'явився щедрий замовник.

На ті мої слова Тревор робить якийсь непевний жест.

- Скільки часу у вас є і, головне, в якій формі ви хотіли б отримати результат?

Тревор не поспішає з відповіддю.

- Система, що працює у замовника, аналізує за запитом ствердні вислови, які зберігаються у зовнішніх джерелах даних, і на основі цього формує відповідь. Але я планував провести з вами просто низку бесід, або одну бесіду... Це вже як вам буде завгодно приділити мені ваш час. Щодо терміну виконання нашого завдання, то в нашій компанії планували два тижні на збір даних, і певний час на формування типових запитів, зрозумілих у професійній діяльності замовника.

- Ствердні вислови це є щось на зразок «сонце сходить на сході»?

- Так, - відповідає Тревор і вперше посміхається.

- А хто є вашим замовником? – питаю у Сімса.

- Sky News. Але, містер S, прошу не розповсюджувати це. Навіть місіс Родрігес. У мене ця заява Сімса викликає посмішку.

- До речі, я повинен вибачитись перед вами за незаплановану зустріч з адвокатом корпорації. Бачите, у мене самого є контракт з ними, який не дозволяє мені виконувати інші роботи в цей період. Отже мав повідомити керівництво, що ваші інтерв'ю є моєю громадською ініціативою. Та от, до чого це привело: ця леді зі Штатів є новою людиною, хоче показати свою активність... Ще раз хочу вибачитись.

- Не ставте мене в незручне становище, будь ласка. Ми всі вдячні вам за згоду допомогти.

- Так, звісно. Але діло стосується батьківщини моїх предків. В цій країні розпалюється війна. І ваш запит, не дав мені бути осторонь допомоги Україні. То ж, я вважаю бесіду з вами щасливим випадком, який дозволить мені зробити свій внесок у цю боротьбу.

До того ж це, на щастя, не буде участю у марному мітингу чи внеском у сто фунтів невідомо кому. Навпаки. У мене, завдяки вам, з'являється можливість взяти участь у прориві інформаційної блокади України. Саме замовлення вашій компанії є доказом того, що про країну, де я прожив кращі роки свого життя, ніхто в світі нічого не знає. Скажу більше: не хочуть знати. Хоча б для того, щоб не ускладнювати собі життя.

- Гадаю, що це не так.

- А я гадаю, що саме так. Боюсь, що і ви з вашими колегами зацікавились Україною тільки в останній час. Напевне, як отримали пропозицію від Sky. Можливо, якщо ви дивитесь та читаєте новини, то, принаймні, запам'ятали назву країни де раптом почали відбуватись надзвичайні події. Такі, що достойні повідомлень у випусках британських новин.

Тревор хоче відповісти, але я зупиняю його жестом – не люблю безплідних дискусій. Я торкаюсь екрану мого улюбленого планшетника Aser Iconia, що лежить на столі. Повертаю голову до стіни, де висить сорока семи дюймовий телевізор Philips. На екрані з'являється карта України. Це є перший кадр презентації, що я заздалегідь підготував для Тревора.

- Зазвичай знайомство з країною починають з географії. Ось Україна. Велика ця країна чи маленька? За площею є найбільшою в Європі, якщо не згадувати про шматок Росії до меридіану Уральського гірського хребта. Скільки людей проживає на цій території? Виявляється не так багато, як, наприклад, у великих країнах Західної Європи. А як вони розподілені територією країни? І чим вони займаються? Що ж, такі дані є в Мережі, треба тільки їх знайти. Рівно як і всілякі показники

продуктивності, от як знаменитий «рівень життя». Багато казуїстики у тих К.Р.І. (Key Performers Indicator): то Сінгапур з Норвегією, то Канада з Океанією стають лідерами тих показників.

Є взагалі якісні, тобто чисто експертні показники. От, наприклад, показник свободи слова. Україна за цим показником на якомусь місці: десь позаду Латвії але випереджає Росію. При цьому показник ніяк не відображує той очевидний будь якому читачеві факт, що в Україні відсутня професійна журналістика. Погодьтесь, дивлячись на карту України, що називати Казахстан «ближнім зарубіжжям», а Словаччину «далеким зарубіжжям» є більш ніж невіглаством. Це є викривлена точка зору особи, що взялась за журналістське ремесло. Ментально, для цієї особи далекий Казахстан дійсно ближчий за сусідню Словаччину. Важливо, що саму категорію якогось там «зарубіжжя» винайшли у Москві. Так от, для Росії Казахстан дійсно є близьким зарубіжжям. І багато хто з українських журналістів ділив країни саме за московським розподілом.

Ризикну зробити висновок і визначити що саме ми будемо обговорювати з вами, містер Сімс. Певен, що всю об'єктивну інформацію, включаючи численні К.Р.І. підготують ваші колеги. Мабуть, що вони вже зараз цим займаються. Ми ж з вами спробуємо обговорити та сформулювати викрутаси руху України до справжньої незалежності. Це, скажу відверто, здається мені досить цікавим саме з точки зору системного аналізу. Адже на наших очах народжується нова держава. І з формального географічного простору, що за нею закріплений, вона повинна перетворитись на цілісну країну як Франція чи Японія.

Пам'ятаєте, як під час ланчу я псував вам апетит розповідями про межі системи? Повірте, випадок з новоспеченою Україною, то є саме ця задача. Гадаю, що весь наш час піде на перелік факторів, які заважають от так одразу проголосити незалежність та отримати цілісну самодостатню та, головне, стійку в існуючому оточенні Україну. А факторів цих аж надто багато. Вже згадав лінощі світового обивателя, до яких цілком справедливо віднести дипломатичні служби провідних країн. От був же Советський Союз, який всі називали Росією. Теж, зауважте, завдяки лінощам. І от раптом...

Для зовнішнього спостерігача всі події в Україні на початку її незалежного існування були раптовими. Так от, раптом проголошується нова держава. Що, мало нам проблем з вже існуючими? Хто ці люди, які стали при владі? Ми їх не знаємо. Які їх наміри? Адже на території, на яку вони претендують, знаходяться сотні ядерних зарядів та засобів їх доставки в будь яку точку планети. Так чи раді створенню нової держави дипломати та школярі, що вивчають географію? Президент Сполучених Штатів Буш-старший ще у 1990-му році попереджав українців не робити дурниць і не розвалювати Советський Союз. Якби він був по дитячому відвертий, то в своїй промові в українському парламенті просто попросив би не ускладнювати йому життя. Адже розвал Союзу на складові республіки схожий на розділення боеголовки в ракеті, що багаторазово ускладнює захист.

Далі. Спробую розважити вас однією історією. Теж 1990 року. Це є приклад іншої проблеми України. Ось на екрані ви бачите компанію молодиків. І я там зображений збоку, молодший на чверть століття. Всі вони тоді були випускниками Харвардського університету, які планували поїздки до ССРСР з невідомо якого

приводу. Як і ви, Тревор, вони спеціалізувались на фінансах. Оскільки вони повинні були їхати саме до Києва, мене запросили поділитись з ними якимись відомостями про специфіку тамтешнього життя. Ми зустрілись тоді у Ліверпулі. Треба сказати, що ті американські хлопці і дівчата поводили себе цілком самовпевнено та зверхньо. Дарма.

Я під час бесіди задав їм питання, яке я тоді вважав актуальним, та і зараз вважаю: як провести тотальну приватизацію майна в країні, де все належить державі і який інформаційний ресурс потрібен для підтримки такої приватизації?

І от тут американські вундеркінди побачили, що не існує легальних правил приватизації в ситуації «розвинутого» соціалізму советського зразка.

Хоча за минулі десятиліття, завдяки наступним подіям, у правдивості цього висновку впевнились всі до останнього дурня, наведу елементарний приклад, яким керувався ще тоді.

Уявіть, що в якомусь колективі збирають гроші на якусь, наприклад, благодійність. Збирає обрана уповноважена особа. Ця особа, так було в мої кращі роки, на аркуші записує хто скільки здав грошей. Хай причина збору грошей виявилась марною. Уповноважений, в цьому випадку, повертає гроші згідно зі списком. А от припустимо, що список загубився. Що робити? Є кілька варіантів:

- Роздати всім порівну.
- Уповноважений забере все собі.
- Гроші будуть розподілені в результаті сварки і без гарантій, що цей розподіл є остаточним.
- Втрачений список повністю або частково буде відновлений в результаті свідощтв учасників. Склад та розподіл і в цьому випадку не є остаточним і може багато разів переглядатись.
- Додам, що частину грошей може отримати і той, хто не здавав ні пенні і, відповідно, в загубленому списку не був.

У 2009 році в Празі я з дружиною провів чудовий вечір в пивній «U Kalicha». Там ще за милою легендою солдат Швейк любив пити пиво. У пивній заведено, що протягом вечора до публіки хоч раз виходить хазяїн пивної, досить молода людина. Його родина володіла пивною з дев'ятнадцятого століття. За чеського соціалізму пивна була націоналізована, а за сучасної Чехії повернута нащадку, що проживав десь в еміграції.

У випадку СРСР таке щасливе повернення не є можливим. Багато минуло часу, з багатьма трапились трагічні події. Всі дані кому що належало загублені або втратили актуальність, бо ті активи вже не існують. Очевидно, що є часові рамки для процесу повернення націоналізованої власності. Повернути власність, яка була втрачена більш ніж сорок років потому практично не можливо. Тому закони про реституцію на території СРСР були прийняті тільки в країнах Балтії. Відверто, не знаю наскільки успішним був в тих країнах процес повернення.

Колись чув про німецького економіста, який ще у 1918 році виніс вирок більшовицькій ідеї все узагальнити на тій підставі, що різко зменшується кількість даних, що описують об'єкти узагальнення. Блискучий приклад системного аналізу. Розумієте? Трощаться межі, активи перетворюються на гомогенну масу. Все наче міксером перемололи...

На жаль я не зміг встановити ім'я цього вченого. Шкода. Наче він помер від іспанки того ж 1918. Може ви знайомі з цією працею?

- Вибачте, не пригадую.

- Дійсність підтвердила теоретичний висновок. Якщо в моєму прикладі гроші можна було хоч розділити порівну, то з майном ССРСР таке не було можливим. Бо тільки готівкові кошти, як кажуть фінансисти, є високоліквідним товаром. А при розділі порівну майна ССРСР, комусь дісталась би частина алмазного фонду, комусь - частина іржавого непрацюючого заводу. А тому щасливчику дісталася маленька частка боргових зобов'язань якоїсь вже не існуючої африканської держави.

Щодо моїх американських співбесідників, думаю вони не дуже переймалися проблемою як розподілити майно, що формально належить всім і нікому особисто. Певен, всі вони зробили успішну кар'єру. Хтось з них в себе вдома блискуче вирішував та вирішує зараз майнові суперечки за чудово розробленими правилами. Принаймні для цього в цивілізованих країнах цілком вистачає даних.

Люди ж з бувшого ССРСР приречені на апіорно несправедливий розподіл майна, і така практика входить у звичку. Звідси повідомлення про безперервні рейдерські захоплення, приватизації, націоналізації і реприватизації. Здається цьому не буде кінця.

Відсутні правила, не вистачає культури поводження з приватною власністю. Все знищили більшовики. Залишились тільки базові хапальні інстинкти.

Я з більшим задоволенням виклав би причини перманентного успіху та перебування в достатку такої країни як Велика Британія. Можна, наприклад, послатись на те, що ця нація протягом століть мала аналітиків з чудовою репутацією. Щодо рівня компетенції аналітиків, то я особисто, як спеціаліст з комп'ютерів, послався б на те, що саме в Британії була винайдена та створена перша комп'ютерна операційна система. Ще в 1961-му, я тоді ще був хлопчиком, учнем. Це була операційна система Atlas, предок сьогоднішніх iOS та Android, що тепер керують мало не кожним телефоном.

Я згадав Британію не заради бравади. Британія є, певною мірою, антиподом України. Дивіться самі:

- Географічно Британія є островом на краю Європи. Україна є в центрі континенту. До Британії треба спеціально доставатись. Україну важко оминати як переміщуєшся зі Сходу на Захід, з Півдня на Північ. Або навпаки. При цьому Британія є найпотужнішим вузлом авіаційного сполучення, а Україна пасе задніх.
- Британія в минулому була найвідомішою колоніальною імперією, а Україна сама була фактично колонією Росії.
- Британію за останню тисячу років не змогли завоювати, а Україною досхочу гуляли різні загарбники.
- В Британії відсутній єдиний конституційний документ, але виконання законів тут зразкове. В Україні навпаки: протягом століть тут вправляються у написанні конституцій, але їх положення не виконуються. Не зважаючи на те, чи діє конституція, чи ні.
- Англійська мова стає загальнолюдською, а українська на межі виживання.

- Жителі Британії якщо не самі заможні в Європі, але знаходяться десь на рівні благополучних Німеччини чи Австрії. Україна є однією з найбідніших країн Європи.
- Британці створили свою християнську церкву, незалежну від інших клерикальних центрів. Українці ходять до різних церков. В тому числі і переважно до православної російської.
- Британці поважають свою королівську родину і, судячи з усього, не збирається її позбутися. Українці були і є стихійними республіканцями, шанування коронованих персон, щире шанування, ніколи не було в фаворі. От вибрати отамана на якусь акцію, ну на таке ще можуть погодитись. Таким чином...

Я проводжу пальцем екраном планшетника, щоб показати наступний кадр.

Моя голова вже готова повернутись до великого екрану на стіні, коли чую як звідти коротко звучить нота «ля» чи то третьої чи четвертої октави роялю. Завжди я їх плутаю. Але, натомість, я твердо знаю, що замість чергового кадру презентації, побачу зображення з якоїсь камери спостереження.

І дійсно: на екрані монітору виникла до болі знайома Кромвель авеню. Зображення практично точно відповідає виду з вікна мого кабінету, бо камера розташована десь над ним. Тільки кольори більш насичені. Така вже сила мистецтва.

«Ну, і якого дива вона включилась?», - встигаю я подумати і ще роздивитись напис в кутку поверх зображення: «Камера #4, північний сектор».

Наступної миті легковий автомобіль, що з'явився на екрані і їде в напрямку розв'язки на Вінвік Род підскакує від вибуху, втрачає керування і вривається в огорожу складського будинку, що на протилежному боці Кромвель авеню.

- Який жах, - кажу я.

- Це ж десь тут? – питає спантеличений Тревор Сімс.

- Можна те саме побачити у вікні, - кажу я і з третьої спроби все ж таки переключаю панічний монітор з сигналу від системи безпеки на безневинну презентацію.

Ми обоє підходимо до вікна і мовчки спостерігаємо як горить легковик. Тревор застигає, а я змушений діяти.

- Треба викликати поліцію, - кажу я, підходжу до столу і на стаціонарному телефоні набираю три дев'ятки замість новомодного «112». Вік, все таки, дається взнаки.

«Таки вибухнуло, дідько», - крутиться думка. – «Раз на сто років стріляє не заряджена рушниця».

Мені потрібно, щоб біля автомобілю, що загорівся чим швидше з'явилися поліцейські. Але яка ж поліція у Воррінгтоні? За моїми багаторічними спостереженнями, місцева поліція схожа на опереткову.

Я знов підходжу до вікна. Автомобіль горить досить сильно. В моєму випадку це є позитивним моментом, хвилюватись про свою безпеку нема потреби.

Чи призведе цей несподіваний інцидент до якихось кримінальних наслідків щодо мене? Треба очікувати якогось розслідування. Дідько... І як таке могло трапитись?

- В такому полум'ї ніхто не виживе, - робить висновок мій новий знайомий Тревор.

- Так, тут стався жакхливий випадок. На цій авеню ніколи такого ще не було.

Принаймні, скільки я тут знаходжусь.

В будинку доктора
S всі телевізори
були об'єднані в
мережу, і
керувались
комп'ютерною
системою

Інтер'єр празької
пивної «U Kalicha»

Пожежа в
автомобілі.
На фото горить
Porsche 944

10. Моніка Родрігес. Липень 2014 (наживо)

Алла S має посуд проточною водою, так прийнято в Америці. Не економить як ці бісові британці, які затикають мийку пробкою та розводять болото з мила та залишків їжі. Вимиті проточною водою тарілки вона ставить в сушку не витираючи. Теж як у нас. Дивно, однак, що в неї нема посудомийної машини. Мабуть тому, що в цьому великому домі їх тільки двоє.

Поки я дивилась як Алла має посуд, кавоварка приготувала дві чашки кави. Ми сідаємо за скляний стіл. Між нами тільки пляшка лікеру Irish Meadows, біла чотирикутна тарілка повна великих полуниць (Алла каже, що ті полуниці вирощені в Англії) та її планшетний комп'ютер Lenovo, через який я друкувала погрозливі документи для Сімса.

Згадуючи як злякався цей красунчик, я трохи в голос не розреготалась, вже дуже він виглядав розгубленим. Хоча хлопець дуже симпатичний і, видно, не з багатії родини. Здається, він боїться містера S. Таке враження, що він від нашого доктора сильно залежить, наче повинен здавати йому якийсь іспит. Цікаво, скільки Тревору років? Та в мої тридцять п'ять цікавиться молодими хлопцями якось запізно. А може піддатись евристиці, як каже доктор S? Мов та змія з його розповіді... Насправді я поводжусь як поміркований пес, інший його персонаж. І далась мені та його лекція.

Ну і які стосунки можуть бути між жінкою та молодшим на десять чи дванадцять років хлопцем? Марно шукати якесь розмаїття, бо залишається тільки секс... Маю надію, що Тревор не належить до славної армії гомосексуалістів. Ця моя надія ґрунтується не на порожньому місці. Варто тільки згадати як він дивився на мене, як ми розмовляли у холі в очікуванні містера S. Напевне у мене з цим англійцем склались би тісні відносини. Якби не різниця у віці... Але ж скільки ще можна терпіти, скільки стримувати себе? Хай вибачає мені Присвята Діва.

Я проводжу тилом долоні лобом, відхрещуючись від таких думок. Алла сприймає цей мій жест по своєму.

- Зараз я переключу карту на великий екран і ви все побачите, - каже вона і показує пальчиком на стіну, де прибитий плаский монітор. Здається в цьому будинку вони скрізь розвішані.

- У вашому домі точно як у офісі Microsoft чи Google. Свого часу мене вразило, як їх менеджери, як про щось доповідали, то тільки тикали указками: «Подивіться на тому екрані, подивіться на цьому екрані». Взагалі, Алла, ваш дім... Наче хтось випиляв поверх лондонської офісної будівлі зі скла і переніс сюди у Воррінгтон.

- Олег любить сучасну архітектуру, та і мені подобається... А від полуниць в нього алергія. Він навіть виду їх не любить та запаху, – видно риса така є у місіс S, говорити про щось своє.

- От подивіться краще на екран, – каже далі місіс S. – Бачите як помережана ця частина Англії вузькими довгими озерами? Ось озеро Виндермір, ось Алсвотер, Бассентвейт, Дервент-Вотер. Ці озера є найбільші. Зараз ми складемо маршрут, як вам все побачити. Ви любите фотографувати? Ось гора Скофел-Пайк. Можна зробити дуже ефектні фото.

- Дуже дякую вам, Алла, - я кладу свою руку на її руку, що керує планшетником, від чого карта на екрані з'їжджає кудись в Ірландське море. – Боюсь, що мені зараз не до подорожей. В мене от зараз відбулось досить болюче розлучення з чоловіком, яке потягло переїзд до іншої країни... Хотілось би просто десь відпочити кілька днів.

- Так от що... Гадаю, що зрозуміла, - злегка киває головою місіс S і холодно, чисто по-англійськи, дивиться на мене.

Які різнокольорові очі у цих європейців. Ось їй Присвята Діва подарувала яскраві сірі очі. Як, скажіть, сірі очі можуть бути яскравими? Але ж ось вони переді мною. А Тревор? Щоб очі мали бузковий колір. Наче у екзотичної ляльки. Щодо доктора S, то він вже 65 років дивиться на світ очима кольору зеленого нефриту. Дивно влаштований світ – у холодних загальмованих європейців в очах букет кольорів, а у живих емоційних латиносів лише один чорний колір.

- В мене було важке розлучення. Точніше воно ще не закінчилось. Мій чоловік служить в папській адміністрації. Він католик, – я стала так пояснювати статус мого чоловіка, бо тут, в Англії, мало хто розуміє що таке папська адміністрація.

- Так, ви маєте проблему.

- Проблема в тому, що мій чоловік став гомосексуалістом.

- Мій Боже, - шепоче місіс S і тепер вже вона кладе свою руку на мою.

Але я вириваюсь, встаю зі столу та не поспіхом йду до вікна. Тут, у цій великій чи то кухні чи їдальні є одне вузьке вікно, в яке можна дивитись. Всі інші, по периметру цього приміщення знаходяться занадто високо. З вікна видно задній двір, чималий як для англійського міста. Мальовничі групки кленів, рівненько підстрижена трава. А мене знов охоплюють лють та стид як тоді на галявині з вигорілою від посухи травою, де я безпорадно стояла перед трьома оголеними особами, яких не можна назвати чоловіками.

- Знаєте, - з награною бадьорістю звертається до мене місіс S, - в Озерному краї є з три десятки СПА готелів. Ми з чоловіком у 2012 році були в Ньюбай Брідж. Ось це місце, на дорозі A590. Там є чудовий СПА готель Swan. Ми пробули там всього чотири дні, а погода була дощова. У 2012 році літо було надзвичайно дощове. Але не зважаючи на це, ми чудово відпочили. Думаю і вам сподобається. Принаймні, вам не дадуть скучати. Ви весь час будете займатись собою. Там, до речі, чудова перукарня. Вам, напевне, буде до лиця коротка стрижка. Можу порадити довіритись місцевим майстрам.

Радить підстригтись... Може ця старіюча жінка має добрі наміри, але вколола вона мене чисто на англійський манер. Вони з чоловіком є слов'янами, які живуть на сході Європи, але чи вона за довгі роки нахапалась місцевої отрути, чи на її батьківщині розповсюджене таке саме схи́дство... В даний момент я дуже жалкую, що дозволила собі відвертість. З цими людьми треба бути замкненою, як тут прийнято. А щодо підстригтись коротко, то, напевне, є слушна думка.

- Я можу ще порекомендувати вам СПА в готелі Armatweit hall – чудове місце. – все не може зупинитись місіс S. - Може трошки дорожче. А також, готель Whitewater. Хоча він розташований вже надто далеко від цивілізації.

- Мабуть ви дали мені слушну пораду, - кажу я не відходячи від вікна, - може дійсно податись у Swan на кілька днів.

- Певна, ви не пошкодуєте. І дозвольте ще пораду – плануйте мінімум на три дні. Інакше ефект від СПА ви не відчуєте. Ось у мене декілька фото з тієї нашої подорожі, - місіс S показує пальчиком на екран.

А на ньому розповіла Алла S злим поглядом дивиться в камеру на фоні симпатичного двоповерхового готелю, побудованого років двісті тому.

- Унікальна мить, коли не йшов дощ. А ось Олег із склянкою Кока-Коли, - місіс S посміхається чомусь своєму.

- А скажіть, чи ви завжди відпочиваєте вдвох? – питаю я, відвернувшись від вікна.

- Вдвох, - відповідає трохи здивовано місіс S, - у нас нема дітей.

- Я не про те. Ще під час ланчу зрозуміла, що ви завжди відпочиваєте вдвох. Судячи з ваших розповідей.

- Ну, так...Майже завжди, - тягне з відповіддю, наче щось згадує місіс S.

- А скільки ви вже одружені з містером S? – питаю я.

- О, - посміхається вона, - восени буде вже сорок років.

- Ось як, - не втримаюсь я від вигуку, - і не розходились?

- Та якось минулось, - відповідає місіс S без ентузіазму.

- А є у вашому комп'ютері ваші з містером S старі фото, вашої молодості.

- Хочете подивитись як ми виглядали, коли ще не почали старіти? Тоді тільки момент... Ось ми з Олегом в місті Сочі. Це курортне місто на Чорному морі. Зараз це місто належить Росії.

- Так, там взимку відбулись Олімпійські ігри, - перебиваю я місіс S.

- Так, але ми були там майже сорок років тому. Це наша перша спільна відпустка.

А на чорно-білому фото високий стрункий хлопець з шапкою темного волосся по дитячому тримає за руку білявку. Це і є місіс S в молодості – тонка талія, високі груди, довгі стрункі ноги. І красиве усміхнене обличчя. На відміну від майбутнього доктора S. Той на знімку є уособленням спокою, дивиться у об'єктив фотоапарату з певним скепсисом.

- Ви таки були красунею, - вигукую я, бо справдились мої припущення, як друкувала документи для Сімса в її кабінеті.

- Була... - луною повторює місіс S.

- Не засмучуйтесь. Таке щастя не всім було дане. Напевне, завдяки вашій красі ви вибрались з вашим талановитим чоловіком і щасливо прожили з ним стільки років.

- Це не зовсім так, - помітно жвавішає місіс S, - зараз я покажу вам стареньке фото, де ми з Олегом тільки познайомились. Це було в Карпатах...

- Де? – недочула я.

- Карпати, то гірська місцевість у центрі Європи.

- А, гори. Розумію. Карпати.

На, знов таки, чорно-білому фото серед оголених дерев і на неприродно білій землі стоїть молоденька Алла в обтяжуючому светрику, брюках кльош за модою тих років та накинутому на плечі довгому плащі. Апарат закарбував її у мить, коли вона поверталась до об'єктиву. Принаймні, у всій її позі відчувається грація та динаміка. Красиве обличчя обрамлене русим волоссям. «Ні, вона була красивіша, ніж я собі уявляла», - думаю я і помічаю, що зробила кілька кроків до екрану на стіні.

Її кавалер, майбутній доктор S, навпаки, стоїть смирно, тримаючи руки попереду в якомусь не певному жесті. Наче губи на його милому обличчі ледь розтягнуті у

подобі посмішки, але в цілому обличчя незворушне. Може завдяки надітим темним окулярам?

- Ми з ним були не дуже щасливі, як тоді зустрілись. У кожного були свої проблеми... В той час в тій країні майже у всіх були проблеми. А ми.. А нам вирішувати їх разом було якось легше. А ось як виглядає наше єдине весільне фото. Це зображення ледве вдалось врятувати з майже повністю засвіченого фільму.

- Ну, тут ви просто кінозірка, з цим розкішним букетом. Ні, з вашими сліпучими посмішками ви схожі на пару, що щойно отримала якийсь виграш. Якщо судити за теперішнім вашим життям, ви таки отримали тоді великий приз. До речі, це перше зображення, де ваш чоловік так щиро посміхається.

- В нього флегматичний характер. Він не часто сміється. Здебільшого своїм жартам.

Я, мабуть, вперше звернула увагу на Олега S як на чоловіка. А дійсно, який з нього був в ті роки коханець? Якимось важко мені уявити його в цій ролі. Трохи не так само, як усвідомити, що у прикутого до крісла фізика Стівена Хокінга колись народились діти. Хай засвідчить Присвята Діва, я не хочу образити цього геніального фізика.

А щодо доктора S, то за свою адвокатську кар'єру я бачила декількох янкі, що схожі на нього. Такі чоловіки зосереджені на своїй роботі і в них відсутнє почуття любові. Вони просто не знають що це таке. Якщо це дійсно так, то місіс S не так вже і поталанило з чоловіком. Більшість з тих янкі, думаю, мали англійські корені. Може і серед слов'ян такі зустрічаються.

- Так здається мені, місіс S, що ви з вашим чоловіком в повній мірі є гармонійною парою. І розумово, і емоційно ... - тут я дозволяю собі підморгнути старіючій жінці і, майже одночасно, проклинаю себе за цей прояв вульгарності.

Трохи не почала дражнити стару жінку... Яке моє діло наскільки вдалось їй інтимне життя з системним аналітиком.

На ту мою невдалу фразу, в чому винен підступний ірландський лікер, місіс S тільки мляво посміхається.

- Так ви рекомендуєте цей готель? О, мій Боже... Як він називається? – я дійсно забула назву.

- Swan.

- Почекайте, будь ласка. Зараз запишу у свій телефон. Swan.

- Вже додайте, що треба замовити більше трьох днів. Бо там допускається, навіть, візит на кілька годин.

- Ну, це вже для коханців, - мій язик став випереджати думку. Більше не буду пити ірландський лікер.

І взагалі, мені пора до свого готелю.

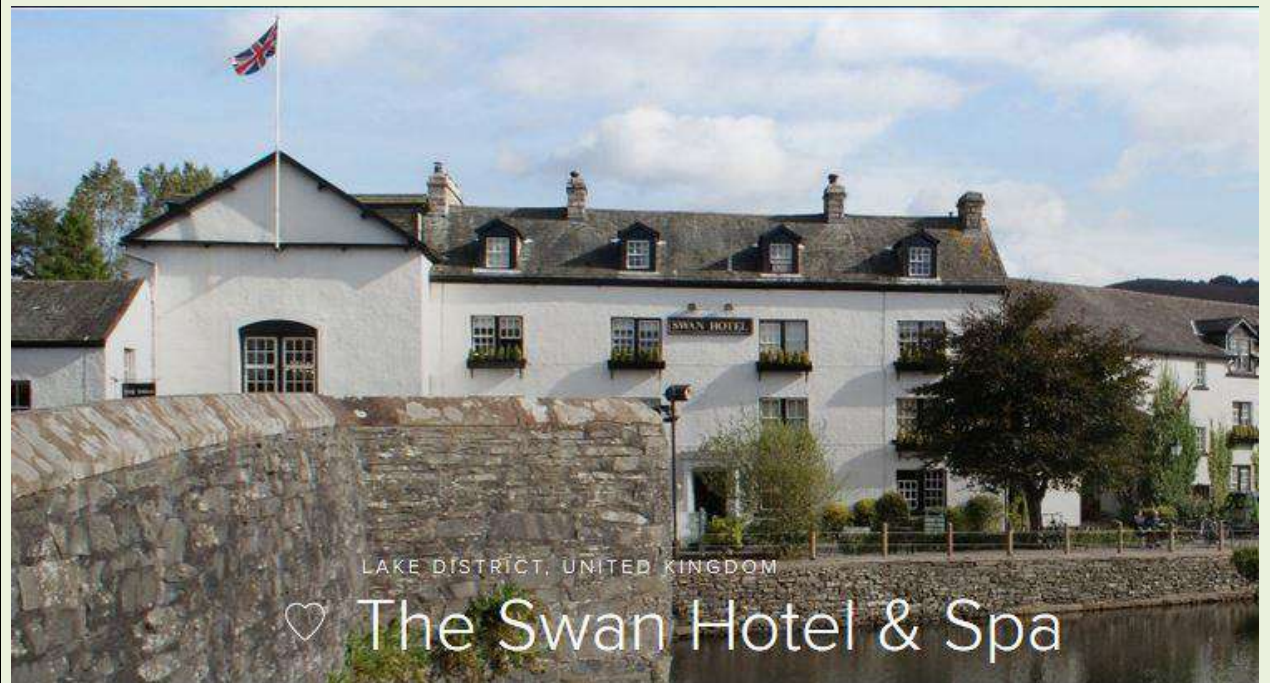
Я приїхала на орендованій автівці. Це точно. А де я діла ключі?

Там був ще зелений брелок з якимсь написом. Не пам'ятаю, дідько. Але якщо вийти до машини, то на борту є напис, що відповідає напису... Більше не буду пити цю отруту. Наче солоденька, а насправді...

Висновок: чим швидше я заберусь звідси, тим менше постраждає моя репутація.

English Lake district

11 Алла S. Серпень 1972 (згадує)

В той спекотний вечір ми вперше кохались з Юрою Джаліловим.

Я ткнулась обличчям в простирadlo на ліжку в його готельному номері, зігнувшись та впершись ліктями в блаґенький матрац. А він взяв мене тоді ззаду. І я, роздивляючись сіру постільну білизну, відчула збудження навіть від сосків грудей, що ковзали простирadлом. Неймовірно швидко прийшло незнане мною задоволення, наче відчинилась якась чарівна скринька, яка була схована десь в мені. Такий оргазм я не відчувала за всі три попередні роки мого жалюгідного статевого життя.

В мене нема звички чи інстинкту кричати та стогнати під час сексу. Але від любовщів з Юрою я наче втрачала свідомість. І мова їде не про непритомність, а втрату відчуття реальності, коли повністю віддаєшся почуттям.

Що я знала до Юри як жінка? Хворобливі зносини з моїм першим, студентом-вечірником з провінційного підмосковного містечка. Його я вважала своїм нареченим і секс з ним, так мені здавалось, надавав мені статус дорослої жінки, в якій от-от з'явиться своя родина. Але мій перший коханець не виправдав мої надії саме як майбутній чоловік, а щодо спогадів про секс з ним, то тільки і залишилось, що був він перший.

Що вже казати про зносини з випадковими партнерами, що траплялись не часто та не регулярно. В більшості, десь в тихому кутку квартири, де розважалась підвипила компанія. Як результат – ніяких вражень. Хіба, ставила собі залік, що таким чином підтримую свій статус вільної жінки без комплексів та забобонів.

Майже завжди жінка проводить межу між дівочим станом та початком свого статевого життя. І я не є винятком. Але в моїй історії є ще одна межа: що було до Юри і що було з ним. Та чому «до нього»? Правильно було б так розмежувати: що було з Юрою і що було без нього.

Очевидно, що мій одноліток Юра Джалілов був досвідченим коханцем. Він одразу зметикував, в якій позі він зможе доставити задоволення мені та отримати сам. Зметикував швидко, тільки я встигла роздягтись в його крихітному та незатишному готельному номері. Але хіба справа тільки в сексуальній технології? Ми любили тоді один одного. Принаймні, так тоді мені здавалось.

На той день я з Юрою була знайома трохи менше місяця. Його прислали до нас – окремого підрозділу Інституту кібернетики – з Москви, із засекреченого наукового інституту, в якому встановили здоровенний комп'ютер нашої розробки. Він займав чималу площу в залі, називався «Днепр-2» і випускався вже чотири роки на київському заводі ВУМ. Мені доручили вчити Юру програмуванню на тому монстрі. Ще керівництво орієнтувало мене на часті відрядження до Москви, до цього інституту. Я була рада такій перспективі, бо в Москві проживали кілька моїх подружок та і магазини там постачались дефіцитними товарами значно краще за Київ.

Ну а поки, Юра приїхав до Києва у відрядження трохи не на два тижні.

Він сподобався мені як тільки я його побачила. В нього було чорне кучеряве волосся та незвично яскраві блакитні очі. Як виявилось трохи пізніше, коли до моїх рук потрапив його паспорт, за національністю він був греком. Вчився у Тбілісі, що в

Грузії, і правдами та не правдами влаштувався працювати у Москві. Бо та столиця СРСР була мрією його життя.

Треба сказати, що вчила я його аби як. Зважаючи на вкрай низьку трудову дисципліну, ми з Юрою вже посеред дня тікали з роботи та йшли кудись гуляти. Частіше до парків над Дніпром. Погода, нагадаю собі, була того літа дуже спекотною. Нам сподобалось час від часу обідати в літньому ресторані «Курені», де готували смачне тушковане м'ясо в горщиках. Ми з Юрою дуже здружились за ці два тижні. Нам було весело і цікаво разом. Тож я відшила по телефону нудного хлопця, з яким познайомилась не так давно і планувала надалі зустрічатись. Мій Юра перекреслив все і всіх.

Але час його відрядження швидко вибіг. Ми попрощались ще як колеги, пообіцявши швидко зустрітись, зважаючи на спільну роботу. Та вже за тиждень Юра знов зайшов до мого кабінетику в новому та не доведеному до ладу корпусі Інституту кібернетики, що в київських Теремках. На обличчі в нього була щаслива посмішка, а в руках букет квітів. Він знов виклопотав собі відрядження на два тижні. Цього разу з приводу передачі на розгляд якихось секретних документів. В той же день ми цілувались з ним у душному коридорі інституту. А при першій нагоді втекти з роботи та поїхали через все місто до Дніпра, до улюбленого ресторану «Курені», де замовили фірмові горщики та пляшку румунського вина Перініца.

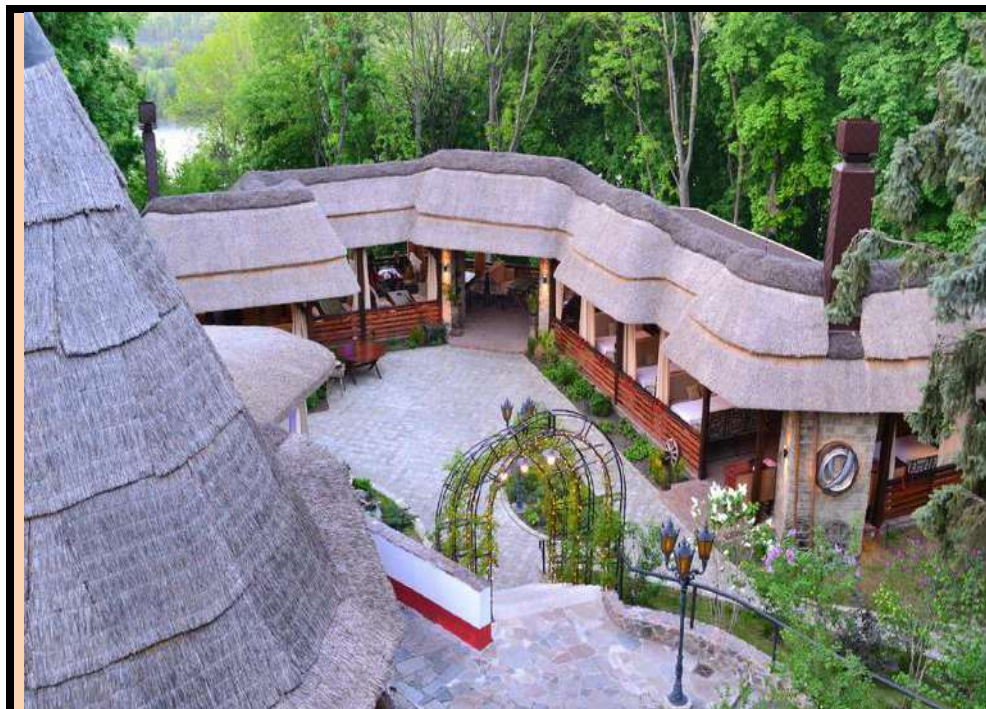
Після обіду ми цілувались на Парковій алеї, а потім у порожньому трамваї, що віз нас на Відрадний, де Юра зупинився у якомусь відомчому готельчику чи гуртожитку, що замовив йому його всесильний та секретний інститут.

В трамваї я була цілком впевнена, що на мене чекає секс, тому я прошепотіла своєму коханому щоб намагався не кінчати в мене.

В маленькому номері було душно. У єдине вікно било нещадне сонце. Ми швидко роздяглись і цілувались вже голі. Ми було одного росту і як тісніше притислись один до одного, я відчула його пеніс у себе між ногами. Голий Юра був прекрасний, наче скульптура Давида, що її створив Мікеланджело. Але, на відміну від скульптури, він був живий, тому м'яко але впевнено повернув мене спиною до себе. На мить я відчула його гарячий пеніс на своїй попі. Та він нахилив мене вперед. Я вперлась ліктями в розстелене ліжко і в цей момент відчула вже справжню насолоду.

Я прийшла до тям в крихітній ванній кімнаті, де, власне, не було ванни, а тільки площадка, над якою висів вмурований в стіну душ. Змивати сперму з попів мені довелось біля блаженного умивальника. В тій ванній кімнаті без ванни, що освітлювалась слабенькою лампочкою, було темно за контрастом з освітленою сонцем кімнатою. Але я розгледіла у дзеркальці над умивальником своє обличчя. Воно просто світилось щастям.

Ми не стали пити вино, що привіз Юра з Москви. Навіть не стали курити. Я натягла труси, наділа своє коротеньке платтячко, чмокнула в щок свого коханця і трамваєм номер 15 поїхала до дому. До кімнати в комунальній квартирі, де я проживала з підстаркуватими батьками. З того спекотного і, мабуть, найкращого дня в моєму житті, ми з Юрою кохались при будь якій хоч найменшій можливості. А така можливість виникала під час наших відряджень: його до Києва, моїх до Москви. І таке моє романтичне життя тривало майже рік.

**Ресторан
Курені
(сучасний
вигляд)**

Алла S:
*«Я прийшла до
тями в
крихітній
ванній кімнаті,
де, власне, не
було ванни, а
тільки
площадка, над
якою висів
вмурований в
стіну душ.»*
На фото
приходить до
тями інша жінка
в іншій ванні.

12. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

До кабінету доктора S ведуть металеві сходи, що тримаються на єдиній металевій балці. Напевне, цей фрагмент його будинку нагадує старий військовий корабель. В просторому кабінеті меблі виготовлені із хромованої сталі та блідо-зеленого пластику. На стільниці саме цього кольору стоїть комп'ютер McIntosh та витончений стаціонарний телефон, пристрій, яким я не користуюсь вже років з п'ять. Одну з стін займає величезний телевізор Philips. Інша стіна, то є суцільне вікно.

В цьому безликому інтер'єрі знайшлось трохи місця на стіні для невеличкої чорно-білої картини, яку я спочатку теж прийняв за працюючий екран.

- Це Кандинський, - містер S перехоплює мій погляд. - Ескіз до картини «Декілька кіл». Мені нагадує ілюстрацію у підручнику з теорії множин. В останнє цю картину показували в Мюнхені у 1937 році на виставці «Дегенеративне мистецтво», яку організували нацисти. У 1939 цей маленький ескіз повинні були спалити. Але якийсь німець сховав та зберіг цей шедевр. Його подарували моїй матері, як вона їхала з Німеччини назад до СРСР вже після війни. Це єдина її річ, яку мені вдалось зберегти. Дуже важко було мені свого часу доставити її до Британії.

- А ви емігрували з СРСР десь на початку восьмидесятих? – питаю я.

- У 1980-му, коли в Москві проводили не зовсім вдалі Олімпійські Ігри. І не емігрував я, а втік разом з дружиною. Повірте, це було не просто.

- І як вам вдалось це зробити? – знов питаю я і констатую, що доля містера S, особливо спосіб, яким він дістався Англії, цікавить мене більше за опис поведінки сучасних українців.

- Це стара історія, містер Сімс. Таким способом вже ніхто не переміщується з одної країни до іншої. Боюсь, що вам та моя пригода просто видасться абсурдною. Давайте краще перейдемо до теми нашої зустрічі. Я приблизно здогадуюсь, що саме нам треба обговорити. Але щоб уточнити це, я підготував маленьку презентацію.

Містер S стоячи водить пальцем якимсь десятидюймовим планшетником, який я не помітив на столі. Далі досить довго дивиться на мене. Наче слідкує як я примощую на зеленому столі свій телефон Lenovo з наміром записати все, що буде сказано. Врешті задає несподіване питання:

- Скільки часу у вас є і, головне, в якій формі ви хотіли б отримати результат?

Це питання надає мені ентузіазму і я відповідаю швидко і впевнено:

- Система, що працює у замовника аналізує за запитом ствердні вислови, що зберігаються у зовнішніх джерелах даних, і на основі цього формує відповідь. Але я планував провести з вами просто низку бесід, або одну бесіду... Це вже як вам буде завгодно приділити мені ваш час. Щодо терміну виконання нашого завдання, то в нашій компанії планували два тижні на збір даних, і певний час на формування типових запитів, зрозумілих у професійній діяльності замовника.

- Ствердні вислови це є щось на зразок «сонце сходить на сході»? – доктор S іноді вдається до жартів.

- Так, - я починаю сміятись. Чи не викликаний мій сміх дією випитого вина?

Раптом вся моя робота здалась мені позбавленою сенсу. Чи журналісти самі не можуть розібратись що відбувається в Україні і чому?

Василь Кандинський. «Кілька кіл» (1926)

13. Олег S. Березень 1973 (згадує)

Я згадую цей не дуже веселий епізод зі свого життя, коли стикаюся з власним невезінням.

Так, я дечого досяг в цьому житті, вийшов переможцем з певної кількості ризикованих пригод і все ж таки вважаю себе невдахою. Бо перемоги досягнуті роботою моєї голови, а невдачі посилає мені моя доля. І те, про що згадую, найбільш ілюструє це положення.

В мене за довгі роки склались дві версії згадки про ту подію: довга, що починається з сонячного гало, і коротка, де я одразу згадую свій носовичок, білий у тонку клітинку.

У березні в Арктиці на семидесятій широті починає сходити сонце. Воно з'являється низько над горизонтом і нестерпно яскраво відбивається у суцільній сніговій пустелі. Але головна подія, що супроводжує появу сонця відбувається у небі. Навколо сонця, на пів неба, світиться яскрава дуга. А поза нею на тій самій висоті, що і сонце, та так само яскраво світять два інших сонця. Несправжніх, що розташовані симетрично справжньому. Місцевий метеоролог роз'яснив мені, що такий ефект виникає в холодну та ясну погоду завдяки заломленню світла в льодяних кристалах, безліч яких безтурботно висить у повітрі. І називається такий ефект, наче, паргелієм.

Щодо носовичка, то я купив його в Києві, ще як був студентом. Мені сподобався білий колір та тонка, наче проведена олівцем, кольорова клітинка. Врешті я купив три таких носовички, з клітинками різного кольору. Мати в той день дорікала мені, що носовички зроблені з віскози і дуже неохоче всмоктують вологу. Тобто, для виконання своїх функцій вони не придатні.

В той нещасливий день на небі був паргелій, бо температура повітря опустилась десь до мінус тридцяти шести за Цельсієм, а в кишені мого комбінезону лежав один з непридатних носовичків.

Мій полк літав того дня, але без мене. Нашого розвідувального літака не було в плані полетів. До того ж, виявились деякі несправності у великому радарі нашого літака, який, врешті, і забезпечував розвідувальну функцію.

Все почалось з того, що командир мого літака капітан Горохов та технік Товмач або Льоха, як ми його всі звали, вирішили перевірити радар на землі в присутності відповідних фахівців. Не зважаючи на забезпечення польотів, одного такого фахівця таки вдалось долучити. Ним виявився старший лейтенант Розщупкін. Мене ангажувала на випробування компанія з командира, техніка літака Льохи та техніка з бортового обладнання старшого лейтенанта Осипова, що добровільно приєднався до них. Мого однолітка Осипова всі офіцери в полку звали просто Петя.

Під громоподібний гуркіт надзвукових перехоплювачів, що злітали на форсажу, до мене звернувся командир:

- Пішли, Олег, перевіримо радар. Он Розщупкін їде на своєму катафалку, - командир показав на маленьку криту машину з обладнанням для перевірки. - Посидиш в салоні і трошки зігрієшся. А ми з Петєю щось перевіримо в кабіні.

В принципі я міг відмовитись. Накази в авіації, звісно, є наказами, та, на відміну від інших родів військ, ті накази обговорюються та не завжди виконуються. Але на

аеродромі мені нема чого було робити, до того ж я був зацікавлений в усуненні поломки сьогодні, щоб не їздити до аеродрому зайвий раз.

Все відбулось як планував командир: він з Петею зачинився в кабіні, де в нього зберігалась як мінімум одна пляшка горілки, я сів за своє робоче місце в салоні літака і уставився в пульт свого недіючого комп'ютера, Льоха Товмач ходив навколо літака, за ним тягся кабель внутрішнього зв'язку. Нарешті, Розщупкін висунувся з вікна свого катафалку і підняв в гору великий палець, що означало, в нашому випадку, дозвіл на запуск двигунів і ввімкнення злочасного радару.

Як запрацювали двигуни і я включив внутрішнє опалення, зняв свою пілотську міхову куртку і теплу шапку «ушанку» - єдиний атрибут мого одягу, що вказував на мою приналежність до війська.

- Олег, ти коли будеш вмикати «високе»? – запитав мене Товмач.

- От зараз. Чого тягнути, - відповів я через внутрішній зв'язок.

- Ну тоді забери мій шолом, я не хочу тут бовтатись, коли включиться радар. – попросив Льоха.

Я пішов до дверей, які знаходились в кінці салону, там де і у всіх серійних АН-24. Відкрив двері та взяв у Товмача шолом та скручений кабель. Всі в полку боялись потужного високочастотного випромінювання від діючих радарів, тому і Товмач спішив втекти від літака подалі до того, як я включу випромінювач.

Коли брав у нього всі його атрибути, глянув на небо. Там на чималій висоті перехоплювач Ту-128 летів із ввімкненими фарами. Промені від них були добре видно завдяки тим самим крижаним голкам. Пам'ятаю, що тоді одразу зметиковав, що якщо світяться фари, то є випущеними шасі в літаку. Питання: навіщо?

- Щось з тим літаком не так, - сказав я Товмачу та направив палець у небо.

- Та чорти б його взяли, - відповів Товмач не підіймаючи голови, бо мерз із зовні, а Розщупкін з катафалку вже кричав з вимогою «Ну!».

Я відійшов від дверей, кинув кудись у куток причандалля Товмача та ввімкнув випромінювання радару. Аби Розщупкін перестав мукати оте своє «Ну!».

Але дивна поведінка літака в небі не давала мені спокою. Я підійшов до блістера – найбільшого вікна в салоні і став дивитись в небо де помітив дивний літак. Звісно, що там нічого не було, натомість цей літак сідав на злітну смугу. Від того як він те робив, я сказав командирі через зв'язок:

- Здається, «ТУ» сідає мимо смуги.

- Шо? – спитав командир Горохов, і то було останнє, що я від нього чув.

Перехоплювач крилом вривався в сніговий бархан обабіч широкої смуги. Те крило відірвало як паперове, а перед тим, наче сірники, з під крила відлетіли підвішені на пілонах ракети. Літак, чи те що від нього залишилось, почало розгортати. Він зовсім з'їхав зі смуги на сніг, який аж ніяк не гальмував його. І тут в мене виникла підозра, що цей болід цілком можливо вірнеться в наш АН-24. Тобто, 35-тонний 30 метровий перехоплювач на швидкості під 100 кілометрів за годину от зараз зімне 14 тонний «АН», довжиною в якихось 23 метри.

Я стягнув з себе шолом. Зробив це майже інстинктивно, бо шолом був приєднаний дротом до розетки внутрішнього зв'язку і я, очевидно, відчував себе прив'язаним. Натомість надів на голову свою шапку з авіаційною кокардою і вліз в рукава куртки. Здається, я зробив кілька кроків до дверей і опинився вже в тамбурі перед виходом. Саме в цю мить корпус злочасного перехоплювача точно ніс в ніс

врізався в мій АН-24. Від удару підломились шасі мого літака, гвинти пропелера, що обертались зачепились за бетон стоянки і бумерангами полетіли в оточуючу тундру. Двигуни дружно вибухнули і мимо дверей що розчинились від удару пронісся вогняний пузир. Той самий удар не дав мені дійти до дверей та відкинув до переборки. Я сильно вдарився потилицею, бо з голови злетіла шапка. Двері опустились на ліву ногу, але я в той момент не відчув болю. Тому, що з жахом дивився на те місце, де тільки що знаходилась моя права рука. Там тепер стирчав торець вивернутих дверей. Якщо б за мить я не прибрав свою руку, то залишився б без всіх пальців.

Вогонь тим часом перекинувся на деформовані та вже діряві баки з керосином, що розміщені в крилі. Я спробував піднятись, для чого, чомусь по-перше, надів шапку. Встати мені вдалось, та я одразу відчув біль у спині, десь біля шиї. Так що головою крутити мені стало важко. А резон оглядатись навкруги у мене тоді був – вогонь, поки що не сильний, почав оточувати мене широкою дугою.

В ту мить мені здалось, що в моєму хворобливому нутрі з переляку створився надміцний каркас, не чутливий до болю та травм. Я відчув дивний спокій, незрозумілу впевненість, що мені вистачить сил вибратись з цієї халепи. Увага загострилась, а плин часу якось уповільнився. Тож я став помічати найдрібніші деталі, з того що відбувалось навколо мене.

Як результат такого натхнення, я бадьоро піднявся, швидко, але без паніки, добрався до дверей і зіскочив з косо стоячого палаючого літака на бетон стоянки. Тільки тут я відчув біль в нозі. Якби не унти, що своєю конструкцією не тільки зберігали тепло, але і захищали ноги від зовнішніх ушкоджень, всю решту життя я ходив би на милицях.

Значить нога, спина біля шиї та потилиця – не такі вже великі втрати. Особливо як порівнювати з капітаном Гороховим та Петєю, які за кілька хвилин до цього випили свої останні в цьому житті 250 грамів.

Останки перехоплювача палали вже цілком, це від температури почав горіти алюміній. Вогонь підіймався метрів на двадцять. Я повернув у інший від палаючих літаків бік і, врешті, знайшов серед барханів снігу, спресованого до стану цегли, місце, де на цей бархан я зміг би забратись.

Я так і йшов рівним і твердим пресованим снігом навпростець до двоповерхового будиночку підготовки льотного складу, де була моя шафа і де я зберігав вже згорілий шолом і інше своє обладнання. Я йшов в розстебнутій куртці, навіть сильно не кульгав не зважаючи на вивих ноги. З носа текла кров і я прикладав до нього забракований мамою носовичок. Сонце з усіма своїми паргеліями вже встигло зайти і мій шлях освітлювало тільки багаття з двох щеплених покручених залишків літаків.

Хтось з аеродромної обслуги таки вгледів мою ходу. На снігове плато почали вилазити якісь темні постаті. На той момент, як хтось підхопив мене під руки, я вже не міг йти самостійно. Мій уявний надміцний каркас кудись зник, тож запаморочення плюс біль в нозі зупинили мене остаточно.

- Ну ти ще тримаєшся, Олежик? – це Льоха Товмач підхопив мене під ліву руку.

- Все, Льоха, все. Далі йти не можу. – от так відповів я тоді.

Процесія, що супроводжувала мене, нерішуче зупинилась. Я переклав свій нещасний, повний крижинок з крові носовичок з лівої руки до правої, щоб знов прикласти той носовичок до носа.

- Та кинь ти цю ганчірку. В тебе кров вже не тече, - Льоха Товмач мав досвід як поводитись у таких екстремальних ситуаціях, бо працював техніком на ЯК-28. А з тими літаками катастрофи траплялися десь раз на пів року.

- Що з Рощупкіним? – спитав я у Льохи, бо про командира з Петею та пілота зі штурманом перехоплювача питати вже нема було про що.

- Втік Рощупкін на своєму катафалку. Тільки тим і дісталось.

Льоха кивнув головою в бік пожежі. Я міг бачити його жест тільки боковим зором, бо голова відмовлялась крутитись. Так само боковим зором я бачив за високим полум'ям ще й низку червоних пробліскових маяків. Це інші три чи чотири перехоплювачі, що нормально сіли, не знали куди притулитись, бо пожежа перекрила їм шлях до стоянки.

- Лейтенанта S до мене! Негайно! – це, перекривши шум від пожежі та свист турбін, ніжно кликав мене головний інженер полку.

До того підполковника причепилось назвисько Фантомас, бо мав відповідну зовнішність (тобто обличчя та статуру) і характер.

Льоха та ще кілька техніків понесли мене до Фантомаса, що стояв біля свого автомобіля ГАЗ-69. Мене обережно спустили з снігового бархану і дотягли до авто.

- Хто знаходився в «Ані»? – запитав Фантомас.

- Капітан Горохов, старший лейтенант Осипов та він, от, Олег. Ну, значить, лейтенант S. – замість мене відповів Льоха.

- Я не вас питаю, - кричить Фантомас, - що стало з людьми?

- Вони залишилися в кабіні, коли в нас вдарив «ТУ», – врешті відповів я після довгої паузи.

В мене вже був струс мозку, ще за студентських часів. Коли відповідав Фантомасу, то зрозумів, що маю ті самі симптоми: свідомість наче працює, але ні на чому не можу зосередитись.

- Товаришу підполковник, його б в госпіталь, оглянути треба. То він йшов ще, а зараз зовсім повис. Якби не тримали, то повалився б, – звернувся Льоха до Фантомаса.

- Вези студента, Льоха. Давай в мою машину, - Фантомас хлопнув рукою по кабіні. - Четверо згоріло, яке нещастя.

Я остаточно втратив свідомість, як Товмач всадив мене на заднє сидіння. Опритомнів я вже в госпіталі, який на моє щастя знаходився у Амдермі, просто в самому селищі. Я лежав на якомусь не застеленому ліжку. Десь ділись моя куртка та шапка, яку я то знімав то одягав в палаючому літаку. Та і комбінезон був розстебнутий. Наді мною нахилився молодий лікар, узбек на прізвище, здається, Рабіджанов.

- У вас сильна тахікардія. І поки не вдається знизити пульс, – сказав лікар і доторкнувся до моєї спини трошки нижче ший, - ви, часом, не вдарились хребтом у цьому місці?

Тахікардія, струс мозку, забиття хребта, вивих ноги... Так поталанило мені в той день чи ні? В мене і досі нема відповіді. Натомість невдачі супроводжували мене і надалі. Аж до сьогодні.

«... А поза нею на тій самій висоті, що і сонце, та так само яскраво світять два інших сонця. Несправжніх, що розташовані симетрично справжньому.»

Надзвуковий перехоплювач Ту-128.
Вага з повною заправкою дорівнює 43 тонам і лише 2 тони корисного навантаження.

14. Алла С. Липень 2014 (наживо)

«Двері #2: відчинені». Я б не помітила цей напис на екрані, де до цього дарма висвітлювалась карта Озерного краю, якби не звук рояльної ноти.

Я та Моніка вже хвилин з десять як прилипли до вікна, де за парканом щось горіло, скупчились якісь авто, а згодом почулись пронизливі сигнали пожежної машини. Пожежа на дорозі так само раптово згасла як і почалася.

Я спускаюсь з кухні до дверей у двір, щоб зустріти гостя, якого, напевне, впустив Олег. Тим гостем виявилась висока худа дівчина в джинсах і напівпрозорій синтетичній курточці, з під якої просвічувала чорна футболка.

Дівчина підходить до порогу і підіймає поліційне посвідчення на рівень бліденького обличчя, обрамленого світлими кучериками.

- Сержант Кларк, мем, - представляється вона, - поліція Воррінгтону.

- Так, чим можу допомогти? – відповідаю я стандартною фразою.

- Я з приводу аварії, - вона опускає руку з посвідченням та дивиться на екран смартфона, що тримає в іншій. - Можу я бачити містера S? Він викликав поліцію.

Я проводжаю сержанта до кабінету Олега, вказуючи дорогу рукою.

- Це з поліції, - кидаю я на ходу Моніці, що так і стоїть біля вікна.

На сходах до кабінету сержант несподівано відстає від мене. Я озираюсь і бачу, що вона піднімається сходами з певними труднощами, чіпляючись вільною рукою за металеву трубу перил.

- Олег, до вас сержант Кларк. Ви, виходить, викликали поліцію?

- Так, - лаконічно відповідає мені Олег і вже до дівчини, - чим ще можу бути корисним?

- Містер S, - сержант знов заглядає в смартфон, - ми помітили на вашому будинку телекамери. Можливо вони зареєстрували момент виникнення пожежі.

- Гадаю, що так, - Олег підходить до екрану свого комп'ютера.

- Ви вже встановили, що це був за автомобіль? – питає Олег, дивлячись в екран.

- Так, це є... був Maserati Quattroporte. Судячи з форми радіатору та фар, це є шосте покоління, тобто авто випущене або цього, або минулого року. – дівчина відповідає тихим голосом.

Поки Олег возиться з комп'ютером, я оглядаюсь навкруги. Тревор, до деякої міри спантеличений, стоїть посеред кабінету, склавши руки на грудях. Скоріш за все, йому доведеться повертатись до свого готелю.

А з дівчиною-поліцаєм, здається, щось не так. Мало того, що вона надзвичайно бліденька, ще й вчепилась в спинку порожнього крісла. Як перед цим чіплялась за перила на сходах. Невже вона погано себе почуває? Якимось чином не в'яжеться з образом поліцейського, який (або яка) завжди є бадьорим та готовим до дій.

- Ось, - Олег нарешті щось знайшов.

Він тиче тупим торцем олівця в екран і, таким чином, запрошує сержанта подивитись. Та робить кілька непевних кроків і стає за кріслом де сидить Олег. Вона знов чіпляється за спинку крісла.

«Та в неї ж важка менструація», - нарешті здогадуюсь я. – «Бідне дитя».

Я згадую, як мені стало погано в такий самий період, і я, на мить втративши свідомість, сповзла на підлогу тролейбусу. Це сталось ще в Києві і було мені десь двадцять шість.

- Чи ви могли б записати цей фрагмент на мій смартфон? – питає Олега сержант Кларк.

- Дивіться, безпосередньо я записати нічого не зможу, - Олег ніяково посміхається до дівчини, - потрібен певний час для перетворення запису в стандартний формат. Десь протягом пів години. Формат «avi» вас задовольнить?

- Формат? Так. Але пів години...

- Олег, сержант Кларк не може чекати, - втручаюсь я.

- А, тоді я надішлю цей файл на вашу електронну пошту. Не заперечуйте? – здається, Олег може знайти вихід з будь-якої ситуації.

Сержант Кларк мовчки киває головою, а Олег тягне до себе планшетник. Напевне, що викликає поштову аплікацію. По тому підштовхує прилад до дівчини.

- Наберіть вашу адресу. Як файл буде готовий, я його відправлю, - каже Олег до дівчини і, при цьому, люб'язно посміхається.

Вона непевно торкається екрану одним пальчиком, а її рука помітно тремтить. Врешті це помічає і Олег. Він піднімається з крісла і вже уважно дивиться на дівчину.

- Ось, - каже вона, показує на екран планшетника і пробує посміхнутись.

- Ну от і добре, - посміхається і Олег, - бажаю успіху... Та з вами все в порядку?

Наступної миті ми з Олегом ледь встигаємо підхопити сержанта Кларк, яка має намір втратити свідомість.

- Треба посадити її в крісло, - каже до мене Олег і вже ногою підкочує крісло до дівчини.

- Ні, - тихо, але наполегливо заперечує вона.

На обличчі мого старого чоловіка здивування змінюється розумінням. Це тому, що я непомітно похитала головою. Не певна, що він здогадався, що саме відбувається з нашою гостею. Чоловіки в цих випадках напрочуд нездогадливі. Але він зрозумів, що справа з дівчиною є серйозною і йому в неї краще не втручатись.

Процесія повільно спускається сходами з кабінету Олега. Попереду йду я та підтримую нещасну дівчину. За мною плететься Олег. Він марно надіється надати поміч мені, якщо дівчина знов знепритомніє. На сходах в нього нічого не вийде.

- Що ще в нас сталось? – це Моніка бачить як я підтримую сержанта Кларк.

Я мовчки хитаю головою, а Моніка одразу здогадується що відбувається.

- Ви щось захопили з собою на виклик? – питає вона у сержанта.

- Ні, мадам. Це сталось так несподівано, - у відповіді дівчини чути нотки приреченості.

- Треба щось знайти... - ставить мені завдання Моніка Родрігес.

- Прокладки...

- Жартуєте? В її стані, - це вже вона дорікає мені за не належне виконання.

- Тоді вата... Я в молодості користувалась, бо іншого не було і...

- Місіс S! Знайдіть хоч знеболювальне. Тільки не аспірин.

- Ексидрин? – питаю я.

- Ні! Там половина пігулки це є аспірин. Ваші англійці цим ексидрином завалили всю Америку.

- Нурофен? – я вже ні в чому не певна.

- Не знаю що це є. А дівчині, здається, я можу допомогти, - шепоче Моніка і кричить до Олега, - мені треба залізити в мою сумку, що в авто.

- Я проведу вас через хол. Прошу за мною. – Олег поводить як ідеальний англійський дворецький. Невже ця ситуація його ще й забавляє?

Тим часом я знаходжу ліки і пригощаю ними сержанта. Олег з Монікою повертаються напролюд швидко. В руках у неї біло-зелена коробка з якимись тампонами. Моніка вручає коробку дівчині і веде її до ванної кімнати.

- Дивіться як тут красиво, - каже Моніка нещасній дівчині перед тим, як залишити її на одинці з її проблемою.

На мить мені здалось, що наша адвокат з Америки зайде до ванної разом з дівчиною. Але на щастя, цього не сталося. Моніка сама зачиняє за дівчиною двері. При цьому помітно похитується. «Та вона ж напилась», - нарешті зрозуміла я.

- Не хвилюйтесь, місіс S. Все буде в порядку, - Моніка виставляє вперед долоню, чим доводить, що я не помилилась.

Оскільки Моніка так і залишилась стояти, підпираючи двері, то дівчина, як виходила з ванни, ледь не спровокувала її падіння. Прошепотівши стандартне англійське «вибачте», сержант Кларк протискується повз Моніку до холу, що перед дверима до заднього двору. Виглядає вона значно краще – у жіночому організмі величезний запас міцності.

- Чи вам вже легше? – однак питаю я.

- Так, мем. Дуже дякую, - дівчина посміхається, а по тому повертається до Моніки, - і вам дякую за це...

- Залиште собі, - Моніка рукою обережно відштовхує коробку з тампонами, що дівчина простягнула до неї, - якщо у вас тут нема більше справ, я відведу вас до ваших колег. Хочу сказати їм кілька слів.

Я не помічаю, щоб сержант Кларк якось заперечувала Моніці. Тож вони вдвох ідуть двором до дверей на Кромвель авеню. Мені залишається дистанційно відчинити перед ними двері.

- Олег, місіс Родрігес не повинна сьогодні сідати за кермо. Тим більше, що вона не звикла ще до руху з лівого боку.

Мій чоловік досить довго мовчить, що є беззаперечною ознакою того, що шлях вирішення озвученої проблеми йому не сподобався.

- Мені доведеться відвести її в її машині. Повернусь на таксі чи автобусі. Де вона зупинилась? – Олег врешті оприлюднює своє рішення.

- Здається Pentahotel, що у Бірчвуд бізнес парку, - згадую я.

- Я теж зупинився у Бірчвуд бізнес парку. Тільки в Holliday Inn, - Тревор, про існування якого я на мить забула, каже таке з під клену, що росте у нашому дворі.

- Не дуже близько, - Олег вже порахував відстань від нашого будинку.

- Натомість між нашими з місіс Родрігес готелями відстань не велика, - каже Тревор, дивлячись у свій смартфон.

- Що ви цим хочете сказати? – питає Олег.

- Тільки те, що я можу відвести місіс Родрігес до її готелю, а потім пішки дійти до мого Holliday Inn, - Тревор показує Олегу екран свого смартфона з кількох метрів, так що розгледіти на ньому нічого не можливо.

Переважає більшість людей, і я серед них, просто попросила б Тревора підійти ближче з його картою на екрані. А от Олег робить зовсім інше: він сідає за стіл, морщиться від виду тарілки з полуницями, яку я не встигла прибрати, і на моєму

планшетнику наводить карту на Воррінгтон, з'їхавши трохи на південь з Озерного краю. По тому вправним рухом пальців встановлює потрібний масштаб.

- Насправді, до вашого готелю краще їхати іншим шляхом ніж до «Penta». Вам краще було б повернути на розв'язці Вінвік авеню праворуч, потім повернути на A57 і їхати до перетину з M6.

Моніка на тій же розв'язці повинна повернути ліворуч, звернути на M62 і їхати аж до Астон авеню, бо там знаходиться її готель.

- Але Земля є кулею, і дібратись до свого готелю я зможу і через Астон авеню. При цьому я позбавлю вас від необхідності їхати кудись та повертатись назад. – Тревор як каже це, мило посміхається.

Олег в більшості ситуацій не демонструє впертість, то ж я вже певна, що він погодиться на пропозицію Тревора. Він пожимає плечима, наче хоче сказати «як хочете». І питає вже про інше, чим підтверджує свою згоду:

- То ваша машина залишиться тут. Як вам завтра добратись до нашого будинку?

- Я можу скористатись міським транспортом. До речі, я хотів завтра зранку погуляти центром вашого міста. Можу дійти пішки. Можу залишити ключі від моєї Mini, якщо вас, доктор S, не утруднить завтра підібрати мене біля мого готелю.

- Ні, - втручаюсь я, - варіант з ключем здається мені вже занадто трудомістким.

- Добре, Тревор. Якщо погодиться на все це наша американка, відвезить її до готелю. Ви вже керували електромобілем? – несподівано питає Олег.

- Не бачу ніякої різниці... - відповідь Тревора перериває поява Моніки.

- Я все сказала тому інспектору, який витяг хвору Еліс на виклик, - Моніка голосно звітує від дверей до двору. Її американський акцент став набагато відчутнішим.

- Еліс? – питаю я.

- Так, Еліс Кларк. Цей чурбак порушив купу законів. Британських... - Моніка напевне збирається їх перераховувати, бо виставила ліву руку з розчепіреними пальцями.

- А що трапилось на дорозі? – питаю я щоб не дати їй далі говорити про закони.

- А, вщент згоріло дороге авто. Мені називали марку, але я не запам'ятала. Якесь італійське. Вони його вже огородили такою стрічкою, - Моніка малює пальчиком квадрат в повітрі, - водій теж згорів. Якийсь нігерієць. Це ж у Африці? Чурбак казав, що злий жарт зіграв з ним пасок безпеки. Жах. Ніяк не гадала, що мій візит до вас от так от закінчиться.

Врешті Моніка таки їде до свого готелю. Тревор зайняв місце за кермом її автівки.

Ми стоїмо на доріжці перед нашим будинком. Мовчимо, аж поки розмальоване авто Моніки не зникне за рогом. І тільки тепер я задаю Олегу питання, яке хотіла задати від моменту, як побачила пожежу на дорозі:

- То це наше авто?

- Без сумніву, - відповідає Олег і обіймає мене за плечі. Не часто він таке робить.

- І що це означає?

- Нічого. Просто перевірка їх припущення. Вважайте, що вони нас викрили.

- Але як і хто?

- Як. То кажу ж, маленький експеримент з нігерійцем у якості витратного матеріалу. Експеримент їм вдався. А от хто... Тих вже немає. Але звідкись взяли інші.

**Maserati
Quattroporte 2013.**

**В подібному авто
потрапив у аварію
Грегор Менгазе**

Про нього - в розділі 17

**Він на той момент
виглядав
приблизно так**

**Бейдж сержанта Кларк виглядає
приблизно так.**

15. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

В мене перед очима є два навігатори: один стаціонарний автомобільний, і мій Lenovo, до карти на екрані якого я вже звик. На тому, що в авто я вказав пунктом призначення Pentahotel. Тому цей навігатор дає мені поради куди їхати іспанською мовою, якої я не розумію. Іспанську встановила Моніка, бо голос, що озвучував поради англійською їй не сподобався.

- Чи знаєте, що сидіти на передньому сидінні зліва, то є справжня тортура для людини, яка звикла на цьому місці керувати автомобілем? – прив'язана паском безпеки Моніка дійсно схожа на полонянку. – Мені так і хочеться вчепитись в кермо, а його нема. Це як у кошмарному сні чи фільмі жахів.

- Ви звикнете до цього протягом кількох годин, - я відповідаю Моніці аби щось відповісти. Наприклад, не ясно, чи адаптація повинна тривати кілька годин безперервно, чи накопичуватись за певну кількість коротких поїздок. От як від Коллендз до Pentahotel.

- Можливо. Але зараз я почуваюсь як Сирена на носі древнього вітрильника. Різниця тільки в тому, що та була дерев'яна та гола. А мене в такому вигляді заарештує якась узагальнена Еліс Кларк.

- Поліція в Англії дуже лояльна до зовнішнього вигляду водіїв. Скоріш їх зацікавив би процент алкоголю у вашій крові. До того ж сержант Кларк займається розслідуванням всяких випадків, а не патрулюванням доріг.

- Я так і уявляю собі цю сцену: Еліс стоїть біля мого авто, я сиджу зовсім гола за кермом і вона каже до мене: «Боюсь, мадам, ви не можете далі керувати цим авто, оскільки рівень алкоголю у вашій крові перевищує допустиму норму». І при цьому навіть не моргне оком.

- Мабуть так і сталося би. Ви точно представили поведінку наших поліцейських.

- Але та сама Кларк потрапила сьогодні у халепу зі своєю менструацією, - здається Моніка починає злитись.

- І цьому є пояснення. Воррінгтон дуже тихе, заможне і успішне місто. Якісь надзвичайні пригоди тут є рідкістю. Місцева поліція, так думаю, скоріш допомагає ніж розслідує якісь злочини. Звідси і певна суєта, як щось сталося. А от містер S не розгубився і тут таки викликав поліцію.

- Ну він є досвідченою людиною. Наскільки пам'ятаю, він два роки служив у військовій авіації. Це ще в ССРСР. Здається він був штурманом.

- Хіба мені можна чути якісь відомості про містера S? – питаю я.

- А чому ні? Ви підписали відповідний документ... До речі, я не віддала вам ваш екземпляр. Все що ви почуєте про містера S поза темою вашої дискусії, ви можете оприлюднити через десять років.

- Не хвилюйтесь про мій екземпляр. Якщо згадаєте якимось про мене, то відправте його текст на мою пошту. А ви часом не знаєте, яким чином S потрапив до Британії?

- Не маю ніякого поняття. Знаю, що він служив в армії, працював в кількох наукових інститутах. Це ще в ССРСР. Потім якимсь чином перебрався до Англії. Що з ним було далі, я забула. Читала тільки раз його дос'є. Ще в Лондоні. Точно пам'ятаю, що він працював у IBM. Один дотепник з нашої компанії, як розглядали

доцільність співпраці з S, сказав, що йому слід платити тільки за те, щоб він не працював на IBM.

- Хочете сказати, що вашій корпорації не потрібна його робота?

- Я не займаюсь цими аспектами діяльності фірми. Ми кинулись виконувати такі дослідження, бо наші конкуренти теж цим займаються. Це щось на зразок моди на одяг чи зачіски. Щось заразне.

- А що це за дослідження?

- Містер Сімс. Ну що за дитяча цікавість! Щось він робить в дослідженні нейронів. Згадайте, що це не є моїм сектором робіт в корпорації. Кажуть, що доктор S був дуже успішним комп'ютерним фахівцем. Свого часу. – Моніка підіймає вказівний палець щоб акцентувати, що у доктора S все вже в минулому.

- Але нам рекомендували з ним консультуватись. Це щодо України...

- А, так. Він є українцем за походженням. Так в досьє... Але здається мені, що він і вам не дуже допоможе. Старість, якщо ви розумієте про що я кажу.

- Тут не можу з вами погодитись, - мабуть я сказав це з певним натиском, бо Моніка подивилась на мене з цікавістю.

- Дійсно?

- Так. Він наперед розписав що і як ми повинні робити, щоб виконати наше замовлення. Так що він цілком міг би керувати нашим проектом. І бачили б ви його, як він вводив мене в межі тем, які повинні обговорити саме ми. Він і зараз, на мою думку, є чудовим аналітиком.

- Тільки не повторюйте ту маячню, що він казав нам за ланчем. Одного разу на день мені цілком вистачить.

- Ні. Боже борони. Але от яка думка в мене з'явилась: можливо, що доктор S впроваджує у своєму будинку якісь з результатів свої досліджень. Тобто, ставить якісь експерименти...

- Ну і хай собі, - Моніка відмахується від цього нецікавого для неї питання.

- Звісно. Вам байдуже. Але чи не пов'язані його експерименти з темами вашого з ним контракту? – задаю це питання, аби позлити цю красиву латинську ляльку. І роз'яснюю: - Тобто він робить щось більше, а вашій компанії передає лише частину, що обумовлена контрактом.

- Можливо. Чорт. Якщо це підтвердиться, от буде мені роботи. А з чого ви зробили таке припущення?

Я подумки радів, що зачепив цю інертну жінку. Чимсь вона мені подобається.

- Бачите, його система зовнішнього спостереження досить незвична. По-перше він не зміг передати тій дівчині-сержанту запис пригоди на дорозі. Це досить дивно. Йому був потрібен деякий час, щоб перетворити той запис у стандартний формат...

- Ну і що? – Моніка перериває мою аргументацію.

- Чекайте. Зараз скажу головне, що мене вразило: чи це був запис, як ми його розуміємо? - я повертаюсь до Моніки. Дорога вільна, в аварію навряд чи потрапимо. - Він показував в своєму кабінеті презентацію, яку підготував до зустрічі зі мною. На великому екрані, з пів стіни його кабінету. Раптом, на тому екрані замість презентації виникло зображення вулиці, тобто Кромвель авеню. Таке враження, що сигнал надходив просто з телекамери... Ще написано було не екрані щось про номер камери. Для самого S це було повною несподіванкою. Він

перервав свою лекцію на пів слові. Дивно те, що на вулиці нічого не відбувалось. І тільки десь за десять секунд на екрані з'явилась машина, що на наших очах вибухнула та загорілась. Тобто, зображення вулиці з'явилося раніше ніж машина. Хто і як попередив систему спостереження, що до домівки S наближається машина, яка от вибухне?

- Дійсно. Але до чого тут дослідження доктора S? – Моніка якось стала додавати до прізвища S титул «доктор».

- Ви казали про дослідження нейронів. Може доктор побудував у себе якусь нейронну мережу. Зараз в Інтернеті про таке багато пишуть. Такий собі штучний собака.

Як кажу це, то хіба що не починаю гавкати. Видно, що і мені не треба було пити стільки вина. До того ж, присутність при катастрофі додатково збуджує.

- Слухайте, ви фантазуєте, Тревор, - якась думка прийшла в милу голівку Моніки і вона посміхається. - Це ж як повтор у трансляції футбольного матчу, наприклад. Подія вже відбулась, і оператор повторює її на екрані з моменту, що їй передуює.

- По перше, вибух на екрані і за вікном, що виходить на авеню відбувся одночасно. А по-друге, якщо повірити у затримку, то де той оператор, що ініціював повтор?

- Здається, що вас серйозно збурило нещастя, що трапилось біля будинку S.

- Звісно. Моніка, зрозумійте, – я кидаю на мить кермо електричного авто. – Все це відбулось на моїх очах. Уявіть, що на даху будинку S встановлена гармата... І не просто гармата, а ще й обслуга, включаючи спостерігача. І як тільки авто потрапляє в зону її враження, спостерігач подає сигнал, включається камера спостереження, а пізніше, у зручний момент, гармата вистрілює. Таке враження в мене склалось. Звісно, що не було ніякої гармати. Але ефект саме такий. Таке складається дивне враження, що доктор S розпізнав та знищив те авто. Очевидно, що не він сам, а його система захисту.

- Ми з вами мало знайомі, Тревор. Але дозволю собі припустити, що ви трошки не в собі. До речі, ми приїхали. Стоянка для гостей он де, - Моніка показує пальчиком кудись праворуч від чотириповерхової будівлі Pentahotel.

Те, що ми приїхали марно було згадувати, бо стаціонарний навігатор аж заходився якимись окликами іспанською. Моніка відчиняє двері, та раптом зупиняється.

- Ви вже вибачне мені. Я трошки зухвало вам відповіла. Тут ось яка маленька історія з тим S... В мене був попередник на моїй посаді. Тут, у Британії. П'єтро Чіпореллі. Дуже стара людина, але вправний юрист. Він не довіряв комп'ютерам та всім тим електронним досьє. Тож він залишив рукописний, підкреслюю – рукописний а не друкований запис щодо S. Врешті то була записка для пам'яті. Написана італійською, яку я знаю не дуже добре. Кількома закрученими фразами він висловлює підозру, що S пов'язаний з якоюсь секретною службою. Він написав «закордонною». Але є в мене припущення, що він і британські служби вважав такими. Кілька разів він писав доповідні до Сан-Франциско, де пропонував відмовитись від послуг S. Мотивація схожа на вашу – доктор S робить значно більше, ніж передає корпорації. Тоді виникла підозра, що він причетний до британського проекту безпілотного літака...

- А, це, можливо, ударний безпілотник Taranis, - перериваю я монолог Моніки.

- Можливо. На доповідні Чіпореллі ніхто не зреагував. Його на той момент вважали таким, що вижив з розуму. А S був і є потрібним для нероб, що причетні в нашій

корпорації до дослідження нейронів. Тож все це забулось. На жаль, я викинула ту записку Чіпореллі. Теж вважала, що він з'їхав з глузду.

- В мене є пропозиція, - кажу я, - вишліть мені досьє на доктора S.

- Ну це вже занадто.

- Ну може якийсь виклад його біографії. Він же не є секретним працівником?

- Ви дивуєте мене, Тревор. Саме таким він і є. Інакше, навіщо було мені ганятись за вами.

- А міг би я переглянути те досьє разом з вами? Я скажу вам відверто. Перед тим, як їхати у Воррінгтон, я поспілкувався з одним валлійцем, який зустрічав S ще там, в ССРСР. Він розповідав дивні речі. І про те, що ще тоді хтось підозрював S у співпраці з советським КГБ.

Моніка врешті відкриває дверцята. Вийти їй заважає сильний дощ, що раптово почався як ми балакали вже на стоянці.

- До свого готелю без парасольки ви доберетесь абсолютно мокрим. «До мозку кісток», як кажуть у Латинській Америці. Тому пропоную вам своє товариство, щоб відвідати бар в моєму готелі. Кислотний фіолетовий інтер'єр посприяє нашій бесіді про таємну сутність доктора S. Ми, напевне, почнемо з чарочки текили. Тільки я заскочу у свій номер, залишу там документи. А ви почекаєте в барі.

Бар готелю світиться бузковим кольором. Я цей колір не люблю. Каже колежанка Лінда, що в мене очі такого ж кольору... Ну і що?

Щось Моніка казала про текилу. Мій Боже, мені зовсім не потрібен сьогодні додатковий алкоголь. Але, може вона ще щось розповість про містера S...

Зараз запитав у Google як правильно пити текилу. Казав Артур, що мексиканці придумали спосіб пити цей міцний напій без наслідків.

Отже... Невже цього вистачає?

- Добрий вечір, сер. Щось замовите? – ввічливий бармен помітив мою присутність.

- Я чекаю на знайому жінку... Скажіть, неже пити текилу треба обов'язково з сіллю та лаймом?

- Із скибочкою лайму та щіпкою солі, - бармен відкинув манірне «сер» у звертанні до мене. – Але тут важливою є послідовність...

- Невже? – не вірю я бармену.

- Так. Це доведено. Мільйони разів... І це працює. Всмільюсь нагадати вам, що спочатку треба лизнути долоню між великим і вказівним пальцями...

- От так?

- Звісно, що ні. З іншого боку... На цю вологу пляму насипати щіпку солі, злизнути її і одразу випити текилу. Після цього з'їсти чи тільки висмоктати сік із скибочки лайму.

- Дякую. Моя знайома хоче замовити текилу, то я поцікавився...

- Ви вірно зробили, сер. Пропоную закріпити ваші знання. Вам порцію золотої чи срібної?

Pentahotel Warrington.
Aston Avenue, Birchwood Business Park, Warrington, WA3 6ZN, United Kingdom.

16. Моніка Родрігес. Липень 2014 (наживо)

Пів на сьому ранку. Я примостила на своєму ліжку, опершись спиною на тверду стіну чи плиту, що схожа на дерев'яну. Насправді це щось штучне, точно як в помешканні родини S. Ця плита є неприємно холодною, тому я натягла на голе тіло червону кашемірову кофтину, яку перед поїздкою на північ купила в Лондоні. Здається, у Marks & Spencer, що на Оксфорд стріт.

На колінах, вкритих тоненькою ковдрою, я примостила свій MacBook. За пів години роботи він став тепленьким, приємно гріє руки.

На прохання Тревора, я викликала досьє доктора S, яке завели на нього в моїй корпорації. Я пробую відредагувати його та перевести зміст до формату Adobe Reader, щоб Тревор міг вільно користуватись цим документом.

Сам Тревор тут таки, у моєму номері. Він спить на сусідньому ліжку, яке відділене від мого маленькою тумбочкою, що прикріплена до не дерев'яної плити. Як я замислююсь, що викинути, а що залишити з досьє доктора S, то кидаю погляд на свого нічного партнера. Він ткнувся носом в подушку. Ковдра не закриває його голі плечі. Та він, напевне, взагалі заснув голим.

Та що ж там з тим S? Сам він в якійсь старій анкеті позиціонує себе як фахівець з розробки комп'ютерних систем, що підтримують процеси в реальному часі. Цікаво, що це означає? Треба запитати Тревора. Для початку я додам цю дефініцію S до досьє.

Я знов дивлюсь на Тревора. Вчора, після бару, ми полізли в душ вже в моєму номері. Після незграбних та хаотичних обійм, такого сякого миття, я опинилась на колінах перед трохи п'яним Тревором, з кінчиком його пеніса у роті. Він стояв, заплющивши очі, чи від переляку чи тому, що вода з душу лупила його по голові та спині. Ми довели ті ласки до кінця, до оргазму. Коли Тревор підняв мене з колін і притис то себе, я почала задихатись чи від сперми, що потрапила в рот, чи від струменів води, бо я вагалась – закрити мені рот чи залишити наполовину відкритим. Я ніколи не робила нічого подібного з моїм чоловіком Пабло. Святошею та гомосексуалістом. Колись, в молодості, ще в університеті було щось подібне... Хай вибачає мені Присвята Діва.

Так. Які ще пакості наробив загадковий доктор S? Я знов дивлюсь в MacBook. Функціонування баз даних у реальному часі. Рецензія на його наукові праці ще часів ССРСР: випередив час (напевне, що це є метафорою)... База даних, що знаходиться в пам'яті... Це ж в якій? Оперативній, мабуть. І все в нього пов'язано з часом. Йому б в Швейцарію іммігрувати, де годинники роблять.

Тут таки, в моєму маленькому світло-сірому комп'ютері зберігається кілька порнографічних фото. Просто в його пам'яті, без всяких мереж і хмарних сховищ. Бували дні, коли я фантазувала, дивлячись чи, навіть, згадуючи ці провокативні сюжети. Я кидаю копирсатись в ділах старого S і виводжу на екран одну з тих картинок.

А, це сцена в басейні. Дівчина з намоклим волоссям лежить на воді. Руками тримається за поручень, а розставлені ноги лежать на плечах кремезного чоловіка, який не тільки твердо стоїть на дні басейну, але й язиком дістається її статевого органу. Так собі скажу, щоб не образити Присвяту Діву. Не зважаючи на геть зіпсовану зачіску, на обличчі дівчини щасливий вираз. Мабуть і я з таким же

виразом сиділа на ліжку, де зараз спить Тревор. А він робив мені те саме, що чоловік у басейні. Праві дівчата, це дійсно страшенно збуджує. Мабуть тому що разом і чоловік і твердий язик.

На другому фото майже такий самий сюжет. Тільки дія відбувається на пляжі. Жінка лежить на великому рушнику, а в чоловіка, що робить те саме, що й Тревор мені, видні тільки спина і попа. Невже і я так гупо посміхалась цієї ночі, як не дуже вже й красива жіночка на рушнику?

Я рішуче переключаю аплікації, бо пам'ятаю, що далі йдуть фото, де жінки сують язики одна одній...

Що це? Здається цей S є майстром «на всі руки», як кажуть англійці.

Так. Документообіг. Глобальний документообіг. Це як у нашій корпорації, що використовує Lotus Notes від IBM. Комп'ютерні мережі, ну, це ясно.

Ще автоматизовані випробування. Тут, мабуть, дефект перекладу. Очевидно, що маються на увазі всякі тестування рухомих об'єктів. От як літаки, кораблі... Може і автомобілі? Управління технологічними процесами.

Таблиці рішень, монітор реального часу. Ну це вже пішла повна нісенітниця. І як Тревор з усім цим розбереться? І, головне, навіщо все це йому?

Але чекайте. Чогось в цих переліках не вистачає. Всі ці численні комп'ютерні поняття, наче оточують щось, що я хотіла б побачити.

Я раптом відчула втому від цього важкого та непотрібного заняття. Навіщо це мені?

І знов повторюю головне питання: навіщо це досьє так потрібно Тревору? Що це, якесь аматорське дослідження або дитяча цікавість?

Казав мені містер О'Лірі про дивну пристрасть англійців все розслідувати. І все, що пишуть у книжках про Шерлока Холмса, в якійсь мірі відповідає дійсності. Тут досі залишаються в моді аматорські розслідування, тобто такі, що виконуються в першу чергу для власного задоволення. Щось на зразок аматорського спорту, який, до речі, теж дуже популярний в Британії.

Може я стикнулась в особі Тревора з властивою його нації собачою звичкою все винюхувати?

В цей ранок, замість лаяти подумки все англійське, я раптом подумала, що завдяки такій їх схильності, британцям не скучно жити. Додати до цього постійне тренування, що підвищує майстерність у розв'язанні логічних задач... І все ж таки, є в цьому щось дитяче...

Тревор як привид, нечутно та непомітно, забирається під ковдру на моєму ліжку. «Значить він вже прокинувся», - роблю я запізнілий та непотрібний висновок.

Він цілує мене в щоку та починає пестити груди.

Я інстинктивно підбираю під себе ноги. Тільки трошки. Але цього вистачає, щоб мій MacBook звалився з ліжка на паркетну підлогу. Стукіт відволікає мене. Я дивлюсь на комп'ютер, що дивним чином стоїть на торці екрану та клавіатури.

Я ніяк не реагую на те падіння, бо Тревор обійняв мене сильніше і від його пестощів я вже отримую задоволення. Я повертаю обличчя для поцілунку, а моя рука вже ковзає під ковдрою до низу його живота.

- У всьому, що знайшла на доктора S нема жодної згадки про дослідження нейронів, - доповідаю я Тревору перш ніж зайнятися коханням.

Pentahotel Warrington. Інтер'єр номеру, в якому зупинилась Моніка Родрігес.

Holiday Inn Warrington, Woolston Grange Avenue, Warrington, WA1 4PX, United Kingdom ... Тревор потрапив до свого готелю тільки наступного ранку.

17. Алла S. Липень 2014 (наживо)

- Олег! Вже сніданок на столі, – я кричу з низу сходів до його кабінету. Останнім часом біганина сходами вгору та вниз не дає мені особливого задоволення. Ноги почали набухати і, відповідно, неприємно нити.

- Олег!

- Я вже йду, - тихенько відкликається мій чоловік зі сходів, - що в нас сьогодні?

- Тобі корейські дамплінги, а собі я приготувала вівсянку.

- Вегетаріанський сніданок, - констатує Олег, - ви з сіллю, як завжди?

- Так. Шотландська звичка, - я пробую жартувати.

- Включити для повноти відчуттів «Mull of Kintyre»?

- Не треба. Зробити вам каву після цих корейських вареників?

- Так, будь ласка. Треба трохи підбадьоритися. Погано спав. Ще й довго просидів в кабінеті.

Олег вже досить давно спить в маленькій спальні поруч із своїм кабінетом. Я називаю його «кабінетом на горищі». Те що він погано спав, для мене не є сюрпризом. Скільки його пам'ятаю, йому у вісні часто приходять в голову рішення проблем, з якими засинає. Тому я питаю свого геніального чоловіка:

- Щось надумав?

- Ніяких висновків. Треба збирати дані, - каже Олег та хитає головою.

- Щось я знаю наперед, - продовжує він, тримаючи на виделці половинку дамплінга. – Maserati замовив Масімо Лупі, громадянин Франції, що живе в Ніцці. Ну, не в самому місті, а на околиці. І не живе, а жив.

Авто він встиг замовити. А от чи встиг отримати? Тому що помер наш Масімо, якого в ранньому дитинстві називали Максимом Лебедевим. Що тут дивного? Йому вже далеко за сімдесят. Так що всі наші минулорічні діяння щодо нього, то є ударом по кришці труни. А доля авто цілком не відома. Якщо він встиг його получить та оплатити, то воно дісталось його нащадкам або соратникам. Якщо автомобіль залишився на фірмі, то його комусь продали і, відповідно, авто має нового власника. Це є можливі легальні ситуації. Але ж Maserati могли вкрати. У будь якому випадку, наша зброя повернулась до нас. Це стало чимсь на зразок бумерангу.

Не менш важливо дізнатись, хто такий нігерієць Грегор Менгазе. Таке прізвище злощасного водія тієї автівки. Вже весь Інтернет забитий питанням: «Ким був Грегор Менгазе?». Чи був він власником авто, чи водієм, чи злодієм?

Всі ці відомості можна дістати самотійно, але швидше та надійніше дізнатись про це у місцевої поліції. На щастя, ми познайомились вчора з сержантом Кларк. Що, до речі, з нею трапилось вчора? Якось вона хвороблива. Щоб на роботі втрачати свідомість...

Олег ставить кавову чашку на блюдце і дивиться кудись у стіну. Так здається, що він не чекає відповіді на своє питання. То що ж це: чоловіча дурість чи жарт?

- Якось через неї бажано отримати відповіді на наші питання. Є одна зачіпка, яка дає можливість до неї звернутись: я передав їй запис аварії. - Каже Олег.

- Цей твій запис вже розміщений в Інтернеті і я зранку бачила, як його транслював якийсь телеканал. Здається, ITV.

- Ага, - чомусь радіє Олег, - так у нас є привід звернутись до поліції із протестом. Порушені наші права власника інформації.

- Чи варто нам висовуватись? – питаю я, ставлю порожню чашку на блюдце і помічаю, що забула випити вітамінну пігулку. – Зайва цікавість з нашого боку може викликати якісь підозри.

Класичний англійський подвійний дзвоник чути з кухонної стійки. Це хтось телефонує на мій мобільний телефон.

- Алло, - кажу я, підбігши до свого смартфона.

- Добрий ранок, місіс S. Це є Моніка Родрігес. Ви можете говорити? – я на ті слова відриваю телефон від вуха і дивлюсь на екран, щоб впевнитись, що телефонує саме Моніка.

- Так. Слухаю вас.

- Місіс S, я скористалась вашою порадою і замовила номер в готелі Swan. Дуже вам дякую.

- О, дякувати слід лише в тому разі, як вам там сподобається. На скільки днів є ваше замовлення?

- На п'ять. Я повинна там бути сьогодні о третій по обіді. А зараз ми з Тревором трошки погуляємо Воррінгтоном. Я можу підвести його до вас десь о другій, вже після ланчу. Звісно, якщо це влаштовує вас та доктора S. Ви не могли б бути люб'язні спитати чи погодиться він із запропонованим розкладом?

- Хвилинку, Моніка. Він є поруч. Ми тільки закінчили снідати. Зараз спитаю.

Олег віднісся до запропонованого плану з певною байдужістю. Аби тільки він не змінився. Отже, я запевняю Моніку, що ми чекатимемо її та Тревора о другій. Ще заради люб'язності даю кілька порад, що їм варто побачили цікавого у Воррінгтоні. Виключаю телефон і стираю посмішку з губ.

- Здається мені, що у Моніки з Тревором любовна пригода, - кажу я, дивлячись на згаслий екран телефону.

- Пригода? – питає Олег, - А вони, часом, не були знайомі ще до зустрічі тут, у нас?

- Навряд чи. Хіба що вони розіграли сцену першої зустрічі. Але це вже з непереборної теорії змов.

- Так. За допомогою цієї теорії можна пояснити будь яку подію. – Олег замовкає, та за мить питає мене: - Ви обмінялись номерами телефонів з Монікою?

Менструацію панночки Кларк я ще могла йому пробачити, але таке очевидне...

- А як ви гадаєте?..

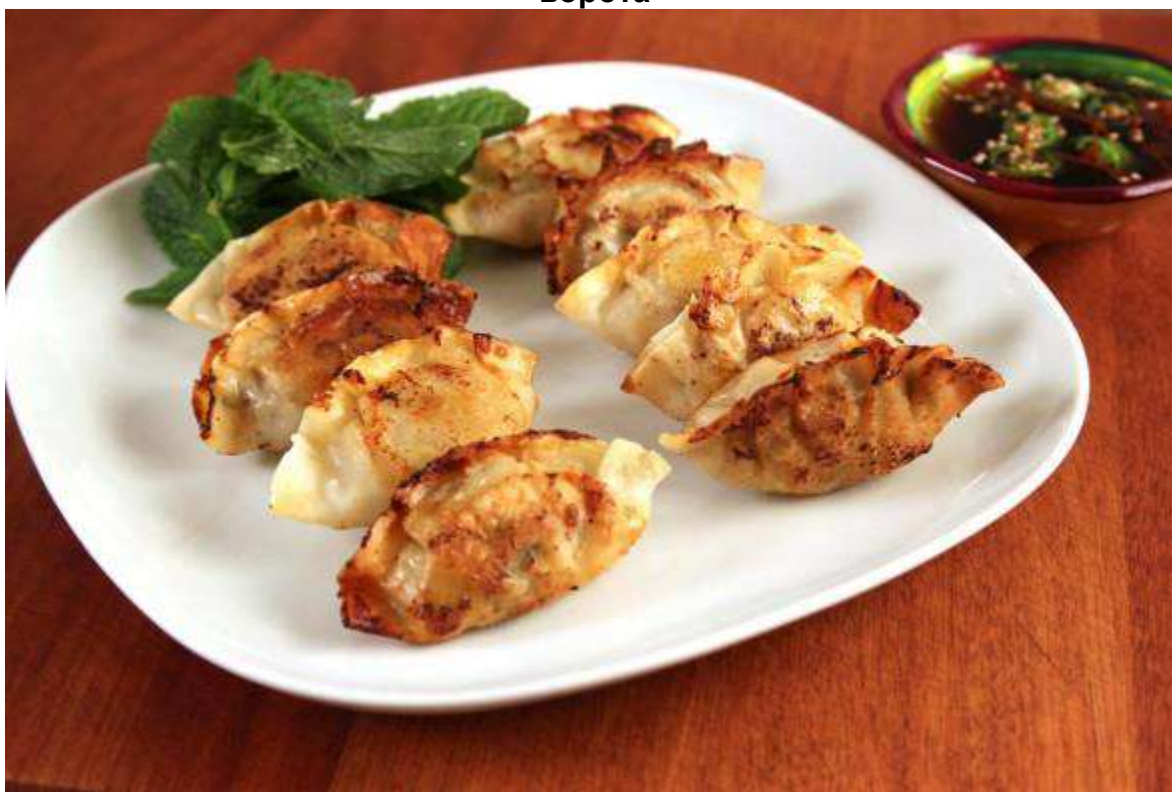
- Гадаю, що вона могла десь дізнатись про ваш номер. Але якщо ви самі їй надали...

- Я сама, - коротко відрізаю я, - налити вам ще кави?

Кому б сказати, як набридла мені ця постійна напруженість. Іноді мені здається, що ми все ще тікаємо, як у далекому восьмидесятому. І цьому не буде кінця. Олег, здається, тримається краще. Є у мене підозра, що така боротьба йому десь до вподоби. А мені - ні. Шкода, правда, що я сама є, в певній мірі, причиною таких негараздів.

Town hall, Warrington, England. Всі туристи, без винятку, фотографують ці ворота

Корейські дамплінги. Олегу на сніданок дістались овочеві

18. Алла С. Березень 1973 (згадує)

Все було засипано снігом: дорога до обеліску Слави, площа перед палацом піонерів і навколишні тротуари.

Я вже не пам'ятаю точно, про що саме ми так довго говорили з Юрою, коли тоді гуляли засніженим та змерзлим Печерськом. На початку тієї весни, в березні, в Києві було дуже холодно. Але ж щось таки вивело нас на прогулянку.

Наші відносини з минулого літа зазнали змін. Секс вже не грав таку суттєву роль в наших стосунках. Мені, як і завжди, було дуже добре з Юрою як коханцем, але що нам робити поза цим? Пригадую, що ми на морозі обговорювали, що нам як парі робити далі. Звісно, ми не говорили так прямо, а подавали це як якісь плани на майбутнє. Наприклад, чи отримає Юра свою квартиру в Москві, чи погоджусь я перебратись туди та працювати на ВІЛСі.

Здається, сумісні плани у нас не дуже складались. І в мене і у Юри визрівало передчуття того, що наш зв'язок виявився короточасним. Як зненацька почався, так і закінчиться. В той момент нам цього не хотілось, тож ми, мерзнучи, марно шукали шляхи як зберегти наші відносини поза періодом часу, що закріплений договором на виконання робіт між нашими організаціями.

Врешті ми змерзли остаточно. І Юра повів мене до свого готелю. З якогось моменту його селили у відомчому готелі на Печерську. Здається, він належав до КГБ. Номер в непоказному, ще дореволюційному домі був досить комфортним і, головне, теплим. Тож я скинула своє легеньке, наскрізь промерзле пальто. Сіла за величезним столом, ровесником готельного будинку. Що будемо робити? Здається, у мене тоді замерзли і думки.

Юра теж страшенно змерз. На відміну від корінних москвичів, мого першого коханця, наприклад, він дуже боявся холоду. Тож Юра витяг з сумки якісь московські цукерки та пляшку коньяку. Пригадую, що то був болгарський коньяк – «Пліска».

Ми випили по пів склянки і хвилин десять сиділи мовчки, приходячи до тями. А потім ми зайнялись коханням. Ми робили це довго, не поспіхом, до повного виснаження.

Я лежала на спині розкинувши руки на широкому ліжку. Від послідовної дії морозу, алкоголю та кохання я виснажилась повністю. Юра, напевне, теж. Але в нього вистачило сил та любовного запалу, щоб не завалитись спати чи мерщій шмигнути до ванної, а присісти на край ліжка і довго та ніжно цілувати мене. Звісно, що він любив мене. Звісно, що драма нашого скорого розставання посилювала в нього це почуття. І в мене теж.

Аж ось він піднявся. Я раптовим, майже інстинктивним поривом обійняла його стегна і схопила губами його плоть. Мені вистачило кількох хвилин, щоб довести його до оргазму... Весь цей короткий час Юра гладив моє волосся, а я вперше відчула смак чоловічої сперми.

Все, що відбувалось далі не мало ніякого стосунку до наших з Юрою сексуальних вправ та спільних планів на майбутнє.

Як завжди, після любовців з Юрою, я стала приходити до тями вже у ванній кімнаті. Дивно, як на той час зберігся старовинний інтер'єр того приміщення: старовинна чавунна ванна, бордюр із зеленого кахлю з рослинним візерунком, розкішні двері,

де візерунок повторювався, відповідно збільшеним. Загальну гармонію псував блискучий гачок, що був прикріплений до дверей, щоб тримати їх замкненими.

Залізний стрижень впився у витончену структуру дверей і залишав чималу щілину між дверима та стіною. Тому, очевидно, я добре почула як грюкнули входні двері, що знаходились поруч з дверима до ванної кімнати. Хтось протопав коридором мимо, ще раз грюкнувши дверима на вході.

- Ти бачиш який зуслан? Щоб я пропав, – той, хто зайшов, говорив голосно і з явним єврейським акцентом.

Незнайомець, що увірвався в «наш» номер, щось кинув на підлогу.

- Ось, Юра. Копія чудова, просто цимус. Віддаю тобі все без помарок та дефектів.

Я не уявляла тоді, хто це міг бути. З двох фраз було зрозуміло, що це якийсь Юрин знайомий. Прийшов до нього у вихідний день у якійсь справі.

Я відразу відкинула жахливий для мене варіант, що це був хтось з моїх співробітників. Мій роман з Юрою я тримала в таємниці. Але ніхто з моїх співробітників не розмовляє з такими єврейськими інтонаціями, не вживає покручених слів на ідиш. З іншого боку, Юра привіз з Москви якісь секретні документи. Тож хто крім моїх колег міг робити з них копії? Але це питання турбувало мене в останню чергу. Натомість я думала що мені робити далі. Юра побував у ванні переді мною. Очевидно, що він вже встиг одягнутись. Але ж я захопила до ванної крім білизни тільки колготки та майку, яку надівала під светр.

- Наум, ти не зовсім вчасно, - майже шепотом заговорив тоді Юра, - тут ми змерзли і зайшли випити щось щоб зігрітись.

- А що таке? О, коньячок, – незнайомий Наум нарешті побачив пляшку на столі. - Налив би і мені. Хоча стій. Я сам. Бо знаю свою міру. Це чия склянка?

Я слухала той діалог, приклавши вухо до щілини в дверях і тримаючись за металевий гачок.

- Чекай, це чії брюки? Ти що тут з бабою? Отією хвойдою?

Мене тоді від почутого кинуло в жар. Я не чула, що відповів Юра. Може просто кивнув головою: «Так, з тією хвойдою».

- І де ж вона? У ванні? – все здогадувався незнайомий Наум. – А що ти тільки головою мотаєш та тичеш пальцем? Що, не можна говорити?

На ті питання Юра теж мабуть відповів жестами.

- Ясно. Вже йду. В мене потяг ввечері. Хоч би там у вагоні топили добре.

Наум пішов, так само грюкнувши дверима. Я ще якісь хвилини стояла біля дверей не випускаючи нещасний гачок. Аж доки Юра делікатно постукав у двері ванної кімнати.

- Він вже пішов, - прошепотів мені Юра скрізь зачинені двері.

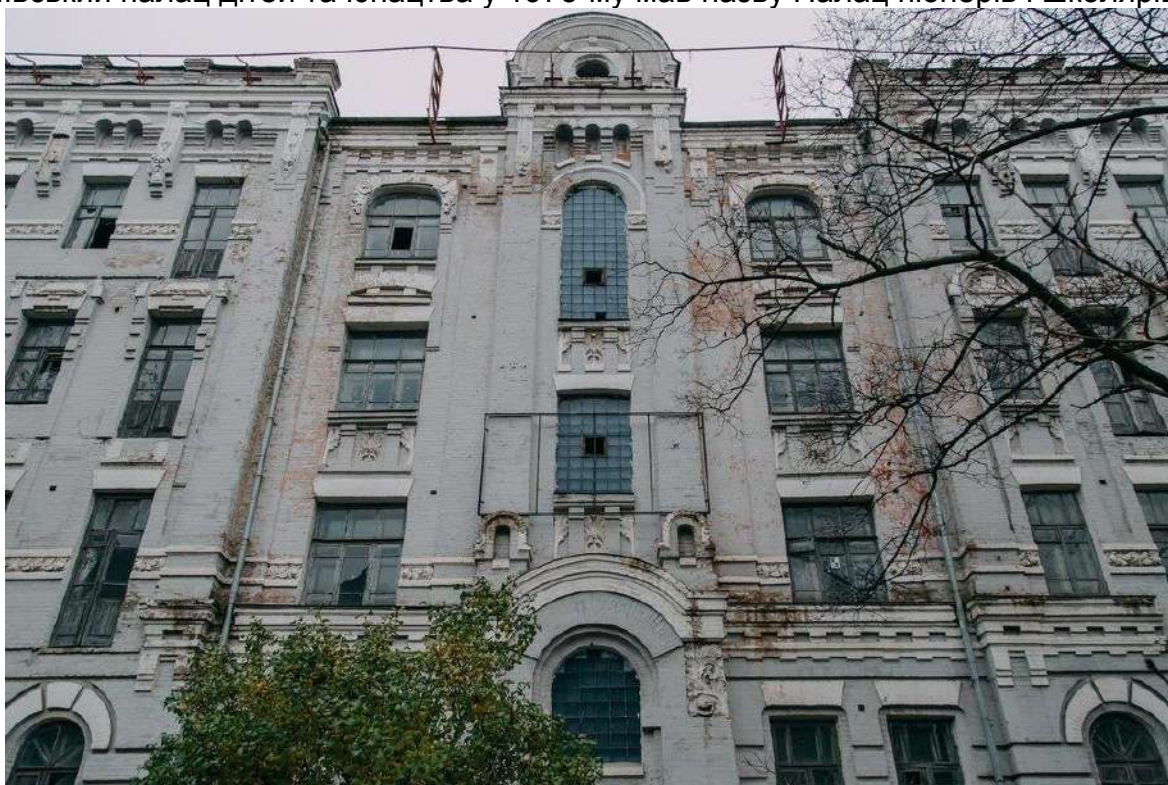
Мені чомусь було соромно виходити з ванної в колготках та майці та натягати при Юрі брюки.

«Значить, хвойда», - крутилась в моїй голові думка.

Я натягла брюки та светр у ванні, тільки двері не закривала. За кілька хвилин, так і не сказавши Юрі жодного слова, я вийшла на морозну вулицю. Ясно мені було тоді, що і з Юрою в мене нічого не складеться. Трошки сексу для психічної рівноваги, от і всі мої здобуття. Але ж хто знав, що той день був не тільки прощанням з моїм найкращим коханцем. Бо доля вже виписувала мені документи на проїзд до британського Воррінгтону.

Київський палац дітей та юнацтва у 1973-му мав назву Палац піонерів і школярів

Занедбаний будинок був колись відомчим готелем КГБ у Києві

19. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

Дім містера S якимось так побудований, що з холу можна потрапити безпосередньо до заднього двору. Всі внутрішні приміщення залишаються осторонь, чи згори, чи збоку. Важко мені розібратись. Чимось цей будинок в стилі хай-тек нагадує мені середньовічний замок.

Але, як потрапляєш у садок, відчувається затишок і спокій. За моєю спиною залишився зашкленений тил будинку, а попереду виник зелений газон помережений білими бетонними доріжками. І все це знаходиться в тіні високих кленів. Якщо я правильно визначив породу цих прекрасних дерев.

Містер S веде мене кудись вглиб двору. Тож він йде попереду. Я здебільшого дивлюсь собі під ноги: чисто підметений бетон доріжки, кросівки Reebok містера S, його ж бежеві легкі брюки, бежева в'язана безрукавка, сорочка в тонку зелену клітинку і планшетний комп'ютер під пахвою. Якщо підіймаю очі, то бачу сиву, коротко підстрижену потилицю цього загадкового чоловіка.

Нейрони, от чим насправді цікавився Олег S все своє життя. Ще і Артур Сінгл надіслав мені зранку переклад тексту коротенького звіту в якусь советську наукову збірку, який підготував наш S в свої двадцять два роки. Так і називався той звіт: «До аналізу інформаційних властивостей нейрона». Отже, нейрони... Як сказав би сам доктор S про свої дослідження: система кинула виклик таємниці власної організації.

Несподіваний жест містера S змушує мене зупинитись і подивитись праворуч. Туди, куди вказує його рука. Там на невеликому бетонному постаменті змонтована легка конструкція з алюмінієвих профілів і прозорої пластмаси, вигнутої плавною хвилею. Біля постаменту на траві лежить чималенький пес світлої жовтої масті. Він трошки винувато дивиться то на мене то на містера S.

- Привіт, Рембо, - вітається доктор S з собакою, - знов втік від муштри?

Пес вислухав питання і після помітної паузи взявся в'яло махати хвостом.

- Це сусідський лабрадор Рембо, - пояснює появу собаки в своєму дворі доктор S.
- Він тікає до нашого двору від непомірних тренувань, що нав'язує йому його хазяїн. Певен, що пес сприймає ці тренування як торттури. Мабуть він хоче пити. Зараз принесу йому води. Та і нам не завадить... Ще залишилась в нас пляшка Pennine Spring.

Доктор S кидає планшетник на білий пластиковий стіл. Як повертається з собачою тарілкою в одній руці та пляшкою води та прозорими пластиковими стаканами в іншій, та каже буденним тоном:

- Припускаю, що ви чули: бандити на Донбасі збили малайзійський пасажирський літак. Майже триста загиблих громадян Нідерландів, Австралії та Малайзії. Є серед загиблих і британці.

- Ні... - не певно відповідаю я. – А які бандити?

- Боюсь, мені важко кількома словами вам пояснити хто то є. Вже в дуже заплутаний клубок все там змішалось. Давайте сядемо тут у холодку... Сьогодні дуже теплий і сонячний день. До речі, ви не втомились під час вашої екскурсії разом з місіс Родрігес?

- Ні, сер, – ввічливо відповідаю я. – Але що з тим літаком? Я проґавив цю новину.

- Добрий день, Тревор! – місіс S несподівано з'являється на доріжці до конструкції, що нагадує поп-скульптуру і виконує функцію бесідки. – Ви так тихенько потрапили до саду. Маю надію, що ви не голодний. Принаймні, Моніка казала, що у вас був чудовий ланч в торговельному центрі. Якщо це не так, то прошу не соромитись...

- Дякую, мем. Ми з Монікою дійсно влаштували собі маленький бенкет. Хочу сказати, що ваше місто чудове. Таке сучасне і повно милої старовини... Я зробив більше сотні знімків, – для наочності я підіймаю свій смартфон Lenovo.

- Хіба з таким об'єктивом можна зробити хоч якісь пристойні фото? – місіс S підпирає рукою талію і дивиться на мене вже не як гостинна господиня, а як професіонал на жалюгідного аматора. Потому переводить погляд на чоловіка. – Рембо знов в нас пасеться. Не уникнути розмови з тим ненормальним. Цього разу є ваша черга.

- Я скажу, що ми його спочатку не помітили і попереджу, що поскаржимося у товариство захисту тварин, – Олег S каже це тоном, що натякає: місіс S заважає нашій розмові.

Місіс S все розуміє. Вона мовчки повертається і не поспіхом йде. За мить здоровенний пес Рембо наздоганяє її, улесливо дивиться їй у обличчя та з ентузіазмом махає хвостом. Мабуть у собаки та хазяйки дому існують свої стосунки.

- Отже, Тревор... - видно, що доктор S збирається з думками, - чи припускаєте ви, що класичні комуністичні концепції хоч якось відповідали дійсності? В минулому, тобто, у дев'ятнадцятому столітті.

- На жаль, я не є фахівцем з комуністичної економіки, - зізнаюсь я.

- Знаєте, я люблю цитувати визначення моїх студентських часів. Ми вчили, таку собі, теорію моделювання. Отже: об'єкт «В» є моделлю об'єкту «А», якщо за допомогою «В» можна відповісти на питання щодо «А».

Я мовчу, бо не розумію, до чого хилить доктор S.

- В аналізі тогочасних соціальних та економічних процесів перший комуніст Маркс був цілком правий. Маркс розгледів і детально вивчив новий соціальний клас. Новий як на першу половину дев'ятнадцятого століття. Цим класом були робітники. Пролетарі. Ті, яких комуністичні газети закликали єднатись. Не зважаючи на країни і кордони. До певної міри, цей клас існує і зараз.

Доктор S натискає і утримує ледь помітну кнопку на торці планшетного комп'ютера. Аж доки пристрій не відгукується легкою вібрацією.

- Пам'ятаєте задачу про межі системи? – Олег S дістає окуляри і дивиться на ожилый екран. – Донбас вже більше ста років є індустріальним районом. Шахти та металургійні заводи закладались ще в ті часи. Нинішнє найбільше місто в тому районі – Донецьк – спершу називалося Юзівка. На честь британського підприємця Джона Х'юза, який взявся розбудовувати там металургійне виробництво. Мав на меті випускати рейки для залізниці, здається. Для цього на Донбасі були всі необхідні мінерали. Та і тепер ще щось залишилось.

Отже Донбас на межі дев'ятнадцятого та двадцятого століття був типовим тогочасним індустріальним районом, де всі соціальні відносини складались точно за Марксом. Тобто, цей індустріальний район був схожий на подібні у Німеччині чи Англії. З деякими поправками на місцевий менталітет, звісно. От як невігластво та відсутність дисципліни.

Але на Донбасі, як і в кількох інших індустріальних районах Російської імперії, процес індустріалізації почався трохи не на пів сторіччя пізніше, якщо порівнювати із Західною Європою. Таке відставання дало змогу комуністичним нащадкам Маркса досить легко передбачувати соціальні процеси в Росії, які пов'язані з індустріалізацією.

Головне завдання тогочасних російських комуністів, на мій погляд, було не допустити створення дієвих профспілок. Вони орієнтували б необізнаних, але згуртованих та мобільних робітників на вирішення суто економічних проблем. Так склалось на Заході. І так, за задумом більшовиків, не повинно було статись в Росії. Підбити робітників на радикальні комуністичні перетворення було складно, але, як виявилось, можливо. Було кілька факторів, що сприяли цьому:

- виключне невігластво населення,
- інформаційна ізоляція від решти індустріального світу,
- відірваність від європейського профспілкового руху,
- неспроможність православної церкви протистояти більшовицькій демагогії.

Отже, соціальний стрій, що був встановлений більшовиками, поставив на перше місце раніше гноблений робітничий клас. Тобто той клас, що за Марксом був додатком машин і апіорі не мав можливості керувати навіть своїми діями на виробництві. Робітники як працювали, так і продовжували працювати за більшовиків. Тільки відстоювати свої економічні права було не перед ким. Адже вони були панівним класом – працювали на заводах, що належали працівникам того заводу. Але, одночасно, і всім жителям країни. Вищий рівень демагогії, бо всім означало, що нікому.

Ще раз наголошу: робітники стали панівним класом, що за визначенням Маркса не міг та і не вмів керувати. Це означає, що нечисленна більшовицька верхівка отримала керовану та слухняну масу погано освічених, з короткою пам'яттю людей, які живуть виключно своїми виробничими та побутовими проблемами.

От такий був марксистський механізм першої в світі комуністичної країни, яка виникла трохи не сто років тому.

Дарма, що ця комуністична імперія вже розвалилась. Деякі домени є живими ще й по сьогодні. В Україні їх декілька. І події цього, 2014 року, показали, що пролетарські жителі цих доменів не завжди розуміють і підтримують посткомуністичні перетворення. Робітники тих індустріальних анклавів готові терпіти нових олігархічних власників. Аби не втратити роботу. І не просто роботу, а роботу на своєму заводі. Цими робітниками обов'язково хтось повинен керувати. Байдуже, чи більшовицький чиновник, чи менеджер, найнятий капіталістом. А звідки взяли капітали у пересічної людини в країні де все спільне, то ми з вами вже вчора обговорювали.

Так сприймуть такі пролетарі демократичну революцію, що почалась в Києві в грудні 2013 року? Сприймуть, якщо таке втлумачать їм їх вожді. Але ті сказали «ні». Чому? А просто донецькі вожді були саме тими, проти кого був націлений протест.

Врешті, на збройну боротьбу з українською державою зважились тільки на Донбасі, дуже консервативному індустріальному анклаві. Сприяло цьому виключна неосвіченість та обмеженість більшості жителів Донбасу. Вони боялись змін, що запропонувало українське суспільство: орієнтацію на європейські цінності, перехід

до постіндустріального способу виробництва, викорінення олігархічного способу керування економікою, впровадження та відродження української мови, низку культурних перетворень, що суперечило ментальності того анклаву...

Привитий більшовиками пролетарський інтернаціоналізм привів до закликів приєднання того анклав до Росії. Навіть закликали російського президента Путіна ввести свої війська на захист від українців. Додайте виключно високий кримінальний фон в тому районі. Там знаходиться величезна кількість в'язниць. Використовувати в'язнів для виконання небезпечних та погано оплачуваних робіт є відомою совєтською практикою. Навіть чоловік з Донбасу, якого обрали президентом України, а на сьогодні він є втікачем, був в молодості двічі судимий за кримінальні злочини.

Нарешті, величезний відкритий кордон Донбасу з Росією, що привів до глибокої дифузії населення. Жителі того анклав, в більшості, не вважали і не вважають себе українцями. Так, вони кричали «Росія, Росія», але насправді хотіли назад в совєтські часи. Навіть правильно сформулювати свої бажання вони не в змозі.

Вплив Росії на цей прикордонний анклав був і є виключно високим. Російське радіо та телебачення, що є дуже популярним на Донбасі нав'язує російську точку зору на революційні події в Україні. Початок збройного протистояння на Донбасі активізував процес посилення місцевих банд сепаратистів російськими інструкторами, диверсантами та розвідниками. Бачите? Той самий підхід: дайте нам керівників.

Нарощується постачання зброї з Росії. Починається регулярне військове протистояння з українськими збройними силами. Доставленими з Росії ракетами земля-повітря збиті кілька українських гелікоптерів та літаків. І от тільки що збили «Боїнг-777». А в ньому знаходилось майже триста пасажирів, ніяк не причетних до конфлікту.

Повірте людині, що свого часу служила в совєтських військах протиповітряної оборони: збити літак на такій висоті можна тільки зенітним ракетним комплексом. І керувати ним може лише професійний військовий, а не рядовий донецький бандит. З цього я роблю припущення, що малайзійський «Боїнг» збили росіяни.

Ось, Тревор, подивіться на карту сепаратистського анклав на Донбасі. Він повністю співпадає з територією індустріального району. Тягнеться смужкою вздовж кордону з Росією.

Доктор S повертає ближче до мене свій планшетний комп'ютер. Наливає в склянку мінеральну воду.

Насправді я нічого не розумію. Що відбувається в цьому районі Донбасу? От півострів Крим без всяких військових дій приєднався до Росії. Чому на Донбасі воюють, а там все мирно? Я дивлюсь на карту, де всі позначки кирилицею. Якщо люди хочуть в Росію... Я ж десь вже читав про їх референдум. Там всі «за».

- Давайте для прикладу візьмемо референдум про незалежність Шотландії, – кажу я. – Здається, він призначений на 18 вересня цього року. Самі жителі Шотландії визначають чи буде Шотландія незалежна від Об'єднаного королівства. Якщо послухати ваші аргументи, то якийсь регіон Хайленду з центром в Інвернессі може бути незгодним з вибором решти шотландців. Припустимо, всі шотландці захотіли залишитись в королівстві. Крім Інвернесса. Бо мають іншу ментальність. Чи жителі того регіону стануть шикуватися в загони ополчення? Чи надасть їм

Франція чи Ірландія підтримку зброєю? І що далі? Підуть в наступ на Единбург? Це маячня...

- Дійсно, маячня. Скоріш за все шотландцям вистачить здорового глузду не виводити їх країну зі складу Об'єднаного королівства. Так, хтось буде за незалежність. Може, навіть, вийти так, що десь – хай це буде Інвернесс – кількість тих, хто «за» перевищить кількість тих, хто проти незалежності. Тобто вибір жителів Інвернесса буде протилежним вибору решти шотландців. Все як у вашому прикладі. При цьому, певен, що в Інвернессі не виникне бунт проти влади. Чому? Тамтешні жителі здатні самотійно оцінити всі ризики протистояння, бо не мають стадну ментальність, де покладаються на вожака. Ще раз підкреслю: класичні совєтські робітники мають відмінне світосприйняття, бо не мали профспілкової противаги. Нагадаю, що мирна антикомуністична боротьба у Польщі почалась із створення незалежної профспілки.

Тож ніхто не підбурюватиме жителів Інвернесса крушити місцеву мерію, палити прапори «Юніон Джек». І, врешті, виголосити, от зараз же, незалежну «шотландську інвернесську республіку».

Цікавий інший приклад: Північна Ірландія. Там ситуація була свого часу більш схожою з тим, що відбувається на Донбасі. Але є кілька суттєвих відмінностей:

- Британія є і була в недавні часи активності Ірландської республіканської армії потужною державою з досконалим поліційним, розвідувальним та політичним апаратами. На відміну від слабкої, корумпованої і недосвідченої у всіх питаннях України.
- Ірландські націоналісти використовували (маю надію, що у минулому) терористичну тактику, яку успадкували з часів визвольної боротьби у Ірландії. В Україні операцію проти сепаратистів назвали антитерористичною, але з терором там мало спільного.

От ми з вами і підібрались до ключового пункту, що визначає поведінку українців. Але повернемося до вашого чудового прикладу – альтернативному результату голосування на референдумі про незалежність Шотландії в Інвернессі. Якщо я скажу, що жителі того міста приймуть загальний результат, то ви з цим погодитесь. Бо така культура відношення до голосування склалась в Британії протягом віків. Незгодні можуть вийти не демонстрацію протесту, під час якої домалюють на плакаті вуса прем'єру Девіду Камерону. От і все. Згодні?

- Так, можливо. Хоча я не в змозі передбачити результат референдуму, - кажу я і з надією дивлюсь на смартфон. Напевне, що запис монологу доктора S ще треба буде кілька разів прослухати.

- Та до дідька той результат, – доктор S ставить порожню склянку на стіл. – Мова йде про культуру поведінки в широкому сенсі цього слова, про ті навички, що за довгий час склались у суспільстві.

Жителі Російської імперії, а тим більше - Совєтського Союзу, жили за правилами, відмінними від звичних вам. За сім десятиліть панування комуністів, переважна більшість населення втратила навіть навички, які діяли в пост феодальній Росії, підмінивши їх іншими. Так що ви і тижня не прожили б в СРСР. А кинуті напризволяще жителі розваленого Совєтського Союзу і гадки не мали як їм жити далі.

Пролетарі всіх земель єднайтеся!

Inverness Castle

20. Олег S. Липень 2014 (наживо)

- Отже, як ви раптом зустрінете українського олігарха, який вільно спілкується англійською, а одяг купує на Бонд стріт, знайте, що цей джентльмен насправді є носієм зовсім іншої ментальності. Вона настільки відмінна від звичної вам, що він, наприклад, щиро вважає: на його батьківщині є нормою зміна влади через масові протести та криваві зіткнення. А все через те, що сьогоднішні українці сповідують іншу культуру, в широкому розумінні цього слова. Хоча ще з молодю нас привчали звужувати поняття культури до розваг. Було, навіть, міністерство культури. Та є, здається, і зараз в незалежній Україні. Наскільки мені відомо, подібне міністерство є у Великій Британії. Точно, що є у Франції та, здається, з недавніх часів є і в Німеччині.

- У нас в Британії є точно. Називається «Департамент культури, медіа та спорту» (DCMS), - каже Тревор з апломбом.

- От бачите. Може слово «культура» не зовсім пасує?

- Чи це так важливо: що і як називається? Виходить, що для нормального життя в Україні, у населення не вистачає знань та навичок? - здається, що Тревор не певен у своєму висновку. - Чи так це є насправді?

- В цілому, так. Саме знань та навичок. Хтось може знати як керувати автомобілем, але не має навичок. Результат в підсумку буде негативним. Ще зверну вашу увагу на вживане вами слово «населення». Тобто мова йде про певні колективні знання та навички. Спрацьовує мажоритарний принцип – культуру має опанувати більшість. Якщо б зараз в Україні з'явилась місіс Тетчер з усіма своїми знаннями та вмінням керувати, вона нічого не змінила б в країні. Бо була б в абсолютній меншості.

- Оскільки комуністичний порядок був вичерпаний, то він повинен змінитись на інший порядок. І зміни відбуваються під управлінням самих українців. Якщо українці самі встановлюють правила, то, здається, вони повинні вміти за ними жити. Чи так це є насправді? – Тревор повторює своє питання, чим знов демонструє свою не впевненість.

- Дійсно, так. А може взагалі бути відсутній будь який порядок? Тут є ще одне маленьке питання: чи вміють українці цілеспрямовано змінювати ситуацію в своїй країні? Я стверджую, що ні. Та і не потрібні якісь мої докази. Двадцятитрирічна історія демонструє, що якихось суттєвих зрушень практично нема. Рух, звісно, є... Але такий рух нагадує броунівський, коли об'єкт (в нашому випадку це є стан України) практично не змінюється.

Ви точно висловились: «українці самі встановлюють правила». Але дозвольте мені трошки виправити сказане вами. Українські можновладці, яким не вистачає навичок в управлінні країною, встановлюють правила як набити грошима свої кишені. Обговорювали вчора, що неможливо справедливо розділити загальнодержавну власність. Тобто, ті, хто не справедливо поділив українські активи на свою користь, зараз знаходяться у владі, і експлуатують країну в своїх інтересах.

- Дивно. Така велика країна. – Тревор не до речі бідкається розміром України. - Мої колеги, які готують дані для Sky, були здивовані високим рівнем освіти в Україні. Телефонували мені сьогодні...

- Так на що вчилися? – я перериваю Тревора. – Ще Стівенсон висловив думку вустами ватажка піратів Джона Сілвера, що рядовим піратам посеред океану не слід підіймати бунт і вішати офіцерів, бо ніхто з бунтарів не вміє керувати судном та не знає навігації. Призначені чи обрані на високі державні посади українці не відповідають необхідному професійному критерію. Це нагадує дитячу гру в президента, уряд та парламент.

- Виходить українське суспільство не дозріло до самостійності, а сама Україна потребує зовнішнього управління.

- Так кажуть росіяни – вороги незалежності України на сьогодні та на наступні десятиліття. Навряд чи знайшовся б якийсь зовнішній керівник, який зумів би без важкої боротьби перетворити Україну на демократичну державу з ринковим господарством і пристойним рівнем життя. Вже наводив приклад з імплементацією знань та навичок Маргарет Тетчер.

Тревора тяжко зітхає та тре пальцями скроню. Схоже, і в нього розболілась голова.

- А що стало відправною точкою конфлікту на Донбасі? Як довго накопичувались протиріччя, про які згадували? – несподівано питає Тревор.

- Не забувайте ще і про анексію Криму. – Я ловлю себе на тому, що весь час скорбно хитаю головою. Таки почав вже старіти. – Взагалі, ми вже згадали всі елементи, що спричинили конфлікт. Залишилось тільки зв'язати все і показати в динаміці.

- Ви гадаєте, що все вже... - Тревор хотів щось спитати, та раптом зупинився.

- Це всього тільки гіпотеза, модель... Гадаю, що корінь конфлікту у різних швидкостях перетворень та різних їх напрямках. Візьмемо для не принципового спрощення лише Донбас та решту України. Скажіть, де процес несправедливої (бо іншої не може бути) приватизації відбудеться раніше, в пролетарському Донбасі, чи аграрній Україні?

- І де? – питає мене Тревор, бо нізащо не хоче думати.

- Звісно, що на Донбасі. Ми вже озвучили всі основні фактори, залишилось їх тільки нагадати:

- певна технологічна та економічна цілісність донецької індустрії;
- дисциплінованість та некритична покірність тамтешніх пролетарів;
- організованість кримінальних структур;
- советський корупційний спадок;
- тісні зв'язки з російським кримінальним світом, який вже почав створювати в Росії олігархічні структури.

- А решта України? – питає Тревор.

- А решта України з різних причин відставала від донецьких. Якоїсь з п'яти умов не вистачало. Хоча, як і на Донбасі, все визначалось спадком вже формально не існуючого СРСР. – Тут я несподівано для себе починаю згадувати: – Бачите, Тревор, тоді, у 1992-му були в мене думки повернутись до України. А що? Більшовиків більше нема, Україна стала незалежною. Ніякого кримінального переслідування щодо мене не повинно бути. В Україні залишилось багато моїх колег та друзів. Минуло дванадцять років як виїхав, ще не всі зв'язки втрачені...

Тут я замовкаю, бо продовжувати розповідати про свої пригоди є цілком контрпродуктивним. Але ж треба якось закінчити екскурс в мою історію. От Тревор

чекає з відвертою цікавістю, бо це є не політичними та економічними абстракціями. Тому продовжую:

- Але люди з британських служб, які одним оком ще спостерігали за мною, наполегливо рекомендували мені кинути такі наміри. Задля моєї безпеки. Мене переконали, що КГБ де факто продовжувало працювати і я опинився б в московській тюрмі, замість квартири у Києві.

- Отже, - кажу далі, - Донбас, що відзначався іншою ментальністю порівняно з рештою України, при відсутності комуністичного тиску, став суттєво відрізнятися економічно. Через певний час, як сформувалась олігархічна еліта, збільшилась різниця між донецькими мільйонерами та бідненькими володарями активів в Україні. А чи не купити всю Україну? Київ як столицю та Крим, бо його так люблять російські брати по мародерству. От і назріває конфлікт. Донецькі лізуть у владу в Києві... Не правильно кажу. Донецькі купують владу в Києві, а народ України був проти цього. У 2004-му все вилилось у відвертий протест. Та гроші сильніші за громадську думку, і от, донецькі таки приходять до влади. Що привело до прямого кривавого протистояння в Києві і Янукович, ватажок кримінального Донбасу, втік до Росії. Як і більшість його поплічників.

Але Донбас залишився як Донбас, зі своєю олігархією, з рабським слухняним населенням. А є в Україні інші індустріальні регіони. Деякі з них теж межують з Росією. Це Харків, наприклад. Там, як і на Донбасі, протести почались вже після втечі діючого президента та уряду. Вони виражали незгоду із зміною влади. Чи це було їх щире переконання? До деякої міри – так. Економічні зв'язки східної України з Росією є традиційно значними. Ще з часів СРСР це був єдиний господарчий комплекс.

Але основну роль, на мою думку, зіграла російська пропаганда, яка тут таки об'явила тимчасову владу в Києві хунтою. Вже з перших годин, як влада в Києві перейшла до протестуючих, в прикордонні з Росією райони України завозились різного роду провокатори, метою яких було підбурення місцевого населення до невизнання цієї влади. Тобто до сепаратистських дій.

Це цілком вдалось в Криму. Вважаю, що це є окремою темою. Але сприяли швидкому відділенню Криму від України два фактори: переважно російське, а не російськомовне, населення, включаючи величезну кількість відставних військових, та присутність військового флоту Росії.

Але повернемося до континентальної України. Я вважаю, що подальшій ескалації сепаратизму в Харківському індустріальному анклаві завадив вищий за Донбас інтелект його жителів. Це стосується і космополітичного порту Одеса. А от на Донбасі, натхнені легкою перемогою в Криму, почали організовувати сепаратистські державницькі формування. Цього разу це не залишилось без відповіді. І хоча українська армія є слабкою, а сепаратистів підтримує Росія, територія того анклаву поступово звільняється. Якщо нічого не станеться, то до кінця року можна очікувати остаточного звільнення Донбасу від сепаратистських банд.

- А не може Росія втрутитись в цей конфлікт?

- Вона вже втрутилась – поставляє зброю та інструкторів. Чи ви питаєте про безпосереднє втручання? Якщо згадати збитий «Боїнг», то таке втручання посилюється.

Я роблю паузу у відповіді, бо маю сумнів, чи придатна для створення прогнозу теорія ігор з її визначенням найгіршого варіанту. Нарешті я відповідаю:

- Малоймовірно пряме втручання військ Росії в конфлікт на Донбасі. Таке втручання межує з відкритою війною між Росією та Україною. Російські власті, здається, уникають такого. Досі вони використовували військовий компонент свого втручання таким чином, щоб ускладнити розпізнавання форми їх присутності.

Тревор готовий задати наступне питання, та в кишені моєї сорочки вібрує телефон. Отже я вибачаюсь і спускаюсь з бесідки на доріжку.

- Містер S? – питає незнайомий жіночий голос. Номер її телефону визначився та в моєму довіднику його нема.

- Це є сержант Кларк. Добрий день. Я вислала вам матеріали про вчорашню аварію. Чи ви їх отримали? – каже жінка як я запевнив її, що дійсно є містером S.

- Так. Я все отримав. Дякую. Ще в мене є питання: чи дійсно містер Менгазе працював на згадану австрійську фірму?

- Так. Він працював на Internationale Metallurgie Beratung GmbH. Як є в досьє, що вам вислала. Був їх представником в Нігерії. Авто мало віденський номер. Врешті розслідування закінчене і ми в поліції впевнені, що на суді інцидент з вибухом Maserati буде визнано нещасним випадком. Перегрівся мотор і неправильно надходило паливо.

- Боюсь, що це була помилка комп'ютера. У елітних авто буває не зовсім надійне програмне забезпечення, – кажу я.

- Цілком може бути. Але те що ви написали про вашу систему спостереження, це справжнє диво, – каже Еліс Кларк. А я морщусь, бо не люблю лестощів. Тим більше, що дав бідній дівчині брехливі пояснення.

- Повірте, міс Кларк. Дива ніякого нема. Тільки спроба копіювати природу. Інформаційні можливості живих істот. Уявіть, що в моєму домі на даху сидів сторожовий пес. – Натхненно брешу я далі. - І в цьому, надіслані вами дані певним чином дозволять вдосконалити існуючий експериментальний зразок. Добре, що в досьє є дані про швидкість, з якою рухався Maserati. Ще раз дуже вам дякую.

Врешті я ховаю телефон і повертаюсь до Тревора. Відверто, мені зараз не до нього. Необхідно спокійно обдумати той інцидент з нігерійцем. Оскільки авто, що вибухнуло біля мого дому, було власністю австрійської консалтингової компанії, то цікаво знати, чи пов'язана ця компанія з моїми старими друзями от як Кінігісер, Лебедев чи Джалілов. Але їх вже нема на цьому світі. Та чи це дійсно так? Та припустимо, що хтось з них ще живе. Тоді що йому від мене треба? Хто б це не був, цій людині вже біля семидесяти. Або якісь їх спільники продовжили їх справу? Може це були хакери? От дідько. Не до Тревора мені зараз.

- Вибачте, Тревор. У вас було якесь питання.

- Так. – Тревор запускає кулькову ручку в біляве волосся. – Ось. Олігархи. Багатії, що збагачуються за рахунок держави. Звідки вони в країні, що тільки виходить з комуністичних відносин?

- Це є простим питанням. Пошлюсь знов на апіорі несправедливе розподілення загального майна. Той суб'єкт, що отримав більшу частину, отримав цю частину від держави. Бо інших власників на початковій фазі приватизації нема. Цей процес отримання не є лотереєю. Це, в більшості, є боротьба за участь державних чиновників, які дозволяють таку приватизацію. Звідси обов'язкова присутність

корупції. Чиновників треба зацікавити. Надалі ці зв'язки та навички залишаються. І щасливий власник трохи не автоматично стає олігархом. Бо співпрацює із залишками державних підприємств та установ, з представниками законодавчої та виконавчої влади. Нарешті, самі чиновники ніяк не проти захопити якусь цінну з їх погляду власність. Цей процес олігархізації практично був однаковий у всіх незалежних державах, що виникли на останках ССРСР. Хіба, що в балтійських країнах цього не було.

- Дивно, що в рафінованому комуністичному суспільстві одразу виникла корупція.

- Поняття «рафінований» та «комуністичний» це не про ССРСР. Корупціонери та клептократи процвітали в тій державі. Не забувайте, що я родом з тих країв і тих часів. Можу вас запевнити, що більшість працюючого населення крали на своїх підприємствах. Маленькі крадіжки навіть не вважались гріхом. Замість слова «красти» вживалось слово «винести».

В мене не одноразово вимагали хабар різні чиновники. Адже все наше життя було дуже бюрократизоване. Мені в ті роки довелося працювати з американцем на прізвище Томас. Він скаржився мені на советську бюрократію та вихвалявся тим, що рядовий американець міг роками не стикатись з місцевими бюрократами. Отже, відсутній привід для корупції.

- Ви працювали з іноземцями, як були в ССРСР?

- Так... В більшості, я працював з американцями. Зустрічав і фахівців з Британії. В Києві... Десь там, – кажу я і несподівано для самого себе вказую рукою кудись у простір. – Я тоді займався американським міні-комп'ютером... Був і обслуговуючим персоналом і програмістом і розробником системи. Все в одній особі. Такі були часи.

- Ви часто повторюєте, що після советського соціалізму не можна було справедливо розподілити активи, провести ринкові реформи, бо ніхто не знав як це зробити, – Тревор, мабуть, чекає на моє підтвердження, але я цього не роблю. Врешті він задає питання:

– Але ж Україна змінюється. Щось таки робиться для змін? Якщо так, то яким чином?

- Методом проб та помилок. Обставини змушують змінюватись. Наприклад, військові дії на Донбасі показали повну нездатність української армії до бойових дій. При цьому, я вважаю українців чи не найкращими солдатами. Зверніть увагу: добровольці, вчорашні мітингувальники, першими пішли боротись з сепаратистами. А от армію треба відновлювати. Або створювати заново.

Щодо змін... Колись мені прийшла на розум така модель українських перетворень,

- кажу я і чомусь посміхаюсь, хоча сміятись нема причин. – Уявіть потяг з кількох вагонів, який тягне старенький паровоз. Це такий метафоричний образ України. Потяг має постійно рухатись, що означає життя. Раптом з'ясовується, що на шляху потягу більше не буде ні вугілля, ні води. Але шлях електрифіковано. І всі інші потяги використовують електровози. Обставини вимагають щось робити з українським паровозом. Яке рішення приймуть українці? Позичити у когось електровоз? Змайструвати свій? Ні. Українці замінять вугільну топку на електричний бойлер, прикрутять до свого паровоза такий собі пантограф і поїдуть далі на пару. Хтось із зовнішніх спостерігачів навіть похвалить: «О, Україна перейшла на електрику». І буде правий. Хтось запитає про проблему з водою. Їм

дадуть відповідь: «Так, проблема є. Ми наразі працюємо над її вирішенням». Далі буде проблема з надмірними витратами електричної енергії. Можна продовжити список проблем. Моїх здібностей не вистачає, щоб передбачити, чи приведуть такі тактичні реакції на негаразди, щоб паровоз перетворився, врешті, на хоч якийсь електровоз.

Розумієте, Тревор? Українці демонструють суто тактичне мислення. Нема досвіду в передбаченнях та перспективних планах. Не визначені цілі. Але не в розумінні результату, а переліку що треба зробити. Я іноді питаю себе: чи це тільки відсутність досвіду? Чи не спрацьовує віками вкорінена землеробська філософія, що за зимою обов'язково буде весна, а потім літо та осінь? Тому планувати на роки нема чого. От швидко реагувати на дощі чи посуху вкрай важливо. А все інше забезпечить родюча земля, генетичні коди рослин та тварин і Сонце, навколо якого обертається наша планета. Розумієте? Це не є патерналізм, як в Росії, це глибоке переконання, що якийсь космічний процес розставить все потрібним чином. Треба тільки не проґавити слушний момент. Так і сказано в українському гімні: «Згинуть наші воріженьки як роса на сонці».

Є, звісно, більш прагматична та вагома причина поганого державницького управління. Україна ніколи не мала свого уряду. Ні за часів Російської Імперії, ні за часів ССРСР. Уряд був у Москві. Якщо якийсь український бюрократ часів ССРСР проявляв більш ніж посередні здібності, його переводили до центральних урядових установ. Скількох земляків я зустрічав, як бував у московських владних кабінетах. Часто вони казали мені: «А знаєте, я є вихідцем з України». Цим вони втішались, що завдяки своїм здібностям і кар'єрному росту, позбулись української провінційності і приєдналися до столичної еліти. Дуже мала частка з тих кар'єристів повернувшись до України за часи незалежності.

Я замовкаю. Я вже втомився. Може ця втома має психологічне підґрунтя – не до філософії мені зараз. Тревор дивиться кудись в глиб двору. В нього нема ніяких питань. Натомість на мене відданими очима дивиться пес Рембо, який тихенько повернувся до бесідки. До речі, як йому вдається потрапляти до нашого помешкання без жодного сигналу охоронної системи? В мене нема відповіді. І Рембо найближчим часом навряд чи про таке розповість. Скрізь проблеми. Я відчуваю себе капітаном кораблика в якого вже кілька пробоїн. Залишається налити собі ще склянку води, яка мені вже остогидла, і продовжити свій виступ.

- Давайте спробуємо чітко сформулювати сентенції, про які йшла мова:

- Український соціум має мету, але не має знань та навичок як здійснити перетворення для її досягнення. Метою є заможна, демократична Україна, що має ринкову економіку та соціальні гарантії для громадян.
- Процес перетворення України є хаотичним, без чіткого вектору руху. Що визначається попереднім твердженням.
- Комуністичний спадок обумовив в процесі апіорно несправедливого розподілу державної власності, виникнення правлячого прошарку олігархів монополістів. А також привів до надзвичайно високої корупції на всіх державних рівнях. В таких умовах процвітає клептократія. Йде постійне змагання хто більше вкраде.
- В країні існують анклав, що в силу соціальних та економічних причин схильні протистояти перетворенням. Там хочуть залишити стан речей, який був би подібний їх існуванню в соціалістичному середовищі. Тим самим ці анклав

активно протидіють перетворенням і, в силу свого невігластва, сприяють збереженню монополізму та олігархії.

- Поза названими анклавами, український соціум традиційно сповідує мілко буржуазні селянські цінності. Як то пріоритет особистого над громадським. Цей прошарок високо цінує приватну власність. Обмежує громадську діяльність власними економічними інтересами. Характерним є критичне відношення до влади і, навіть, зневага до неї. З названими особливостями, цей соціум є рушійною силою перетворень. Як показала практика, є абсолютно не ефективним рушієм. Але здатним сприйняти та, в майбутньому, впровадити загальні світові та європейські економічні та громадські цінності.
- Україна і досі не має в достатній мірі, звичного для Заходу, середнього класу. Існує стала тенденція його придушення олігархічною владою шляхом впровадження законів, що є вигідними виключно олігархам.
- Нарешті, всім згаданим соціальним групам протистоїть олігархічний правлячий клас. В їх руках зосереджені всі державні ресурси: фінанси, всі гілки державницького управління, всі органи правосуддя. Ті самі особи мають в своїй власності найбільш прибуткові підприємства, засоби масової інформації, напівлегальні мілітарні структури. Якщо просто, то ці люди володіють всім. Але їх не багато. І як показали події цього року, проти мільйону протестувальників вони безсилі. Але не треба хвилюватись за їх олігархічну долю. Поза всіма повстаннями, вони і досі є при владі. Врешті, це є їх способом існування.

Якщо це все, то навіщо я перед цим витрачав так багато слів? Щоб в чомусь впевнити Тревора Сімса? Так йому все це байдуже. Тоді, щоб впевнити самого себе у володінні ситуацією в Україні? Можливо. Щоб демонстративно пожертвувати своїм часом та зусиллями в ім'я небайдужої мені країни? Така собі мікроскопічна самопожертва. Мікроскопічна, якщо порівняти з самопожертвою хлопців, що зараз під російськими кулями та снарядами десь боронять, а десь і визволяють Україну. В мене добре розвинена уява. І тому я як насправді бачу погано екіпірованих, розгублених та невмілих чоловіків, які воюють і перемагають на Донбасі тільки завдяки своїй звитязі. Та хіба завжди перемагають?

- Всі причини, що гальмують перетворення в Україні доцільно розділити на чотири категорій:

- Наслідки невдалого восьмидесятилітнього комуністичного експерименту в СССР.
- Відсутність в Україні навичок державного управління.
- Відсутність зрілого громадянського суспільства. Зберігається ситуація, при якій індивідуум може бути розумнішим за групу людей, в яку він входить. Така собі психологія натовпу.
- Сусідство з Росією. Політика якої щодо України базується на принципах заперечення можливості існування України як незалежної держави та апріорної меншовартості українського громадянського суспільства.

Але і тут є одна дивина. Для мене загадкою є те, яким чином українці зберегли специфічні навички свого громадського об'єднання. Здавен українці об'єднуються у випадку очевидної небезпеки і в такому вигляді є руйнівною силою, що не знає компромісів і не звертає уваги на наслідки. Підкреслюю це, бо побоююсь, що справедлива ненависть до Росії спричинить відкриту війну з тією країною.

СИТУАЦІЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Ситуація станом
на 25 липня 12:00

Контроль над населеними пунктами:

Дата звільнення

Людські ресурси терористів:

Місце розташування терористів

Позиції українських військових

Іскри

Місце сутичок з терористами

Кордон

Діючий кордон під контролем України

Місце збройних сутичок між Прикарпатською службою України та терористами

Територія, підконтрольна терористам станом на 18 червня

В Азовському морі, з метою надання гуманітарної допомоги розвідальним групам на узбережжях Донецької та Закарпатської областей та в зоні рибної пори Маріуполь та в районі, прикривають місцеві служби безпеки корабельно-катерними тактичними групами

Місце розташування цивільних аеропортів

Місце розташування військових підрозділів РФ

Місце катастрофи Boeing 777 17 липня 2014 року

СЛОВО І ДІЛО

НАГОДИНИ КОНТРОЛЮ

Інформаційно-аналітичний центр
Ради національної безпеки і оборони
України

www.mediarnbo.org

СИТУАЦІЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Ситуація станом
на 29 липня 12:00

Контроль над населеними пунктами:

Дата звільнення

Людські ресурси терористів:

Місце розташування терористів

Позиції українських військових

Іскри

Місце сутичок з терористами

Кордон

Діючий кордон під контролем України

Місце збройних сутичок між Прикарпатською службою України та терористами

Територія, підконтрольна терористам станом на 18 червня

В Азовському морі, з метою надання гуманітарної допомоги розвідальним групам на узбережжях Донецької та Закарпатської областей та в зоні рибної пори Маріуполь та в районі, прикривають місцеві служби безпеки корабельно-катерними тактичними групами

Місце розташування цивільних аеропортів

Місце розташування військових підрозділів РФ

Місце катастрофи Boeing 777 17 липня 2014 року

СЛОВО І ДІЛО

НАГОДИНИ КОНТРОЛЮ

Інформаційно-аналітичний центр
Ради національної безпеки і оборони
України

www.mediarnbo.org

21. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

- Тревор, ви стали за два дні справжнім експертом з поведінки українського соціуму. Прекрасна класифікація тамтешнього суспільства. Визначені цілі... Розкриті рушійні сили конфліктів... - Артур не знаходить більше слів. Я розмовляю з ним наживо, використовуючи безкоштовний Skype. Хоч Артур захлинається, коли дає оцінку монологам доктора S, які я переслав йому кілька годин тому, обличчя його цілком спокійне, без звичного мимовільного кривляння. Це успіх так діє на його психіку.
- Все, може, дійсно так, – врешті кажу я Артуру. – Та я всього тільки переслав вам запис монологів доктора S. Це його аналіз і висновки.
- Так. Я відправив запис цих висновків містеру Креншоу. Він задоволений. По-перше тим, що порадив нам звернутись до S... - каже Артур та замовкає.
- А по-друге? – я не витримую довгу паузу.
- Другого нема, – нарешті заявляє Артур. – Креншоу просто вважає, що аналітичні здібності S погано використовуються.
- Я вже не питаю ким не використовуються. Очевидно, що не нами. Містер S не згадував про Креншоу. Але якось згадав, що працював з американцями та зустрічав британців. Ще там. В СССР. Це співпадає з розповіддю містера Робертса. Хоча я не розумію навіщо їздив до нього. Бо його розповідь нічим мені не допомогла. Містер S вболіває за свою батьківщину і був радий допомогти. Для нашого проекту він, напевне, є справжньою знахідкою.
- Так, знахідкою. Наші справи взагалі йдуть не погано. Ми контактували з хлопцями зі Sky. Передали їм вже вдосталь матеріалів. Вони задоволені і натякають, що на додаток хотіли б замовити нам інформаційне супроводження їх системи. Основна причина, звісно, то наші низькі ціни, що вписуються в їх діючий бюджет. Але ж і якість... Коротше, Тревор, на мою думку вам слід поїхати до наших замовників до Лондона. І там представити наші здобутки у секторі мотивації поведінки. Це так в Sky називають той набір питань, які ви розглядали з містером S. До Лондона вам слід потрапити чим скоріше. Тому краще було б вам повернутись до Редінгу вже завтра, щоб підготувати гідну презентацію.
- А як бути з S? Подякувати в проститись?
- Ну. Треба зробити і те і друге. Та хвилюватись щодо S нам не треба. Містер Креншоу вважає, що S і далі буде співпрацювати з нами. Вважаючи на сучасні засоби комунікації, зовсім не обов'язково сидіти у Воррінгтоні і обідати у родині S.
- Так, ці літні люди досить гостинні. І повні загадок. На мене справив враження їх будинок тут, у Воррінгтоні. Це дійсно розумний будинок, повний комп'ютерів і різної іншої електроніки. Але ж скільки все це коштує. А сам доктор S з молодості займається загадками нейронних мереж. Уявляєте? І в його будинку нема нічого з дерева...
- Бо доктор S є вампіром, – сміється Артур. – Він же родом десь з тих країв. Це ми розкопали дані про його давній інтерес до нейронів. Раджу вам, Тревор, ще уточнити його позицію у висновках, де стверджується, що українці геть не можуть дати раду своїм перетворенням...

- Тут нема що уточняти, - я перериваю Артура. - Яюсь до нас в університет приїхав Тоні Блер з лекцією про європейські справи. Він вже не був на той час прем'єром.

Наводив приклад переходу Британії від про-соціалістичної до сучасної ринкової моделі економіки. Це сталося на порозі восьмидесятих, за правління Маргарет Тетчер. Блер підкреслив тоді, що треба розрізняти в керуванні державою режим підтримки певного статусу і режим кардинальних зміни. Українцям дісталось саме друге. Вони повинні побудувати те, чого в них ніколи не було. При цьому, не маючи взагалі будівельного досвіду. Ще S пробував довести це положення зведенням до абсурду – удаваним правлінням в Україні особисто Маргарет Тетчер.

Але я скажу про хижака, наприклад вовка, що виріс серед людей. Такі звірі зовсім безпорадні в своєму природному середовищі. «Ось вже третя дня», - думає такий вовк посеред лісу, - «а ніхто не поспішає принести мені ланч».

- Чудово, Тревор. Ви почали з Блера, згадали місіс Тетчер, не забули доктора S. У мене теж є приклад того, чим є знання, не важливо яким чином вони здобуті.

Колись у дитинстві читав фантастичне оповідання одного поляка... Тобто, польського фантаста. Так пригадую, що його звали Станіслав Лем. Оповідання називається «Непереможний». От послушайте. Не певен, що ця повість колись потрапляла вам на очі.

На якійсь тухлявій планеті земний космічний корабель займається розслідуванням причин загибелі такого самого корабля. Планету населяють так звані «мушки» - твердотільні мікро роботи, що виникли внаслідок еволюції закинутих туди автоматів. Глобальна колонія «мушок» відчайдушно бореться за жалюгідні ресурси планети. Ними винайдена низка способів найбільш економного знищення ворожих мислячих істот.

У боротьбі проти істот з нейронною нервовою системою, включаючи людей, таким знаряддям стала амнезія. У людини після нападу автоматів залишались тільки базові інстинкти, як у немовляти. Така людина не могла б самостійно вижити. Колонія роботів більше не боролась з враженими індивідуумами. Бо вважали їх фактично знищеними.

А, що скажете? Правда, що схоже на українців? Немовлята, люди без досвіду.

Але звідки вам відомо як поведуться в лісі одомашнені вовки? Віддаю належне талантам доктора S, але швидкість вашого навчання просто вражає. Я доручив Лінді перевести сентенції S в текст. Так що чекаємо на вас завтра в Редінгу.

- Добре. Я виїду одразу після сніданку. Хоча, відверто, жаль залишати таке чудове місце. Чи вам видно, що я розмовляю з вами із заднього двору в домі містера S?

- Ні... Але якщо ви приберете вашу фізіономію від камери...

Я роблю як просить Артур.

Важко мені оцінити свої здібності в ролі телевізійного оператора. Але ще як кручу свій смартфон, роблячи щось на зразок панорами, то чую як Артур голосно свиснув та питає мене:

- Невже дослідження нейронів є таким прибутковим ділом?

Antony Blair, former UK Prime-minister (Photo Reuters, 2015)

The Invincible, Novel by Stanislaw Lem.

Local micro robots have destroyed most powerful human automatic vehicle. It becomes 'crazy' and space ship commander have to kill his own vehicle by nuclear blast.

Ілюстрація Андрєєва

22. Алла S. Липень 2014 (наживо)

Не часто я п'ю каву в кабінеті Олега.

За журнальним столиком напроти мене сидить Тревор і намагається зрозуміти мої уривчасті спогади про побут в ССРСР. Кава в його чашці давно охолола. Він за останні хвилини не зробив жодного ковтка, хоча не відриває очей від темної рідини в своїй чашці.

- Я допоможу записати презентацію, яку я підготував для вас. Ми так її і не подивились в цілому, – Олег, який сидить за своїм робочим столом звертається до Тревора Сімса. Це все тому, що Тревор залишає зранку Воррінгтон.

Тревор якось не уважно киває головою. Невже він ще пробує переварити в своїй голові загальновідомі факти про життя в ССРСР? Факти, які відомі мені та таким як я. Тревор до цього загалу не входить.

Я вже сама точно не пам'ятаю все, про що йому говорила. Нестача продуктів? Так. Всіх без винятку: промислових та продовольчих. Низька якість всього з чим стикаєшся в повсякденному житті. Черги. Ну, це явище вже є похідним від нестач. Але ж як вони дратують. Бюрократи? Так. Довідки, заборони... Оте їх «не положено». І гасла на кумачі. Остогидлі слова про єдину партію. Хоча слово «партія» походить від латинського слова «частина». Так мені здається. Ще відразливі пики правителів на портретах.

- Все це виглядає дуже похмуро, але черги є і у нас в Англії, - Тревор нарешті коментує мої спогади.

- Які черги? – задаю риторичне питання. – Новий фільм? Розкручений рекламою гаджет? Може розпродаж під Різдво, у Чорну П'ятницю? І що ви називаєте чергою? Може вісім лондонців, що вишукувались в лінійку в очікуванні автобусу?

- Але місіс S... - розгублено звертається до мене Тревор.

- Розпродаж за зниженими цінами є близьким до причини постійних черг в часи ССРСР, - Олег несподівано приєднується до нашої розмови з Тревором. – Причина у невідповідності ціни під час розпродажу встановленим ринковій ціні. Але дефіцит всього сущого, це вже виключна властивість советського соціалізму. А не хочете, Тревор, кілька паралельних черг?

- Як це? – дивується наш гість.

- А дуже просто, - я випереджаю мудрого але повільного Олега. – Візьмемо традиційну для ССРСР чергу на автомобіль або на отримання безкоштовної квартири від держави. На цей предмет є кілька черг: загальна для звичайних громадян, пріоритетна для громадян, які з певних причин потрібні державі. Нарешті супер пріоритетна черга для особливих людей – партійних бонз та їх родичів та знайомих. Паралельних черг може бути і більше. Не обов'язково три.

- Партійні бонзи це...

Цього разу Тревора перериває Олег.

- Партійні бонзи це еліта ССРСР, - каже він. – В роки нашої молодості партійну еліту виховували у спеціальний спосіб. Далеко випередивши за екстравагантністю англійські закриті школи і старовинні університети. За іронією, советські комуністичні партійці називали себе «слугами народу». І в той же час, молодих професійних партійців всіма засобами відокремлювали від народу. Наприклад, ці молоді партійці отримували дуже маленьку заробітну плату. Але в них був

ексклюзивний доступ до закритих магазинів, де елітні продукти та промислові товари продавались за дуже низькими цінами. Простий советський обиватель потрапити в такий магазин не міг. Як наслідок, якщо молодому партійцю раптом знадобляться великі гроші, він міг перепродати щось куплене ним в закритому магазині за в двічі чи в тричі вищою ціною.

- Паралельні черги... - шепоче Тревор.

Чи він часом не тупуватий трошки?

- Уявіть собі чергу на автобус, яка складається з двох лінійок – простолюдинів та привілейованих. Кондуктор спочатку пропускає останніх, а тільки потім простолюдинів. Звісно, якщо для них залишиться місце в автобусі, – я пробую розтлумачити складний советський механізм черг.

- Що, і на зупинках були такі черги? – питає мене остаточно збитий з пантелику Тревор.

Ми з Олегом дозволяємо собі посмішку.

- Звісно, що ні. Це я навела такий приклад. Партійці використовували службові машини, - втішаю я Тревора.

- Тревор. Я підготував кілька файлів презентацій. Вислав на вашу адресу посилання на доступний вам каталог в Dropbox, - каже Олег.

- О, дякую, - здається Тревору стало легше, як з моїми спогадами покінчено.

- До речі. Використання кількох цін на один товар і зараз широко використовується в Україні. Здебільшого таке практикується із стратегічною сировиною, як газ чи нафта, та конвертованою валютою. Пам'ятаю, як мені писали ще у 1992 році, що в Україні паралельно існує ринковий курс долару, і закритий привілейований курс, що не корелюється з коливанням ринкового.

Олег цією тирадою продовжує інформувати нашого гостя. Мене це не цікавить. Отже я забираю посуд і нашим скляним циліндричним ліфтом спускаюсь до кухонного поверху.

«Боже, бережи Францію», - подумки прошу Господа, бо футуристичному ліфту на одну персону вже більше шести десятиків років. Олег знайшов його за об'явою в місцевій газеті міста Руан. Старий француз був радий позбутись цього дивного механізму, не менше за Олега, який був щасливий можливості оснастити ліфт комп'ютерним керуванням.

Мені не вдається поставити посуд в мийку в звичний спосіб. Короткий але гострий біль під лівою лопаткою приводить до того, що я упускаю весь посуд з рук. І хоча всі предмети потрапляють саме в мийку, якась їх частина розлітається на друзки.

Я примушую себе не звертати увагу на очевидні втрати. Дуже повільно і стримуючи дихання я підходжу до крайньої лівої шафки і дістаю пігулку, яку треба покласти під язик. В мене вже є певний досвід як це робиться, бо серце стало боліти досить часто. Поки що задовольняюсь пігулками, Олегу не скаржусь.

Терпіти не можу концентрований смак м'яти. Однак терплю. Притискаюсь задом до стільниці, кладу на неї долоні. Чекаю коли розсмокчеться пігулка. Вид нашого порожнього скляного столу та шістьох акуратно розставлених навкруги стільців, чомусь викликає у мене тривожне відчуття.

«Скільки мені залишилось?», - майнула невесела думка.

Черги стали де-факто символом СССР

Беззаперчне ствердження: нема вже про що і мріяти.

23. Олег S. Липень 2014 (наживо)

Тревор поїхав до свого готелю, а я, щоб не відкладати важливу справу на завтра, приступив до вирішення питання про вибух автомобіля Maserati. Насправді, саме вирішення я відклав, бо зараз розбираюсь із змістом телефону Тревора. Чималеньку телефонну пам'ять я перекачав на свій сервер під час балачок Тревора з Аллою. Цю їх розмову, практично монолог Алли, Тревор теж записав. Не зрозуміло навіщо.

Величезний каталог «doctor S» забитий аудіо файлами з моїми вчорашніми та сьогоднішніми монологами. Це цікаво буде послухати через рік чи два. Дай Бог здоров'я дожити. А ось аудіо з каталогу «doctor Roberts» я послухаю зараз же. Натягаю навушники, торкаюсь зображення кнопки «пуск» на екрані, відкидаюсь на спинку крісла і слухаю, про що розмовляли Робертс з Тревором Сімсом у Комві за день до його візиту у Воррінгтон. Щоб краще уявити собі атмосферу цієї розмови, я заплюшую очі.

«Комві. Це десь у Велсі?», - крутиться питання в моїй голові, коли запис нарешті закінчився. В самому записі нема нічого цікавого. В мене ще не почався старечий маразм, тому всі факти, що навів Робертс я добре пам'ятаю. Тут цікавим є інше. Навіщо Тревор їздив до Робертса і розпитував про мене? Чому не розповів мені про свій візит до Комві? І чи не занадто часто він запитував Робертса про те, в який спосіб я потрапив до Британії? Він і безпосередньо в мене хотів дізнатись про це. Звідки така цікавість?

Приємно знайти між нудними діалогами своє фото майже тридцяти п'ятирічної давності. Пригадую, як мене фотографували для журналу «Кібернетика». Це було моє останнє фото та остання наукова стаття в СРСР.

Переписка. Артур Сінгл. Людина з перекошеним обличчям. Є таке поняття в фотографії - «спортивне фото». Деякі фази руху людського обличчя є досить потворними. То, або Тревор не поважає цю людину, що зберіг саме таке фото, або Сінгл зловживає гримасами. Але в самому контенті нема нічого цікавого для мене. Хіба що... Ось і мій старий знайомий – Фред Креншоу.

Ні, не даремно я витратив стільки часу на зміст нудного телефону Тревора. Чудова знахідка - адреса і номери телефонів Фреда.

Значить, Креншоу зараз знаходиться у Редінгу. Чув вже, як Робертс розпитував про нього в Сімса. Дідько. Фреду теж вже зараз під сімдесят. Чи міг саме він рекомендувати Global Research звернутись до мене? Думка в моїй голові перестрибує кілька шаблів послідовних логічних висновків і задає ключове питання: а чи дійсно існує договір на інформаційне забезпечення між Sky та Global Research? Як можна перевірити наявність такого договору? Здається, Тревор згадував систему від IBM, що її використовує Sky. Якщо це дійсно так, то довідатись про наявність договору є справою трудовістю, але цілком

здійсненню. В телефоні зберігаються номери співробітників Sky, але цей факт нічого не доводить остаточно.

Якщо договір існує, то підвищиться вірогідність того, що Креншоу згадав про мене з альтруїстичних міркувань. Щоб допомогти невдахам. Якщо договору нема, то Фред цікавиться моєю персоною. А всі ці побрехеньки про Україну знадобились тільки для того, щоб Тревор опинився в моєму домі саме в час, коли вибухне авто з Грегором Менгазе. Але навіщо це Фреду? Знов експрес-думка випереджає довгі послідовні логічні розмірковування: а щоб підтвердити гіпотезу, що саме я в такій спосіб розправився зі своїми ворогами. Фреду скоро сімдесят, час підбивати підсумки.

Я зустрічався з Креншоу незабутнього 1980-го. Він був тоді вишукано одягненим молодим чоловіком. Темне, майже чорне, волосся та дуже світлі сірі очі додавали йому шарму. На моєму допиті він тримався дуже спокійно і з певною гідністю. А я виглядав приблизно так, як на фото, яке Тревор витяг із старого журналу.

Але не треба впадати у спогади. Іншим разом. До речі, Фред міг запланувати досягнення обох цілей: допомогу невдахам та слідкування за мною.

Що ще в телефоні? Незчисленні картинки. Фото Воррінгтону, що зроблені сьогодні зранку. Добре, що Алла їх не бачить. Ще краще, що Тревор вже поїхав. Інакше Алла так би йому допекла за відсутність смаку, що ще рік в нього дрижали б руки, як він торкався б намальованої кнопки «Пуск» на своєму смартфоні.

Ага. Ось, нарешті, каталог з голими дівчатами. Як на теперішні часи, то дівки роблять свої фото «ню» на мобільні телефони. Іноді вони фотографують себе в трусах, а в більшості - без цього елемента білизни. Дівки для таких фото використовують дзеркало, або якісь пристосування. Чи просто витягують руку. Так гадаю, що частково такі фото робляться з технічних міркувань. Просто дівчина хоче уточнити як вона виглядає голою. Інші фото, або, навіть, ті самі, є проявом ексгібіціонізму. Це є, з мого скромного досвіду, типовим для молодих жінок. Принаймні, в студентські роки мені траплялись аматорські чорно-білі фотографії голих дівчат. Більшість з них були жахливі за композицією...

Мене весь час тягне на спогади. Очевидний діагноз – старію.

Але і в каталозі «selfie-2014» на мене чекає сюрприз. Поміж чотирма десятками фото якоїсь Лінди, знайшлось пів дюжини фото Моніки Родрігес, уповноваженого юридичного консультанта корпорації X у Великій Британії. Файли з голою місіс Родрігес датувались вчорашнім числом. Самі фото зроблені цілком професійно, з різних ракурсів. Хоч роби голограму, наскільки відображені всі місця. А тіло адвоката на фото виглядає дещо молодшим за обличчя. Треба якось під настрій спитати думку Алли з цього приводу.

- Олег, я йду спати, - кричить Алла з низу сходів до мого кабінету.

- Я зараз спущусь, - боюсь, що я недостатньо голосно відповідаю.

Взагалі, у нас з Аллою не є обов'язковим особисто засвідчувати побажання доброї ночі. Та сьогодні мені є що сказати Аллі перед сном.

Наша спальня, яка в останні роки стала виключно Аллиною, витримана в ніжних бузкових тонах. На великому двоспальному ліжку під білою ковдрою з маленькими червоними квіточками, лежить мою дружина. Вона посміхається до мене, але в очах питання.

- В смартфоні Тревора є кілька цікавих моментів, - кажу я у відповідь на німе запитання Алли. – Перше: він знайомий з Фредом Креншоу, бо зберігає його координати в Редінгу...

- В Редінгу? – Алла перериває мій звіт.

- Так. Очевидно, що він зараз там проживає. Ще в телефоні кілька фото голої Моніки. Це, відповідно, друге...

- Я ж тобі казала, що вони коханці, - Алла знижує плечима.

- Виходить вони давно знайомі? – питаю я.

- Боже. Тобі скрізь вважаються якісь змови. Люди познайомились у нас за ланчем. Трохи випили. У Моніки не склалось з чоловіком. Він став гомосексуалістом. Розумієш про що я?

- Мабуть, що про певний сексуальний голод, - здогадуюсь я про те, що не відчував жодного разу у своєму житті.

- Так. Їй потрібна душевна втіха.

- І для цього вона розсилає свої фото? – я роблю жест рукою щоб припинити подальшу дискусію про дійсні наміри місіс Родрігес. – Тревор перед візитом до Воррінгтону навідався до Робертса у Велсі. Пам'ятаєш хто це?

- Ні, - Алла мотає головою.

- Він приїздив до Києва ще у 1976-му. До ВУМу. Був тоді головним інженером англійської Quest automation. Я ще передав через нього касету, що так здивувала Креншоу. Згадала? – Ми розмовляємо українською, тому звертаємось один до одного на «ти».

- А! Ти ще отримав тоді трошки грошей...

- Не отримав, а заробив, - уточнюю я. – Тревор випитував в Робертса про мене. Нічого цікавого Робертс не сказав. Хіба зізнався, що дуже нервував, коли раптом зустрівся зі мною, коли я замість Кінігісера передав йому касету. Теж, до речі, згадували Креншоу.

- Ну, і навіщо Тревору знадобився Робертс і його спогади сорокарічної давнини? – є у Алли звичка округлювати числа до десятків.

- Очевидно, що Тревора до Велсу послав Креншоу. І не відомо, чи Робертс був потрібен Тревору, чи навпаки. Не виключаю, що Креншоу щось задумав проти нас. Нема сумніву, що Global Research звернулась до мене з ініціативи саме Фреда.

- Навіщо ми йому потрібні?

- Припустимо, його зацікавив метод, яким ми позбулись Кінігісера. І не тільки його. Чисто професійний інтерес, - кажу я.

- На слух є не дуже певним. Навіщо це йому? – Алла виголошує цю фразу англійською.

Я не відповідаю.

- Звісно, що є досить багато інших можливих обставин, що привели злощасне авто до нашого будинку, - кажу я після паузи, бо в мене виникла думка от зараз озвучити всі версії, що вже 24 години крутяться в моїй голові.

- Візьмемо для початку випадковість. Менгазе, за даними поліції, їхав з Дувру до Глазго. Що йому робити у Воррінгтоні та кружляти Кромвель авеню? Скоріш за все, хтось запропонував йому опинитись в цьому місці. Тоді хто це є?

Кандидатів аж занадто багато:

- Покійний Лебедев та/або його спадкоємці. Але це вірогідно лише у випадку, що вони якимсь чином дізнались про імplementований код в замовлене авто.
- Хакерська фірма, якій автомобільна компанія доручила розібратись з чужим кодом. Самі автовиробники такими справами не займаються. Умови реальності такої версії є тими самими – код викрито.
- Німецька, французька або італійські поліції (там тих поліцій до біса багато) якимсь чином «розкрутили» справи про раптові вибухи автомобілів.
- Колеги Нормана Каплана з його ізраїльсько-китайської компанії... За умови, що вони здогадались про спосіб знищення автомобілів. Ну, і вирішили перевірити свою здогадку.
- Припустимо, що не поліція, а якась секретна служба (включно з службою Фреда) має бажання перевірити, яким чином підривають авто. Такі організації (на відміну від поліції) можуть дозволити собі експеримент зі смертником Грегором Менгазе. Наприклад, ізраїльтяни...

Я на мить зупиняюсь. Алла театральнo прикладає долоні до вух:

- Зупинись, прошу тебе. Я не хочу нічого більше чути про всі ці версії. Я б порадила тобі нічого не робити з цього приводу. Ну, загорілось дороге авто. Що далі?

- Далі? До нас приїде покійний Лебедев або група хакерів, або загін поліцаїв, або Креншоу, або люди з «Шин-Бет» за наводкою покійного Каплана. Вони принесуть досьє на мою діяльність і, відповідно до того, хто приїде, почнуть щось вимагати. Що саме? Скоріш за все гроші або ноу-хау як я це роблю.

- Досить, досить, досить, - Алла словом та жестом зупиняє мене. – Хай прийдуть... Грошей у нас нема, а як ти це робив, то можеш їм розповісти. А мені дай спокій. Якщо в тебе є бажання, то можеш продовжувати своє дослідження...

На цьому я бажаю Аллі гарного сну. Зачиняю двері до спальні із задоволенням, що не сказав жінці про одну з головних причин чіпляння до мене – помсти скривджених дурнів розумнику Олегу S.

«Давай наостанок підіб'ємо підсумки», - кажу сам собі.

- Вірогідні ініціатори вибуху авто біля мого дому: росіяни, ізраїльтяни чи британці. Саме в такій послідовності зменшення вірогідності.
- Вірогідні причини вибуху: розкриття способу здійснення вибухів, шантаж, помста.

Ні. Щось тут не сходиться.

Почну з того, що шантаж є засобом, а не причиною. І доцільно було б скласти пари найбільш вірогідних суб'єктів та причин їх дій.

- Росіяни – помста. Мається на увазі Несмеянов з Демуряном (теж росіянин). І вся ФСБшна братія, що задіяна з їх ініціативи. Ці люди готові мститись за отриману мною вигоду від передачі британцям певних даних. Врешті, в мене з ними ведеться щось на зразок бойових дій. І якби я не діяв на випередження, то зараз розмірковував би про це десь у пеклі. Але все склалось інакше, і Кінігісер злетів у повітря в Мюнхені, а холуї Лебедева з Тамбова чи Люберців підірвались у Фіано-Романо, що в передмісті Риму. На жаль, жодного з вибухів, чи то було полум'я, я не бачив.
- Ізраїльтяни – розкриття способу здійснення вибухів. Тут ініціатором був покійний Норман, а зацікавленою організацією була «Шин-Бет». Але таке положення відповідало дійсності чотири роки тому. Гнучкість та тісна взаємодія ізраїльських служб могли за останні роки привести до зміни зацікавленої організації.
- Британці - розкриття способу здійснення вибухів. Схоже, що британців не цікавить саме технологія використання енергетичних об'єктів в якості вибухових пристроїв. Є така думка, що їх більше цікавить юридичний чи, точніше, кримінальний бік справи. Адже вибухова акція планується та готується саме в Британії.
- Росіяни - розкриття способу здійснення вибухів. Вважаю, що росіянам не потрібна така технологія. У КГБ існують свої традиції непрямого усунення небажаних суб'єктів. А що стосується використання технологічних процесів, то хто переплюне аварію в Чорнобилі?
- Ізраїльтяни – помста. Так, ізраїльтяни лякали мене помстою за вбивство Кінігісера. Чи це був шантаж? До біса визначення. Насправді, вони не зацікавлені в моєму покаранні. Так мені здається. Довести логічно таке твердження я не можу.

Поза переліком, можна згадати поліцейні інститути Німеччини або Італії, яким довелось розслідувати дивні пожежі на своїй території. Скоріш за все, вони акуратно занотували все, відправили нотатки до архіву і на тому заспокоїлись.

**Місіс Моніка
Родрігес приблизно
так виглядала на
фото**

**«Вся історія жіночої моди є
історією боротьби клімату,
моралі та гігієни з бажанням
жінки ходити голою»**

24. Алла С. Травень 1974 (згадує)

Ненавиджу, коли Олег перед сном сповіщає про якісь неприємності. Я і так погано сплю, а після його збуджуючих повідомлень ризикую не спати пів ночі. На завтра буду млявою та сонною. Отямлюсь тільки під вечір, і тут Олег знайде для мене іншу новину.

Я виключаю загальне світло в кімнаті. Світяться тільки зелені цифри на годиннику: 22:44.

От знайшла собі пару. Але ж не я знайшла, а він. Скільки ми разом, задаю собі одне й те питання: як він помітив мене у гурті екскурсантів до Карпат? Як виділив з поміж близько шести десятків колег, третиною з яких були молоді дівчата?

Моє жіноче становище у 1974-му році було не завидне. Подруги, з якими зустрічалась у різних компаніях вже повиходили заміж. Хтось вже завів дитинку. І я замість ходити на веселі вечірки, стала гостювати в родинах моїх подруг.

Заміжні жіночки дивились на мене з жалем. Мені у них було здебільшого нудно. Деякі з подруг почали мене сватати за всяких невдах. Так що не рідко я «випадково» зустрічала в їх домі якогось холостого чоловіка. Всі вони були нудні, некрасиві і мали неприємні звички. Ось так в свої двадцять п'ять я залишилась цілком самотньою.

Туристичну поїздку до Карпат на травневі свята мені запропонувала моя добра знайома, профспілковий діяч у нашому науковому інституті. І хоча вона агітувала поїхати до гір риторичним питанням «ну що ти будеш робити чотири дні у Києві?», насправді, мета її була та сама, що і у моїх подруг: «в цю подорож зібрались три старші інженери, молоді та привабливі хлопці».

Щодо трьох, то насправді поїхав тільки один, бо двоє інших залишились вдома. У них захворіли чи дружини, чи діти. Не тільки мої подруги вийшли заміж, відповідна кількість чоловіків одночасно одружилась. Я на той момент вже добре вивчила таку арифметику і цілком серйозно обмірковувала своє подальше незамужнє життя.

Вцілілий з трійці, їхав в одному зі мною автобусі. Не знаю досі, чому я відразу здогадалась, що він з трійці «старших інженерів». Може це і є жіноча інтуїція? Може допомогло те, що я його раніше не бачила, а з більшістю інших була добре знайома? Та, врешті, яка різниця?

Він був трошки дивно вдягнений: сірий в клітинку костюм модного крою, червона сорочка в білий горошок та бузкова краватка. Так одягаються на роботу в офіс, як тут кажуть. Але для поїздки у гори... Принаймні, він відрізнявся від всіх інших. При всій бідності наших тодішніх магазинів, інші екскурсанти були одягнуті відповідно обставинам.

Тримався цей один з трійці невимушено, але якимось відсторонено. Він практично ні з ким не розмовляв, дивився кудись вбік. І не робив ніяких спроб познайомитись зі

своїми сусідами по автобусу. І я не дуже цікавилась ним. Звісно, що він не був схожий на «кандидатів», що підсовували мені мої подруги. Але і на такого, цілком нормального хлопця, я не звертала уваги. Не той був настрої. Хтось із знайомих вже шепнув мені, як зробили стоянку в лісі, щоб випити вина з бутербродами: «ти цього пихатого хлопця часом не знаєш?».

Ні, не знала я його.

Потім ми приїхали до Яремчі. Ночували в якійсь туристичній базі тих часів. Жахливі умови тієї бази нема з чим порівнювати. Англійські військові казарми порівняно з тим сараєм виглядали б як лондонський готель Savoy у порівнянні з казармою.

Назавтра зранку у Яремчі була злива. І ми наперекір погоді під керівництвом місцевого гіда роздивлялись гори навкруги. Потім ми сушилися. І тільки ввечері зібрались у якомусь ресторанному приміщенні, що гармонійно доповнювало жахливе приміщення туристичної бази. На диво, у всіх був чудовий настрої. Це, думаю, є яскравим прикладом колективного божевілля.

Один з трьох, якого старші жіночки вже прозвали принцом Гамлетом, протягом всього дня не потрапляв мені на очі. Та ми зустрілись в так званому ресторані і це він знайшов мене.

Я рідко задаю собі питання: «а чому я прикипіла до нього?». Він не був схожий на моїх минулих коханців. З кудрявим синьооким Юрою, моїм любимим, в нього взагалі не було нічого спільного. Крім советського громадянства, звісно. Високий худорлявий з шапкою каштанового волосся... Це вже трошки згодом, як ми почали зустрічатись, я помітила ранню сивину. Ще зеленкуваті очі, які тоді, в Яремчі, здались мені просто темними. Може налагодити стосунки з Олегом мені захотілось саме тому, що він не був схожий на інших?

Більше ми не розлучались. Згодом я дізналась, що він недавно повернувся з армії. Що майже неушкодженим пережив катастрофу літака, де загинули інші. Я дізналась, що він до біса розумний, а коханець з нього такий собі. Моєму Юрі Джалілову не рівня. Восени, у листопаді, ми одружились.

За три роки я зустрілась у Києві зі своїм Юрою. Він теж одружився, але шукав зустрічі зі мною. При всій повазі до наших минулих стосунків, підтримувати їх у майбутньому в мене не було жодного бажання.

А ще за рік, чи трошки більше, Олег знищив мого Юру. Зробив це, не відходячи від комп'ютерного дисплею. Тихо та спокійно. Я випадково дізналась про загибель Юри під час аварії на ВІЛСі. Я здогадалась, що це зробив саме Олег, бо він підготував для ВІЛСу все програмне забезпечення, яке і привело до вибуху. Ми з Олегом ніколи не обговорювали цей інцидент.

25. Олег S. Липень 2014 (наживо)

«Прізвище нашого сусіда, хазяїна втікача Рембо», - це могло би бути питанням у кросворді, на яке я на зміг би дати відповідь.

Я стою перед дверима котеджу мого сусіда. Поруч Рембо спостерігає за моїми невтішними спробами згадати прізвище сусіда і одночасно дочекатись відповіді на виклик вхідного дзвінка. Таке враження, що сусід кудись поїхав і вдома його немає. Якщо це так, то Рембо втік до нашого двору не від тортур, а від нудьги чи голоду.

Врешті ми повертаємось до дому. Готовий залястися, що Рембо почав повертатись раніше за мене. Нахабна прозорливість собак дивувала мене з дитинства.

Рембо чекає на мене біля вхідних дверей, тому що біг за кілька кроків попереду. Тепер задоволено махає хвостом, бо все складається для нього успішно. Веду пса до кухні. В рефрижераторі знаходжу залишки вчорашньої буженини. Пробую сам – цілком можна їсти. Основна порція дістається собаці. Додаю собачу миску з водою. Все свідоме життя мене бентежить думка, що собаки потерпають від спраги. Чи це не є причиною, що я так і не завів собі власного пса?

- Мабуть десь під шкірою у вас зашитий чип, чи не так? – я запитую у Рембо, який як почув моє питання, то відірвав морду від миски з бужениною.

А я тичу себе вказівним пальцем десь нижче потилиці. Цей чип, це, мабуть, звичайний RFID? З якогось нудного документу ЄС я пам'ятаю тільки, що кожній цивілізованій домашній тварині під шкіру вживлюють ідентифікатор. Тому разом з ситим Рембо я спускаюсь в підвал, де розташоване моє основне комп'ютерне обладнання.

Стара добра 19-дюймова стійка. Потужний але тоненький Sun губиться над чималенькою чорною панеллю міні-комп'ютера Nova.

Використання старого комп'ютера для управління зовнішніми комунікаціями, то є моїм надійним захистом від всіляких зовнішніх кібернетичних зазіхань. Звісно, що в старому комп'ютері встановлена сучасна напівпровідникова пам'ять. Чималенька. Дивно, але цей об'єм підтримує стара операційна система трохи не сорокарічної давнини. Зовнішня пам'ять, що розміщена тут таки в стійці, теж є напівпровідниковою. Не люблю механічного руху.

Фактично, в каркас на десять плат вставлені два комп'ютери Nova. Ще чотири таких самих процесори керують зовнішньою пам'яттю та каналами цифрового зв'язку. Древня, давно забута система команд цих процесорів надійно захищає від вірусів. Так само, як і досконала операційна система, якій вже сорок років. Але і операційній системі Solaris, яка обслуговує новітній Sun теж приблизно стільки ж. Звісно, якщо взяти до уваги, що Solaris є модифікацією універсальної Unix.

На єдиному в підвальній кімнаті пласкому екрані пульсує маркер за літерою «R». А рядком вище лаконічне повідомлення від Nova:

«I'm the Nova computer. No important events».

Коли в приміщенні нікого нема, Nova вимикає світло і монополює захоплює екран, який теж одразу вимикає. Але як я з'являюсь, бо більше нікому, приміщення освітлюється пів десятком світлодіодних ламп, а старенький комп'ютер доповідає про події в його комп'ютерному оточенні за останні три години.

Через цей екран (плюс клавіатура та миша), я можу спілкуватись з комп'ютером Sun. Тоді на екрані виникнуть вікна та інші атрибути сучасного спілкування з користувачем. Можна ще багато чого зробити. Але зараз мене цікавить маленький сканер на полиці, щоб перевірити, чи є у Рембо ідентифікаційний чип. І якщо є, то що на ньому записано.

Ну звісно, прізвище сусіда є Саймон Байлз. Я витяг це ім'я з бази даних домашніх тварин, за ідентифікаційним номером з чипу. Тому дивлюсь на Рембо як справжній переможець – ніякі собачі хитрощі не переборють цивілізованої людини, що оснащена відповідними інструментами.

Саймону Байлзу виповнилось сорок три роки. Він народився у Шефільді, не служив в армії Її Величності, закінчив коледж, де спеціалізувався на торговельних операціях. На даний час ніде не працює. Останнє місце роботи: Remer consumers, Ltd. Посада: консультант. Тут таки його портрет, призначенням якого є не дати впізнати Саймона Байлза при випадковій зустрічі.

Але собачий чип успішно прочитано. З цього приводу Рембо, якому згідно даних чипу вже виповнилось два роки, підходить до мене і кладе свою розумну голову мені на коліно. Мені нічого не залишається, як гладити сусідського собаку. Хутро в нього більш гладке ніж натуральний шовк та всі відомі мені синтетичні волокна.

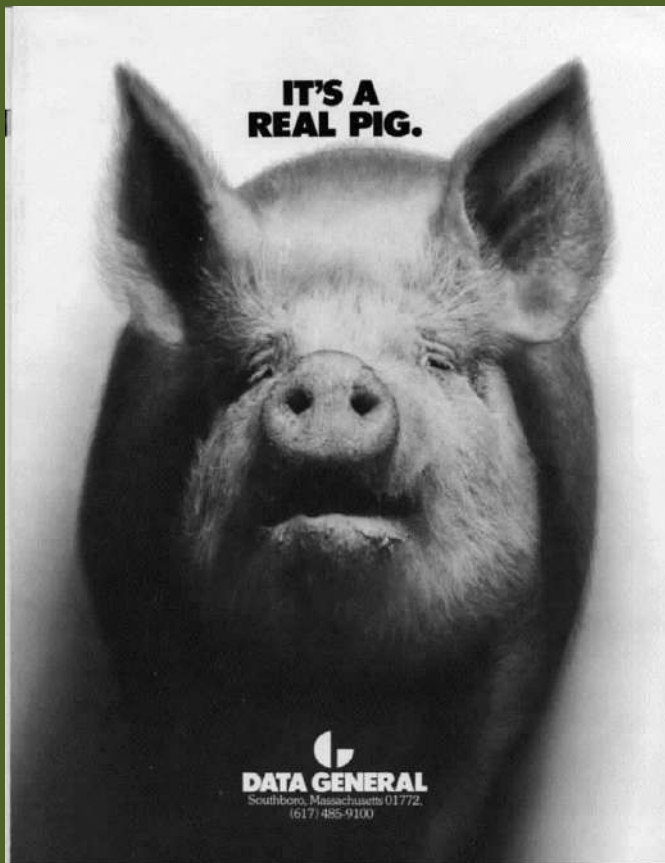
Я гладжу собаку, дивлюсь на екран з єдиним повідомленням і знов пірнаю у роки, коли Nova від Data General була відносною новинкою, а носити одяг з синтетики було престижно. Принаймні в покійному СРСР. Про інші країни в ті часи не можу щось сказати. Жив за залізною завісою.

Чому ми згадуємо ті чи інші події? Варто було подивитись на сталеву коробку шириною в дев'ятнадцять дюймів, як згадав про своє знайомство з московськими пройдисвітами, яких так хотілось переіграти.

Ця низка подій почалась в жовтні 1976-го в Москві...

Моїм тодішнім щирим бажанням було заробити грошей. Не те, щоб я бідував в той рік. Просто здавалось мені цікавим продати комусь вже зроблене мною.

Отже, пригадую таке...

Корпорація Data General використовувала агресивний стиль рекламування своїх рішень. Фото свині натякало на успішне застосування продукції Data General в системах реального часу.

Приблизно так мав би виглядати лабрадор Рембо

26. Олег S. Жовтень 1976 (згадує)

Офіс компанії Codevintec у 1976-му році знаходився на двадцять першому поверсі готелю «Україна», що в центрі Москви. В чималенькому трикімнатному номері змішався советський ампір в оформленні інтер'єру, сучасна західна оргтехніка та стеки величезних картонних коробок з назвами знаменитих комп'ютерних фірм.

В офісі було тільки троє «фірмачів»: Лідія Антасевич – менеджер московського представництва, системний інженер Норм Каплан та системний спеціаліст рангом вище – Дік Рітенхаус. Останній в цей ранковий час тільки повернувся з якогось об'єкту, був трошки втомлений і тому пив томатний сік з доброю порцією горілки.

Я сидів у кріслі поруч і чекав коли звільниться Лідія. Вона була зайнята «дуже важливими клієнтами» і запропонувала мені почекати в товаристві пляшечки холодної Кока-Коли. Врешті, ми з Діком, потягуючи кожний свій напій, завели розмову про новий потужний комп'ютер Data General Eclipse. Дік розхвалював команду Dispatch, що була реалізована в новій мікропрограмній архітектурі процесора. Я, пам'ятаю, пожартував, що кращою за Dispatch є команда Halt, яка зупиняє виконання комп'ютерної програми.

Ми теревенили про новинку від Data General і не одразу помітили, як до нас приєднався чоловічок з групи «дуже важливих клієнтів». На вигляд йому було років під сорок. Худенький, з гостроносим кістлявим обличчям. Окуляри в товстій оправі ненормально збільшували бляклі сірі очі. Він не представився, а одразу заговорив до мене англійською:

- Ми замовили Eclipse-S200, чи могли б ви вже зараз передати нам документацію на операційну систему AOS?

Напевне, що незнайомий москвич, виходячи з його вимови англійською, прийняв мене за співробітника Codevintec. Його можна було зрозуміти, розмовляли ми з Діком англійською та ще і з приводу нового комп'ютера. Я сприйняв помилку москвича з розумінням, та Дік чомусь голосно розреготався. Мабуть перелив горілки до соку. Принаймні, він і не збирався відповідати гостю.

- На Eclipse-S200 працює тільки RDOS. Для AOS вам треба було замовити Eclipse-S300, - я англійською відповів москвичу по суті.

На мою відповідь Дік Рітенхаус ствердно качнув головою і приклався до свого пійла.

- От дідько, - кричить москвич до інших «дуже важливих клієнтів». – Ви чули, товариші? Eclipse-S200 не працює з AOS.

Я тільки зараз звернув увагу на «клієнтів». Було їх чи п'ятеро, чи шестеро. В основному – молоді хлопці. Одягнуті бідненько і без смаку, по московському. Кидався в очі їх збуджений стан. Вони весь час переговорювались один з одним, щось доводили, переходячи трохи не на крик. Натомість парижанка Лідія була

втіленням люб'язності і оптимізму: «з Codevintec ви вирішите всі ваші проблеми і плани вашої п'ятирічки виконаєте достроково». Вона, звісно, не виголошувала таку дурість, але в своєму модному бузковому платті, з досконалим макіяжем і повною розуміння посмішкою демонструвала саме такий зміст.

Дивним ділом був зайнятий Норм. Він, зігнувшись навпіл у кріслі, роздирав на підлозі прозору пластикову упаковку з томів документації. Таких роздертих книг вже чимало валялось на килимі. А Норм тягся за наступною. Я вже був знайомий з трошки смішним довгоногим Нормом. Ми були десь однолітками, тобто було нам трошки за 27. Норм досить довго знаходився у Москві, а знань у нього було менше ніж у мене.

Врешті, до крику нашого сірого москвича ніхто не дослухався. Тож йому довелося покинути нас з Діком і повторити своє тривожне повідомлення.

- Хто це вам сказав? – за рухливим і галасливим гуртом молодих «важливих», я не помітив солідного, бо був вдягнутий у чорний костюм, чоловіка.

Запитання до сірого москвича було виголошено владним голосом. На що сірий москвич знов представив мене співробітником фірми. Тут не витримала вже Лідія, і довела до «важливих», що я є клієнтом з Києва і чекаю на свою чергу.

- Хіба мало хто що базикає, - сказав чоловік у чорному. – Треба вимагати офіційної відповіді.

Сірий москвич подивився на мене зі страхом, повернувся до Лідії і на неї дивився вже з надією. Лідія, звісно, не знала таких технічних подробиць і перепасувала сірого до Норм. Він випрямився в кріслі, вислухав питання сірого і відповів коротко:

- Eclipse-S200 та AOS є не сумісними.

- Що ж ви, Володимир Сергійович... Куди дивились? Добре, пішли звідси, – чоловік в чорному встав, тримаючи товстий портфель в руці.

За ним повставали і інші «важливі». Нарешті я їх порахував. Їх було четверо.

Вся група потяглась до виходу. Ніхто не попрощався з хазяями офісу. Так залишають громадську вбиральню. Але процесія несподівано зупинилась біля мене.

- Ви з Києва, та звідки? – запитав чоловік у чорному.

- Я працюю в інституті Патона, - доповів я тому хаму. А справжня назва інституту була така: Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона Академії наук УРСР.

- Ось як. Оце удача, - чомусь зрадів сірий москвич.

- Так, «на ловца и зверь бежит». – чоловік в чорному задоволено всміхнувся. – В нас розмова буде до вас. Дуже вас просимо. У вас довге діло до Лідії?

- Ні, - сказав я, - маленька формальність.

- Тоді ми на вас почекаємо в холі. А, забув представитися: Лебедев Максим Максимович, співробітник ВІЛСу...

- Мабуть товариш з Києва не знає що таке ВІЛС, - сказав москвич в сірому і сам представився замість пояснити, чим насправді є ВІЛС: - мене звуть Синявський Володимир Сергійович.

Я сам представився та додав, що делегований своїм інститутом доукомплектовувати нашу комп'ютерну систему. Нарешті повідомив, що знаю про організацію з аббревіатурою ВІЛС.

- Ну так товариш з інституту Патона. Звісно, що знає нашу фірму, - проявив гнучкість мислення Синявський.

Я дійсно знав про ВІЛС. По перше від керівників мого інституту. Академік Борис Патон запрошував мене на всі наради, які стосувались впровадженню комп'ютерної системи в управління певним технологічним процесом. На нарадах мені заборонялось виступати з власної ініціативи, натомість дозволялось відкривати рота у відповідь на питання керівників. Ось від них я і чув згадки про ВІЛС як запеклого конкурента і необхідність тримати у секреті розроблені технології. З певного моменту зрозумів, що між інститутами точиться боротьба.

По друге, про ВІЛС мені часто розповідала моя дружина Алла, яка їздила туди у відрядження кілька років тому. Варто їй було опинитись разом зі мною в Москві, як на неї нахлинали спогади про цей, очевидно, що щасливий період її життя.

Про Наума Кінігісера, і його згадку про ВІЛС я тоді забув.

Зі своєю справою до Лідії я впорався за п'ятнадцять хвилин. Половину того часу я втішав Лідію, що контракт з ВІЛСом не зірветься, бо вони знайдуть валюту на Eclipse-C300.

Вся компанія з ВІЛСу дочекалась мене. Ми сіли у мікроавтобус «Латвія» і поїхали кудись на околицю, пам'ятаю, що проїхали мимо станції метро «Щелковская».

- Ласкаво просимо до нашого палацу. Тут ми проводимо перемовини з клієнтами в яких нема допуску. А у вас, Олег, є допуск? – Лебедев закінчив привітання несподіваним питанням про допуск до секретних робіт та документів.

- Був, точно, як служив в армії. А зараз не оформляв. Наче нема потреби... - почав я непевно доповідати.

- І не буде у вас допуску, як ви ногою відчиняєте двері до офісів західних фірм. Повірте мені. Ви, виходить, фахівець з комп'ютерів, оскільки Патон вас делегував, а я фахівець саме по цій частині. Щоб секрети не розповзались. Тому і супроводжую нашу делегацію. Ось Синявський в нас відповідає за автоматизацію. А це наша команда, що ЕОМ займається: Ласточкін, Несмеянов, Демурян, Джалілов.

З такого представлення я, звісно, не зрозумів хто є хто. Всі четверо виглядали трошки засмученими. Невідомо з якого дива. Може тому, що контракт зірвався? Така майнула тоді думка. Сумують, що іграшки не буде. А може перелякались, що доведеться відповідати за погану його підготовку. Он, якийсь чоловічок з провінційного Києва у всьому розібрався, а ви тут...

Ми всілись за величезним овальним столом, що займав більшу частину кімнати. Ще, пам'ятаю, в кутку стояв советський ламповий кольоровий телевізор. Дуже громіздкий, з тих, що раптом вибухали чи загорались. Розмову вів Синявський. Лебедєв сидів трошки відсунувшись, демонструючи, що зі мною йому говорити більше нема про що. Натомість, кожний з четвірки з ЕОМ розкрили по загальному зошиту і озброїлись кульковими ручками. (Давно забута советська аббревіатура ЕОМ означала Електронна Обчислювальна Машина).

Проблема у ВІЛСі, яку вони хотіли вирішити з моєю допомогою ніяк не стосувалась закупки супер-міні Eclipse-C300. Окрім цього, вони планували побудувати такий самий керуючий комплекс, як той, що я розробляв в інституті Патона. Їх цікавила конфігурація такого комплексу і спосіб як його запустити. Я досконало знав тоді як це зробити. Але не є доцільним зараз згадувати всі технічні подробиці. Каменем спотикання для ВІЛСівців було використання периферійного модуля RTP (real-time peripheral). Я швидко здогадався, що конфігурацію київської системи вони давно отримали від Codevintec. А цікавить їх насправді написане мною програмне забезпечення для RTP. В Codevintec знали (Норм Каплан, наприклад), що такий софт існує в Києві. Американці його не мали і тому навели ВІЛСівців на мене.

Я розповів Синявському про свої досягнення з RTP. І запевнив, що програмувати цей прилад дуже просто, а можливості його не менші ніж у розкрученого в наукових колах СССР аналогічного устаткування Камас швейцарської Kinetic Systems. Тільки RTP набагато дешевший.

- Як нам отримати вашу програму? – десь по дитячому запитав мене Синявський.

- Ви розумієте, що офіційно ми її отримати не зможемо. Напевне ви знаєте, що відносини між нашими організаціями вкрай складні, - несподівано Лебедєв підключився до розмови.

Я промовчав, а Максим Лебедєв раптом звернувся до «чудової четвірки», як я їх тоді прозвав:

- Хлопці, вже третя дня. Наш гість та і ви самі ще не обідали. Давайте, дійте як завжди.

- Пельмені? – запитав хтось з чотирьох.

- Та ні, - сказав Максим Лебедєв невдоволеним тоном. – Прихопіть з нашої їдальні печеню з дичини та десерт під коньяк. Ось гроші. Скажіть водію, щоб і собі прихопив обід. Давайте, швиденько.

Ми залишились в трьох. Лебедєв присунув свій стілець ближче до столу.

- Дивіться, Олег, – казав до мене довірливо. - У вас нема допуску. Який ми робимо висновок? Ви не долучені до металургійних технологій вашого інституту. І ми не збираємось доповідати вам про наші. Вам, врешті, це не потрібно. Мова йде про комп'ютерні технології, які нас цікавлять.

- Тим більше, що система, яка побудована на американських приладах є тільки макетом справжніх вітчизняних систем, - Синявський несподівано доповнив Лебедева.

- Так, - погоджується той. – У нас є невеличкий преміальний фонд, яким ми можемо вас заохотити. Живі гроші, без всяких формальностей. Хіба не госпрозрахунок на дворі? До того ж дружба з таким інститутом як ВІЛС вам не завадить. Ви, наприклад, де в Москві зупинились?

- Ніде. Я приїхав на один день. Сьогодні о дев'ятій маю повертатись до Києва.

- От бачите! – зрадів Лебедев, а Синявський часто затряс головою, трохи окуляри не звалились з носа. – От бачите. А ми вам за просто організуємо готель. Можемо його оплатити від вашого імені. Таке нам дозволяють. Ви все зрозуміли? Це для вас пряма матеріальна вигода.

Вони ще певний час агітували мене поділитись розробленим софтом. Жив я тоді досить скромно. Чудово розумів, що програми для RTP навряд чи комусь знадобляться. А тут хоч яка вигода. Але був і ризик. У випадку, як виникне хоч маленька підозра, що я спілкуюсь з ВІЛСом... Аргументи, що виклали Лебедев з Синявським мене не врятують від звільнення.

- Яким чином я міг би передати вам програмне забезпечення? Це досить об'ємний комплекс задач реального часу, які потребують завантаження багатозадачного монітору операційної системи...

- Ви ускладнюєте задачу, - казав Лебедев. – Проблема тільки в тому, що ви не можете наблизитись до ВІЛСу, а наші фахівці на переступлять поріг вашого інституту в Києві. Що зазвичай робиться в таких випадках?

Лебедев замовк. Тільки крутив головою від Синявського до мене і назад. Очевидно стало мені, що любив він задавати риторичні питання.

- А посередники на що? – продовжив Лебедев, як драматична пауза скінчилась. - Є у Харкові учбовий інститут. Не буду зараз його називати. У ньому є наші люди. За невеличкий паперовий господарський договір вони із задоволенням виконують функцію кур'єрів. Але я пропоную вам цікавіше рішення. Чому б у цій грі не задіяти Codevintec? У нас з ними свої стосунки. Не буду уточнювати які саме. Коротше, вам достатньо організувати лист на цю фірму з проханням щось там удосконалити. Ви придумаете, що саме. А головне, судячи з вашого статусу, ви можете такий лист ініціювати. А далі за посередника буде хтось з янкі. Хоч той таки Каплан.

- Максим Максимович, який же Каплан янкі? - здивувався Синявський.

- Та чорт їх всіх розбере, - відмахнувся Лебедев. – А от і наші хлопці. Швидко вони. Молодці.

Мої сподівання, що Лебедев залишиться на обід не справдились. Він випив з нами чарку болгарського коньяку за наше знайомство, надів шкіряну куртку, що фасоном була схожа на чекістські часів Дзержинського і поїхав у своїх справах.

Треба віддати йому належне, він перед цим видав всі інструкції, що зі мною робити далі в той день. Аж до того, яким транспортом доставити мене до вокзалу.

Синявський об'явив, що він на дієті. Поколупався виделкою у овочевому салаті і повернувся з просторої кухні, де ми обідали, до кімнати. Працювати з якимись паперами.

«Четвірка» у відсутності керівництва помітно осміліла. Смачний обід і вдосталь коньяку додали куражу. З великим труднощами я став, врешті, їх розрізняти.

Андрій Ласточкін. Високий і дуже худий, в якомусь дивного червоно-сірого кольору піджаку. Все допитувався як я так знаю англійську, що Синявський прийняв мене за американця.

Павел Несмеянов. Не високий та кремезний чоловік. Мав запас ріденького волосся на голові ще років на три. Теж в дивному піджаку з поясом. Він здебільшого мовчав. Натомість апетитно їв та розливав коньяк по наших чарках.

Йоган Демурян. Йоган, але всі кликали його Гена. Він говорив більше за всіх. Наприклад, про те, що болгарський коньяк це є жалюгідне пійло як порівняти з справжнім вірменським, який продається в рідному Кіровокані. І що та система управління, яку будували на київському «Днепре-2» не годиться зовсім. Тому, з самого початку треба було купувати американський комп'ютер. Тоді не ВІЛС просив би співробітника інституту Патона допомогти, а як раз навпаки. Йому заперечували інші.

В тому числі і Юрій Джалілов. Був вдягнутий у класичний светр з візерунком з оленями. Сидів мовчки. Так здавалось, що нічого з оточуючих справ його не стосувалось. Почав він тільки доводити експресивному Демуряну, що робота з «Днепр-2» була корисна, хоча б з позиції набуття досвіду.

І всі четверо закидали тоді мене тривіальними питаннями: де вчився? Де працював?...

Як дізнались, що певний час до Інституту електрозварювання працював в Інституті кібернетики, то Джалілов спитав:

- А часом не знаєш таку Аллу S?

Вроджені психологічні гальма визначили тоді мою відповідь:

- Так здається, що знаю, якщо не помиляюсь. А що?

- Ну, так це моя стара знайома. Ще з «Днепра», - сказав Джалілов.

- Ге-ге, - засміявся товстий Павел Несмеянов. – Знаєш анекдот про найбільшу рибу? Це є тьотя Алла. Юра Джалілов її цілий рік «жарив».

- Та кинь ти дурниці говорити, - Юра Джалілов тоді почервонів і запитав мене: - Не знаєш як там вона?

- Та ні. Звідки ж? Не певен, що дійсно її знаю.

Від подальшого розбору любовних походеньок моєї дружини мене врятував дієтик Синявський. Він попросив у мене консультації щодо того, які аргументи були б максимально дієвими для виділення валютних асигнувань на придбання

комп'ютера Eclipse-C300. Ми проговорили з ним до вечора. Вже час був мені їхати на вокзал. Синявський виявився типовим московським інтелігентом. Трошки забитим, бо його кандидатський ступінь в Москві значив не багато. Всі з «четвірки» вже розійшлися по своїх домівках і гуртожитках. Ми в останнє пили каву і на незграбний натяк Синявський чи маю я намір співробітничати з ВІЛСом, я відповів ствердно.

В мікроавтобусі, потім у залі вокзалу в очікуванні потягу та, нарешті, в купе, я згадував свою систему управління і той випадок, коли неправильно задані комп'ютером параметри привели до вибуху установки електрошлакового переплаву. Нічого страшного тоді в інституті Патона не трапилось. Так. Лопнула циліндрична піч і рідкий метал бризнув навкруги. Я бачив це своїми очима. Тому що в кімнаті, де працював комп'ютер Nova було змонтоване промислове телебачення. А камери встановили навкруги печі, що вибухнула.

Готель Україна в Москві, де знаходився офіс компанії Codevintec

Персонал компанії Codevintec:

- Lidia Antasevich
- Dick Rittenhouse
- Norm Kaplan

ВІЛС:

- Андрій Ласточкін
- Павел Несмеянов
- Йоган Демурян
- Юрій Джалілов
- Володимир Синявський

27. Моніка Родрігес. Липень 2014 (наживо)

- Так, містер О'лірі. Шістсот п'ятдесят тисяч доларів це є занадто низькою ціною за наш будинок у передмісті Сакраменто, – я інстинктивно натягаю на себе простирadlo, тому що розмовляти голою з представником керівництва корпорації не можна. Навіть телефоном.

- Погоджуюсь з вами, Моніка. Не все пішло за нашими планами... - хрипить О'лірі у мікрофон.

Скільки зараз у Сан-Франциско? При різниці у вісім годин, у них зараз одинадцята ранку.

- Наш тиск виявився не таким ефективним, як ми сподівались, - продовжує виправдовуватись О'лірі, - і католицьке керівництво вашого чоловіка зайняло примирливу позицію. Часи змінюються. Правильно було б казати, що змінюється вдача. Я є глибоко віруючим католиком, але ж бачите... Вашому чоловіку повірили... Так що гроші за будинок це є єдина наша перемога.

Я швидко, але ввічливо закінчую розмову з Фріско. Дається це мені не просто, тому що від люті мені хочеться крушити все навкруги.

Старий дурень О'лірі! Я трохи не запустила свій білий iPhone у басейн, де ми розважались разом з Пат Солберг. Натомість я змушую себе акуратно покласти телефон на стілець і пірнути у вправні обійми Пат.

Їй не більше двадцяти п'яти. Коли я розповіла їй про наші ігри з Тревором в моєму готельному номері, вона м'яко дорікнула мені зв'язком з невмілим шмаркачем. Ну хіба чоловік, тим більше аматор, здатен задовольнити жінку язиком? І дійсно, Патриція весь день була неперевершеною.

Але зараз ми втомились навіть від сексу. Тому вилазимо з басейну, сідаємо на шезлонги і я починаю скаржитись цій дівчинці на свої негаразди з чоловіком.

- Іноді провидіння надсилає рішення, на яке не здатна людина, - резонерствує Пат і несподівано робить припущення: - Може ж щось трапитись з вашим чоловіком? Якийсь нещасний випадок. Автокатастрофа, наприклад. Він добре водить машину?

Я згадую випадок з італійським авто біля дому S у Воррінгтоні. Розповідаю про цей випадок Патриції. Додаю міркування Тревора про дивну реакцію засобів спостереження у будинку S, про які він без успіху втлумачував мені, поки не перепив текіли у барі готелю. Цього разу Пат не стала критикувати Тревора – хай собі чоловіки мудрують над усякими проблемами, аби не лізли у сексуальні відносини з жінками.

- А якщо ваш знайомий джентльмен виявиться правим і росіянин дійсно має можливість дистанційно підривати авто?

- Доктор S не є росіянином. Але не питайте мене як називається його нація. Треба подивитись у його досьє.

- Навіщо нам його національність? Краще пошукати в мережі подібні випадки. А ви дійсно маєте вплив на того російського вченого? – несподівано питає мене Пат.

- Певним чином, - відповідаю я і чомусь згадую мого попередника П'єтро Чіпореллі.

Жіночка з персоналу СПА-готелю повідомила, що наш час перебування у басейні вибігає. Вона несподівано почервоніла, побачивши наші голі тіла. Здавалось би, мала до такого звикнути.

Пошуки інформації ми продовжили у моєму номері. Випадків мимовільних вибухів та загорянь легкових авто виявилось дуже багато. Я читаю на своєму MacBook занудливий звіт про аварії з автомобілями Ford:

«В деяких випадках, наприклад, в кінці 2012 року, біля 90 000 автомобілів Ford, які були оснащені двигунами EcoBoost з наддувом, перегрівались через конструктивні недоліки. Проблема була виправлена оновленням програмного забезпечення бортового комп'ютера, з метою допомогти зберегти температуру двигуна у безпечному діапазоні.»

Цей текст занурює мене в нудьгу на відміну від нашого недавнього занурення у басейні, де ласки доводили мене до оргазму. Я кидаю читати і починаю завчено скаржитись на своє невдале подружнє життя. Щось подібне я казала три дні тому старенькій місіс S. Є в мене підозра, що розповідала про це і Тревору, коли перепила текіли.

За годину, поміж балачками про наше життя, Патриція знайшла мемуари інспектора Клауса Ретінгера. Інспектор мюнхенської поліції Ретінгер мав хобі збирати відомості про випадки вибухів авто, що не знайшли технічного пояснення. З свого сумного переліку він виключив випадки підкладення до автомобілів вибухових пристроїв, тобто бомб.

Опус Ретінгера був написаний німецькою, тож його могла прочитати тільки Пат. Ця велелюбна лесбіянка, напевне, отримала технічну освіту. Працює в Йорку в якійсь залізничній лабораторії.

На цей момент я кинула скаржитись, бо Пат замість неухважно слухати, заглибилась у читання. Нарешті вона відривається від екрану свого планшетника і заперечливо хитає вказівним пальчиком.

- Нічого цікавого, типовий поліцейський звіт. Навіщо, скажіть, цей Ретінгер його опублікував? Це ж, якби я виклала в Інтернет задачі з математики, які не змогла вирішити.

- О, Господи, - пом'янула я нашого Отця Небесного. – Може кинемо все це? Врешті це дійсно є справою поліції.

- Але Клаус був поліцейським і ця справа його стосувалась. Він об'єднав всі відомі йому випадки у кілька категорій: невігластво водіїв, таке саме, але вже обслуговуючого персоналу...

- Чекайте, Пат. Ви тільки що сказали, що поліцейський оприлюднив перелік катастроф з невизначеної причини.

- Правильно. Але одночасно він наводить категорії успішно досліджених аварій. На чому я зупинилась? – поза любощами, Пат є рідкісною занудою. – Ага. Ще конструктивні недоліки машин та поганий стан дороги. З недавнього часу, на окрему категорію претендують помилки в роботі бортової електроніки – сенсорів, мікропроцесорів...

- Навіщо нам все це? – питаю, бо стає мені відверто нудно. – Є з цього якась користь?

- Так. Баварський інспектор тут натякає на втручання у програмне забезпечення бортових комп'ютерів. Але все це не вдалось довести. Тільки гіпотеза, розумієте. Перший випадок, з яким він стикнувся, трапився ще у 1990-му в Мюнхені з Audi Quattro. Комп'ютер на борту вже був, але про його доступ до Мережі тоді тільки мріяли. – Пат далі тільки бубнить замість перекладати нудний звіт. Та раптом продовжує: - Ось пише, що жертвою став якийсь емігрант і в агонії він казав щось про комп'ютер... Якщо інтерпретувати вислів «as Nova computer», то значить, що, можливо, ситуація з вибухом склалась як з тим новим комп'ютером. Може емігрант говорив на есперанто. Чи «Nova» є назвою комп'ютера?

Щось залоскотало в мене у шлунку. Десь недавно чула я таку астрономічну назву. «Nova».

«Давай, Моніка, згадуй», - подумки підбадьорюю себе.

Але для чого все це мені потрібно? Виходить, що я зачепилась за ідею позбутись свого чоловіка, людини, що принизила мене. Я не запитую себе, я це стверджую. Хай вибачить мені Присвята Діва.

Швиденько запитую Мережу про комп'ютер Nova і отримую відповідь: сорок п'ять років тому американська компанія Data General почала випускати комп'ютери з такою назвою.

Nova, Data General, сорок років тому, двадцять п'ять як вибухнуло авто у Мюнхені – значить це є стара історія. Я читала щось подібне не так давно, інакше забула б. «Ну, Моніка, давай, згадуй».

Досьє на S. Ось воно, стисле, приготоване на прохання Тревора. Нема часу читати. Запускаю пошук «Data General» і на екрані з'являється сторінка, що коротко розповідає про пригоди ще молодого доктора S з комп'ютером з тією ж назвою. Ще в СССР.

«Огляд операційних систем реального часу корпорації Data General». Автор цього опусу є Олег S. Київ, 1978 рік.

Я так і бачу його за старомодним дисплеєм, у світлій сорочці з гарно підбраною краваткою. Просто як на рекламних фото з тих далеких часів. Натомість я не уявляю його голим. Наче акуратний та добре підбраний одяг назавжди приклеївся до нього. Так, він є манекеном. Нарешті я знайшла коротку характеристику для доктора S. І що? Це опудало має хобі підривати автівки?

- Дивіться, Пат. Цей старий випадок, що його оприлюднив німець, непрямо свідчить про причетність S до вибухів авто.

- Невже? Ось це? – Пат щиро здивована і показує мені екран з нудним звітом прискпіливого інспектора.

- Так. Доктор S в молодості працював з такими комп'ютерами і саме в системах управління. Я тільки що прочитала, як бортовий комп'ютер може запобігти пожежі двигуна. А чому не можна навпаки?

- Мій Боже, - лякається лесбіянка Пат, - цей росіянин напевне є терористом. Може треба звернутись до поліції?

- А як же бути із замахом на мого чоловіка? – питаю я.

- Моніка, це був невдалий жарт з мого боку. Вибачте.

Дійсно, європейська цивілізація є ще недоступною для мого розуміння в повному обсязі. Батько Патриції є норвежцем, мати з Англії. То де вона навчилася так жартувати?

- А цей росіянин S, що з Воррінгтону, як його справжнє ім'я?

- Іронія в тому, любя Пат, що цей не росіянин працює на нашу корпорацію і я не маю права розголошувати його персональні дані.

- Шкода. Ці кляті іноземці суттєво псують нам життя.

- Це ж з якої з ваших генеалогічних гілок ви успадкували такі погляди? – питаю я. – Врешті, я теж є іноземкою.

- Ви з Сполучених Штатів, а я є британською підданою. Ваш анонімний доктор, натомість, є слов'янином. А там більшість людей є справжніми бандитами. Не зважаючи на їх освіту і соціальний статус. Згадайте Югославію.

Я нічого не знаю про цю країну. Так гадаю, що вона десь у Європі. Завтра зв'яжусь з Тревором. Разом обміркуємо наше відкриття.

Невже Тревор виявився правим? Але навіщо містеру S підривати якогось африканця біля свого дому?

Ні, цю нісенітницю ми зараз розбирати не будемо. Досить.

Пат кладе свій комп'ютер на столика, білий махровий халат розкривається від цього руху. Я знов бачу її тіло і, як підійшла до неї, скидаю свій халат. Патриція спритно лягає на диван, всаджує мене поруч, закидає ногу мені на плече і, врешті, притягає мою голову до низу свого живота. Я знаю, що зараз буду робити і не пручаюсь цьому.

«Завтра я зв'яжусь з Тревором», - повторюю я подумки.

**Інспектор
Клаус Ретінгер
збирав випадки
вибухів авто з
невідомих причин**

**В спа-готелі Swan
Моніка Родрігес та
Пат Солберг
знайшли собі
розвагу поза
водними
процедурами.**

28. Олег S. Липень 2014 (наживо)

«I'm the Nova computer. External network access was denied: not a complete set of protocols».

Моя рука застигла на голові пса Рембо – я тільки що усвідомив зміст повідомлення, що виникло на екрані. Натомість пес з тривогою подивився на мене. - Фокус не в мені, - кажу я собаці, - а в тому, що хтось не хоче залишити нас у спокої.

Бар'єр, що я встановив між зовнішнім комп'ютерним світом та внутрішньою системою не дозволить щось записати чи прочитати без мого відома. Я із зловтіхою думаю, як невідомі хакери почнуть біситися від того, що не вдається увійти в мою приватну мережу. Та про мережу вони можуть тільки здогадуватись, адже у зовнішній світ дивиться тільки старенька Nova із забутою архітектурою і не на що не схожим програмним забезпеченням. Це, як побачити крокодила в якості продавця у фургоні з морозивом. З самого комп'ютера Nova хакери не прочитають і байта. Натомість їх комп'ютери буде видно у всій красі. От як місіс Родрігес на відісланих Тревору фото.

Всі оточуючі, навіть Алла, вважають мене людиною, що позбавлена емоцій. Це не так, насправді. Може їх і малувато в мене, але відвертий наступ на мене, викликає приплив адреналіну. Шоки стають гарячими, дихання повне і часте. Я примушую себе кліпати очима, бо втупився у екран. Ну, от зараз... Ще почекаати, і буде наступне повідомлення.

Очікування, між тим, затягується. Я знов згадую своїх старих знайомих, тих з ким боровся і завдяки яким потрапив до Британії із півсотнею тисяч фунтів на рахунку у банку Barclays. Хто з них ще живий?

Юрій Джалілов трагічно загинув у своєму всесоюзному інституті під час експериментальної плавки. І відбулась ця сумна подія у 1978 році.

Наум Кінігісер, любитель фіктивних господарських договорів, теж загинув. Але вже в статусі емігранта. Нещасні німці в нападі відчуття глибокої винуватості, прийняли Наума жити до себе. Щоб він, як і тисячі інших єврейських емігрантів з ССРСР, розділив з німцями їх економічні та соціальні надбання. І у щасливій Німеччині у щасливого емігранта Кінігісера раптом загорілось авто. Пожежі відрізняються інтенсивністю. Та була достатньо бурхливою, щоб Наум закінчив тоді своє багате пригодами життя. Мабуть не було людини на цьому світі, яка ненавиділа мене більше за нього.

Звістка про смерть Максима Лебедева, що трапилась, начебто, в кінці 2013 року, ще потребує перевірки. Цей КГБшник багато разів помирав та воскресав. Так що слідкуючи за ним, починаєш вірити у реінкарнацію.

Хто ще?

Так, Андрій Ласточкін. Він помер у 2003-му році в Москві, оточений люблячими рідними. Ходили чутки, що він помер від алкоголізму. Можливо, що то не є правдою. А пив він, точно, у дев'яності, коли його виперли з ВІЛСу. Тобто за десять років до своєї смерті, коли йому виповнилось п'ятдесят шість.

Згадаю ще старину Синявського. У 2007-му він помер від старості. Якщо вірити сайту ВІЛСа, його похорон був урочистий: з промовами, оркестрами та посмертними нагородженнями. Якби це міг бачити сам покійник, був би дуже схвилюваний. Я знаю це точно.

Все. Зі славної когорти ВІЛСовців дожили до теперішніх часів тільки Павел Несмеянов, який подався до Австрії у 1998-му, та не корінний москвич Йоган Демурян. Про останнього я нічого більше не знаю, врешті, і він за кілька десятиліть міг кудись дітися. Але маю нахабну гіпотезу про те, що Демурян і зараз ще є у Москві. Вона базується на його давньому пристрасному бажанні закріпитись в тому місті. Така сама мрія була і у покійного Джалілова.

А от Несмеянов «у світлі останніх подій», як пишуть журналісти, асоціюється в мене з Internationale Metallurgie Beratung GmbH: та сама країна, до якої емігрував, той самий фах, яким займався в ССРСР. У списку очільників на сайті компанії він не фігурує. Ну і що з того? Але навіщо я потрібен Несмеянову? Що, теж мститься?

Я готовий зрозуміти мотив для помсти у Кінігісера. Він вважав, що я його обікрав, хоча насправді я взяв своє. Лебедев навряд чи так вже хотів помститись за вивезену мною документацію. Скоріш за все його змусили до акції проти мене за втечу з ССРСР при «обтяжливих обставинах». Але Несмеянов тут до чого? Може він як спадкоємець Лебедева виконує його заповіт, чи я вже маю нові грішки перед КГБ та його наступниками?

Якщо список ВІЛСовців вичерпався, то хто ще, якщо не ізраїльтяни?

В братському Ізраїлі спостерігаю зовсім іншу картину. Ніякого туману. На відміну від російської розпливчатості, є повна чіткість у стосунках. Покійний Норм Каплан встиг передати всі свої повноваження щодо мене своїм співвітчизникам з секретних служб. Їх претензія до мене теж чітка та однозначна: дай свою методику виконання терактів. Хочеш отримати гроші? Можна так домовитись. Хочеш отримати неприємності? Будь ласка. Тільки поділись своїми знаннями.

Ще є англійський контррозвідник Креншоу? Чи є його раптова активність збігом з катастрофою Maserati біля мого дому? Нема в мене відповіді.

Хоча... От кажу собі: «раптова активність». А чи припинялось спостереження за мною з боку секретних служб Її Величності? З досвіду минулих років, маю відповісти, що ні, не припинялось. Скільки разів раптом я отримував попередження від них. Значить вони і досі грають... На моєму боці?

До речі, візит Тревора до Робертса набуває сенсу у випадку використання цього молодого чоловіка в якості спостерігача за мною. Подивимось...

Але є ще кілька цікавих персонажів з тих біблійних часів. Це мої колеги металурги з інституту Патону: Борис Геніс та Жек Гладкий. Цікаво, що вони, як і більшість ВІЛСовців, були приблизно моїми однолітками. В ті роки я сприймав це як даність. Світ належить молодим. Так гадаю, що цей феномен є наслідком «бебі-буму» кінця сорокових. Але цей очевидний факт не має жодного відношення до справи.

Отже, Геніс...

Але нарешті є ще повідомлення:

«I'm the Nova computer. External network access was denied: not a complete set of protocols».

- Ти не уявляєш собі, друг Рембо, як скаженіють хакери, коли в них не виходить влізти в домашній комп'ютер якогось старигана, - пояснюю я собаці поточну ситуацію українською мовою.

Після третьої спроби хакерського доступу, інтелектуальний бар'єр, що працює на забутому комп'ютері, почне імітувати різні операційні системи, щоб заохотити хакера до подальших спроб. Одночасно, тим способом відокремляться випадкові сліпі атаки від цілеспрямованих.

Зазвичай достатньо від семи до десяти хакерських спроб, щоб моя система склала представлення про комп'ютер, який використовує хакер. Тоді моя система завдасть удар у відповідь. Оскільки від хакера мені нічого не треба, то це буде наче ядерний заряд проти пістолетного пострілу.

«I'm the Nova computer. External view: Sun Solaris workstation».

На жаль, не з того почався перелік операційних систем. Вибір запрограмований на випадковість, щоб навіть розумний хакер не здогадався. Але шкода, що Solaris. Коли вже черга дійде до Windows-7? От буде сміху. Ніщо так не дратує людину, як не досягнення результату, на який безумовно розраховуєш. Звісно, може доступу домагається автомат, бот, як тепер висловлюються. Тоді емоції можна відкинути. Натомість збільшується вірогідність успішного удару у відповідь. Бот, що не знає страху, буде повторювати спробу за спробою, аж доки Nova не здолає його.

- Свій зовнішній вигляд в мережі Nova змінить більш як за годину, тож час нам піти на відпочинок, - я звертаюсь до Рембо цього разу англійською, бо на чужу йому мову він реагував дещо нервово. – Ми разом влаштуємось на горищі, щоб вам не спало на думку вештатись будинком. А може хочете водички?

Я легенько підштовхую пса до виходу. Як ми долаємо разом кілька сходинок, світло в підвалі гасне. Але економна Nova продовжить свою гру. У випадку непередбаченої мною ситуації, повідомлення від комп'ютера надійде на мій телефон.

- Ні Рембо, не сюди, - попереджаю пса, що націлився бігти у двір. – Нам з тобою треба піднятись сходами на верхній поверх до «кабінету на горищі».

Пес хіба не кивнув на знак згоди і, випереджаючи мене, біжить нагору.

Типова конфігурація комп'ютеру Nova-2
(згори до низу):

- Зчитувач-перфоратор паперової стрічки
- Накопичувач на дискетах
- Блок центрального процесору та контролерів периферійних пристроїв
- Привід магнітного диску з плаваючими головками (два)

На столику:

- Символьний дисплей
- Контейнери з перфорованою стрічкою та дискети (8 дюймів)
- Змінні магнітні диски

29. Тревор Сімс. Липень 2014 (наживо)

- Моніка, я за кермом. Їду до Редінгу.
- Ось як... Думала, що ви ще працюєте у Воррінгтоні і хотіла запросити вас відвідати на день СПА-готель, де я є зараз. Тут чудово і ми могли б прекрасно провести тут час...
- Дякую, - я пробую вкласти у відповідь побільше зворушливості, - я ніколи не відвідував СПА. А з вами це могло б перетворитись на справжню казку. На жаль, в мене зараз дуже напружений розклад. Проект нашої компанії...
- Я зрозуміла. Жалкую. Тут підбралась чудова компанія. Вам би тут сподобалось. А як же містер S? Ви вже закінчили інтерв'ю?
- Ні, не зовсім. Але обставини вимагають мені терміново прибути до Лондона...
- Чекайте. Але ви сказали, що їдете до Редінгу.
- Так, я повинен підготуватись. А потім... - Моніка вкотре перебиває мене.
- Зрозуміла. Оскільки ми не зможемо зустрітись найближчим часом... - каже Моніка і раптом перериває вже саму себе, - Я теж за кілька днів перерву свою поїздку і після Глазго повернусь до Лондона. Мені треба терміново знайти там квартиру. Купити чи орендувати, я ще не вирішила остаточно. Так що ми можемо зустрітись у Лондоні, якщо ви пробудете там тиждень чи більше.
- Цілком можливо, - бадьоро відповідаю я, хоча зустрічатись з Монікою в мене нема ніякої охоти.
- А, скажу вам зараз, – чути, що Моніка на щось зважилась. - Ви ж цікавились біографією містера S?
- Десь у межі розумного. А що?
- Ми з дівчинкою з сусіднього номеру трошки пошукали в Інтернеті випадки спалаху легковиків за загадкових обставин. Сусідка, яка читає німецькою, знайшла звіти якогось німця, поліцая, який збирав дані про такі випадки. Так от, – Моніка робить довгу паузу, - у Мюнхені десь на початку дев'яностих теж загорілась автівка. А в ній був емігрант з ССРСР. І він згадав про комп'ютер Nova. Він ще якось так висловився... Наче випадок з тим комп'ютером і цей його підпал чимсь схожі. Але все це читала моя сусідка Патриція Солберг. Вона є чи норвежкою чи англійкою. Але піддана Британії. Так про що я?
- Ви знайшли звіт про пожежу в автомобілі, що була подібна до тієї, що сталась у Воррінгтоні, - мені починає набридати ця порожня розмова.
- Так, - чомусь радіє Моніка. – От про що я подумала: наш S є теж емігрантом з ССРСР, він в молодості працював з комп'ютерами Nova. Нарешті, біля його дому вибухнула автівка. Тож може він дійсно навчився їх дистанційно підпалювати. Якщо так, то навіщо?
- Дорога місіс Родрігес, чи ви певні, що відпочинок у вашому СПА-готелі є настільки безпечним? Може водні процедури спонукали...

- Я терпіти не можу ваше англійське єхидство, яке ви помилково називаєте гумором. Я спитаю у Пат та вишлю вам посилання на звіт німця. Ви читаєте німецькою? – я вже збився з рахунку скільки разів Моніка перервала мене.

- Ні, на жаль. Але я був би вдячний за це посилання. Біографія доктора S дійсно є дещо загадковою. Вже казав вам, як їхали до вашого готелю, що його минуле і його самотійна діяльність можуть і вам завдати певний клопіт. Пам'ятаєте?

- Так, - чомусь Моніка погоджується зі мною досить не певно. – Тревор, в мене до вас ще одне питання: я дійсно відсилала на вашу пошту свої фото, тоді, у моєму готельному номері?

- А ви не пам'ятаєте? Врешті, у вас повинні залишитись екземпляри цих повідомлень. У розділі «Відправлені».

- Яюсь смутно, - чути у навушник, що Моніка вагається. – Дідько, я сильно напилась в той день. У здоровому глузді я ніколи б собі таке не дозволила. І взагалі... Наші відносини того дня... Вони є прикрим непорозумінням. І я прошу вас...

Тут вже я перериваю Моніку:

- Хай вам не подобається англійський гумор. Врешті, це є справою смаку. Але тут, в Англії, поняття «джентльмен» не є лише ввічливою формою звертання до чоловіків. Я особисто вважаю неможливим зберігати такі фото у своєму телефоні, - впевнено брешу я.

- Мені нічого не залишається, як повірити вам, - у голосі Моніки зник ентузіазм, який можна було почути на початку розмови.

- То що? Ви можете дописати додаткові умови про мою відповідальність за розповсюдження фото вашого тіла до моїх зобов'язань не розповсюджувати дані про доктора S.

- Я починаю жалкувати, Тревор, що зателефонувала вам.

- І дарма. Я дуже вдячний вам за розповідь про ваші розшуки. І, Моніка, я ніколи не забуду той вечір і ніч з текілою. Ми з вами стали добрими друзями, тому ви і зателефонували до мене. А зараз мені час закінчувати. Я не хочу пропустити виїзд до розв'язки на М4.

- До побачення, Тревор. Керуйте уважно.

- До побачення, Моніка. Гарного вам відпочинку.

Якісь хвилини я точно слідую пораді Моніки Родрігес. Але ось вже М4, і можна обдумати про що вона мені ще повідомила.

Виходить, що завдяки Інтернету знаходяться непрямі свідчення про знищення автомобілів за допомогою їх же програмного забезпечення. Тільки навіщо це потрібно доктору S? На піроманіяка він не схожий. Хоча я читав десь в дитинстві, як хтось був нагороджений за порятунок людей з палаючого морського лайнера, аж потім виявилось, що він же його і підпалив.

Якщо містер S дійсно таке робить, то це в нього йде якась таємна війна.

Mini Cooper, подібний автомобіль є власністю компанії Global Research.

Класичний автомобіль Mini мав революційну конструкцію станом на 1959-й рік.

Сьогодні цим брендом володіє концерн BMW. А яка доля бренду в майбутньому: забуття, як для Rover, або тріумф, як для Jaguar?

30. Олег S. Липень 2014 (наживо)

Яєчня з двох яєць, дві підсмажені ковбаски, смажений бекон, склянка помаранчевого соку, тости, шоколадний кекс і чашка кави...

Алла відряджає мене до поліційного управління наче на війну, або на електричний стілець.

Сержант Кларк зателефонувала вчора після полудня і порадувала звісткою, що знайшовся в працездатному стані стільниковий телефон покійного Менгазе. І в тому телефоні техніки знайшли мою адресу. З цього приводу я був запрошений до поліції. І ми з сержантом домовились зустрітись сьогодні, о десятій ранку.

Отже, я заправив електрикою свій сірий Smart, Алла заправила мене справжнім англійським сніданком, а всюдисущий Google спорядив мене трьома альтернативними маршрутами від мого дому до палацу права та порядку у Воррінгтоні. Я вибрав найдовший – через Кромвель авеню. Енергія в мого авто практично дармова, а час у дорозі такий самий, як і на інших маршрутах. То чому відмовляти собі в задоволенні їхати без перешкод?

Будинок поліційного управління Воррінгтону справляє гнітюче враження: двоповерхова споруда з цегли кольору застиглої крові, з недоречними еркерами та непотрібними башточками і вхідним порталом, жалюгідним у своїй претензії на солідність.

Я так толком і не розібрався у англійських архітектурних категоріях: «О, цей будинок едвардіанський, а це - вікторіанський, а той взагалі є елізаветинським». Тож, не маю гадки коли побудували цей дивний будинок. Тут, в Британії, готична на вигляд споруда та скляний будинок у стилі «хай-тек» може мати однаковий вік, десть років під дев'яносто.

Еліс Кларк чекає на мене на Арплі-стріт, саме біля помпезного входу до поліційного управління. Вдягнута у чорні штани, білу сорочку з бантиком в клітинку замість краватки. Дивно. Тому я вітаюсь і задаю їй питання, ще не вилазячи з свого двомісного авто:

- Доброго ранку, міс Кларк. Бачу ви вдягнуті у форму. Хіба детективи так вдягаються?

- Доброго ранку, містер S. Мені дуже шкода, але вам доведеться припаркувати ваше авто на паркінгу, що на Мюзеум-стріт. Боюсь, що він є платним. Паркінг є поруч, то це займе всього кілька хвилин. Я почекаю на вас тут. Дякую.

- Дякую, сержант, - кажу я і розгортаю своє авто, одночасно підглядаючи на екран навігатора. Цей район Воррінгтону я знаю поганенько.

От такі вони, британські службовці. Часто нагадують іграшки з годинниковим механізмом. Виконуючи якусь роботу, є справжніми рабами процедури. Я певен, що Еліс відповість на моє питання, але тільки після того, як будуть залагоджені всі обов'язкові дії.

Еліс мужньо чекає на моє повернення до дурнувятих воріт. Вона виструнчилась як на параді, тримаючи свій смартфон притиснутим десь нижче грудей.

Чим ближче я підходжу до неї, тим сильніше впевнююсь, що вона вельми красива дівчина. За більш ніж тридцять років, що прожив у Британії, впевнився, що тут багато красивих жінок. От і Еліс є високою блондинкою з чудовою фігурою і, як на мене, дуже красивим виразним обличчям.

Я напружую свою зорову пам'ять, щоб пригадати візит цієї дівчини до нашого дому, коли підірвалось авто нігерійця. У тої дівчини була зачіска у вигляді трапеції, так я для себе визначив. А у Еліс зачіска ближче до еліпсу. Очі та брови? Хіба такі, як у цієї, що стоїть переді мною? От дідько, як я погано пізнаю людей, а, особливо, симпатичних дівчат. Це моє ментальне каліцтво псує добрі враження від зустрічі з малознайомими людьми. Все моє свідоме життя. Дивно, що жодного разу це не завадило мені в моїх пригодах. За це маю дякувати Богові. А ще треба якось непомітно зробити фото Еліс, щоб показати його Аллі. Вона була і є моїм арбітром у визначенні чи то є та сама людина.

Інтер'єр поліцейного управління являє собою ту еkleктичну мішанину, що сама по собі виникає, коли старе приміщення пристосовують для сучасних потреб. При цьому максимально економлячи бюджет.

Врешті ми опиняємось з Еліс в крихітному кабінеті, де є місце тільки для столу з великим комп'ютерним монітором, пари пластикових стільців та етажерки – ровесниці цього невідомо коли зведеного будинку. Еліс ставить два стільці біля екрану, і жестом запрошує мене сісти поруч з нею.

- Нам рекомендують вдягати форму, коли ми працюємо в офісі. Це своєрідний timesharing. Я, певним чином, виконую кілька функцій. І повинна бути відповідно вдягнутою, - я таки дочекався відповіді на питання, задане десять хвилин тому. – Ось, містер S, контент телефону містера Менгазе. Тут, між іншими, є ваша адреса. Бачите? Ось номер дому, Холіхед-клоуз. Номер вашого стільникового телефону. Ось що мене дивує, ці коди: «WA5 9RN». Це явна ознака формального підходу... Якщо ви мене розумієте.

- Так, - кажу я і киваю головою, - вважаю, що розумію. Мої персональні дані занесені з якогось довідника. Я не був знайомий з містером Менгазе. Відповідно, ми ніколи не спілкувались... А як вцілів його телефон?

- Це був старенький НТС. Його викинуло з салону. Він був у шкіряному кожуху і практично не постраждав від вогню.

- А можна подивитись ще якісь адресні записи? – питаю я, заглядаючи в прекрасні блакитні очі сержанта Кларк.

- Так, прошу.

Еліс відсувається праворуч від екрану, наскільки це дозволяє геометрія кабінетика. А я озброююсь бездротовою мишею, надіваю окуляри і приступаю до пошуку. Чого?

Оскільки поліційні фахівці перетворили перелік контактів телефону у таблицю Microsoft Excel, я з дозволу Еліс продовжую перетворення, що дозволяє просто відбирати рядки таблиці за значенням в якійсь колонці. Мене цікавить колонка назв країн.

В більшості, покійник не завдавав собі клопоту називати країну. Але він зробив таке, записуючи мої дані. Я послідовно вибираю в колонці країн дві аббревіатури: «UK» та «RF». Це «RF» означає, насправді, Росію. І кого знав Менгазе в тому Богом проклятому місці? Всього висвітилось тринадцять рядків. Мій старенький мозок миттєво зосереджується на рядочку із знайомим прізвищем у англійській транслітерації: «Johannes Demurjan».

- Дозвольте мені цю підмножину записати на смартфон? – я звертаюсь до Еліс і при цьому помітно хвилююсь, бо інакше не вжив би математичний термін «subset».

- Взагалі, нові докази, - тягне з відповіддю дівчина, - не дозволяють надалі вважати той інцидент нещасним випадком. Справу передадуть на дослідження до Скотленд Ярду. Очевидно, що вони звернуться безпосередньо до вас. Якщо виникне така потреба.

- Ви не відповіли на моє прохання. Гадаю, що ви як і я схильєтесь до думки, що між мною і покійником не було жодних контактів. Я можу хоч зараз назвати десяток причин, чому мої дані опинились в тому телефоні.

- Назвіть хоч одну.

- Будь ласка. Містер... Як його? Цікавився методами математичного аналізу даних випробувань... Наприклад, міцності сталі. Певні методи аналізу скорочують час випробувань, що дає значну економію. Я колись займався цією проблемою...

- А знаєте, що фірма, до якої містер Менгазе віз зразки, ті металеві циліндри у багажнику, насправді не існує не тільки у Глазго, але і у всьому Королівстві. Я зараз покажу його фото...

- Кого? – питаю я, бо чомусь подумав: чи не залізаччя з багажнику збирається сержант мені показати?

- Ось Грегор Менгазе на екрані. Чи пізнаєте ви цього чоловіка, містер S?

- Ні. Я вперше бачу цього добродія. Цікаво, він завжди носив краватку метелик?

- У мене більше нема запитань, містер S. Мабуть я дозволю вам записати відібрані вами рядки з таблиці. Як краще це зробити?

Я пропоную окремо зберегти відібране і надіслати на мою поштову скриньку. У Еліс вже є моя адреса. Але я дістаю свій телефон з кишені, наче хочу нагадати куди направити повідомлення. Вислуховую заперечення сержанта, роблю рух рукою, наче це є жест розчарування. І все тільки для того, щоб зробити фото дівчини.

- В мене є до вас особисте питання. Точніше, я хотів отримати консультацію. Мій сусід... Саймон Байлз, - я підглядаю його ім'я у своєму телефоні. – В нього є собака, світлого кольору лабрадор. Його звать Рембо. Цей пес кілька разів тікав до

нашого двору. Сам містер Байлз пояснював мені, що собака тікає від важкого тренування. Кожного разу Байлз приходив по свого пса. Але чотири дні тому Рембо знов завітав до нашого двору і сусід не прийшов його забирати. Дім сусіда порожній. Таке враження, що він поїхав, а собаку кинув напризволяще. Ми з жінкою відносимося до Рембо з симпатією. Гадаю, що йому в нас не погано. Але ситуація залишається не визначеною.

- У нас в Британії є «Закон про соціальне забезпечення тварин» 2006-го року. Вам треба подати заяву до поліції. Ця процедура є стандартною і доволі часто застосовується. Треба ще впевнитись, що нещасний Рембо зареєстрований ветеринарною службою і має чип.

- Так, я перевіряв. Чип у собаки є. І власником значиться містер Байлз.

- Але яким чином? Містер S... У вас є такі прилади? – щиро дивується сержант Кларк.

- Ну. Так склалось. Зовсім випадково, – я відверто виправдовуюсь.

- Добре, – здається Еліс. – Заповніть цей бланк заяви, а я підготую протокол ваших свідчень про те, що ви не знаєте хто такий Грегор Менгазе і ніколи не зустрічали цю людину.

Формальності зайняли ще пів години. Я, врешті, виходжу з поліцейського офісу. Телефоную Аллі, радісно повідомляю, що мене цього разу не повісили і йду до паркінгу по своє електричне авто.

Отже, Демурян. Ще Nova видала звіт, що змістом мого комп'ютера цікавились чи з Гатчини чи Колпіно, що під російським Петербургом. Як кажуть місцеві політичні коментатори: «слід Москви». Дарма, що географічно все відбувається у Пітері. Так хіба тільки там? Ці скоти звели своє кубло в Австрії. Ех, короткозора, продажна Європа...

Але час мені діяти. Телефон, а, фактично, записник нігерійця дещо ускладнив моє становище, оскільки надалі аварію будуть пов'язувати зі мною. З іншого боку, підтвердився зв'язок автомобіля та водія з фальшивою австрійською фірмою, якою володіють легальні, чи не зовсім, нащадки КГБ.

«Легко прокричати якесь гасло. Наприклад, «Дій!», - звертаюсь подумки сам до себе.

Скласти план за такої невизначеності не є можливим. Залишається навіпамацьки, крок за кроком просуватись... А, знов гасло. Просто треба доїхати до дому і уважно вивчити документи, що «припливли» мені з Пітера.

«Ну і дісталось їм сьогодні вночі», - єдина втіха за весь тиждень.

Комп'ютерна система спрацювала на «відмінно». Тепер моя черга...

Ні, десь я таки підхопив вірус гасел. Можливо, що виною цьому є занадто ситний сніданок.

Англійський сніданок

Поліційне управління міста Воррінгтон

31. Васілій Звягінцев. Серпень 2014 (наживо)

Наш «старшой» Могилевич запхав нас в готель Airo tower - п'ятнадцятиповерхову башту на околиці Відня.

Ми, дійсно, просили не селити нас в готелі NH, що в самому аеропорту. Так він, зараза, запроторив нас в цю діру. Ні, номери тут цілком... нормальні. В кожного свій. В мене на десятому поверсі, у Любки Букіної на четвертому, а у пілота Максимова... Не знаю в якому номері його поселили.

Добре Макс, він з ранку добереться до бару, наклюкається по саме не хочу і назад до свого номеру, відсипатись. А ми з Любкою люди сімейні. Крім роботи з шефом, треба щось додому купити. Закази нам дали, сувеніри треба рідним привезти, для себе щось подивитись. Ну і Віднем погуляти. Я фотоапарат прихопив... А з центру до Airo tower теліпатись на метро і ще трамваєм до кінцевої. Не знаю на чому австрійці добираються до цього місця, але у здоровенній ковбасі трамваю їхали тільки я, Любка та ще з пів десятка якихось азіатів. А взагалі – пусто.

А сьогодні Ізя Могилевич підняв нас зненацька по телефону о шостій ранку – бігом до аеропорту, бо летимо додому. Сам Могилевич поселився в Imperial при керівництві, холуйська його пика. Тільки поснідали, зібрали речі, а він вже телефонує з холу нашого готелю: «Давай бістрей». Падло.

А тут ще туристична група китайців чи виїжджає чи навпаки. Ліфти зайняті. Я плюю на все і тарабаню свою валізу сходами. Аж чую як Любка свої «бебиhi» теж сходами тягне та материться: «Herzliche willkommen, мать вашу».

А в круглому холі готелю сидить Ізя Могилевич і на годинник поглядає. Біля нього Макс з кейсом стоїть. У формі, при білій сорочці, свіженький. Наче не пив чотири дні без перерви. Ось вона, справжня російська душа.

Могилевич без вітань пхає нас до мікроавтобусу, що належить місцевій фірмі наших хазяїв. Тільки дідько пам'ятає її німецьку назву. Ми з Любкою скажимося, що ще не прокинулись, а Ізя з Максом мовчки втупились у вікна, наче щось цікаве можуть побачити на автобані. Добре, що Ізя тачку пригнав, бо планував, щоб ми добирались до аеропорту якимсь City Airport Train. Наче це потяг такий зі станції Wien Mitte – Landstrasse. Так у мене в записнику. Але ж минулося.

Бусик підвозить нас просто до нашого літака, що стоїть на краю здорового летовища Wien-Schwechat. За кілометр, біля підкови головних терміналів, кипить напружене життя великого аеропорту. А біля нашого Hawker-800 все спокійно. Тільки що від'їхав заправник з жовтими маячками. Шеф, що приїхав з Демуряном на службовому автомобілі, про щось балакає з митником. Перевірки літака, як і завжди, не буде. Могилевич, який добре знає німецьку, допомагає прикордоннику ставити штампи в наших паспортах. Смішний австрієць в окулярах питає у Ізі де є другий пілот. Це тому, що Макс при формі і повному параді, а я у курточці та

джинсах. Та і пілотом я тільки формально рахуюсь. Для галочки. Макс і сам чудово справляється. Каже, що зайва людина йому в пілотській кабіні не потрібна. Загадкою є для мене, як він одночасно керує літаком та розмовляє з диспетчерами. Хоча на маленьких літаках, наче можна літати самому. Чому на нашому не можна?

Диспетчер направляє наш літак до злітної полоси, що просто навпроти споруд аеропорту. Макс виводить літак на стартову позицію і ми відразу злітаємо. Hawker пронизує низькі хмари під кутом сорок п'ять градусів – нас притискає до комфортних крісел. Класний літачок, хоч і змайстрували його худосочні англійці.

Макс виводить літак на заданий ешелон і вмикає автопілот.

- Летимо до Варшави. Я там вийду. В мене зустріч з Ришардом Ружицьким. Так що до Пітера поїдете без мене, – оголошує шеф.

- Так точно, - по військовому відповідає холуй Могилевич.

- Гена, - звертається шеф до Демуряна, - щоб не краплі не пили, як летітимете з Варшави до Пітера.

- Не-є-є, - тягне Демурян із своїм кавказьким акцентом. Так і не навчився чисто говорити російською.

- Ну а зараз... Любаша зроби нам всім по порції «Белуги», – звертається шеф до Любки. І вже до всіх: - Хіба не заслужили?

«Белуга», то на нашому жаргоні означає порцію білужичої ікри та сто грамів елітної горілки Белуга.

Як покінчили з делікатесами, шеф відправляє Макса до кабіни. Бо як Макс частувався горілкою, Hawker-800 перся до Варшави, керований своїм комп'ютером. Може йому Макс взагалі не потрібен?

- Хай Макс поспить в своєму командирському кріслі, Люба послухає свій шансон, а в нас, господа, серйозна розмова. Сідайте в ці крісла, - шеф вказує на пару крісел «віс-а-ві» біля кабіни пілота.

Як всі всілись, шеф кладе на стіл свій улюблений зошит. Не любить він всю цю електроніку. Я, до речі, теж. Гортає сторінки... Аж раптом каже із злістю до Демуряна:

- Поки ми Віднем прогулювались, Гена, твій протеже Пухаєв поклав всі наші сервери. Чи як, твою мать, називаються ті залізяки, на яких всі наші справи записані?

- А-а, він все відновить... З бек-апу, - Демурян каже це і руку так темпераментно підіймає як відмінник у школі.

- Як це сталось, що вся хакерська чеченська команда програла якомусь дідку з Воррінгтону? Вони ж клялись, що це для них дурниці. Цей мерзотник, я певен, всі наші дані до себе записав і зараз тихенько розбирається у всьому. Ти забув, як він Наума кинув? Я вам зараз нагадаю. Щоб ви знали з ким маєте справу.

Шеф перекинув кілька сторінок. Хвилину чи дві щось читає, киваючи головою.

- Це було дідько знає скільки років тому. Ми з Геною тоді працювали у ВІЛСі. Не сьогоднішньому говні, а справжньому. А... - шеф підіймає руку, наче тим жестом відмахується від спроб пояснити що то було за диво.

- Ми мали технології на заздрість всій закордонній братії. Звісно, що з таким щастям, як із цнотливою дівчиною – важко зберегти. Тобто, це є тільки питанням часу, коли дані потраплять до конкурентів. Покійний Максим Максимович наважився керувати цим процесом. Що це означало? Забезпечити максимальну секретність, щоб ніякий випадковий інженер не виніс технологію назовні. Особливо цікавились нашими секретами київські паразити.

Одночасно Лебедєв вирішив організувати прибутковий для власної кишені керований канал витоку секретних даних. Звісно, що за кордон. В ті часи це означало, що за «залізну завісу». Такий вчинок вартував розстрілу. Невдовзі проявився несподіваний клієнт. Китайці, тоді ще ортодоксальні комуністи, згодились купляти американські комп'ютери тільки разом з технологію їх застосування. Зокрема, їх цікавило отримання рафінованих металів. Їхнім військовим технологам вони були конче потрібні.

Лебедєв вступив у зговір з американською фірмою Codevintec - трьома десятками пройдисвітів, розкиданих цілим світом. Умови були простими: їх комп'ютери і інше причандалля, наша технологія. Китайці платять і за те і за інше. Дохід ділимо. Гроші зберігаємо за кордоном. З якогось хера американці обрали тоді англійський RBS.

- Це шотландський... - я коректую шефа, бо така моя служба.

- Що?

- Банк, кажу, шотландський: Royal Bank of Scotland.

- Та пішов ти, Вася. Кажу вам далі. Це була перша помилка, чи невдача. Другу капость зробив такий собі Норм Каплан з Codevintec. Він підключив до технічної частини нашої обладки Олега S. Так, цього мерзотника. Він і тоді віртуозно справлявся з комп'ютерами. Прошло десь пів року, як ті два проколи дались взнаки. Британці, як побачили гроші на рахунку, то почали копати за що і кому платять китайські комуністи. На їх гачок попався Наум Кінігісер. Був він жадібний і не обережний. А головне, Лебедєв на керував його діяльністю так жорстко як мою з Геною, наприклад. Тож дурень Кінігісер вирішив, що як він продає папірці китайцям, то їх копії може продати і англійцям. От в цей момент його «вирахував» Олег S і перехопив зв'язок з англійцями. Дурень Кінігісер хотів продати англійцям всі матеріали на папері, а Олег запропонував їм досконалу технологію, орієнтовану на комп'ютерне керування. І невдовзі втік від нашої помсти до його улюбленої Британії. Нещасний Наум рвав волосся на жопі і стверджував, що Олег отримав від англійського уряду чималу суму і прискорений процес отримання британського громадянства.

- У них там підданство, шеф, - уточнюю я.

- Яка, на хер, різниця? Слухайте краще далі. Кінігісер все не міг заспокоїтись. Десь у 88-му емігрував до німців і звідти, мабуть, спробував дістати Олега S, який спокійненько працював в Англії. Вже став доктором, вченим, значить. Для Наума це закінчилось трагічно. Його авто несподівано загорілось. І так, що це коштувало йому життя. Лебедєв, земля йому пухом, завжди переконував нас, що це справа рук нашого мерзотника. Тепер, пожертвувавши люксовим авто, ми впевнились, що це так і є. Мало того, зараз ми ще впевнились, що мерзотник вдався до превентивних акцій – наперед щось підкрутив у Maserati, що воно вибухнуло поряд з його будинком. Тобто, в нього тактика активної оборони. Знищення наших комп'ютерних даних є ще одним тому підтвердженням. Ніколи не довіряв тим залізякам. Скажи Гена? Так що, шановні, будьте дуже уважні і обережні по відношенню до доктора філософії Олега S.

Шеф захоплює свій робочий зошит і відкидається на спинку крісла.

- От що хлопці... Вася і ти, Ізя, підіть посидьте на дивані біля Люби. А то вона щось сумна. А ми з Геною трохи побалакаємо на самоті. Скільки залишилось до посадки? – шеф обертається до кабіни пілота і кричить Макс: - Скільки до Варшави?

- Десь пів години, - тихенько відповідає Макс.

- От і добре. Ідіть, хлопці. Налийте собі по чарочці.

- А вам, Павел Іванович? – питає в шефа холуй Ізя Могилевич.

- А нам з Геною не треба.

У Варшавському аеропорту імені Шопена йде дощик. Макс хвацьки рулює за аеродромним авто з написом «Follow me» на тилу. Врешті літак зупиняється, Макс відкидає двері, що є одночасно сходами з літака і шеф не прощаючись виходить. На бетонному полі його зустрічає RR, як ми прозвали нашого повіреного у Польщі Ришарда Ружицького. Він з шефом обіймається та цілується, як Брежнєв з Хонекером на малюнку, що на берлінській стіні. Мені ніхто цього не казав, та я здогадався, що шеф буде координувати з RR пропагандистські дії проти хохлів. Це щоб Польща їх не підтримувала.

Ще шеф з RR не поїхали, як Макс зачиняє літак і рулить на злітну смугу. Буркнув перед цим, що за дві години будемо у Пітері.

Ми влаштувались на дивані поруч з камбузом. Ізя дістає пляшку коньяку, Любка в камбузі нарізає скибочками твердий сир на закуску. Я дістаю чарочки з мельхіору. Гена Демурян, що наче задрімав чи задумався в своєму кріслі, раптом повертає до нас свою лису голову.

- Е-е-е, - тягне він на свій східний лад, - ідіть пити сюди. І пляшку несіть. Поставте на стіл, як у порядних людей прийнято. Чого ти, Вася, ховаєш її на підлозі?

- Так, Гена... - я пробую виправдатись і прикладаю правицю до серця.

- Сідайте. Час плине. Давайте за перемогу над S. Щоб йому пусто було, - каже Демурян і випиває свій коньяк не чокаючись, наче на поминках.

- А чому раптом виникла потреба... - Ізя не закінчив задавати питання як Гена почав відповідати.

- А-а, - тягне Гена один звук і робить жест наче щось нам демонструє. - Цей S щось розробив для комп'ютерного керування всілякими військовими штуковинами. Це для англійців. У них є автомат, який може літати цілком автономно. Без всякого зовнішнього керування, без GPS... Штучний інтелект, розумієш? Ще він, вже американців, консультує щодо нейронного керування. Бачили «Зоряні війни»? Армія дронів. А взагалі, цей S дивний якийсь. Він весь час сам один. Наче середньовічний майстер. Як його? А, равін Леві. Той, що Голема придумав. Ще S у хакерських ділах справжній віртуоз. Він ще в молодості робив на комп'ютерах всякі жарти та пакості. А тут з хохлами проблеми почались. А він, тобто S, себе саме хохлом позиціонує. Павел Несмеянов у Варшаві готує протидію хохлятській демагогії. А S може і в цьому чимало нашкодити. От нам і шепнули вірні люди, що треба його вивести з гри.

- Що? Того? – питає в Гени Ізя і проводить долонею поперек своєї тонкої шиї.

- Не-є-є, - відповідає Гена. – Ми його підставили з тим авто. Це Лебедева заповів такий. Вірив до останнього, що цей гад і його авто підкрутив. І правий виявився, земля йому пухом.

Гена повертається в своєму кріслі, дивиться на всіх нас по черзі.

- Тільки між нами, - каже він, знижуючи голос. – Наші планували висадку десанту в Києві, ще на початку березня. Як їхнього Янека скинули. Хохли дізнались про це. Але вирішили, що наш десант захопить котрий з київських аеропортів. А ми насправді запланували висадитись у Чернігові, де кинуте авіаційне училище. А звідти до Києва гелікоптерами... Так хтось попередив їхню службу безпеки про цей план. Не здогадуєтесь, хто? В S, крім хохлів, напевне залишились зв'язки з англійцями...

- Да ну того S, - раптом заявляє Любка, яка до цього жодного слова не чула про дивного S. – Макс, іди випий з нами. Все одно тобі за штурвалом робити нема чого.

Макс заходить у затишний восьмимісний салон, потираючи руки.

- Так, класно тобі, Макс, - каже Ізя і єхидно посміхається. - Літак летить, а ти випиваєш собі на втіху.

- А що він може зробити? Орієнтація виключно за приладами – он море під нами, - філософствує Демурян, дивлячись у ілюмінатор.

- Яке море? – по дурному питає Макс.

- Так думаю, що Балтійське, - жартує Гена.

- Над сушею, над Шауляєм ми повинні летіти... З диспетчером тим, дідько, не зв'язався... - Макс кинувся до своєї кабіни.

Мабуть, він взяв керування на себе, бо літак клюнув носом так, що недопита пляшка впала на крісло попереду і залила його коньяком.

Hawker-800 XP

32. Тревор Сімс. Серпень 2014 (наживо)

Скляні столи та металеві стільці на терасі престижного лондонського ресторану OXO Tower нагадали мені помешкання незабутнього доктора S і його норовистої дружини. Наче його дух зараз ширяє вздовж Темзи, прислуховуючись до моєї розмови з двома фахівцями з лондонського відділення IBM.

Містер Даріус Капулло, або Дар, та місіс Дженніфер Грінвуд є фахівцями з обробки неструктурованих даних. Я працював з ними з ранку в незатишному офісі IBM, де у співробітників навіть нема свого постійного місця. Ми притулились в маленькій кімнаті, де ледь помістились ми троє. Сарай нашої компанії в Редінгу здався мені на порядок зручнішим. А кабінет доктора S взагалі, як порівняти з цією коміркою, наче спустився з раю на землю.

Врешті, вже надвечір Дан та Дженніфер запросили мене пообідати в OXO Tower brasserie. Ми, не змовляючись, вибрали столика на терасі. Мабуть, що рятували себе від клаустрофобії.

Вздовж Темзи дме легенький вітерець і дух доктора S чіпляється за риштування на терасі, що складається з його улюблених трубок. Мої очі, що цілий день вдивлялись в численні екрани, сторінки мого записника та білі стіни маленької кімнатки, тепер відпочивають, роздивляючись величну споруду Сент Пол на північному березі, оточену ексклюзивними хмарочосами лондонського Сіті. Очевидно, що нам, провінціалам, корисно хоч раз на місяць відвідувати Лондон. Щоб не забувати, що в нашій країні є місце, де темп життя та розмір споруд – нових та древніх – наче помножені на дванадцять.

Весь не довгий шлях від офісу IBM до OXO Tower ми пройшли пішки, не промовивши і десятка слів. І тільки тут, як замовили пиво та рибу з вареною картоплею, страву, що має незрозумілу французьку назву, ми продовжили нашу дискусію.

Дар, худий американець в окулярах, за шість років перебування в Англії сильно набрався місцевих звичок: від лондонського акценту до повсякденної поведінки.

- Тобто, Тревор, предикати краще будувати на основі кванторів існування та загальності. Наприклад: всім в Україні не вистачає знань для виконання своєї роботи. Або. В Україні існує область, де переважає ідея про незалежність від України... Тоді система знайде термін «сепаратизм».

- А як сказати, що Росія спровокувала конфлікт на Донбасі?

- От так як ви сформулювали цей вислів. Розумієте? Ціле та частина. Вся Росія спровокувала... В Україні існує область з якимись властивостями – назвою та іншим. Це є дефініцією частини цілого. В цьому прикладі – України.

- І не забудьте, що якісь застарілі характеристики треба прив'язувати до часового періоду їх дії, - вкотре наставляє мене англійка Дженніфер. – Пролетарі належать

до часів індустріалізації, наприклад. Інакше всі категоризації перемішаються і фахівцю, що створив запит важко буде розібратись у відповіді.

- Так, - Дар підтверджує слова Дженніфер, - взагалі тезаурус дуже складний. Ваш консультант, часом, не комуніст?

- Ні, він все життя був системним аналітиком, - відповідаю я американцю.

- Був? – дивується Дженніфер. – Він помер?

- І як системний аналітик може консультувати політичні проекти? - питає Дар, наче самого себе.

- Ну, Дар. Згадай наших розумників з центру системних досліджень у Атланті, - каже Дженніфер. – От того ж Тайрона Ерла.

- Так він же з Півдня. Там всі такі, - жартує Дар.

Саме в цей момент офіціант приносить нам пиво. Дженніфер Грінвуд всміхається мені, а звертається до Дара:

- Містеру Сімсу вже досить повчань на сьогодні. Шкода, що за десять годин спілкування, ми так і не сказали, що він підготував дані цілком пристойно.

Я мовчу. Втоплена від розмов горлянка потребує негайного зцілення холодним лагером. Я роблю перший ковток, а в голові формується твердження:

«Як добре мовчати».

Наступні пів години я твердо слідую винайденому рішенню. Натомість мої наставники з IBM теревенять не замовкаючи. Залізні люди. Їх послухати, так за довгі роки роботи в їх корпорації в них не було іншого бажання як тільки кинути там працювати. А все тому, що IBM була і є гніздом формалізму та бюрократії, придушення ініціативи і бездушного ставлення до персоналу. Як з таким щастям ця корпорація більш століття тримається в лідерах, мої співтрапезники не пояснили.

- Фактично IBM є клубом любителів бюрократії, - компетентно підводить підсумок Дар. – Пам'ятаєш, Дженніфер, шеф привів до вас у Лондоні того бородатого слов'янина? Як його звали? Смішне таке прізвище.

- А, доктор S. Я тільки чула про нього. Потрапила вперше до офісу у 1994-му, а він звільнився за три роки по тому. Був вимушений, бо виникли якісь складності з росіянами та їхнім КГБ. Такі були чутки. Так що я його ніколи не бачила наживо. Тільки на фото у кадровій базі даних.

- Я теж. Працював тоді вдома, у Йорктаун Хайтс. Знайомий з його формальними документами. Він був віртуозним бюрократом. У страшній бюрократичній машині IBM він плавав як рибка у воді. Але ж був класним фахівцем з систем керування базами даних. Особливо багато зробив у способах підтримки даних в оперативній пам'яті. Тайрон схопився за нього, бо тоді саме розроблялась AS-400. А там була така сама ідеологія. От такі люди як S просто створені для роботи в IBM.

Я пробую щось сказати, давлюсь пивом і дістаю з кишені свій Lenovo. Витягаю на екран портрет містера S часів СССР.

- Це він? – питаю у ветеранів IBM.

Обоє дружньо схиляються до екрану і мотають головами, бо не пізнають цю людину.

- Це є доктор S перед еміграцією до Британії. І саме він зараз сформулював висловлювання, які ми обговорювали протягом дня.

- Але ви казали, що ваш консультант помер, - тихо обурюється місіс Дженніфер.

- Ви мене не вірно зрозуміли. Вибачте. Може я вжив не той час.

- Сучасні англійці погано володіють своєю мовою. Не будьте такою вимогливою, Дженніфер. Якщо S приклав руку, вірніше – голову, то зрозуміло, чому ваш вільний текст так легко перетворити в набір реляційних таблиць. Він ними мислить, - містер Дар виглядає задоволеним. – Який тісний світ.

- І де він, Тревор? – питає Дженніфер. – Він не у Лондоні? А чим займається? Хоча він вже зараз, мабуть, зовсім старий.

- Знаєте, Дженні. Я вже здається звик до всього в Англії. Крім от цього вашого «мабуть». Хіба є вірогідність, що він через тридцять років залишився таким самим як на фото?

- Ай, Дар. Не чіпляйтесь до слів. У нас так прийнято. – Дженніфер відмахується від зауважень американця. Далі питає мене: - І що, ви бачили його недавно?

- Так, - чесно відповідаю я, - він оселився у Воррінгтоні, йому зараз 65 років, але він працює консультантом в корпорації X. На жаль, мені заборонено розголошувати чим він там займається.

- Розумію. Працював S не у Лондоні, а у Варвіку, - Дженніфер каже це ледь чутно, - але X це є так непристойно.

Дар Капулло робить ковток пива і ствердно киває головою. Для ветеранів IBM у світі нема більше корпорацій.

- Цікаво було б з ним зустрітись, - несподівано каже Дженніфер, маючи на увазі доктора S.

- В чому ваша цікавість? – питає Дар.

- Ну, наприклад, як S розібрався в роботі з неструктурованими даними.

- Хочете сказати, у вадах в роботі з такими даними, - криво посміхається Дар.

- Він все свідоме життя цікавився загадкою принципів роботи нейронних мереж, - закидаю я тему, що ми вчора обговорювали у Редінгу з містером Креншоу.

- Нейрони? – Дар ставить на стіл свій бокал з пивом, відмовившись від чергового ковтка. – Штучні нейронні мережі працюють в наших лабораторіях. Принаймні, я чув про таке. Взагалі, нейрони вже більше 70 років надихають вчених на винаходи в обчислювальній техніці. Точніше, в нейронах бачать схожість з останніми новинками. Казали свого часу, що нейрони є бістабільними елементами. Правильно, але потім встановили, що нейрони ще й реагують тільки після перевищення порогу. Далі побачили в мережі нейронів здатність розпізнавати ситуації чи образи і придумали персептрон.

Доктор S пропагував зайнятися дослідженням «реальних нейронів», на відміну від штучних. Пропонував не шукати спільні риси, а протипоставити нейронні структури комп'ютерним.

Якийсь жук може бачити і користується сенсорами, які не калібровані в футах чи метрах. Жук ніколи не переведе зображення у цифровий код. Собака, врешті, зрозуміє словесну команду, але не знає як ця команда пишеться.

S поставив собі за мету створити інтелектуальні системи без програмування, виключно на використанні стратегії доцільності.

Вказував в своїх документах ще й на теоретичну задачу «функціональної повноти», яку не можуть розв'язати математики. Десь, вважав, що вирішення цієї задачі пов'язано з принципом роботи реальних нейронів.

- Що таке «функціональна повнота»? – питаю за звичкою останніх годин.

- Ми стикаємось з цим щодня: у калькуляторі крім кнопки + повинна бути кнопка -. Якщо існує прийом на роботу, то повинна існувати процедура звільнення. S бідкається, що президента України можна обрати, але не існує процедура імпічменту. Звідси, зміна влади відбувається там через повстання.

Дар дивиться на мене.

- От ви є економістом. Скажіть, яка компанія чи держава піде на витрати створювати ізоморфні нейронні системи, які існуватимуть самі по собі і розумітимуть тільки дресирування? Це що ж, замість IT індустрії створити величезний цирк? На щастя, не чув, щоб S дозволили займатись цією тематикою. Чи не так, Дженні?

- Так. А про нейрони чула, що ця тема не є у нас актуальною. Мабуть S ще співробітничав з якимсь з британських університетів. Там люблять всякі загадки.

- Точно – ні. В X заборонили S всякі професійні контакти, - кажу.

- Мій Боже, це саме в їх стилі, – запевняє мене Дар.

- Цікаво було б зустрітись з S, - місіс Грінвуд повторює своє бажання.

- Як не дивно, але така можливість існує, - вдаюся до прогнозу. - Доктор S, не виключаю, буде в Лондоні може за місяць. Зустріч з вами, вважаю, могла б бути цілком природною.

Після душевного прощання зі співробітниками IBM, я неспішно йду вздовж Блекфрайерз роад до станції підземки Southwark. А звідти маю доїхати до Canary Wharf, тому що я оселився в готелі Britannia, що у Доклендсі. Там за годину в мене запланована зустріч з Монікою.

В потилицю дме вже досить свіжий вітер. А дух доктора S, як на барочних картинах, лагідно підштовхує мою фізичну сутність до станції підземки, але мою свідомість дух повертає до вчорашньої розмови з містером Креншоу.

Резиденція корпорації IBM в Лондоні розташована на березі Темзи. Ліворуч від Національного театру. Праворуч від офісу ITV.

London, OXO tower (споруда з червоної цегли на березі Темзи)

33. Тревор Сімс. Серпень 2014 (згадує)

- Знаєте, містер Сімс, важко дивитись як постаріли люди, яких пам'ятаєш молодими. Алла була дуже красивою, коли ми вперше зустрілись. Вона має польське походження. Справжня слов'янська красуня. Я трохи не закохався тоді... Містер Креншоу, як казав це, дійсно виглядав засмученим. Як по різному старіють люди. На відміну від S, обличчя Фреда Креншоу вкрито глибокими зморшками. Натомість в густому чорному волоссі зовсім нема сивини.

- Мені в роботі з ними допомагав Анатоль Голдберг з російської служби BBC. – Містер Креншоу зупинився переді мною. Може треба встати з крісла? - Була думка використати в цілях пропаганди історію втечі подружжя S з тієї сторони. До того ж мені потрібен був перекладач...

Містер Голдберг, виявилось, цікавився життям хижаків. Він вже після першої бесіди з втікачами сказав мені, що Алла поводить себе як вовчиця, яка у випадку небезпеки захищає горло свого вовка. Просто притискає свою голову до його шиї. А про нього і питання не було: він і мені здався схожим на вовка одинака, який несподівано обзавівся подругою.

- А яким чином вони опинились на Острові? – спитав я про своє.

- Яке це має значення? – без церемоній обірвав мою цікавість Креншоу. – Схоже, що їм зараз загрожує небезпека. Наша служба вже кілька разів витягала містера S з халепи. Він чимало насолив російському КГБ. Так що йому довелось свого часу кинути безтурботну службу в IBM. Змушені були ховати його від росіян. А щоб не марнувались його здібності, ми рекомендували його на роботу над кількома оборонними проектами.

- І чи був якийсь позитивний ефект? – спитав я скоріш щоб перевірити, чи містер Креншоу буде взагалі відповідати на мої питання.

- Ми не втручались в його роботу. Та у його колег склалось враження, що йому краще працювалось на самоті. Врешті, йому стали доручати якусь цілісну тему... Наче він з усім впорався. Скарг на нього не було, авторитетом серед розробників він теж не став. Це, мабуть, тому, що він скрізь примудрявся бути чужим... Але ми відволіклись.

Замість повернутись до розмови, Креншоу надовго замовк. Так що я почав крутитись в кріслі, роздивляючись вітальню його дому. Креншоу втупився в екран свого комп'ютера. Чи отримав якесь нове повідомлення, чи щось згадав.

- Вам не здалось, що S намагається поводитись як справжній британець? – спитав Креншоу, несподівано різко відвернувшись від екрану.

- Можливо. Цілком можливо. Він ще подав Британію та Україну як антиподи, у певному розумінні. Ви могли чути таке у запису.

- Я пропустив цю маячню, – відмахнувся Креншоу від питання, що сам задав мені.

- Кажу ж, містеру S загрожує небезпека. Я не дарма спитав про його британську

манеру вести себе. Боюсь, що це є тільки одним з притаманних йому стилів поведінки. Він, наприклад, охоче ворогує і тут поводить себе з козацькою зневагою до правил і меж. В українців це є чимсь на зразок фольклору. Вони звикли так боротись з ворогами з часів Київської Русі і аж до сталінських часів. Партизанщина. Хтось, більш прискіпливий від нас, називає це тероризмом. Але при глибшому аналізі, стає зрозумілим, що такий спосіб є єдиним успішним при боротьбі з переважаючим ворогом. Так поводить себе і наш S, коли не вдає з себе англійського джентльмена чи космополітичного вченого. Але він бореться зі своїми ворогами з нашої території. Підкреслюю: з нашої території.

Мені нема чого було сказати на це. Гадав, що Креншоу згадає про катастрофу з дорогим авто, що відбулась на моїх очах. Натомість він трошки відкрив якісь стосунки S з російськими таємними службами. І я оцінив би відношення між ними як «один до одного». Тобто, один старенький S проти однієї з найбільш підступних розвідок у світі.

- Ми повинні допомогти йому, містер Сімс. Врешті, він протиставив себе потужній тоталітарній розвідувальній та пропагандистській машині. І певна частка їх пропаганди припадає і на нашу країну. Але робити це ми повинні дуже обережно. Навіть мені, особі що в минулому була зв'язана з контррозвідкою, не варто безпосередньо займатися цією справою. Тому ми просимо вас допомогти нам уберегти містера S від неприємностей.

- Я? Але яким чином? Містер Креншоу, я всього тільки фахівець з фінансового аналізу... Чим же можу допомогти доктору S? Я навіть не розумію якого типу допомога потрібна йому.

- Ну хоча б, для початку, відвадити його від вбивств. Він вдається до такого вирішення своїх проблем, наче це не фізичне знищення людей, а застосування улюбленого фахівцями з баз даних оператора SELECT. Відкинув зайве і отримав, що задумав. Всі ці математики, насправді, є страшними людьми. – містер Креншоу повертається до мене з усміхненим обличчям. - Я пригадую випадок ще 1997-го року. Саме після цього випадку нам довелось ховати S та його дружину. Вони десь на початку того літа вирішили подорожувати Італією. І от S якимсь чином дізнався, що його КГБшні вороги задумали захопити його в Римі. Їм треба було відібрати у S гроші та помститись за попередні програші цьому одинаку. S тоді в IBM активно займався стільниковим зв'язком. Зауважте, що SMS повідомлення тільки входили в практику. Зокрема, КГБ вирішив застосувати SMS для підриву бомби, що начебто вб'є подружжя S. Відповідний загін КГБ розмістився в маленькому містечку Фіано-Романо, що за 40 кілометрів на північ від Риму. Але S випередив їх. Бомба таки дійсно вибухнула, але в автобусі, де всі причетні зібрались, щоб їхати до Риму. Зрозуміли, Тревор, як діє містер S?

- Так що?... Невже дійсно... Моя знайома знайшла старі записи одного німця...

- Така собі Патріція Солберг повідомила поліцію Воррінгтону про дивний випадок у Мюнхені. Ще у дев'яностому. Ця пильна жінка співставила випадок у Воррінгтоні, якому ви були свідком, із записом про аналогічний випадок 25 років тому. Але вона не знала того, що особа загиблого в тій катастрофі, яка здивувала німецького служачу, добре відома нам. Відома в зв'язку з обставинами втечі S з СРСР. Тепер, напевне, ви все зрозуміли.

- Ні, сер. Хіба я повинен бути поруч з S і бити його по руках як він наважиться націлити промінь смерті на чергового російського супротивника. Послухайте мене, сер. Я був свідком як вибухнув легковик біля дому містера S. Це трапилось само собою, містер S в цей момент розмовляв зі мною...

- Як він це робить, не має значення. На наше щастя зберігся мобільний телефон, який вказує, що водій авто поспішав саме до містера S. Ми не виключаємо провокації щодо нього. Справу про цей інцидент передали до Скотленд Ярду. Ми у MI5 перехопили її. Але надалі ми не можемо сидіти без діла. Тому ми запропонували створити маленьку групу, яка допоможе містеру S вибратись з халепи, в яку він вплутується.

- Групу?

- Так. Крім вас до неї ввійде сержант Кларк з поліції Воррінгтону. Таким чином ми не вийдемо за коло вже посвячених. Ви, як мені відомо, знайомі з сержантом Кларк.

При згадуванні цієї дівчини, щось схоже на піт виступило на моєму лобі. Здається мені, що секс з Монікою у ту ніч був таким собі заміщенням моїх нездійснених бажань щодо міс Кларк. Хай Бог береже мене від фрейдиського психоаналізу.

- Вибачте, містер Креншоу, але я так і не зрозумів, що маю робити для допомоги доктору S. До того ж, мене мало надихає спілкування з вбивцею...

- Ну, Тревор. Олег S не є вульгарним вбивцею. Вам нема про що хвилюватись. Він відноситься до тієї категорії безвідповідальних людей, які приймають рішення бути чи не бути їхнім супротивникам. До таких можна віднести покійну місіс Тетчер, яка наказала знищити аргентинський крейсер під час Фолклендського конфлікту.

Що стосується «що робити?»... Ви вже співпрацюєте з S, то просто продовжуйте це спілкування. Вашою спільною темою є Україна. Він нізащо не відмовиться від допомоги вам. Те саме стосується і сержанта Кларк. Вона продовжить в'яле розслідування, яке не принесе результатів у короткочасній перспективі. Єдине, що всім вам треба: бути уважними, ввійти у довіру до нашого суб'єкту. Запропонувати свою допомогу. Не забувайте, ви маєте справу із старою людиною. І, нарешті, ви будете спілкуватись з нашою службою. Всі тактичні питання будете вирішувати з нами.

- І все ж таки, я не розумію...

- Це є цілком природнім. Згадайте чим насправді займається доктор S? Він є кимсь на кшталт Ніколи Тесли, тільки в галузі комп'ютерних систем. Ми не маємо бути байдужими до його діяльності...

- Ви маєте на увазі його співпрацю з корпорацією X?

- Ні. Буду з вами відвертим: він не робить для них нічого цікавого. Але в молодості, дідько знає скільки років тому, він розібрався в тому як працюють нейронні мережі. З того часу наш доктор S не поспішає цілісно викласти результати своїх досліджень. Інколи він натякає, що має якісь результати, але не більше.

Зауважте, містер Сімс, він заробляв виключно створенням комп'ютерних систем. Про нейрони ніколи і ніде не йшлося. Робота в X, повторюсь, не рахується. Це є імітацією. Уявіть собі, що ми з вами прямо чи не прямо умовимо містера S викласти свої знання. Він колись дуже допоміг нам. Але то були чужі секрети. І нейрони не є всім, що він має. Він є безумовним майстром доступу до елементів комп'ютерних мереж: баз даних, серверів та робочих станцій, технологічного обладнання. Ви чули про Інтернет речей? Які перспективи... S в цьому питанні повинен бути з нами. Можливо, вам вдасться впевнити його в цьому.

- А чим можуть бути корисними дослідження нейронів? – спитав я перше, що прийшло до розуму. В мене в той момент сильно розболілась голова.

- Тут все просто. Інтелект мухи вищий за штучний інтелект IBM Watson. Впровадження нейронних систем, наприклад, у безпілотні літаки чи кораблі надасть нової якості їх використанню. До речі, протягом десятиліть S відчував на собі спротив і нерозуміння колег. Це було ще за часів його життя в ССРСР, не розуміли його пристрасті до нейронів у IBM. Фахівці в нашому BAE systems теж відкинули його спроби продовжити дослідження... Ніхто не вірив у результат. Не було часу. Не було зайвих грошей. Ви ж знайомі з нашим англійським здоровим глуздом. S на старості років перетворився на скнару, який вже без чіткої цілі, а так, за звичкою, зберігає секрет своєї молодості.

- Здається, що мені зрозуміла мета... допомоги. Хоча я не розумію, чому ви чи хтось з ваших колег безпосередньо не переконає доктора S.

- Нас у MI5 більше цікавлять ті люди чи організації, які пробують втрутитись у спокійне пенсійне життя містера S.

- Але в чому загроза?

- Ми не єдині, хто цікавиться результатами діяльності S. Комуś не подобається його здатність керувати знищенням технічних пристроїв. Бувало, що і разом з їх власниками. Комуś в Росії не до вподоби, що він і досі вважає себе українцем... Хтось прознав про його дослідження нейронів...

- Американці? – я ніколи не дозволив би собі перервати відповідь містера Креншоу, якби не головний біль.

- Ні. – мій співбесідник, на щастя, не звернув уваги на мою зухвалість. – Психологія американців така, що вони впевнені – доктор S тільки і мріє продати їм свої

знання. Але він цього не робить. Чому? Можливо, ще хтось полює на нього. Хто і навіщо? Допоможіть перш за все визначитись з цим.

- І все таки, сер. Чи повинні мої дії щодо S якимсь чином змінитись? Буду відвертим: я не знаю як надалі поводитись?

- Однак, Тревор, не варто нам починати все спочатку. Ви, напевне, почали боятися. Вже пробачте мені таке припущення. Ваша позиція на сьогодні є досконалою. Тільки послухайте:

- Ви маєте з доктором S спільну тему для обговорення;
- У вас проявилась природна цікавість до трошки загадкового минулого доктора S;
- Сам S, рівно як і його дружина Алла, відносяться до вас з симпатією і не проявляють ворожості чи байдужості. Маю сказати, що він не охоче спілкується з людьми. Вам вдалось подолати цей психологічний бар'єр.
- Ви є достатньо спостережливою людиною і, хотілось би надіятися, що правильно визначите момент, коли треба зв'язатися зі мною.
- До вас нема якихось особливих вимог, крім бути поруч з містером S. В цьому ви не будете самотнім, тому що подібне прохання у нас до міс Еліс. Ми їй в цьому трошки допоможемо. Розумієте? Вам не треба буде ходити хвостом за S. Просто старайтесь не випускати його з поля зору.

Дивно, але більше ми не говорили про доктора S.

Містер Креншоу рятував мене від головного болю зеленим чаєм.

Далі ми домовлялись про способи зв'язку. Креншоу порадував мене додатковим фінансуванням. Невеличким, але достатнім, щоб вщух мій головний біль. Ще містер Креншоу наполягав, щоб я терміново зв'язався з міс Кларк. Але якась психологічна перепона не давала мені цього зробити. Що я їй скажу?

«Хелло, Еліс. Я той хлопець, що марно хотів вам допомогти, коли вам стало зле в будинку доктора S».

Згадую, з якою гідністю поводитись ця дівчина в ті хвилини. Справжня англійська леді. Саме про таких розповідала мені моя мати. Саме з цієї причини в мене з'явився якийсь психологічний бар'єр. А скоріш за все, я є просто боягузом. Про таке тільки що повідомив мене містер Креншоу. Наче я не знаю про це без його висновків.

І все таки доведеться співпрацювати з Еліс. Але і тут не треба спокушатися:

ми навряд чи зустрінемося фізично. Вона у Воррінгтоні, я у Редінгу чи Лондоні.

«Так от чому Креншоу послав мене до Комві дізнаватись про минуле містера S» - несподівано майнула думка, що ніяк не була пов'язана з прекрасною міс Кларк.

Ще містер Креншоу питав мене чи можна вважати доктора S трудоголіком. Я не відповів і зараз не пам'ятаю коли він мене питав, на початку чи вже к кінці нашої розмови.

BAE Systems розробляє автономні роботи військового призначення, як міні танк Ironclad або безпілотний ударний літак Taranis.

34 Алла S. Серпень 2014 (наживо)

Я добре знаю ознаки того, що Олег втратив душевну рівновагу. Обличчя, і так мало рухливе, стає наче кам'яним. Очі – зелені крижинки. Але руки весь час повільно рухаються, обмацують одна одну, наче перевіряють, що ще є на місці.

- Щось трапилось? – питаю я за хвилину спостережень за кінетикою рук мого чоловіка.

- Росіяни вторглися на Донбасі. А ці боягузи мовчать. Одне невігластво і боягузтво. Наші бійці гинуть сотнями, - його руки не зупиняються.

- Ну, заспокойся, - кажу йому і припиняю своєю долонею рух його рук.

- Так, - киває Олег, вклавши в своє «так» певну вдячність.

Знаю з досвіду, що Олег дуже чутливо реагує на зауваження про втрату рівноваги. Руки відпускають одна одну.

Я зробила на сніданок омлет з перцем та томатами, тож Олег береться за ніж і виделку. Я підштовхую до нього склянку води. Якщо вип'є хоч кілька ковтків, то напевне повернеться до свого звичного стану.

- Всі ці дурні, що прийшли до влади на хвилі кривавого протистояння... Навіть не можна сказати, що випадкові. Це мерзотники, які охочі до влади, напевне мали плани скористатися протестом проти Януковича. І головне. На кшталт незабутнього Леніна, безпомилково визначили момент, коли очолити протесний рух, - Олег каже таке до мене, тримаючи порожню склянку в руці.

- Навіщо вони полізли до влади? Це що, звичка чи хобі? – питаю я тільки тому, що навіть Олегу треба зрідка виговоритись.

- Гадаю, що страх. Вони бояться, що якщо не втримаються при владі, то опиняться у списку звинувачених. Згадай 2004-й рік. Той наївний, як на сьогодні, «помаранчевий» майдан. В період його апофеозу кількість представників діючої влади, що підтримували майдан досягла свого максимуму. Навіть регіонал Азаров видерся на подіум.

Я не уважно його слухаю. Натомість і собі озброююсь виделкою. Показую очами на його тарілку. Нарешті і він відправляє до рота шматочок омлету. За мить вже посміхається. Ой, знаю я цю його посмішку.

- Є у мене ідея, як розібратись з нашими старими знайомими. Пам'ятаєш Несмеянова? Ще того...

Так, я пам'ятаю Несмеянова. Мій Юра колись хотів підкласти мене до нього в ліжко. Мабуть щоб покращити свій статус серед товаришів. Але це було так давно і, мабуть, не зі мною. Тому я не відповідаю.

- Цей старий ідіот, разом зі своїм побратимом Демуряном, очолив центр інформаційної протидії. Один з багатьох в Росії. Знаходиться десь під Пітером. Так що Несмеянов покинув гостинну Австрію. Вже пробували лоскотати мою систему.

Наслідки для них будуть катастрофічні. Після того, що вони зробили біля Іловайську, ніякої пощади.

- Коли ти згадував дурнів з ідіотами, я наївно вважала, що мова йшла про український уряд та президента. Як його?

- Порошенко... Він з родиною привласнив кондитерську фабрику. Пам'ятаєш «Карлу-Марлу»? – Олег знов недобре посміхається. – Так, є новітнє керівництво України, що як і попередники сповідує примітивну kleptomaniю. Хитрі і гнучкі щодо захоплення та утримання влади, що означає для них можливість безкарно красти, вони виявились повними нездарами, коли виникла необхідність протидіяти сепаратистам, яких підтримує Росія. Ні. Не підтримує, а направляє і безпосередньо втручається... Це є як мінімум військовим конфліктом.

- Ти хочеш сказати, що в Україні почалась війна?

- Так. «Котел» біля Іловайська мало схожий на карнавал. – Олег кладе виделку на порожню тарілку і повертає голову до мене: - А твої старі друзки з ВІЛСу зараз призвані забезпечувати пропагандистську підтримку діям Росії. На Донбасі, в першу чергу. Це не є здогадками. Я маю їх установчі та оперативні документи. Як співав Висоцький? «Так я же их читал».

Вислів «твої старі друзки» переслідує мене вже майже сорок років. За що? До зустрічі з ним, я жила, як живуть всі молоді жінки. Так, було трохи сексу, ще менше справжньої любові. Натомість багато труднощів і негараздів. Так, секс був у певній мірі відволіканням від злиденного життя. Найстрашніше те, що все це він чудово розуміє. І розумів завжди. З першої нашої зустрічі. То чим є постійне нагадування про мої стосунки з Юрою? Не прості стосунки, в які втрутились і його тоді ще молоді колеги з ВІЛСу. Що це, бажання принизити, домінувати? Але я ніколи не претендувала на лідерство. Олег був і залишається дуже мстивою людиною. Так склалось, що він незалежно від мене був знайомий з моїми «старими друзками». Добре, хай він мститься їм. Але я тут до чого?

- А що, в Росії тільки «мої друзки» займаються пропагандою проти України? – питаю я.

- Звісно, що не тільки вони. Таких центрів в Росії декілька. Та і не тільки в Росії. Вони працюють в Польщі, Австрії, Франції... Скрізь, де можна.

Олег критично дивиться на мене. Наче вирішує, чи довіряти мені щось важливе.

- Ситуація, що склалась в Україні не є дуже складною. До керівництва, завдяки хитрощам, прийшли жадібні до влади і грошей kleptokrati, які вміють тільки розкрадати українські ресурси. При цьому, вони примудрились не домовитись з своїми російськими колегами, які крадуть на порядок більше. Для росіян це стало приводом нарешті покінчити з Україною. Вони давно готувались до цього.

- Не таланить українцям, - зітхаю я.

- Справа не у везінні. Українці є повними невігласами в політиці. Треба додуматись обрати президентом злочинця рецидивіста. Та ще й такого, що пішов на

домовленість з якимсь совєтським правоохоронним органом. Тобто, зрадив навіть своїх кримінальних поплічників. Про що думали його виборці?

- Та він же втік. Чи не так? – ця тема для розмови мені не дуже цікава, але ж Олег має комусь все розповісти.

- Країна розорена, вона не витримає війни, - Олег не чує моє питання. – Військо продажне, як у Криму... Послухай: морські офіцери завжди хвалились своїм принциповим патріотизмом, замішаному на офіцерській честі. Пам'ятаю ще з часів моїх пригод на Півночі. Ми в авіації, від нема чого робити на бойовому чергуванні, складали в голос плани, як на якомусь з наших літаків втекти з ССРСР до американської бази в Туле, що в Гренландії. Тому, що всі ми були впевнені, в Туле умови існування є значно кращими. Навіть таке жартівливе святотатство, звичне для авіації, було неприпустимим у військовому морському флоті ССРСР. А тут раптом почали зраджувати сотнями. Звідки такі метаморфози? Рідкий випадок, коли відповідь є однозначною: всі вони не вважали українське військо своїм, а Україну своєю батьківщиною.

- І що буде далі? Що, дійсно це є кінець України? – я несподівано для себе задаю ці питання англійською.

Олег знизує плечима і відповідає теж англійською. От би хтось сторонній послухав нашу розмову.

- Я не є оракулом. Не є військовим стратегом, не знаю які ресурси має в своєму розпорядженні українське військо. Я маю на увазі матеріальні та інтелектуальні ресурси. Але метою росіян є розкол Україну на шматки. Пролетарські регіони тяжіють до соціалізму, який у них асоціюється з Росією. Виключно завдяки їх невігластву. Саме там можлива подальша експансія росіян...

- Невже ніхто не втрутиться? Сполучені Штати чи ми, у Британії?

Олег знов знизує плечима:

- Звідки я можу це знати. Хоча, якимсь гальмівне середовище можуть створити. Якусь патову ситуацію. Але я не буду гадати, що може статись. З іншого боку, не буду стороннім спостерігачем. Як всякий солдат, я використаю свою зброю. А за загальний стан справ я не несу відповідальності.

- Олег, - тільки зітхаю я.

- А де наш біженець Рембо? – раптом питає в мене Олег.

- Бігає зранку нашим двором, – кажу я. – І швидко так. Як сказився.

- Я подав заяву у поліцію. Щодо Рембо і його хазяїна Байлза. Не маю ніякого уявлення, яка буде реакція властей. Взагалі, хай би пес пожив у нас. А?

- Не знаю. Мене більше турбує, що вибух авто на Кромвель авеню почали пов'язувати з нами.

- Так, тут нема чому радіти. Але безпосередньо звинуватити мене ніхто не зможе.

- Можливо, але чи не є це вагомим приводом припинити всякі твої діяння?

- Я все ж таки ризикну. Хоча саме ризику я і не бачу в тому, що задумав.

**Алла та Олег
їли на
сніданок
омлет із
солодким
перцем та
томатами**

**Росія
втрутилась у
конфлікт.
Територія
сепаратистів
суттєво
збільшилась**

35. Павел Несмеянов. Серпень 2014(наживо)

- Заходьте, господін Пухаєв. Не стійте у дверях, - кажу я схожому на шафу чоловіку. Відчуваю при цьому, що здатність чітко вимовляти слова я втратив.
- Кажіть мені «ти», хазяїн, - відповідає Пухаєв. – А звати мене Мурат.
- Мурат? – перепитую я, Пухаєв киває, а я запитую далі: - значить, Мурат. І що означає твоє ім'я?
- Як сказати... - Пухаєв робить характерний жест, наче демонструє мені якусь перспективу. – Мурат, це можна перекласти як «бажана мета». Да?
- Ненавиджу це кавказьке «да?». Завжди хочеться відповісти на це «ніт!». Але Мурат Пухаєв мені зараз потрібен. І доведеться налаштовувати з ним стосунки, бо Гени Демуряна нема більше з нами.
- Бажана мета... - безглуздо повторюю я, бо випив забагато горілки. – До нашої мети ми не дійшли. Ти вибач мені, Мурат. Бачиш, три чверті пляшки я вже випив. За втрачених моїх товаришів. Нема більше Гени. Вася Звягінцев, Люба... Як її? Букіна. Знов таки, пілот наш – Максимов. Один літав, без «другого». Орел.
- Ще Могилевич... Ізя... Виявляється, що Ізя то є скороченим ім'ям від Ізраель. Як же так? Все ж було добре... Я вийшов у Варшаві, а вони... Я Гену попереджав: не пийте ніякого алкоголю в повітрі. Я і сам грішний. Зробила Люба бутерброди з ікрою. І я Макса запросив. Розумієш? Пілота. Випий, кажу, сто грамів. До речі, випити зі мною не хочеш? «Белуга», хіба що не краща російська горілка.
- Ні, хазяїн. Я є мусульманином, мені не можна. За запрошення дякую, звісно, - Мурат як це каже, то прикладає руку до серця.
- Ти, Мурат, того... давай не зви мене хазяїном. Вже як хочеш так до мене звертатись, то кажи до мене «шеф».
- Так, шеф.
- Ти, напевне, знаєш, що ми зірвали процес «Діалогу»? Наші боти дезавуйовані. Вже всі західні медіа волають: «Пропаганда з Росії». Називають нащадками Гебельса. За що? – задане мною питання ставить мене в глухий кут.
- Мурат Пухаєв терпляче чекає. Так і повинен поводитись підлеглий на аудієнції з п'яним керівником.
- От ви займаєтесь комп'ютерами. Добре. А хоч розумієте, що всі наші неприємності пов'язані виключно із старим мерзотником, що свого часу втік до Англії? – як договорив цю фразу, засумнівався, чи це було питання чи ствердження.
- Так, шеф, - Пухаєв якимось дивно витріщає очі, - цей мерзотник S отримає своє...
- Звідки така впевненість? І яке відношення ви, комп'ютерники, маєте до знешкодження S? – тут в голову разом з порцією алкоголю приходить думка: - Так ви, значить не покинули надію переграти його за допомогою всіх ваших вірусів та іншого програмного мотлоху? Відразу кажу: у вас нічого не вийде. Я знайомий з

цією сволотою багато років... Але... От побачиш, ми його дістанемо через англійську поліцію. Така маленька провокація. Вбив негра своїми радіохвилями. А?

- Я особисто не вірю, що таке взагалі можливо, - каже Пухаєв з апломбом.

- Не знаю у що ти віриш, але він ще чверть століття тому саме таким шляхом покінчив з гарним чоловіком, Наумом Кінігісером. І тоді ніхто не вірив. Як ти сьогодні. Але була мудра людина, Максим Лебедев. От він, без технічної освіти, але з КГБістським чуттям, одразу розкрив спосіб, як S все це робив. Ми зараз отримали підтвердження. Тепер самі англійці його засудять. Точно.

- А якщо ні? – Пухаєв нахабно дозволяє собі сумніватися в прийнятому рішенні. Ще самим Лебедевим.

- Як це ні? – обурююсь я. Та раптом розумію, що таке теж можливе. – Ну як ні, то ще щось придумаємо.

- Я вже придумав, шеф, - Мурат нахилиється до мене. – Послати до Англії трьох моїх хлопців і від старого дурня S не лишиться і мокрого місця.

- Що, зарізати? А не хочеш, щоб він з твоїми хлопцями покінчив? Він це вміє. От ми з тобою балакаємо, а я не певен, що він нас зараз не підслуховує, - я кажу таке і, одночасно, з жахом думаю, що завдяки горілці зароблю собі параною.

- Ви не знаєте моїх людей, шановний шеф. І нас ніхто не слухає. Ще покійний Демурян обговорював зі мною план як S фізично знищити.

Пухаєв дістає з кишені телефон і тиче мені його під очі. Я перехоплюю його руку, щоб навести зображення у фокус, але нічого не можу розібрати.

- Що ти мені показуєш? – питаю.

- Так це його будинок в Англії. За адресою, що мені дав Демурян. Он, бачите, скільки панелей наставив. Енергія йому потрібна. Сто грамів вибухівки і нема більше S.

- Ну, ти це кинь. А про підслуховування, то я пожартував. Гіпербола, розумієш? Та не забувай, що наше завдання полягає у створенні міжнародної громадської думки про український фашизм. Програма «Діалог». Ми не є загоном кіллерів. А за самоуправство мене начальство зі світу зжене.

- Так ніхто не дізнається! – кричить Мурат Пухаєв.

- Дізнається... Ти не рахував скільки у моїй організації стукачів?

- У мене таких нема. Голову даю відсікти...

- По-перше, не перебивай керівника. По-друге, вони повинні бути. Так побудована вся наша КГБістська система. І третє, сам S, як дізнається про загрозу собі, перший знайде спосіб довести до мого керівництва про не санкціоновану діяльність.

- Шайтан! Сам би його на шматки порубав би, - каже Мурат і з силою б'є ребром правиці по долоні лівої руки.

Е-е, думаю, зрозуміло, чому мусульманам не можна пити горілку. Вони і без неї якісь скажені.

- Ти не кипи так, Мурат. Є у мене більш хитрий план. Ти зрозумій, ми володіємо таким потужним ресурсом. Ми замість різати, можемо тихенько розпочати гру з S. Ввести його в оману. От послухай... Хоча, треба мені ще чарочку... За Hawker, літаків наш... І як його занесло в Балтійське море?

- Вже знайшли літак? – питає Пухаєв.

- Знайшли на дні. Не дуже цілий, побитий. Двері відчинені. Чоловіки всі в салоні, а Люби... Як її? Букіної, нема.

- А не міг S і в цьому випадку якось нашкодити? – знов питає Пухаєв.

- Ти, Мурат, дивний. То не віриш, що S здатен знищувати всякі механізми, а через хвилину приписуєш йому всі катастрофи. Хоча, казав вже: у S фантастична здатність знищувати устаткування, яке керується комп'ютером. У літаку, в Hawker - 800, був комп'ютер? – питаю я з острахом, напевне тому, що випив всю пляшку.

- Повинен... Всі літаки зараз з комп'ютерами літають.

- Добре, хай комісія розслідує. А нам ось що треба зробити. Запам'ятай:

- Перше. Треба розповсюдити відомості, що я теж був на борту і втопився разом з усіма. Тут кілька причин.
 - Знов, перше. Моя зустріч у Варшаві з RR є цілком таємною. Щоб всякі не питали чого я у Польщі затримався.
 - І S від мене відчепиться, бо мене вже начебто нема. Так треба, повір.
- Друге, але не те, що про Варшаву, а те, що мене начебто вже нема, а померлий начебто живий. Я тобі завтра дам досьє на такого собі Юру Джалілова. Насправді, його вже нема на цьому світі... підірвався разом з установкою перепау, - я ніяк не можу підрахувати, скільки минуло, як Юра загинув у цеху ВІЛСу.

- Якого перепау? – питає Пухаєв.

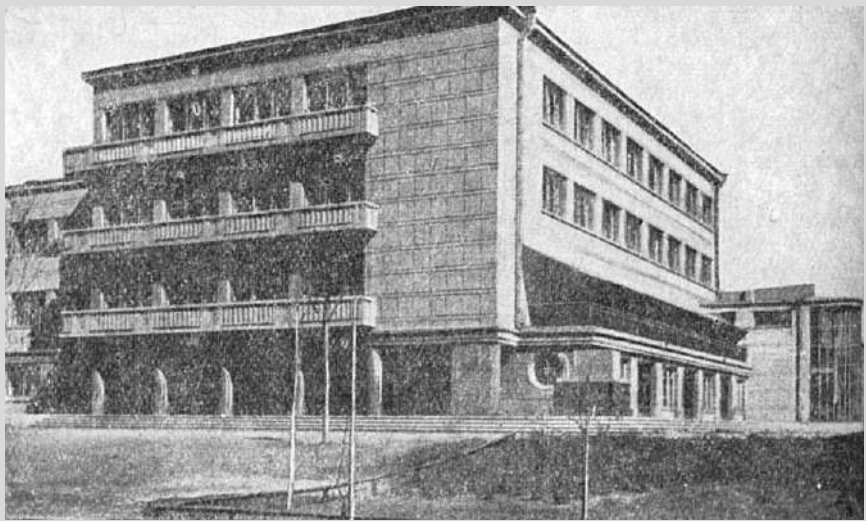
- Давай завтра, а? – в мене вже заплітається язик. – Завтра, але після обіду, ми без... безпосередньо обговоримо воскресіння Джалілова. Лебедєв, земля йому пухом, у тому випадку теж S підозрював і здійснив важливі заходи. Він в шахи любив грати. Все казав мені: «Це, Паша, називається рокіровкою». З того часу, хоча Юри насправді нема, але начебто він є. Якби не Каплан...

Добре, давай до завтра. Вільний. А, почекай, щось я ще хотів сказати... О, згадав. Друге, треба щоб всі думали, що я втопився. Тому, що S інакше буде за мною і далі полювати. Чи я тобі про це вже казав? От дідько...

Дарма ми його зачепили. Доктор S, чуєш? Доктор...

Хоча це падло десь влізло у штабні дані і повідомило хохлів про наш десант у Чернігові. Подобиць я не знаю. Але у військових на нього «зуб». Сидів би тихенько в своїй Англії. Коротше, ви вільні, господін Пухаєв.

Центри ботів, які слугують для формування світової громадської думки, що є вигідною для Росії, часто розміщуються в непримітних спорудах ще 1930-х років. Непоказні ззовні, звиклі для оточуючих, ці будинки мають великі підземні приміщення.

Водка Бєлуга. Ікра, виготовлена в Італії

36. Олег S. Жовтень 1978 (згадує)

І все таки, спогади є дивним предметом. Ніяким способом не є вони послідовним відтворенням минулих подій. Якісь моменти залишаються яскравими, більшість опускається. Не потрібні?

Хтось з ІТ фахівців скаже, що це є скороченням збитковості. Ну що ж, відтворіть її на комп'ютері, якщо зможете. От, наприклад, як мені запам'ятався візит Норм Каплана до Києва у далекому 1978-му. Ні, помиляюсь. Не запам'ятався, а згадався. Звісно, що не просто так. Не зненацька. Адже шукаю причину та того або тих, хто не дає мені спокою.

- Дивіться як тепло на дворі. Ми називаємо таку погоду в жовтні «індіанське літо». Норм Каплан замріяно дивився у вікно, що виходить на асфальтований двір київського Інституту електрозварювання. Знав я, що в тому дворі нема нічого романтичного. Окрім, хоча, акуратно складених іржавих зразків заліза, що мають перетворитись у елітну сталь.

Норм Каплан приїхав до Києва «на виконання плану Лебедєва», як сказали б бюрократи. Ми зустрілись в невеличкому приміщенні, де був встановлений комп'ютер Nova.

У суботу чотириповерховий дослідницький корпус був зовсім порожній. Хіба, охоронець дрімав не вході. Поруч з Норманом мав бути співробітник іноземного відділу інституту. Але він, як і в попередні рази, відпросився в мене, бо мав багато домашніх господарських справ.

Я повинен був передати Норму технологічне програмне забезпечення, яке американці з Codevintec продадуть китайцям. За цю роботу мав отримати шість тисяч советських рублів. Ця сума була тоді вдвічі більшою за мій річний заробіток. Процес крадіжки технології підходив до кінця. Всі потрібні для китайців файли копіювались з диску на магнітну стрічку, яку хтось з Codevintec вивезе до Китаю. Тому нам обом нема чого було робити. Норм, склавши руки, дивився у вікно.

Я свої руки засунув в кишені брюк і слідкував за рухом бобіни магнітної стрічки за прозорими пластиковими дверцятами. На пульті комп'ютера грали вогники, на дисплеї навпаки, повільно пульсуючий курсор завмер після літери «R» - Ready.

Це означало, що операційна система доручила перезапис фоновому процесу і готова виконати мої накази. В той час між мною та американським комп'ютером встановився якийсь дивний потойбічний зв'язок. Ми наче стали одним цілим.

Нарешті Норму набридло дивитись на сірий асфальт та іржаві залізні стрижні. Він повернувся до мене і якусь мить стояв вагаючись. Врешті, наважився щось мені сказати.

- Напевне, Олег, ви чули про катастрофу на схожій установці у Москві.

Я в той момент не міг відірвати очей від вогників регістрів на пульті, бо за їх миготінням здогадався, що процес перезапису закінчено.

- Все переписано, - я, здається, посміхнувся Норману, - треба трошки почекати завершення.

Те, що Норм заговорив про катастрофу з піччю у ВІЛСі, ще не означало, що він здогадався про мою участь у тому інциденті.

- Ви зробили це навмисно, чи просто фатально помилились? – я, нарешті побачив обличчя Норм, він був неабияк схвилюваний.

- Катастрофа з піччю? Ні, нічого не чув. А що трапилось? – спитав я, ігноруючи останнє питання Норм.

- Піч переплаву вибухнула два тижні тому. Приблизно. Електрод впав у циліндр і той зруйнувався від короткого замикання. Уламками були травмовані двоє працівників. Ніхто з них не вижив.

- Яка прикрість. Тут теж було щось подібне. – Я показав пальцем на вікно, в яке тільки що дивився Каплан. – Обійшлося без жертв, але витік фтору... Така собі маленька газова атака. Шибки в домі, куди дув вітер, суттєво потьмянішали.

- То ви про аварію в Москві нічого не чули? – все допитувався Норм.

- Наші інститути ворогують. Як Монтеккі та Капулетті. До того, я всього тільки програміст. В переплаві металів нічого не розумію.

- До мене звернувся Лебедєв. Його ж ви точно знаєте. Він просив перевірити, чи могла помилка в системі управління бути причиною аварії.

- А що, система працювала, як таке сталося?

- Так.

- Мабуть, що задали якісь хибні параметри. Важко мені щось припускати. Тут є інше протиріччя. Коли йде переплав, людям нема що робити біля печі. Як при ручному, так і автоматичному управлінні. Техніка безпеки.

- От бачите, я не знаю навіть таких деталей. Але навіщо реєструватись тим, хто задає параметри переплаву? – допитувався Норм.

- Система автоматично складає протокол. Тут, у нас, прийнято, щоб в ньому обов'язково було вказано прізвище керівника плавки. Оператора. Не забувайте, це є дослідницький інститут. До того ж забезпечується обмеження доступу.

- Ви, мабуть, маєте на увазі несанкціонований доступ?

- Так.

Ми в той день з Нормом досить довго обговорювали те, що трапилось із злочасною установкою у Москві. Малювали якісь ескізи на папері...

Насправді, трошки змінена мною програма, повідомляла оператора про непрацюючий датчик. І як хтось зніме його, то комп'ютер ініціює виділення максимальної потужності у печі, що і приводить до вибуху. Така собі мишоловка. Норм Каплан про це не здогадувався. Натомість він побачив в тексті програми завантаження таблиці параметрів, альтернативних тим, що задає оператор

плавки. Коротше кажучи, Каплан побудував помилкову версію. Але я тоді вирішив підіграти Каплану. Хай собі тримає в голові маячню про якусь таблицю. Їх десятками використовував для забезпечення технології.

- Ви так добре знаєте теплофізику? – раптом запитав Каплан під час нашої чи суперечки чи дискусії.

- Ні. Я знаю комп'ютери і способи розробки їх програмного та інформаційного забезпечення...

- Ви вбили двох людей. Навіщо? Невже щоб поставити на межу нашу обладку? - Норм раптом перервав нашу технічну балаканину. Американці, хоч якого походження, є досить нетерплячими.

- Що? – перепитав тоді я, бо не зрозумів англійською слово «обладка».

- Нашу домовленість, - Норм якось обм'як, наче сильно втомився.

- Мені важко вести розмови англійською на довільні теми. Ви вважаєте, що я ініціював вибух установки? – запитав я.

- Я не вважаю, а знаю це напевне, - обличчя Норма стало червоним, чи так мені здалося. Освітлення кімнати сонцем в той осінній день весь час змінювалось. – А знаєте чому я одразу відкинув версію з помилкою? Дуже просто. Система продовжувала працювати, наче нічого не сталось. Цьому є пояснення: управління відбувалось за параметрами з таблиці у вашій програмі. Всі параметри, що встановили у ВІЛСі йшли до пекла. Натомість установка налаштовувалась на вибух.

- Послухайте, Норм. Дійсно існують таблиці параметрів за умовчанням, тому що вони не можуть бути порожніми. Потрібні якісь числа, - я ткнув пальцем у напрямок приводу магнітної стрічки. – В цій версії теж такі є, без цього не можна.

- Можливо, - тепер Норм засунув руки у кишені і нервово крокував кімнатою. – Але я певен, що ви влаштували пастку на знищення тих двох. Тим чи іншим способом. Лебедєв...

- До речі, як ви спілкуєтесь з ним? – запитав я.

- Як?

- Ну. Я поганенько знаю англійську, а Лебедєв – не знає зовсім. Ви користувались перекладачем? Хто є він чи вона? – Коли задавав ці випадкові питання, вже схилявся до думки, що не техніки, а психологи вираховували мою участь у організації аварії.

- Навіщо це вам? – Норм замовкає на хвилину, а потім всміхається своїй думці. – А, я зрозумів. Ви будете все заперечувати... Бачу. Так, насправді вождь Лебедєв тут ні до чого. Дурні з ВІЛСу взагалі не пов'язують нещасний випадок з комп'ютерним управлінням. Я вам трошки збрехав. Вважайте, що це цікавить виключно мене.

- Ось як... - подумки я підбив підсумки і опинився перед вибором далі все заперечувати, чи зіграти з командою Нормана в небезпечну гру. Командою, бо сам

Капкан не став би розпочинати таку розмову. Хоч би я повбивав всіх на ВІЛСі. В той момент я був певен, що треба зізнатись у авторстві аварії. Виходив з того, що Норм Капкан не грає зараз роль експерта при Лебедєві, натомість когось представляє. Кого? Подумки перехрестившись, сказав:

- Ви згадали пастку, яку я влаштував. Так. Я це зробив і, якщо ви сказали правду про вибух, то досяг своєї цілі.

- А яка ж ціль? – Норм почав терти своє підборіддя, наче розгубився. - *Cherchez la femme?*

- Це було б дуже поверхово. Правильно я кажу? – дійсно, в той час крок в бік від комп'ютерної теми, і я пробуксовував зі своїм англійським. – Мене зацікавила можливість спровокувати таку ситуацію. А той чоловік створював певну небезпеку для мене.

- Це є Юрій Джаліл? – Норм не запам'ятав правильно прізвище Аллиного коханця. Я мовчи кивнув головою.

- Що, ревності? – запитав Норм Капкан і криво всміхнувся, наче вже знав відповідь. Я тоді досить довго копався у пам'яті, щоб перекласти слово «ревності». Хвилювання давалось взнаки. Аж ось його значення зненацька виникло в моїй голові... Ще пісенька була у Джона Леннона - «*Jealous Guy*»...

Несподівано виникла рекомендація самому собі, погодитись з гіпотезою Норм. Не часто я піддавався азарту, але тоді... І ставка була чималенька – бути чи не бути. Просто Шекспір.

- Ревності, - повторив я слово, зміст, якого тільки згадав. – Мабуть ви є правим...

Норм дружньо хлопнув мене по плечу і одночасно з осудженням покачав головою.

- Я одразу здогадався. Ваш ворог Джаліл був тільки і здатен на романтичні стосунки з жінками. Ну, Олег, ви тепер є моїм боржником, - Норм продовжував посміхатись.

Я не знав тоді переклад англійського «debtor», але якимсь евристичним дивом здогадався, що воно означає. Та ніяка евристика не була потрібна, щоб зрозуміти: команда Капкана була добре інформована про стосунки Алли з Джаліловим і моїми з нею.

- Ви забираєте стрічку, і наше спілкування закінчено, - я почав помилятися в розмовній англійській.

- Ні, - помахав пальчиком Норм. – Ви не хвилюйтесь. Лебедєв і все його КГБ нічого не дізнається про вашу витівку. Але, як на мене, то таких фахівців не кидають. Вас можна використати для більш значущих цілей, ніж ревності.

- Як? – в мене тоді почала боліти голова, а бесіда стала не цікавою. Часто чув тоді комплементи, який я розумний. Що не трансформувалось у гроші чи інші матеріальні блага.

- Якщо б ви зараз були в Ізраїлі... Ця країна потребує вміння таких як ви.

- Ізраїль? Я не є... євреєм, - ледь згадав як звучить назва цієї нації англійською.

- Я знаю, - запевнив мене Норм. – Але ми можемо попрацювати разом. Є пропозиція... Тут англійці зацікавились нашим проектом. Один мій знайомий, советський громадянин, хоче продати їм копії документації. Допоможіть йому зв'язатись з містером Захаровим, який працює на заводі VUM. Ви його повинні знати.

- Кого? – запитав я, - Захарова чи советського громадянина?

- Я мав на увазі Захарова, – терпляче уточнив Норм.

- Я знаю Захарова. Дивуюсь тільки вашій обізнаності про коло моїх знайомих.

- Ви чудово говорите англійською, Олег. – Вкотре похвалив мене Норм. - Я зараз дам вам телефон мого знайомого. Його звуть Наум. Хай Захаров зателефонує йому. Зв'яжіть їх. Більше у вас нічого не прошу. І пам'ятайте, є сили (він тоді так і сказав «forces»), які допоможуть вам свого часу виїхати до Німеччини.

- Німеччини? Дивно, я там народився.

На ці мої слова, Норман закліпав очима. Він робив так завжди, як не знав відповіді на питання, чи шляху вирішення проблеми. Повідомлення про моє народження в Німеччині поставило у ступор містера Каплана.

Отже, вирішив я тоді, вся ця розмова про піч переплаву, що вибухає, мала досвідченого режисера. Норм є лише виконавцем і з кимось пов'язаний окрім чи французької, чи американської компанії Codevintec. Значить, про мої пустощі з летальним програмним кодом знає ще хтось. І щоб не поглиблювати конфлікт, треба погоджуватись на натяки Норма Каплана.

Що я і зробив тоді. Каплан поїхав до Москви цілком задоволеним.

Виконавцем передачі документів англійцям виявився Наум Кінігісер. Я не одразу, але, врешті, пізнав в ньому випадкового співрозмовника у арктичній Амдермі теплого літа 1972-го. Він, на щастя, мене не впізнав. Мабуть тому, що задля солідності я відпустив бороду.

Документи англійцям, дякуючи легковажності Норма, передав я замість Кінігісера. Зробив це не в Києві, як планував Норм та його команда, а в англійському графстві Wiltshire, на тамтешній авіабазі RAF Buncombe Down. Саме там, а не на іншій англійській базі, яку мені вказали у Швеції. Ніколи не забуду її назви - Barkston Heath. Але я згадую не про той щасливий момент.

Це була не складна задача, вирахувати кому в Києві мав передати документи посередник Захаров. Все було по дитячому просто: Захаров – ВУМ – Робертс.

Я призначив Кінігісеру зустріч, від імені Захарова, тобто того, хто мав забрати документи. Припускав, що не випадково в Києві у відрядженні знаходився мій знайомий містер Робертс. Я забрав портфель з документацією у Наума Кінігісера, а через день зустрівся з Робертсом.

Тоді, у 1978-му, я тільки здогадувався, що саме Захаров мав передати документи Робертсу, чи особисто, чи непрямо, вважаючи на обережність потенційного емігранта з СРСР. Я передав Робертсу комп'ютерну касету із своїми вимогами.

От і все. Як результат, я отримав документацію і встановив контакт з британцями. В той момент я дуже пишався собою.

Ну добре, із мстивим Кінігісером я розібрався свого часу. А Норм Каплан? Я так і не виявив його зацікавленість в тій обладдці з англійцями. Згодом я впевнився, що Каплан не працював на британські служби. Скоріш, що це була якась їм послуга, хід у грі, де я, навіть, не був пішаком. Може тільки рухом руки, що переставляла фігуру на іншу клітинку.

Якщо окремо взяти пропозицію Каплана мені, то складається враження, що йому сподобалась моя витівка з вибухом печі переплаву. От він і вирішив мені безкорисно допомогти – не пропадати ж таланту. Але ж це не так.

Чи вважав Каплан та його друзі, що я їх обманув з документацією для англійців? Але тільки в тому, яким чином советська технологія потрапила до Англії. А результат цілком співпав з побажанням Нормана: англійці цікавляться секретним проектом, то ось він, читайте на здоров'я.

Хіба шкодило Каплану та його команді, що я потрапив до Англії в процесі виконання його прохання? Може мені готувалась інша доля?

Нажаль, Норма давно нема в живих і я навряд чи довідаюсь, що він мав на увазі, коли говорив про моє переселення до Німеччини. Чудова країна, дуже симпатичні мені люди, але їх мова просто жахлива.

Чи достатньо всіх цих міркувань, щоб зробити висновок про те, що куратори, справжні куратори, Норма Каплана сильно не переймались загибеллю Джалілова? (Я якось весь час випускаю з розгляду, що в тому інциденті загинув ще один робітник. Насправді, я дуже жалкую за цим.)

Ні, обладдка з Капланом не дає безпосередньої відповіді на питання чому до мого тихого англійського помешкання приперся дорогий автомобіль, що належав Лебедєву.

Які я бачу робочі варіанти щодо цього інциденту?

Їх, поки що, є два і вони пов'язані з одним твердженням: хтось розібрався в тому, що автомобіль має смертельну ваду, яка дистанційно мною керується. І тоді:

- Провокація. Пригнавши автомобіль під мій дім і, напевне, викликавши його пошкодження, мене дезавуюють як порушника закону. Поліція розбереться в цьому інциденті і мене покарають. Можливе таке? Відповідь: так. Але мої супротивники повинні знати про захисний механізм, який працює в моєму домі. Хто ж це такий обізнаний?
- Друге твердження дуже коротке і так само загадкове. Все це вогняне дійство було виконане не для мене, а когось іншого. Щось не зразок демонстрації. «Бачите, що насправді можна зробити». Точніше – «бачите, що робить цей тип».

Шкодную тільки, що у цих висновках майже нема нічого нового. Майже.

Адміністративний корпус
Інституту
електрозварювання було
побудовано в 1975 році.
В той час це був
найбільш сучасний за
обладнанням будинок в
академії наук Української
СРСР

**Схема електрошлакового переплаву.
Таким способом отримують елітну
рафіновану сталь**

**Фото керуючої
комп'ютерної
системи в Інституті
електрозварювання
(1975 р.)**

37. Олег S. Серпень 2014 (наживо)

- Добрий вечір, Тревор, - я сиджу за своїм комп'ютером і відповідаю на виклик Тревора Сімса, який вже встиг повідомити мені, що зараз знаходиться в Лондоні. Тревор за вітанням вибачається, що мене турбує. Потім питає, чи маю я час та бажання розмовляти з ним. Як отримує ствердну відповідь, то цікавиться, скільки часу я можу йому приділити.

Врешті, це починає мені набридати. Ще відмічаю, що Тревор сидить в кріслі на тлі зашкленої зовнішньої стіни і виглядає не впевненим і не щирим. За суцільним віконним склом видно кілька висотних будинків, освітлених сонцем, що заходить. Між спорудами проглядає сіра вода Темзи. От з цього і почну.

- Ви, мабуть, зараз знаходитесь десь у Доклендзі? – питаю я нерішучого сьогодні Тревора.

- Так, сер. Це є готель Britannia. Так, у Доклендзі. – Тревор робить такий рух головою, наче ковтає здоровенну пігулку. – Я сьогодні мав десятигодинну бесіду з двома фахівцями з IBM. Це з приводу нашого проекту. Їх звуть Дар Капулло та Дженніфер Грінвуд. Можливо ви були знайомі з ними.

- На жаль, не пам'ятаю таких. Але десять годин... Очевидно, що у вас великий потенціал витривалості. Поздоровляю. Вам тепер, мабуть, для відновлення рівноваги було б корисно відвідати якесь шоу з клоунами.

- Так, витримати таке жорстке спілкування було не легко. Але Sky запланував моє одноденне навчання у IBM і заплатив за це.

- Ну добре. Чи вважаєте цей день корисним? – питаю я і, щоб врешті припинити словесні реверанси. Питаю далі зовсім про інше: - Щось ви, мабуть, хотіли спитати мене чи повідомити про щось?

- Так, сер. Модель сьогодні пройшла бойове хрещення. Я тільки що отримав повідомлення від хлопців зі Sky. Російські війська вторглись до Донбасу. Така подія. Журналісти зі Sky виявились підготовленими краще всіх. Їх коментарі цитують інші. Поразка українських сил на Донбасі підтвердила положення про управлінське невігластво в українських владних структурах. Відмічають не тільки відсутність досвіду, але і здорового глузду.

- В цілому, діагноз досить точний. Додали б ще і відсутність армії... Мене, як українця за походженням, вражає кількість втрат з українського боку. Хоча ніхто не повідомляє точне число загиблих, поранених і тих, хто потрапив у полон.

- Ні, мені це не відомо. Але це, можливо, є початком війни. Чи не так? – це повсякчасне бажання Тревора отримати підтвердження будь якого свого вислову починає мене дратувати.

- У мене, відверто, якесь подвійне бачення розвитку подій. З точки зору Росії, краще було б продовжити наступ і розрізати Україну трохи не навпіл. Таке рішення я сприйняв би як свою особисту поразку. Але Росія, начебто, призупинила

просування вглиб української території. Вдовольнившись, в основному, поверненням раніше визволених від сепаратистів територій. Це дає певний шанс Україні. А Росія на цьому втрачає. Вибачте за цинізм, але я радив би вам молитись за другий варіант, бо інакше замовлення вашій компанії втратить сенс. Не буде більше об'єкту вашого дослідження.

- Дійсно, Україна може зникнути. Якось я не думав про таке.

- Воно і не дивно. Це для вас чужа війна. За тисячі кілометрів від вашого захищеного дому. Якби не замовлення, ви, не виключаю, навіть не помітили б цю подію.

- Можливо... - Тревор тре лоба.

- Сьогодні, у печальний для мене день, скажу вам про одну умову, яка необхідна для аналізу будь яких процесів: суб'єкт, що аналізує, не має бути учасником цього процесу. Маю надію, що ви зрозуміли мене. – Я не даю Тревору можливість відповісти. – Отже, для мене існує два вибори: бути незалежним спостерігачем, чи включитись до боротьби. Я вибрав останнє.

- Але що ви можете зробити?

- Пам'ятаєте, я показував вам карту бойових дій на Донбасі?

- Так, але відверто, я не пам'ятаю її змісту, - спішить виправдатись Тревор.

- Це не має значення... - я відчуваю, що зараз скажу щось зайве. – Уявіть, що ця чи подібна карта відображає розповсюдження інформаційного протистояння. В засобах масових комунікації теж йде війна. На тій карті ви побачили б не Східну Україну, а Європу, США з Канадою... Може, навіть, Японію. Гадаю, що приклад успішної пропаганди ісламського радикалізму демонструє наскільки ефективною є інформаційна війна.

- Так, - твердо вимовляє Тревор. З досвіду спілкування з ним, розумію, що він не сприйняв те, про що йшла мова.

- На території Росії та кількох європейських країн розгорнуті центри, що інформують громадськість про події в Україні в московській інтерпретації. Створюються відео та аудіо сюжети у повній відповідності до доповненої реальності. Ведуться жваві дискусії в соціальних мережах. Фейкові агентства новин, що були «заморожені» протягом кількох років, почали активно генерувати новини про звірства українців і героїчний опір їм на Донбасі.

- Що значить «заморожені»? – питає Тревор.

- Як пояснити... Перед другою світовою війною, розвідки різних країн так ховали свої радіопередавачі на території потенційного супротивника. До початку бойових дій з ним, наприклад.

- ОК, є певний інформаційний фронт. Але, містер S, ви казали про вашу участь у боротьбі...

- Напишу книгу. Щось на зразок «Mein Kampf», – я вирішив дурним жартом закінчити розмову на цю тему. – Головне, мабуть, не те, що я планую робити, а те, що я більше не маю права передавати вам свої сентенції щодо України.
- А, ось ви про що, - Тревор реагує напрочуд швидко. – Не погоджусь з вами. Інформаційна система Sky весело накопичує інформацію про Україну з фейкових, як ви кажете, джерел. І хто знає які поради журналістам ця система буде пропонувати... Напевне ви чули про Лондонський Центр європейської політики. Там є досвідчені експерти, Едвард Лукас, наприклад. Вони рвуться з коментарями до всіх провідних інформаційних каналів. До BBC, в першу чергу.
- Бачу, що напружене навчання в IBM не минулось дарма. Але погодьтесь, що мав вас попередити: надалі не буду вдавати з себе незалежного і не зацікавленого в результаті експерта.
- Відверто, я ніколи не вважав вас таким, - Тревор посміхається. Цього разу цілком щиро.
- Тоді повинен вам доповісти, що ті висновки, які ми зробили кілька тижнів тому мають лише непряме відношення до невдалих військових дій на сході.
- Але Sky... - я не даю йому завершити банальну фразу про успіх цієї інформаційної компанії.
- Ви бачили такий феномен, як поділ амеби? Таке відбувається на нашій планеті безліч разів. Тому і феномен. Розпад СРСР повинен привести до такого самого результату як і поділ одноклітинної. Однак в нашому випадку ядро управління не ділиться тим чудовим способом. Ми вже визначили, що управління в Україні не відповідає потребам виживання. Знанням цього факту зараз хвалиться Sky. Але не помічає, що процес поділу ще далеко не завершився. Він крутиться у фазі, де вже є два центри управління. Не рівноцінні, як ми вже знаємо. Та вони ще пов'язані спільними задачами, які не в змозі вирішити самостійно. Тільки не питаєте, хто є більш залежним.
- Не буду, - Тревор встигає вставити пару слів.
- Це є дуже кропіткою та затратною працею: встановлення відносин між розділеними частинами. У системному аналізі цей процес називається встановленням межі та визначенням інтерфейсів. Кордон роз'єднує одне ціле та, одночасно, розділені частини об'єднуються в цілісний комплекс, вже за допомогою інтерфейсів. І от якась частка не може однозначно визначитись з якого боку кордону їй краще знаходитись. Припускаю, що таке відбувається з якоюсь молекулою і в досконалій амебі.
- Я замовкаю, бо не маю бажання багато говорити. Тревор теж мовчить. Він, мабуть, традиційно записує нашу розмову.
- Тепер давайте розберемось в тому, що відбулось взимку в Україні. Роздивимось низку подій, які назвали «революція».

При попередній владі, що щасливо втекла до Росії, взаємовідносини між Україною та Росією будувались за схемою хазяїн - раб. І така схема задовольняла обидві сторони. Росіянам подобалось командувати. Українців, як бувалих рабів, задовольняла можливість щось поцупити з хазяйського столу.

Але українське населення у своїй незначній більшості тяжіє до Європи. Ми, здається, зачіпали в наших бесідах дивну рудиментарну тягу українців до західних цінностей.

Можу засвідчити, що в часи моєї юності, в Києві без особливої поваги ставились до Росії та Москви, зокрема. Ось і привід для протестів: не хочемо більше московського патронату, хочемо до Європи. Всі ці події вам вже більш-менш відомі. Та я хочу звернути вашу увагу на те... Ні. На тих, хто вправно і вчасно очолив цей стихійний рух за європейський спосіб життя. Ці особи є з оточення попередньої промосковської влади.

Так нахабно припускаю, що у них в момент кульмінації протестів було два шляхи: сховатись або очолити протест. Хтось сховався. Про тих ми нічого не чуємо. А дехто, сьогодні вони на вищих щаблях влади, ризикнув та виграв. Ось вона, довгоочікувана влада. Та хіба не по праву? Університетські дипломи, вільна англійська, досвід в наживанні статків. Пам'ятаєте як приватизуються активи при колапсі розвиненого соціалізму?

Нинішній президент Порошенко, наприклад, володіє кондитерським бізнесом, продукцію якого я пам'ятаю з дитинства. Чому ця стара і популярна фабрика дісталась саме йому? Ми вже обговорювали умови, за яких саме так і відбулось. Значить у президента Порошенка є корупційні навички та досвід. (Якщо це не одне і теж). Та хіба тільки це він прихопив? Не варто перелічувати.

Напевне можна стверджувати, що нинішня проєвропейська влада встановила іншу формулу соціального договору з народом України: Ми (влада) забезпечимо поворот країни обличчям до Європи, а ви (народ) дозволите нам і далі красти у держави, а як та збідніє, то з ваших кишень.

Однак всі ці приватизатори активів та влади в ейфорії привласнення забувають, що щасливо придбаним треба керувати.

Чи думав президент Порошенко, що Росії не сподобається курс на Захід, який він пробує втілити на поталу бажанням більшості українців? Росіян, врешті, можна зрозуміти. Європейські цінності для них були і є чужими. В Росії без оптимізму ставляться до перспективи отримати біля свого кордону некеровану країну, в якій історично недавно існував партизанський рух за незалежність від СРСР і відношення до Росії є досить прохолодним...

Але Порошенко перед виборами обіцяв... Та не обіцяв, а бовкнув, що сепаратистський рух на Донбасі буде придушений за пару тижнів. Силами двох десятків командос. Порівняйте цю нісенітницю з подіями останніх днів. Росія відверто втрутилась. Це вже не окремих зенітний комплекс, що збив

малайзійський літак. Це є скоординована військова операція із знищення українських підрозділів, які невігласи генерали послали визволяти прикордонні з Росією райони.

Загинуло багато моїх співвітчизників, зраджених російськими військовими, що незаконно перетнули кордон. Українців кинули напризволяще їх штабні командири, які в кращому випадку мають порожні голови, а інакше є просто зрадниками. Щодо призупинення бойових дій, насправді, розгрому українських сил, то, скоріш за все, злякане теперішнє керівництво щось пообіцяло Москві. Наприклад, відновлення статус кво. От і вся революція.

Я знов замовкаю. Тут таки на столі біля екрану комп'ютера, я прилаштував склянку з двома крижаними кубиками, що вже трохи почали танути. Поруч стоїть пляшка шотландського віскі Glenmorangie, яку я приготував щоб пом'янути українських героїв. Їм би трохи щастя, мати адекватних керівників, замість злодіїв, тупих та відвертих зрадників.

- Знаєте, Тревор, – щось я не можу зупинитись. - Я з великою повагою ставлюсь до Британії. Як і інші британці вболіваю за успіхи наших експедиційних сил. Так само як і інші, болісно переживаю втрати наших військових. Але я є українцем, і те, що там зараз відбувається... Я не можу бути осторонь. Ще є ділянка фронту де я, стара та хвора людина, зможу бути корисним. І це в інтересах не тільки України, майбутнє якої зараз під знаком питання, але і Британії. Так і передайте Фреду Креншоу. Разом з моїми найкращими побажаннями. А зараз я маю подякувати вам за виклик з Лондона. На мене чекає порожня склянка і майже повна пляшка віскі. Тому до побачення, Тревор. Будемо на зв'язку. До речі, до вас хтось прийшов.

Я вимикаю зв'язок. В останню мить помітив, що у величезних вікнах, які завдяки темряві за ними, перетворились на подобу дзеркала, відбилась жіноча постать. Наче вона сказала «Хай!». Чому мені здалось, що це була місіс Родрігес? Що Алла стверджувала? «Я ж тобі казала, що вони коханці». Ну і дідько з ними.

Я, врешті наливаю віскі у склянку. Як випити її вміст? Одним ковтком? А може крапля за краплею, давши волю своїй фантазії, яка перенесе мене в спекотні поля під Іловайськом. Чи ж хтось спасеться? Напевне.

Я підношу склянку до губ. Перший ковток саме за них – за тих, хто рятується. Чому? Бо заради спасіння їм треба буде швидко і без помилок приймати рішення. А я є фахівцем з управління у реальному часі.

Древні вважали, що там знаходиться душа, але з моїх мінімальних знань з анатомії виходить, що віскі гріє мій старий стравохід.

Другий ковток присвячую успіху задуманої мною операції проти компанії моїх старих противників. Таки бухнувся в море їх дорогий літачок...

Як згадав про це, почув як невидимий шматочок криги дзвінко стукнув по склянці. «Ще не розтанув», - дивуюсь я. – «Ще поборемось, не все ще позаду».

Як поділяється амеба

Ковток віскі за спасіння українських воїнів

38. Тревор Сімс. Серпень 2014 (згадує)

Моніка вчора поводи́ла себе на диво агресивно. Мої ж можливості до опору були мінімальні: по-перше, вчорашній день був дуже важкий, по-друге, розмова з S виби́ла мене з колії.

Особливо вразила його здогадка про тільки встановлений зв'язок із службою містера Креншоу. Чи S здогадався про нашу домовленість, чи має доступ до якихось документів. А може просто підслуховував нашу з Креншоу розмову? Наприклад, через мій смартфон. Я читав про щось подібне, коли камера та мікрофон у персональному комп'ютері стає засобом шпигунства за власником.

Але Моніка... Принесла пляшку американського віскі «Jim Beam», примусила мене випити трохи не повну склянку і одразу полізла у ліжку. Недопита пляшка віскі і зараз стоїть на столику біля вікна. Її вид викликає у мене огиду. Але ще гіршим є спогад про те як Моніка осідлала моє обличчя, змусивши мене трохи не всією головою зануритись в її статевий орган. Дарма я підтримував її попу вагою в сто фунтів. Через якийсь час я став задихатись... Ні не буду далі згадувати, бо мене таки знудить.

Ще як натішилась у такий збочений спосіб, то завела розмову про того ж доктора S, і як він зможе підірвати авто її ненависного чоловіка. І зробить це дистанційно або просто завдяки нечистій силі. Головне, щоб чоловік в цей момент знаходився всередині. Після всіх пережитих стресів, я спочатку вважав все, що вона говорить є п'яною балаканиною. Хоча, треба віддати їй належне, вона здогадалась про унікальні можливості містера S. Зробила це сама, чи в парі з лесбіянкою, яку зустріла у спа-готелі. Наче ця молода жінка поступається моїм здібностям задовольняти місіс Родрігес. Може Моніка просто не посміла так над нею знущатись.

Але до біса Моніку, її потяг до збочень і кримінальні фантазії щодо чоловіка гомосексуаліста.

Що мені робити із доктором S? Він здогадується про мою співпрацю з відставним агентом MI5. Ще він відверто каже, що збирається протидіяти російській пропаганді. Ну, на таке і біблійний Давид не погодився б. Та доктор S розуміє боротьбу дещо по своєму. Може просто хоче знищити когось з тих пропагандистів. Ну і як я можу йому завадити? А може не треба йому заважати? Хай собі розважається, оскільки ця боротьба йому до вподоби.

Так, він ризикує. Але в його рідній Україні 65 років, то є середня протяжність життя для чоловіків. Прочитав про це у сховищі даних Sky. Інша річ, що наші служби цікавляться його досвідом хакерського втручання і, головне, очікують від нього якогось одкровення про принцип роботи живих нейронів. Саме живих, бо штучних вже наробили всі кому не ліньки.

Креншоу нічого не порадив, як я маю завадити S від його боротьби. Тільки пообіцяв грошей для нашої компанії. Це, звісно, теж не мало. Та як я маю їх одробити? В мене на розумі є тільки один шлях: якось допомогти містеру S в його злочинних намірах. Але наскільки він сприйме цю допомогу як щиру, коли вже знає, що дію за вказівкою MI5? Значить не треба вдавати із себе альтруїста, а просто бути людиною Креншоу при докторі S. До речі, слід і Еліс порадити таку позицію, як єдину можливу.

Я тихенько пробираюсь до ванної кімнати. Аби Моніка не прокинулась. Набираю номер Еліс. Нарешті. Це секс з латинянкою зробив мене таким сміливим.

- Тревор, щось трапилось? – голос у Еліс трохи хрипливатий, мабуть вона ще не прокинулась.

- Так, це я, - здається, що у відповідь теж почав хрипіти. – Еліс, я пошлюсь не містера Креншоу... Це стосується доктора S. Я вчора розмовляв з ним і він, між іншим, натякнув, що я узгоджую свої дії з містером Креншоу.

- Він так і сказав?

- Ну, не так точно, але казав передати Креншоу привіт... Перед цим запевнив мене, що буде протидіяти російській пропаганді.

- На слух це схоже на маячню. Ви певні, що вірно його зрозуміли?

- Зараз я пробую передати зміст його фрази наскільки можливо точно.

- Здається, що він вчора кепкував з вас. Я не раз розмовляла з ним. Це є на диво логічний та врівноважений джентльмен.

- Навряд кепкував, бо вчора росіяни перейшли кордон на сході України. Він сприйняв цей факт як особисту трагедію.

- Ви кажете про російські війська?

- Так, війська.

- Так там що, почалась війна?

- Ну щось на подобу цього. Певний військовий конфлікт. Містер S сумував за втратами серед українців. Навіть хотів випити з цього приводу.

- А, так він як говорив з вами був не зовсім тверезий. Я десь чула, що слов'яни мають звичку вживати алкоголь з якогось приводу. Наче підстьобуючи свої емоції.

- Ну в цьому питанні я повністю покладаюсь на ваш професійний досвід, - такою фразою вирішив трошки підлеститись.

- Добре, Тревор. Я насправді вже є на роботі. Дякую, що попередили... Так що, починаємо працювати разом?

- Так, Еліс. Це вже є фактом. Бережіть себе.

Я цілком задоволений повертаюсь до готельної кімнати. На моє нещастя, саме в цей момент прокидається Моніка. Відкидає ковдру на підлогу, а мою голову притягає до однієї із своїх грудей. Лівою рукою націлює мій рот до рожевого соска, другою починає пестити мене. Незважаючи на певне задоволення, я вкотре обіцяю собі подумки, що це є остання наша інтимна зустріч.

Britannia International Hotel, Canary Wharf, London, UK

Тревор Сімс опинився в аналогічній ситуації під час свого відрядження до Лондона.

Протягом десяти годин, що передували показаній події, він проходив підготовку в головному представництві корпорації International Business Machines у Великій Британії

39. Олег S. Серпень 2014 (наживо)

Київський номер телефону Сані Висоти я читаю в старому записнику. Цей номер з усіма префіксами набираю на стаціонарному телефоні. Це не є даниною секретності. Білінгова система British Telecom, напевне, що зафіксує мій виклик. Насправді це є даниною традиції – як до старих знайомих, то старим способом.

Саня, виявляється, сидить вдома. В Києві вже пізній вечір.

- Саня, привіт. Це Олег S. Я телефоную з Воррінгтону.

- А, Олег. Знов щось трапилось? – голос Висоти здається мені досить втомленим.

- Ні, я нічого нового не скажу, просто питання в мене. І ще... Нашим сильно дісталось під Іловайськом...

- Дісталось? Це трагедія, Олег. Сотні зниклих безвісті. Сотні вбитих... Жах. Ніякої допомоги – рятуйтесь як зможете.

- Розумію, Саня, - кажу я після довгої паузи. – Інколи мені вдається заглянути за горизонт. Але цього разу... Не думав, що щось подібне станеться саме зараз. Відверто, розраховував на успіх. Думав, от очистимо Іловайськ, вийдемо до кордону і, одночасно, трошки на захід до місця де впав Boeing...

- Олег, я тепер волонтер, - зізнається Саня.

- Ти що, до якогось загону записався? – щиро дивуюсь я, адже Сані вже сильно за шістдесят.

- Ні. Ти в своїй Англії відстав від життя. Волонтери, це люди, що добровільно забезпечують військових всім необхідним.

- Що, патронами? – не без іронії питаю в Сані.

- Ну, якісь патрони в них є. Але спорядження ніякого. Каски, бронежилети, навіть продовольства не вистачає. Води для пиття...

Вода, точніше, її відсутність, все моє життя була джерелом ідіосинкразії.

- Може я чимось можу допомогти? – питаю, забувши причину, чому зателефонував до Сані Висоти.

- Не знаю... Може прилади нічного бачення... Я не готовий зараз...

- Ну ти склади список, Саня. А там щось придумаємо.

- Треба з хлопцями побалакати. Я, розумієш, в основному займаюсь перевезенням. А потреби, то штаб наш вирішує. Та і перевізник з мене ніякий. Свої «Жигулі» повністю вбив на тих дорогах.

- Я підшукаю тобі Landrover Defender з лівим кермом. Є фірма тутешня, що має сховище на континенті.

- Олег, ми з тобою матимемо купу проблем з нашою митницею... Місяцями триматимуть на складі до розмитнення. Якщо не дав хабара.

- От бісовий спадок розвиненого соціалізму, - не втримуюсь я проявити свій вроджений антикомунізм.

- Гірше, Олег, гірше. Ніякої ідеології, лише чисте хабарництво. Вам треба, чуєш, то платіть. Там люди гинуть... А митники – платіть.

- Пристрелити б кількох, одразу б порозумнішали.

- Якщо і далі так піде, то і до цього дійде.

- Але, Саня, ти зі своїми товаришами все ж підготуй список. І ще, хай підкажуть з ким вони вже працюють у Великобританії. Я тоді до них приєднаюсь.

- Добре, Олег. Дякую тобі.

- Кинь це. От що я хотів в тебе спитати. Пам'ятаєш я передав тобі відомості про десант на околиці Чернігова? Напевне, що пам'ятаєш. В мене питання: ти називав моє ім'я, як передавав ті відомості? Справа в тому, що я є не гачку у російського ФСБ. Можливо, що саме за передачу тих даних. Зараз розшукую яким чином ці покидьки до мене дібрались. Так що?

- Ні, Олег. Не казав я про тебе. Показав військовим роздруківку повідомлення, що ти мені передав. Сказав лише, що це перехват з російського оперативного штабу, який керує операцією. Питали тоді в мене: «хто перехопив?». А я казав, що хакери, хто ж ще. До речі, на той документ не дуже реагували. Казали: «де Чернігів, а де Київ».

- Ясно, Саня. Ти про наш контакт щодо допомоги не забувай. Маєш адресу моєї електронної пошти?

- Так. Десь записано, - каже Саня без впевненості у голосі.

- Передай адресу тим, хто складає списки потрібного, щоб самому не морочитись. Добре?

- Так. Дякую.

- Та що ти весь час дякуєш. Це я тобі дякую. Тепер легше буде визначитись звідки витік даних. І, Саня, ти бережи себе. Вже вік наш не маленький...

Я повертаю телефонну трубку на зарядний пристрій.

Якщо Саня не бреше, то найпростіший шлях витоку даних відпадає. А як би було просто: я сказав Сані, він в українському штабі послався на мене, зрадник в штабі передав відомості про мене до росіян. Та виявилось, що не таким шляхом про мене дізнались в Москві. То як? Задавати такі питання самому собі є до деякої міри дивним.

Смішним є те, що я, насправді, здогадуюсь як все це могло відбутися. Ключем для здогадки є той дивний факт, що дані про мою діяльність потрапили саме до центру, керівником якого є Павел Несмеянов. Навіщо йому знати чим я зараз займаюсь? Я не веду публічну дискусію з його ботами. І він не пробував втягнути мене в ту дурну справу. Але одразу спробував зламати захист моєї системи. Я від нього вже не дізнаюсь, навіщо він це зробив, бо Несмеянов з Демуряном, взявшись за руки, пішли на дно Балтійського моря. Може я поспішив з ними? Та вже дуже слушно склались обставини, що привели до витонченого рішення:

виправити в потрібній базі даних потрібне число. Шкода літак. Мені б Hawker-800 у приватну власність.

Так, згоден. Моя інфантильність помре разом зі мною.

Але повернемося до нашого питання. Могли покійники отримати дані про мене з якогось іншого джерела, ніж їх куратори з ФСБ? Всюди в них зараз ці куратори.

Уявимо собі, що якийсь «великий брат» слідкує за моєю діяльністю. Ось він бачить, що я починаю допомагати своїм співвітчизникам. Якщо повідомити когось з російських служб, то Несмеянов з друзями є найкращою кандидатурою. «А, це є той самий, виявляється, він ще живий і пакостить...». Але тоді не виключено, що російське ФСБ отримала дані про мене від закладу Несмеянова, а не навпаки. Якщо так, то хто той «великий брат»? Креншоу? Тоді яка в нього мета?

Зараз би випити щось. Спрага. Біля мене вже хвилин десять крутиться Рембо. Бідному псу сумно з двома старими. От Рембо і крутиться, хоче звернути на себе увагу.

- Підемо, Рембо, вип'ємо водички.

Ось ми напились води і я у супроводі пса опиняюсь на вулиці.

Ні, не на Кромвель авеню, а Холіхед Клоуз, куди виходить фасад нашого будинку. Як і всіх інших.

Жодної свіжої думки про те, хто і навіщо сповістив несмеянівців про мої діяння в мене досі не з'явилося. Хоча... Що «хоча»? Припустимо, що саме Несмеянов... До речі, чому я навіть подумки повинен цього типа називати за прізвиськом? Назву його «Н». Чудово, справжній прогрес.

Значить, «Н» направляє нігерійця до мого будинку. Запобіжник спрацьовує і в комп'ютері Maserati запускається програма, що вщент розносить двигун дорогого автомобіля.

Припустимо, що хтось напоумив «Н» надіслати до мене нігерійця. Тоді наступне питання: а знав сам «Н» про те, яка мета цього експерименту? Може він просто тупо виконував чийсь наказ? І ще одне зауваження: всі діяння «Н» проти мене почалися після смерті Лебедєва. І згорілий Maserati теж належав йому.

На нашій тихій вулиці раптом зашурхотіли шини. Світло-сірий Volkswagen Golf зупиняється біля доріжки до будинку мого сусіда. Я знов забув його прізвисько. З авто виходить Еліс Кларк у легковажній спідничці і мінімальній кофтинці.

- Містер S, рада вас бачити, - каже сержант своїм трохи хрипливатим голосом.

- Я теж радий. Тим більше, що всі дійові особи вже перед вами. Ось я є тут, а Рембо бігає десь недалеко.

Я зву пса і він з'являється перед нашими очима тієї ж миті. Тут таки демонструє представниці влади свою відданість мені, для чого ставить передні лапи мені на плечі, а мордою притискається до мого лівого вуха. Мені нічого не залишається, як обійняти Рембо, і тим самим надати стабільності виниклій конструкції з двох живих істот.

- Можна поцікавитись, що привело вас до нашого дикого кутка? – питаю я.

- О ні, сер, це ніяк не пов'язано із справою про пожежу в авто, - каже сержант Кларк з милою посмішкою. – А, ви ще подавали заяву про собаку... То це є той пес?

Мені здається, що Рембо прошепотів мені на вухо підбадьорливо: «Так тримати, старий».

Наступної миті він виривається з моїх вимушених обійм і демонструє свою прихильність міс Еліс. Та, як справжня англійка, присідає щоб погладити підлабузника. Оскільки все наше місто з недавніх часів освітлено світлодіодними пристроями компанії Philips, і все, що зараз відбувається на Холіхед Клоуз добре видно з Місяця, то в мене не виникає жодних сумнівів – міс Еліс наділа для візиту на нашу вулицю білі трусики.

«А що, як діями щодо мене «Н» та його компанії, а точніше провокаціями, дійсно хтось керує із зовні. Не з Росії. Якщо, не дай Боже, це дійсно так і є, то коло тих, хто влаштував мені такі випробування різко звужується».

Натхнений такою думкою, я вирішую, що час прощатись з дівчиною в білих трусах і спокійно розібратись з тим уявним колом.

- Містер S, ви свого часу казали, що вам вдалось отримати доступ до персональних даних містера Саймона Байлза, вашого сусіда, - Еліс каже це мені в спину, я повертаю до неї голову, а вона вказує пальцем на неосвітлений будинок поруч з моїм.

- Ні. Я прочитав тільки запис про собаку Рембо, і хто є його власником. Можливо, що у того запису є зв'язок з іншою базою даних, де є персональні дані містера Саймона Байлза. Я, припускаю, що не маю доступу до таких даних.

- Ну, до бази даних про домашніх тварин ви теж не маєте доступу. Однак... Однак мова йде не про ваші дії, а про те, що містера Саймона Байлза насправді не існує.

- Але я не один раз розмовляв з ним. Саме з приводу його собаки Рембо.

- Так, напевне. Але то був не Саймон Байлз, а якась інша людина. Саймон Байлз помер у 1938 році у віці п'яти місяців. Іншого в Королівстві не було.

- Мені дуже шкода, - шепочу я.

- У спілкуванні з вашим сусідом чи не помітили ви щось дивне?

- Його пес тікав від нього до нашого двору. Що може бути дивнішим?

- А інші приводи до спілкування у вас були? – Еліс входить у роль слідчого.

- На щастя, не було. Тут в Англії люди не спілкуються без нагальної необхідності. У країні звідки приїхав, так само. То ж у мене не було а ні приводу а ні звички спілкуватись з незнайомим чоловіком.

- Завтра ми отримаємо дозвіл відкрити дім вашого сусіда, - Еліс не поспіхом йде до свого авто, та раптом зупиняється. – В автомобілі, що згорів, при ретельному огляді не знайдено слідів вибухівки чи легкозаймистих речовин. Все зводиться до вибуху самого двигуна. Без якогось зовнішнього втручання. Але в телефоні водія

були ваші координати. Як це так вийшло, що автомобіль згорів саме в пункті призначення?

Як це сказала, Еліс сідає в своє авто. Я так і не відповів їй. Наприклад, що запис адреси не означає, що вона неодмінно є пунктом призначення... Чого вона приїхала і що насправді шукала, так мені і не ясно.

- Рембо, пішли до дому, - кажу я хитрому псу.

І тут він вкотре дивує мене. Пес підбігає до вхідних дверей, притискає ліву передню лапу до сенсорної панелі поруч. Складні двері слухняно здвигаются. Я, відверто здивований, проходжу до холу. А Рембо так і стоїть на задніх лапах, впершись на стіну біля входу.

- Дякую, Рембо. З вас вийшов би чудовий слуга. Аж ніяк не балакучий. Але одною загадкою стало менше.

Я легенько хлопаю собаку по боку, він вбігає до холу слідом за мною. Двері зачиняються. Мабуть, піду спати. На жаль, в мене знов болить голова, а ще хотілось би розібратись з моїм «великим братом».

А що, з Рембо все вже ясно?

Я шукаю в кухонних шухлядах нову пачку з написом Nurofen. Пігулка цих ліків швидко та надовго позбавляє мене головного болю. Отримав таку ваду під час моєї пригоди з катастрофою літаків на Півночі.

Натомість знаходжу ліки від стенокардії. Amlodipine-Atorvastatin. Навіть не пробує прочитати довгу петицію як діє препарат від Bayer. Це ж чиє? Що, Алла тихенько приймає цю гидоту? Напевне, що так і є.

Від цього сумного відкриття, я забуваю про свою хвору голову. Може біль дійсно минув. Може удар негативних емоцій перебив ниючий біль.

«Господи, ми старіємо. І ніяк не позбавимось небезпек і суєти. Чи всім така дана доля? Чи це є наше надбання?», - невиразна картонна коробочка на якийсь час змусила забути про мою проблему і дива з прибудним псом, що має в лівій передній лапі чип і вміє ним користуватись.

«Тобто: Байлз – Рембо – електронний ключ», - знов легкості думки заважає пульсуючий біль у скронях. – «З ключем в лапі все стало ясно, про Рембо вже є приблизні пояснення. Так хто такий Байлз, якого насправді не існує?»

Байлз чи ні, справжній чи не існуючий, але він є чи був моїм сусідом.

Тут не так давно я розмірковував для чого до мого дому пригнали злощасний італійський автомобіль. Навіть майнула думка, що вся ця вистава не для мене чи місцевих властей, а для якогось зацікавленого спостерігача. І що він міг бачити?

По-перше, він (чи вони) бачив всю сцену вибуху двигуна. Напевне, що записав це на відео. Якщо в нього були електронні прилади, які приймали радіо сигнали різної природи, то мав зареєструвати обмін пакетами в діапазоні стільникового зв'язку. З мого досвіду, для статистичної обробки таких даних замало. Але ж нещодавно за столом розпинався про евристику...

40. Олег S. Травень 1996 (згадує)

Нарешті пігулка Nurofen-Express зупинила мій головний біль.

Я лежу без сну на вузькому ліжку в кімнаті, що біля мого кабінету «на горищі». На пухнастому килимі спить Рембо. Все у нього просто. А мені щоб заснути, треба цілеспрямовано подумати про щось стороннє. Краще щось пригадати. У голову, що от тільки позбавилась болю, лізе дивна зустріч в Єрусалимі майже двадцять років тому. Ну, насправді, не двадцять. Це я округлюю на манер моєї жінки.

А зустрів я тоді таку собі Дебору Кадонер, в той час ще досить молоду особу.

Ми з дружиною прилетіли до Єрусалиму на зустріч з її колежанкою, що емігрувала до Ізраїлю на початку дев'яностих і поселилась саме у Єрусалимі. Зупинились в не дешевому King Solomon hotel, хоча в ті часи не мали багато зайвих грошей. Просто там напевне був кондиціонер в номері та пристойний басейн.

Два тижні, що ми відвели на подорож до Ізраїлю складались з відвідин визначних пам'яток, яких там безліч, та спілкування з родиною літньої колежанки, в минулому Аллиного керівника.

Старе місто, яке було видно з нашого готельного номеру, здавалось мені похмурим та непривітним. Занурення в лабіринт вуличок та торговельних рядів пригнічувало тіснотою і якоюсь безпорадністю, бо нема там можливості вільно пересуватись. Візити та зустрічі із Аллиною колежанкою теж мене не надихали. Але ми звикли все робити разом, тож я готувався до чергової зустрічі.

Раптом в нашому номері задзвонив телефон. Трубку взяла Алла, та просили мене. Незнайома жінка російською мовою рекомендувалась як Дебі Кадонер і хотіла передати мені при зустрічі якусь інформацію про Норма Каплана. Я не вагаючись погодився зустрітись в холі нашого готелю. Так що в той день Алла наодинці з колежанкою згадувала кращі роки свого життя.

Дебі Кадонер приїхала без запізнення. Ми розмістились в кафе, що в лобі готелю. Пам'ятаю, що Дебі замовила зелений чай, а я Кока-Колу. В той момент Дебі Кадонер була ще молодою жінкою, з приємним обличчям, курчавим волоссям і, досить таки, дебілою фігурою. Вона весь недовгий час бесіди крутила в руках сонцезахисні окуляри. Я одразу перервав її намагання і далі спілкуватись зі мною російською. Англійську Дебі знала непогано.

- Ну, і як живеться містеру Каплану? – спитав я щоб з чогось почати. – Врешті де він зараз проживає? Тут, в Ізраїлі, чи в Штатах?

- Містер Каплан зараз лікується в Ізраїлі. Але громадянство в нього американське.

- Я б теж поступив саме так, - наша розмова спочатку не клеїлась.

Мабуть Дебі Кадонер випила пів чашки чаю, перш ніж продовжити.

- Містер S, я працюю в представництві «Сохнут», що займається справами репатріантів до нашої країни. Але я також представляю кадрову службу контррозвідки Шин-Бет. І саме в такій якості я хотіла б поспілкуватись з вами.

- Я є підданим Її Величності, і в цій якості навряд чи можу бути корисним.
- Я погоджуюсь з вами, - казала Дебі і все крутила свої нещасні окуляри. – Але містер Каплан зустрічався з вами в ССРСР і в архіві нашої служби ви значитеся як фахівець з диверсій із застосуванням комп'ютерів.
- Ну, - відповів я, як проковтнув чергову порцію улюбленого напою. – Назвати мене фахівцем було б перебільшенням. Я дійсно кілька разів влаштовував поганим, як на мене, людям пастки за допомогою цифрових систем управління. Так, я є фахівцем з комп'ютерів. Але основним моїм козирем в цій грі є осмислення процесу управління об'єктом, а не знання комп'ютерів. Як сапер цінний знанням де і скільки підкласти вибухівки, а обов'язкове уміння користуватись викруткою є лише необхідністю.
- Який я маю зробити з цього висновок?
- Що насправді я не є фахівцем... Як ви казали? Диверсій? Ні. Я просто використав знайомі мені фізичні процеси і забезпечив необхідний вплив на них завдяки комп'ютерному управлінню. От і все.
- Фактично ви створили необхідний комп'ютерний вірус.
- Це не так. Комп'ютерні віруси, яких зараз безліч, діють безпосередньо на операційну систему і змінюють поведінку самого комп'ютера. В моєму випадку, комп'ютер є засобом знищення об'єкта управління.
- Містер S, - у Дебі тоді змінився тембр голосу. Як і більшість ізраїльтян, гадаю, вона любила співати. Куди там нашим валлійцям. – Вас не дивує, що я так добре обізнана про ваші жарти із знищення об'єктів управління?
- А вас не дивує, що я відверто розповідаю вам про цю грань моєї діяльності? Відповідь проста: незабутній Норм Каплан, дай Боже йому не хворіти, обіцяв мені двадцять років тому, що колись та якимось ще звернеться до мене з цього приводу.
- На жаль, він помер, - Дебі опустила очі, втупила їх у темні окуляри, що лежали на столі.
- Я здогадався, адже наскільки простіше мені було б зустрітись безпосередньо з ним. Шкодую, міс Кадонер, щиро шкодую за непересічною людиною.
- Місіс, - Дебора ткнула мені під ніс руку з обручкою на пальці.
- Тоді мені є зрозумілим ланцюг подій. Досьє на мене десь закинули. І витрясли тільки як я замовив квиток до аеропорту Бен-Гуріон. Хтось з британських служб свого часу радив мені змінити прізвище. – Я сумно посміхнувся. - Навіщо вашій службі така зброя?
- Іран, містер S. Якщо ви цікавитесь подіями навколо нашої країни... Іранський ядерний проект, розумієте?
- Небезпечний об'єкт. Це не піч переплаву шматка заліза.
- І не автомобіль, яким їхав єврей. Ми знаємо, що ви вбили нашого співвітчизника.

- Ваше право і право вашої громади, включати якусь особу в число співгромадян. Але покійний Кінігісер був мерзотником, який переслідував мене. І емігрував до Мюнхену, Німеччина.

- Ми не звертаємо на це увагу. Ми є нацією емігрантів і репатріантів.

- Так. Кажу ж: ваше право. Та зауважте, якби Кінігісер добився б свого, ми з вами сьогодні не розмовляли. І той дурень не змінив би мене.

- Так, містер S. Нам доводиться мати справу не з ангелами. І повинна констатувати, що ви налаштовані конструктивно. То ж хочу просити вас ще приділити свій час тут, в Єрусалимі, для бесіди з шефом Шін-Бет містером Амі Аялоном.

І я погодився. Через кілька днів Аллі довелося знов на самоті зустрічатися зі своєю колежанкою. В Єрусалимі раптом встановилася сильна спека. В мене в черговий раз боліла голова. З містером Аялоном ми спілкувались в саду якоїсь вілли. Мене пригостили холодною Кока-Колою. Мабуть дані про мій улюблений напій вже потрапив до мого дос'є.

Зміст розмови з шефом Шін-Бет мало відрізнявся від розмови з Дебі Кадонер, киянкою в минулому, яка виїхала з України після закінчення університету. Перемагаючи головний біль, я тоді довів містеру Аялону необхідність створення своєї лабораторії для розробки диверсій подібного ґатибу. Ще розтлумачив, чому я не буду працювати на Ізраїль. Містер Аялон виявився тямущим керівником. Тоді я був певен, що в них все вийде.

Але вже у 2000 році Аялон залишив свою посаду. Я не чув про диверсії в Ірані. Більше не відвідував Ізраїль. Але через чотирнадцять років зустрів Дебору Кадонер в іншому місці та за інших обставин.

Може і зараз навкруги мене круяться ізраїльтяни? Все відбувається за книгою Екклесіастовою. Порочне коло: потреба – пропозиція – шантаж та погрози – роз'яснення – розуміння... А потреба нікуди не ділась, то ж знов пропозиція.

Горизонтальне положення в ліжку суттєво полегшує здатність подумки відмотувати свою біографію назад в минуле. От що б в минулому треба було зробити чи не зробити, щоб зараз до мене не чіплялись ізраїльські секретні служби?

Наприклад, послати до дідька Кадонер в Єрусалимі. Подальші події демонструють, що це ні на що не вплинуло б.

Не їхати до Єрусалиму, тоді моє дос'є так і залишилось би в архіві. Можливо так і треба було... Не їхати. Але, хто ж знав? Ми так любили подорожувати.

А якщо б я не пішов на угоду з Нормом, тоді у 1997-му? В цьому разі я досі проживав би в місті Києві, можливо, що в районі Теремки. Ким би я став?

Чомусь згадалась якась середньовічна картина, де алегорія долі виглядає як набір зубчатих коліщаток, які крутяться в різні боки...

Завтра зранку я прокинуся і буду знати звідки в Рембо такі здібності.

**Вид не старе
місто з King
Solomon hotel,
Jerusalem**

**King Solomon
hotel, Jerusalem,
Israel**

**Амі Аялон
Шеф Шін-Бет з 1996 по
2000 роки**

41 Алла S. Вересень 2014 (наживо)

Ми обідаємо. Скрізь відчинені двері до саду чутно як йде дощ. Я вже з'їла свою порцію і чекаю на Олега, який не поспіхом дожовує лангет зі смаженою картоплею. Він дуже повільно їсть, а як ще одночасно розмовляє, то чекати на нього можна до вечора.

- Що ж вони вшили до його лапи? – знов питає Олег самого себе. – Я не хочу калічити тварину. І не можу зрозуміти що ж то є. Після опромінення в лікарні прилад продовжує працювати. До речі, завтра я зміню код вхідних дверей.

- Так, - кажу я і дивлюсь на останній шматочок лангету, який Олег варварські полив гострим кетчупом.

- От буде диво, якщо Рембо відкриє двері і з новим кодом, - каже Олег замість з'їсти кетчуп з крихітним шматочком м'яса.

- Кави? – питаю. – Може морозива?

- А що, як морозиво з Кока-Колою?

- Без Кока-Коли ти сьогодні обійдешся, - кажу нашою рідною мовою.

- Казарма, - стверджує Олег і посміхається.

- Твоя Моніка надіслала мені повідомлення з подякою за пораду відпочити у Озерному Краї. Додала оригінальне фото, - я витягаю з кишені смартфон.

На екрані гола місіс Родрігес разом з іншою голою дівчиною тримають за руки типову англійську медичну сестру, середнього віку і дуже зніяковілу.

- Щось у неї з психікою. В кінці серпня зі мною зв'язувався Тревор. І я готовий поклястись, що до нього в гості завітала саме вона, - каже Олег і легенько б'є пальцем по зображенню Моніки.

Наче від цього, мій телефон починає дзвонити.

- Місіс S, добрий день. Це телефонує сержант Кларк. Телефон містера S не відповідає, то я вирішила...

- Добрий день. Містер S є поруч зі мною, а його телефон, мабуть, знаходиться в кабінеті. Я можу передати йому слухавку.

Олег прикладає мій телефон до вуха і досить довго вислуховує, що каже сержант. Нарешті відповідає:

- Є маленька проблема: я погано впізнаю людей. Ця психічна вада в мене з дитинства. Відверто, вже багато років Алла, моя дружина, є експертом, що пізнає людей замість мене. Може краще їй бути свідком щодо... Цього... О, куди ділась моя пам'ять? Так, містера Саймона Байлза.

Олег віддає телефон і радує мене участю в розслідуванні хто насправді був нашим сусідом і невдалим хазяїном собаки, який при житті був нашпигований електронними пристроями.

- Слухай, у мене десь був лічильник Гейгера. Адже всі ці модулі повинні від чогось житися, - Олег хапає мене за руку, щоб повідомити про черговий крок в розслідуванні.

Я саме йшла привести себе у порядок, перш ніж з'явитись на людях.

- Олег, мені час йти збиратись, - відчіпляюсь від мого домашнього детектива.

- А, ще одне. Я сфотографував сержанта Кларк, як ще був у неї в поліції. Але забув показати тобі. Чи це та сама дівчина, що приходила до нас в день аварії?

Міс Кларк чекає на мене біля вхідних дверей нашого сусіда. Звісно, що це є та сама дівчина. Просто вона змінила зачіску. Як і Моніка на фото. Біля будинку скупчились три чи чотири авто. На даху поліційної машини пульсує блакитний вогник.

- Місіс S, ми зібрали зображення з кількох найближчих камер спостереження. Прошу зайти в будинок. Там вам все продемонструють.

Еліс Кларк підштовхує мене до дверей сусідської оселі. Вона вживає парфуми з крапелькою гіркої полині. Як це гарно доповнює її ансамбль з світло-сірого брючного костюму і салатної блузки. Я переводжу погляд на її ноги: безперечно, вона взута в перламутрові «човники». Дивно, у взутті без підборів, вона здається мені вищою, ніж у свій візит до нас. І взагалі, сьогодні міс Кларк виглядає дуже стильно.

Перше враження від нутрощів дому Байлза: він ніколи тут не жив. Весь інтер'єр мертвий, як на меблевій виставці. На столі у вітальні працює лептоп. Коло нього двоє чоловіків у цивільному. Еліс веде мене до них.

- Ось зображення Байлза з банку, де він тримає гроші, - джентльмен біля столу ніяким способом не вітається і без всяких ввідних речень переходить до діла.

- Ні, - відповідаю, хоч ніхто мене не питав. – Наш сусід виглядав інакше. Він маленького росту, лисий і завів собі бакенбарди. На відміну від чоловіка на екрані, в нього кругле обличчя та приплюснутий ніс.

- Добре, - каже джентльмен і запускає на лептопі відео з камери спостереження. Швидкість відтворення, може, вдвічі більша реального часу. Та я встигаю помітити нашого сусіда в групі з десятків людей, що йдуть з автобусної зупинки на Сент-Девідс драйв. Зображення зникає так швидко, що мій вигук запізнюється.

- Що? – питає джентльмен.

- Дайте, я сама, - кажу я, відштовхую джентльмена, зупиняю відтворення і після реверсу, знаходжу зображення нашого сусіда.

Все як я казала: непоказний, невизначеного віку, невисокий та сутулий, кулеподібна голова, бакенбарди. Я показую на застигле зображення.

- В нього неприємний скрипучий голос, говорить дуже швидко, якісь слова я не розуміла. Може кокні? – роблю я таке припущення.

- Чудово, - констатує джентльмен. Далі жестом запрошує мене відійти від комп'ютера, і викликає каталог з іконками фотографій. – Це він?

На екрані фотопортрет нашого сусіда. Неприродно довгі кінчики коміру сорочки викладені на лацкани маринарки. Ненавиджу такий стиль.

- Так, це є наш сусід Байлз. Тільки виходить, що він тут не жив?

- Ні, мем. Принаймні, ми не знайшли ніяких слідів його тут перебування, - відповідає мені Еліс.

- А як же світло ввечері? – згадую як світилися вікна сусідського дому.

- О, це таймери. Декілька таймерів вмикали і вимикали світло за заданою програмою на тиждень. Цілком достатньо, щоб створити ілюзію перебування в домі.

- Але ж містер Байлз кілька разів приходив до нас за своїм собакою...

- Так, але хіба ви впевнені, що він приходив з цього будинку? – Еліс задає риторичне питання і при цьому мило посміхається.

Красива дівчина ця Еліс Кларк. І вдягнута стильно, але не багато. Костюм, напевне, з поліестру, блузочка... ну не з батисту ж. А парфуми з ароматом полині колись пропагував Avon. Що ж, скромна, акуратна дівчина.

Біля дверей будинку на нас чекає Олег, який тримає на ремені нещасного Рембо.

- Добрий день, міс Кларк. Я привів Рембо. Ось він... Поміряв радіацію. Тридцять мікрорентген за годину. В собаку вставили радіоактивний елемент живлення. Фактично пес приречений. Як мені не шкода, але йому краще померти без мук. Тим більше, що в нього всередині купа приладів, трохи не комп'ютер. Гадаю, що все це треба дослідити.

- Не виключаю, що так і треба зробити. Можливо, колеги з Лондону погодяться забрати його з собою. В будь якому випадку, залиште собаку тут. – Еліс показує не ганок перед будинком.

- Ще одне... Містер S! Будь ласка, надіньте на собаку намордник. Ось він у холі. Я зараз принесу, - Еліс тут таки поспішає до будинку.

- Ось так, - каже Олег до мене. - Впізнали сусіда?

- Так. Йшов із зупинки під камерою. Таку пику не пізнати неможливо.

- Ну, все ж таки... Краще, що ви цим зайнялись, - Олег мою фразу прийняв на свій рахунок.

Виходить Еліс, передає намордник Олегу. Він схиляється до пса, та раптом питає його:

- Може водички хочеш? А, Рембо?

Пес притискає морду до щоки Олега, щоб рожевим язиком торкнутись його вуха. Олег невміло одягає намордник. Руки в нього трусяться. Він повільно крутить головою, що є ознакою нападу сентиментального співчуття.

- Все, - Олег піднімається і, не дивлячись ні на кого, йде до дому. – Дякую, міс Кларк.

Еліс з гримасою питання дивиться на мене. Я розводжу руками, чекаю, як Олег відійде достатньо далеко, щоб не міг почути мене.

- Він дуже любить собак. А своєї в нього ніколи не було.

- Розумію... шкода. – Шепоче Еліс і з жалем дивиться на двері, за якими от тільки що зник Олег.

Я знаходжу чоловіка на кухні. Він сидить за столом і дивиться скрізь скло на ніжки стільця навпроти.

- Чай? – питаю на англійський манер.

- Так, дякую, - смішно та сумно дивитись, як Олег, наче трамвай, стає на рейки англійського стереотипу. Сентиментальний пролом в його свідомості зникає. Він знов стає раціональним роботом без емоцій і комплексів.

- Ми можемо дозволити собі допомогти Сані Висоті? Йому потрібен в Києві справжній всюдихід. Тобто, Landrover Defender. Наша армія розпродає на континенті цілком придатні екземпляри.

- Скільки це може коштувати?

- Якщо пошукати, то десь п'ять чи шість тисяч.

- Олег, ми не можемо чіпати основний капітал.

- Звісно, що ні. Але я обіцяв. У них там кепські справи. Всього не вистачає.

- Добре, Олег. Я подумаю. Ось твій чай. Мабуть і я вип'ю кілька ковтків.

Я захопила у спальню свій комп'ютер, щоб дати раду нашим фінансам. Шість тисяч додаткових витрат нам зараз не до речі. Але...

Поштове повідомлення. Відправник: Джалілов... Юра?

Поспіхом відкриваю текст. О Боже. Тут моє фото. Я гола. Фігура, якої в мене вже давно нема, переляк і виклик в очах, бридка зачіска, наче мітла на голові. Це ж одна з десятка чорно білих фотографій, які я порвала після другого побачення з Олегом. І от раптом, через сорок років. Юра... Він же загинув... Боже. Ні?

«Люба Аллочка!

Такі листи я розсилаю вже кілька років. Як тільки знаходжу в мережі адресу, яка може бути твоєю. І цього разу я не втрачаю надію, що мій лист надійде до тебе. Якщо це дійсно так, то напиши мені.

Життя склалось в мене невдало. Мене звинуватили у вибуху (у ВІЛСі, ще 1977 року). Тоді загинула людина та згоріла дуже дорога імпортна установка. Був суд і я просидів в Мордовських таборах 6 років. Випустили по амністії. Дружина від мене пішла. Дітей у нас не було. До Москви я не повернувся. Працював у Горькому (тепер – Н.Новгород). Потім аж до пенсії працював у Пермі. І зараз там проживаю. Маю кімнату в малонаселеній квартирі. Це щось на зразок гуртожитку. Хворів. Важко ходити, ходжу з паличкою. Після виходу на волю, так і не одружився. Зараз, дивлячись у минуле, розумію, що любив тільки тебе.

Я зберіг твоє фото. Каюсь, обіцяв такі знищити, але на це не піднялась рука. Тут ти справжня красуня. Розумію, що тобі теж вже за 60. Але я пам'ятаю тебе саме такою. Як і сорок років тому, все це залишиться тільки між нами.

Якщо отримаєш моє послання, то напиши як ти потрапила до Англії. Втекла від бандерівців? Твій тодішній чоловік ще з тобою, чи ти його кинула? Тоді він здався мені страшною людиною. Значить і тобі не поталанило. Адже на небі нам судилось бути разом.

Твій Юра».

Я перечитую послання від чоловіка, якого любила та вважала загиблим. Ні цього не може бути. Але це ж є. Значить він вижив. Сидів у тюрмі, коли ми втекли з СРСР.

Ловлю себе на тому, що не можу відірвати очей від свого зображення сорокарічної давнини. Якщо додати колір, змінити зачіску, зробити бікіні-епіляцію. Чи краще б я виглядала за цю корову Родрігес, яка безсоромно розсилає свої фото мережею? Або її партнерки?

Я кілька разів закриваю та знов відкриваю Юрине повідомлення. Нарешті, помічаю, що маю ще одне. Це від сержанта Кларк. Вона повідомляє, що нещасного Рембо таки забрали до якоїсь поліційної лабораторії. Далі пише, що має завдання оселитись у будинку Байлза. Хто б мені давав такі накази...

Не зважаючи на збудження від Юрино листу, мені хочеться спати. Дивно, але замість згадувати Юру, в голові крутиться питання: звідки у сержанта Кларк номер мого телефону та поштова адреса?

Так, приміром, могла виглядати Алла С на фото, що надійшло разом з повідомленням.

(Модель Penthouse 1971 року).

Схожа фігура і зачіска, яка була поширена в світі на початку 70-х двадцятого сторіччя.

42 Алла S. Травень 1977 (згадує)

Це була моя остання зустріч з «греком з ВІЛСу», як називав Юру Джалілова мій чоловік. Дивно, але я майже ніколи, навіть подумки, не називала Олега чоловіком. Олег, і все. Діловий партнер, зручний, розумний, турботливий. З ним легко вирішувати складні завдання. З ним реально жити в достатньому комфорті. І ще багато чого. Але у моєму напівсні я до біса посилаю комфортного Олега...

Того травня все почалось з телефонних дзвінків. Я працювала в старому корпусі Інституту кібернетики, що на проспекті Науки в Києві.

В моїй кімнаті не було телефону. Як на сьогодні, все це виглядає страшенно архаїчно, але ж так було. Зі словом «мама», мене покликали до телефону в сусідню кімнату. Дійсно, телефонувала моя мати і повідомила, що їй на роботу телефонував якийсь хлопець з ВІЛСу і питав як можна зустрітись зі мною. Мати вже мала свій домашній телефон, на відміну від нас з Олегом. Вона запропонувала москвичу зателефонувати їй до дому ввечері, коли вона вже буде знати як зі мною можна зв'язатись.

Як я з'ясувала пізніше, мамин робочий телефон Юра – а це був саме він – отримав від сусідів на старій квартирі, де мої батьки вже не проживали років з три. В тій квартирі, де я кохалась з Юрою, як всі домашні були на роботі.

Гра у переадресацію закінчилась наступного дня, коли Юра подзвонив з прохідної до сусідньої кімнати з телефоном. Я вийшла з корпусу на вулицю і, врешті, ми зустрілися.

Юра змінився за чотири роки, що ми не бачились. Якимось змарнів, не те, що погладшав, але втратив колишню стрункість, став сутулим, трохи не нижчим за мене ростом.

Якби зустріла його такого вперше, то, мабуть, не звернула б на нього уваги. Але після всіх наших пригод...

- Як ти? – запитала його. Мені заважав букет дешевих квітів, що приніс Юра.

- Одружений, маю отримати квартиру восени. А ти як?

- Заміжня. Проживаю в новій кооперативній квартирі. Але телефон ще не встановили.

- Ти виглядаєш чудово. Тепер вже зовсім блондинка.

- Я міняю колір волосся раз на пів року. Навіщо ти шукаєш зустрічі зі мною? Та ще вчинив такий галас.

- Хотів на тебе подивитись. Прошло чотири роки як ми не бачились, а я, замість забути тебе, постійно згадую. Останнім часом задаю собі простенькі питання: хто ти? Що між нами було насправді?

- Мої колежанки визначили наші відношення як службовий роман. Насправді це була якась мана. Нестримний прояв пристрастей...

- Але ж це є чудом. Ми пов'язані з тобою. Таке між людьми трапляється раз на мільйон.

- Ми не могли вирішити з тобою жодного практичного питання. Якби змістом нашого життя був виключно секс та обжерливість, в наших відносинах не було б і тріщинки.

- Я знаю: ти зла на мене за спробу... ну щоб ти з моїми товаришами теж... Але то було миттєве затемнення. Може я випив зайвого. Ми греки не дуже сприймаємо горілку.

- Так, ти знайшов мені єдине практичне застосування – пустити по руках. Не вийшло. Ти був гарним коханцем, але людина з тебе нікудишня. Не чіпляйся більше до мене.

Юра пішов. Більш згорблений, ніж п'ятнадцять хвилин тому. Так, ми ще про щось говорили, але порозуміння не було. Його букет полетів у сміттєву урну. В той день і в той час я остаточно зачинила справу з грецьким коханцем.

Але історія на тому не закінчилась. Моя дурна матуся, коли навістила наш дім, почала випитувати мене, чи зустрілась я з тим москвичем. Все це чув мій Олег, якому не треба багато, щоб зрозуміти про що йдеться. Мало того, що я кілька місяців була позбавлена інтимних радощів, він серйозно взявся за Юру Джалілова. В Олега є справжній талант добувати інформацію. Чим все закінчилось? Восени наступного року, здається, що в листопаді, я зустріла свого колегу, що в кращі часи, як і я, працював за договором з ВІЛСом. Він розповів мені, що чув, як у ВІЛСі вибухнула експериментальна установка і наш спільний знайомий, Юра Джалілов, загинув від цього вибуху.

Пізніше, коли в Олега виник план втекти на Захід, він розповів мені, що саме в той час, коли загинув Юра, він передав на ВІЛС програмне забезпечення керування вибухонебезпечною установкою. Так, жарти з Олегом зрідка бували смертельними.

Іноді запитую себе: як це в мене виходить, що я не помічаю відвертих вад в характері чоловіків, з якими маю справу.

Взяти для прикладу мого Олега. Є в нього якась нелюдська механічна жорстокість. Як я з цим мирюся? Тому що він досить лагідний зі мною? Щось на зразок домашнього хижака.

Але Олега я згадала лише для прикладу, бо думала про Юру. Чому я ні тоді, коли ми зустрічались, ні після цього, не звертала уваги на те, який він тупий. Йому не давалось програмування. Після декількох спроб хоч чогось його навчити... Ні, Юра був абсолютним дурнем. Як можна було закохатись в такого?

Може був він веселий, жартував, розповідав анекдоти? Теж, ні. Він був серйозний, тихий та лагідний, готовий займатись коханням в будь який час. Такий собі ходячий статевий орган.

Невже я не бачила цього?

Я вже майже сплю, але ще намагаюсь викликати в пам'яті Юрин образ і моє до нього ставлення, як до кращого коханця. Але щось в мене не виходить. Натомість, визріла думка, що відповідати на його електронний лист я не буду.

У 1977 році цей будинок належав Інституту кібернетики і не формально називався «круглий корпус». Алла S працювала на першому поверсі, біля вестибюлю.

(Фото 2017 року. Google map)

**Не помічати або не звертати уваги на вади чоловіків, з якими зустрічалась...
Чи така властивість притаманна більшості жінок?
Чи ж є Алла S винятком?**

43. Павел Несмеянов. Вересень 2014(наживо)

Не можу швидко йти до підземелля, де розміщені наші оператори. Серце ние і душно, чомусь, в коридорі без вікон, облицьованому дешевим пластиком. Треба заспокоїтись. В принципі нічого нового не трапилось. Всі мої хвилювання всього тільки від іншої інтерпретації подій, які вже відбулися.

От і двері до залу.

Хтось прозвав цей незатишний зал «бейзмент». Дивився в словнику. «Basement» означає підвал, льох. Як за останні десятиліття засмітилась російська мова всякими англійськими словами. Жах.

Але не буду входити в маленький кабінетик Пухаєва, поки не налагоджу нормальне дихання.

- Добрий день, шеф. – Пухаєв встає, коли я без стуку заходжу до його кімнати.

Я теж вітаюсь. Бачу, що Мурат Пухаєв задоволений собою і, думаю, він вирішив, що я прийшов його поздоровити. Адже мені вже доповіли, що операція імені покійного Джалілова почалась цілком успішно. Добре.

Серце відпустило, то ж не буду починати з свого питання, а дам Мурату трошки похвалитись.

- Все пройшло чудово. Жінка S прочитала листа, роздивилась своє фото і... Коротше кажучи, троян вже встановився в її комп'ютері. Хочу, щоб ви подивились. Ось: Hewlet-Packard 'ProBook', Windows-7, 8 Gb оперативної пам'яті. І так далі. Ми тепер про цей комп'ютер все знаємо. Так що не хвилюйтесь. Ще написала Джалілову листа. Хочете прочитати?

Він, не чекаючи відповіді, повертає до мене екран, настільки великий, що в окулярах нема потреби.

«Здрастуй Юра!

Ти таки натрапив на мою електронну скриньку. Якщо в цьому був сенс твоєї розсилки таких листів, то, вважаю, що ти виграв.

Я знаходжусь в Британії вже 34 роки. Потрапила сюди з моїм чоловіком, якого ти не знаєш. Чим незнайома людина тебе налякала? Важко зрозуміти.

Не бачу жодного сенсу надалі нам спілкуватись. Ще в Києві мій співробітник (Вася Довгополий. Пам'ятаєш його?) сказав мені, що ти загинув від якогось вибуху. Добре, що ти залишився живим. Але для мене ти помер ще в квітні 1973 року. Не зважаючи на нашу зустріч через 4 роки.

Повторю, що казала ще тоді: відносини, що побудовані виключно на пристрасті є недовговічними. А за цим у нас не було і, тим більше, нема нічого спільного. За майже рік відносин з тобою, я в цьому впевнилась.

Прощавай, Юра. На інші твої листи я відповідати не буду. А цей шлю з надією, що ти знайдеш собі інше заняття. А розсилати листи до мене, врешті, кинеш.»

- Так, - кажу, - Алла була ще та сучка. Бачиш, від бідного Джалілова їй була потрібна тільки пристрасть. А всякі інші блага вона знайшла без нього.

- Ну, фігурка в неї чудова. Вона наче скульптором виліплена.

- Так, але... - тягну я, бо прийшов говорити зовсім про інше.

- Ми надрукували її фото і повісили в залі. – Пухаєв відчиняє двері свого кабінетика, щоб показати мені здоровенне фото голої Алли на стіні.

- Ти, це... Закрий двері, Мурат. В мене серйозна розмова до тебе.
- Так, шеф. – Мурат сідає за свій стіл, повертає до себе екран, навіть розкидані олівці вставляє в спеціальну коробочку.
- В мене є добрий знайомий в комісії, що розбирається з катастрофою Hawker-800. Він зустрівся зі мною от тільки що і каже: літак звалився в море, бо хтось колупався в його комп'ютері. Розумієш? Знов ті кляті комп'ютери. Хто їх тільки придумав? – задаю я цілком риторичне питання.
- В мене знов давить щось на серце. Пухаєв мовчить, тільки дивиться на мене з острахом. Та раптом трохи не шепоче:
- Так це він?
- Ну звідки я знаю. Я не фахівець в цьому... Як він міг «колупатись», коли літак стояв у Відні, а він сидів у своїй Англії?
- Я не маю досвіду роботи з бортовими авіаційними комп'ютерами. Але якщо вони отримують дані із зовні, то таке «колупання» може бути дистанційним.
- Коротше, Мурат. Я не хочу грати з ним в його ігри. У всіх цих мережах, протоколах, хештегах та базах даних він нас переграє. Цього старого треба прикінчити. В такий спосіб, як ви з Демуряном колись планували. Давай розглянемо твою пропозицію з трьома чеченцями.
- Пухаєв, на відміну від мене, зрадів, що його план знов витягли з під сукна. Це для мене є трагедією загибель моїх колег і літака, а йому цей випадок дозволяє проявити ініціативу.
- Є троє, які готові виконати це завдання. Ось: Казбек Зауров, Рахман Османов, Саїд Тагіров.
- І що вони можуть?
- Ну, Казбек добре знає англійську. Рахман Османов є фахівцем з вибухівки...
- Чекай, чекай, - перериваю я Пухаєва, - а що ж він робить у нашому центрі?
- Так, нам допомагає. Машину водить, обіди готує. Та що там, шеф. Що скажуть, те й робить.
- Ну, ясно. А третій?
- О, Саїд Тагіров прекрасний системний адміністратор. Розбереться з будь-якою ситуацією.
- Ага. Ви вже розібрались... Я тобі от що скажу: Hawker-800 затонув, бо S вліз в наші документи. Звідти дізнався і про наше відрядження до Відня, і що літак без нас не полетить, і маршрут до дому теж там був. Тільки про мою посадку у Варшаві нічого не було відомо. Тому і живий залишився.
- Так. Можливо все так і сталось. Не оцінили ми здібності того S. Думали, що старий, виживає вже з розуму.
- Дивно. Ви ж горці. Там старі довго живуть і весь час при розумі.
- Так то у нас. А тут хохол якийсь.
- Так, - я погоджуюсь не тому, що згоден, а тому, що серце почало колоти.
- Ми з Демуряном вирішили, що Саїд Тагіров поїде у відрядження до Англії, Османов разом з моєю сестрою поїдуть туристами з групою, автобусним маршрутом. Є в Пітері кілька туристичних агентств, треба вибрати, яке підійде за датою та розкладом. А Казбек Зауров, він схожий на європейця, поїде нелегально, з чужим паспортом. Я надішлю вам легенду, яку підготували.
- Тільки не через оце, - я тичу пальцем в екран, а слова застрягли у мене в горлі.

- Добре, шеф. Надрукуємо, а файл знищимо, - Пухаєв поблажливо посміхається.
– А що нам робити з комп'ютером мадам S? Є якісь вказівки? Бачили б ви які фото їй надсилають її знайомі.

Пухаєв знов повертає до мене триклятий екран. Цього разу на ньому зображені три жінки: дві зовсім голі тримають за руки медичну сестру, яка в'яло пробує вирватись. Агресія зображення якось недобре діє на мене. Наче металевим обручем стисло зап'ястя лівої руки. Дихати стає дуже важко.

«Ні, зі мною такого трапитись не може», - майнула думка.

Наступної миті я вскакую з крісла і роблю кілька кроків до дверей. Бо інстинктивно вважаю, що в залі дихати буде легше. Врешті я відкриваю двері. Ще чую як вскакує Мурат Пухаєв, перекидаючи своє крісло. Я пробую вдихнути повітря, але в мене нічого не виходить. З жахом я дивлюсь на величезне зображення Алли S сорокарічної давності. Ця гола хвойда дивиться на мене із викликом та очікуванням.

«Ні», - встигаю подумати у відповідь на її погляд.

Комп'ютерний зал у приміщенні без вікон

44. Олег S. Вересень 2014 (наживо)

- «Протокол за підсумками консультації Тристоронньої контактної групи, щодо спільних кроків, спрямованих на імплементацію мирного плану президента України П. Порошенка та ініціатив президента Росії В. Путіна». Ось як це тепер називається, - я встаю зі столу, щоб зробити джин з тоніком собі і двом жінкам.

Ми з Аллою запросили на ланч Еліс Кларк, або сержанта Кларк, або нашу сусідку міс Еліс. Я вже давно звик до того, що англійці чудово поведуться за столом. Ніколи не скажуть нічого зайвого та, одночасно, не допустять нудьги та ніяковості. Тому ланч пройшов чудово. Еліс зачепила тему подій в Україні, коли ми всі в трьох проголосували за коктейль з джином. Я взявся його приготувати, і тут, на моє нещастя, в мене раптом почала боліти голова. В обставинах, що склались, демонструвати своє нездужання ніяк не хотілось. Тому я, зціпивши зуби, взявся змішувати напої.

Запах джину здається мені різким, збуджений мозок послужливо розділяє аромат напою на ялівець та спирт. Я ллю джин до бокалів, стримуючи дихання. Від чого біль посилюється та починає пульсувати у скронях. Врешті, я закінчую готувати свій улюблений напій і повертаюсь до столу.

Поки я боровся з болем та запахом джину, жінки вже почали обговорювати якісь тенденції в моді. Так розумію, що мова йде про літнє взуття. Алла згадує нашу подорож до Ізраїлю і ділиться спогадами про потворні пластикові черевики «на платформі», які носили всі ізраїльські дівчата тієї спекотної весни.

Як трохи послухав про що йдеться, то зрозумів, що жіноча розмова є не про взуття, а про глобальну та локальну моду. Готовий залястись, що ніхто з жінок не знає дефініції «що є мода», але повсякчас дискутують, використовуючи це не визначене поняття.

Еліс приймає свій бокал з ввічливою усмішкою, все так само уважно слухаючи Аллину розповідь. Сама Алла не помічає чи, просто, не реагує на те, що її бокал опинився в неї в руках.

Із свого величезного досвіду я знаю, що переривати, а тим більше, втручатись в розмови такого штибу є неприпустимим. Тому я мовчки п'ю коктейль через пластикову трубочку в надії, що він позбавить мене головного болю. Такі очікування є свідченням того, що я несвідомо притримуюсь щодо мого здоров'я якихось первісних гомеопатичних принципів.

Нарешті тема примхливості моди вичерпується. Коктейль всіма причетними до ланчу вже випитий. Обидві жінки якось розгублено дивляться в порожні бокали та не певно озираються. Так, зазвичай, шановне жіноцтво поводить себе після або безглуздої та довгої розмови, або після не дуже вдалого сексу. Наче питають себе: «Що, вже все? То навіщо будо взагалі?..».

Зазвичай, я мию посуд після нашої з Аллою трапези. Так в нас повелось. Вона готує, а я мию посуд. Зараз ситуація трохи інша, я попередив Аллу, що у мене до міс Кларк є важлива розмова. Тому Алла з чарівною посмішкою йде до кухонного столу де зібралось чимало тарілок, мисочок та кавових чашок. Ще три бокали від джину з тоніком. Те, як Алла йде і озирається повсякчас, нагадало мені дуже старе совєтське кіно, де рядовий йде затуляти своїм худим тілом німецький ДОТ (то така російська аббревіатура укріпленої вогневої позиції). Той геройський солдат теж

озирався, виголошуючи монолог про важливість його вчинку у обставинах, що тоді виникли.

Еліс пропонує свої послуги, адже це цілком по сусідські. Я, в свою чергу, запевняю її, що Алла впорається із важливим завданням. А мені треба сказати Еліс кілька слів саме про наші сусідські стосунки.

- Ви в поліції часом не встановили хто такий насправді є містер Байлз? – питаю в сержанта.

- Мені про це нічого не відомо, але як дізнаюсь, то обов'язково вам перекажу.

- Ще одне питання, міс Кларк: ви не знаходили в домі сліди від електронного обладнання, яке було демонтоване перед зникненням містера Байлза? – питаю я і побоююсь, щоб не відповіла питанням: «В якому домі?».

- Зазвичай електронне обладнання не залишає слідів. Однак. На горищі у вікно замість скла був вставлений лист поліпропілену. Можна припустити... - Вона сама обірвала свою відповідь. Я її не перебивав.

- ОК, тоді в мене до вас інше питання: чи знаєте ви що таке «пінг»?

- «Пінг»? – перепитує вона.

- Це такий цифровий сигнал, який генерує обладнання, що встановлене вашими колегами. А от Байлз обходився без цього. Його апаратура була повністю пасивна. Сам він був дуже терплячим і чекав коли до наших будинків приїде Грегор Менгазе на елітному Maserati. Ви з колегами чекати не хочете, тому генеруєте сигнал в надії ініціювати якусь відповідь.

Все це я кажу красивій дівчині в нашому задньому дворі, що за іронією виходить на головну магістраль.

- В мене, міс Еліс, є стара звичка відкривати карти, якщо хтось ними цікавиться. Алла згадувала наш візит до Ізраїлю, а я згадав би, як під час того візиту мав зустріч з тодішнім начальником Шін-Бет. Він задавав мені дивні питання, а я відповідав цілком відверто. Так само і з вами. Я запрошую вас подивитись як все працює. Вся моя апаратура, крім антен, знаходиться у підвалі. Прошу зі мною.

До приміщення з комп'ютерним обладнанням я вхожу першим. Сусідку, міс Еліс, кімнатка без вікон зустріла б не дуже привітно. Все це я пояснюю дівчині у формі вибачення.

Екран, що ожив, зустрів мене повідомленням:

«I'm the Nova computer: ping coherence detected».

- Таким повідомленням система реагує на сигнали з вашого будинку. Іншої реакції не буде. – Я по черзі дивлюсь на екран і обличчя міс Еліс. Незворушні обоє.

- Аналітика вказує напрямок, звідки йдуть сигнали, їх виникнення в часі, закономірність змін змісту сигналів. Ось як це виглядає.

За моїм бажанням, на екрані висвітлюється топографічна карта мого і сусідніх будинків. З будинку, де поселилась Еліс, вузьким сектором позначено випромінювання якогось передавача. Тут таки гребінцем з ріденькими зубчиками розташувався графік послідовності генерації сигналів. Нарешті, діаграма Венна призвана демонструвати закономірність зміни кодів. Маю підозру, що міс Еліс не розбирається в таких тонкощах. Тому продовжую:

- Задуманий вашими колегами експеримент приречений на невдачу. Я використав інший спосіб комунікації з не бажаними об'єктами, на кшталт авто Maserati. Дивно, що ваші колеги до цього не додумались. Мабуть вони не дуже обізнані з

комунікаційними можливостями сучасних автомобілів. Тому я маю пропозицію до вас і ваших колег... Але краще вам її вислухати на свіжому повітрі, а не тут, під акомпанемент шуму від вентиляторів.

Я веду міс Еліс знов до нашого двору. Вона здригається, коли за нашими спинами в апаратній гасне світло та екран. Ми обертаємось зі сходів. В темряві мерехтять вогники на пульті старенького комп'ютера.

- Два комп'ютери Nova, суттєво модернізовані в апаратній частині, та кілька мікропроцесорних контролерів, козирної карти незабутньої Data General, забезпечили повноцінний захист від всякого не санкціонованого проникнення ззовні, – повчаю я дівчину. – Але давайте повернемося до організаційних питань.

- Не певна, що маю компетенцію вирішувати такі питання. – Еліс за останні десять хвилин вперше розтулила рота.

Я кидаю погляд скрізь відчинені двері до кухні. Алла, озброєна гумовим фартухом та червоними силіконовими рукавицями до ліктів, приступає до миття посуду. Вона перехоплює мій погляд, підходить до плити і товстим червоним пальцем показує мені на сковороду, в якій смажила шматочки лосося. Цей жест означає, що цю сковороду доведеться мити мені по закінченню переговорів. Люблю планувати своє життя.

- Я не вимагаю від вас прийняття якихось рішень. Хіба, що здоровий глузд підказує вимкнути ваш сканер кодів. Все це годиться для відкриття дверей в авто з електронними замками. Не більше. В основному, я прошу вас вислухати мою позицію і передати її вашим керівникам. Можливо це є містер Креншоу. Точно я не знаю, звісно.

- Бачу, що ви добре інформовані, містер S. – Це Еліс каже вже в саду при сонячному світлі. – Що ж, слухаю вас.

- Не знаю, навіть, з чого почати...

- Ну, це ви виголошуєте типову фразу.

- Так типову, адже маєте поліцейний досвід. – Я роблю паузу, набираю в легені побільше повітря, згадую про легендарну річку Рубікон і свій головний біль, який минувся чи сам собою, чи завдяки джину з тоніком. – Отже:

У восьмидесятому році я разом з Аллою втік з СРСР. Вона була молодше, як і я, але так само ненавиділа мити посуд. Ми в першу чергу втекли від СРСР. Від рабського збоченого життя. Але і від особистих негараздів. Так склалось, що я перебіг дорогу злочинцям, що під дахом КГБ продавали советські військові секрети.

Ні, міс Еліс, я не янгол. Я сам скористався обставинами і випередив їх. В мене був несподіваний доброзичливець. Покійний Норм Каплан. Він був американським громадянином, але працював на ізраїльську секретну службу. Не знаю точно яку саме. От тільки що я згадував свою зустріч з главою Шін-Бет. Там мені підтвердили зв'язок Каплана з Ізраїлем. Але я відхилився, вибачте.

З часу нашої еміграції за мною полюють ті самі КГБшні бандити. Я знищив одного ще в дев'яностому році. Він загрожував нашому життю. Я не був кіллером в буквальному розумінні. Просто авто негідника, що на його біді було оснащено комп'ютером, вибухнуло в Мюнхені.

Полювання на мене поклало край моїй роботі в IBM. Я є вченим, а не шпигуном чи кіллером... І ще одне зауваження. В мене дуже обмежені ресурси. Я повинен діяти

на випередження. Тому свого часу я вирахував, де у французькій Ніцці проживає людина з італійським іменем Масімо Лупі, який насправді є Максимом Лебедєвим, головною діючою особою мого переслідування. Це він на старості років замовив собі Maserati. Це я наперед спорядив авто кодом на знищення через пожежу в двигуні. Я сказав вам правду в одній із зустрічей, що проблема згорілого авто є у його у програмному забезпеченні.

- Це була телефонна розмова, - уточнює Еліс.

- Так, мабуть. Продовжу. Хтось вже після смерті Лебедєва направляє авто до мого дому. Я вважаю, що то був своєрідний експеримент. Можливо, що той хтось зрозумів... краще сказати, що виявив вбивчий код і вирішив перевірити його в дії...

- Ціною життя людини? – питає Еліс.

- Очевидно. Але спробуйте стати на моє місце. Хто цей хтось? Росіяни, наступники КГБ? Там змінилось принаймні одне покоління. Всі з ким боровся в молодості, якщо сьогодні ще живі, то є такими ж самими стариганами як і я. А може це є британські служби? Ті самі мої теперішні співвітчизники, які і вас ангажували на боротьбу зі мною. Ще симпатичного містера Сімса. Знаєте його, чи він працює незалежно від вас? Я не хочу далі розвивати цю думку. Але дуже прошу вас передати своїм керівникам в цій операції, що я готовий співпрацювати з ними у всіх аспектах, включаючи і технічний. Чим, врешті, ви і займались. Зрозумійте, міс Еліс, мені треба дізнатись хто є той «хтось». І зробити це вчасно. Я не хочу програти.

- Я зрозуміла вас, містер S. І перекажу ваші вимоги чи прохання, важко мені визначитись. Цей синтезатор я зараз же вимкну. Відверто, хотіла б ще пожити в цьому котеджі. Я ніколи не жила в таких комфортних умовах...

- Так, - я дозволяю собі посмішку, яка раптом зникає. – Слухайте, Еліс. Цей фейковий Байлз... Не міг він залишити якусь вибухівку...

- Ні, сер. Будинок був ретельно перевірений. В тому числі і кінологами. Вже собакам, гадаю, ви довіряєте.

- О, так. Але все ж таки, будьте обережні. У нас в Україні кажуть: береженого і Бог береже. До речі, а що з бідним Рембо?

- Був розтин... Але результатів я не знаю. Як ви розумієте, моя роль досить незначна в цій справі.

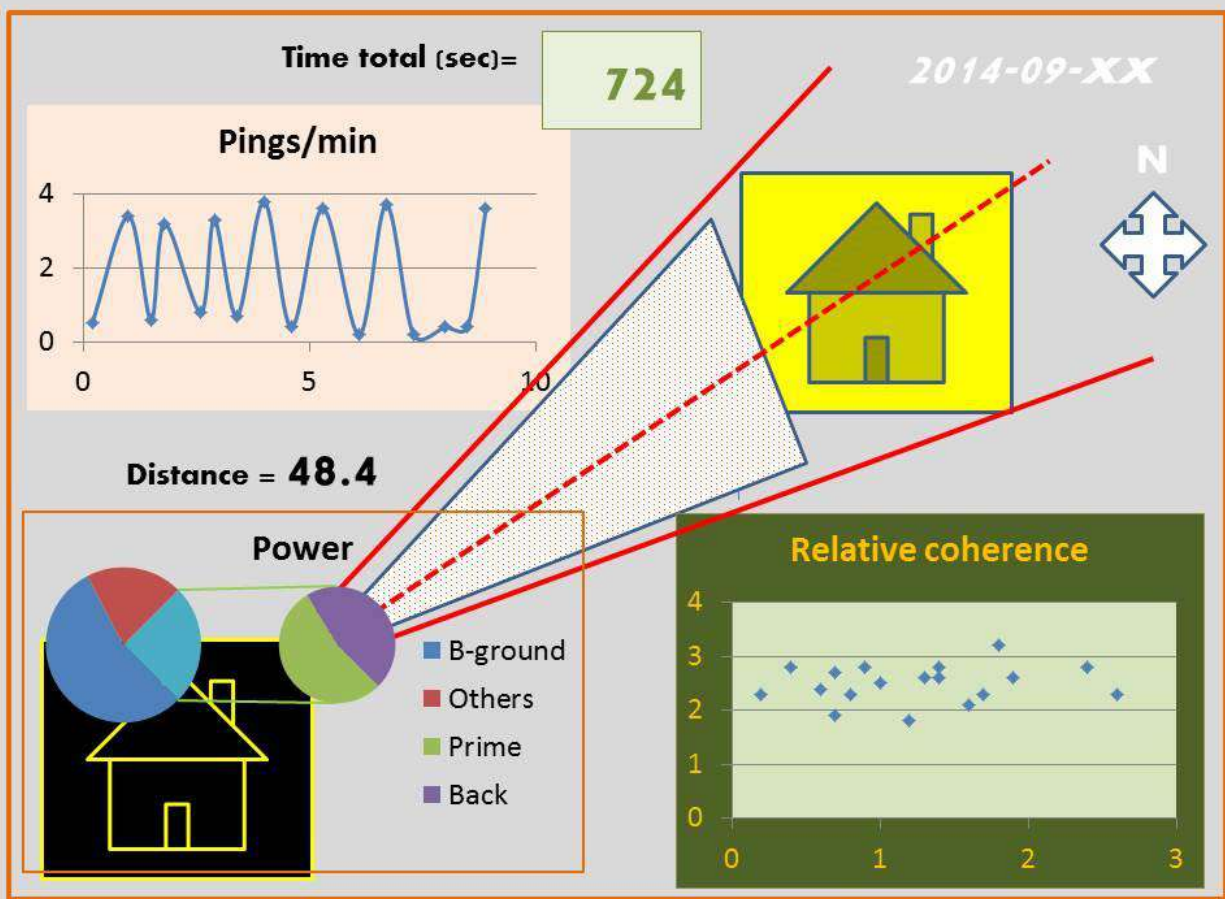
- Шкода собаку... Але от що я ще хотів вам сказати: Грегор Менгазе був пов'язаний з австрійською фірмою, яку створив такий собі Несмеянов. Співробітник КГБ-ФСБ і мій старий знайомий часів СРСР. Він же був підлеглим і вірним послідовником Максима Лебедєва, якого я тільки що згадував.

- Ну, от. Можливо це і є той «хтось», якого ви шукаєте. До речі, чому цей росіянин «був»?

- Авіаційна катастрофа. Наше життя, міс Еліс, тримається на тоненькій мотузочці. Але в мене є сумнів, що саме росіяни повернулись до мене обличчям. Тут є ще якийсь компонент. Тому і питаю: «хто такий Байлз?». Якщо він дійсно слідкував за моїм будинком, то не виключено, що вистава з Maserati під нашими вікнами якраз влаштували для нього.

- Що ж його цікавило... Він дійсно остаточно зник після вибуху авто.

- Може його цікавив саме вибух і спосіб, яким він був здійснений?

Еліс Кларк побачила приблизно таке зображення на екрані, що був встановлений в підвалі будинку доктора S.

Сам доктор S починав свою кар'єру із розробки програмного забезпечення аналізу сигналів в реальному часі, тобто в момент їх надходження до вимірювальних пристроїв.

В установці, що на Холіхед Клоуз для формування комплексного аналітичного екрану використовувався комп'ютер Sun.

45. Олег S. Вересень 2010 (згадує)

Відень, то є наше з Аллою улюблене європейське місто. Найкраще, якщо порівнювати з іншими столицями на континенті. Тому я прийняв запрошення взяти участь у міжнародній конференції з проблем створення штучних нейронів. Поїхав до Відня разом із жінкою, щоб зайвий раз відвідати це чудове місто.

Конференція проходила в Музей природознавства (Naturhistorisches Museum), що на Марія-Терезієн плац, тобто в самому центрі міста. Ми з Аллою поселились у скромному готельчику, що знаходився біля помпезного будинку австрійського парламенту.

Не дуже цікава конференція дозволяла зробити невтішний для мене висновок про зниження цікавості європейської на американської науки до проблеми створення нейронних структур. Я констатував тоді, що черговий наступ на таємницю живих нервових клітин провалився.

Що ж, ми з Аллою, принаймні, насолоджувались Віднем. Я навіть втік з кількох вечірніх засідань, і не тільки з вечірніх.

Ми не могли не відвідати кафе Central, яке вже багато років знаходиться в замку Ферстель. Жодна наша подорож до Відня, крім першої багато років тому, не проходила без відвідин цього елітного кафе. Того вересневого вечора ми були ще й голодні. Офіціант, запропонував нам стіл в кутку, щоб ми своїми віденськими шніцелями, салатами та білим вином не псували загальну кавову атмосферу. Врешті, і ми перейшли до кави, тим самим приєднавшись до спільноти відвідувачів.

Вона з'явилась якось зненацька. Так нам здалося. Виною тому був наш ситий стан, віртуозна гра піаніста і фантастична віденська кава, мабуть, що краща у світі.

- Можно? – спитала вона російською.

Я традиційно не пізнав її, як не пізнаю практично всіх жінок, яких бачив раз чи два. Жінка була досить огрядна. Одягнута якось недбало і без смаку. На обличчі не було ніякої косметики. А саме обличчя, обрамлене темним кучерявим волоссям було чи арабського чи єврейського типу.

- Ми знайомі? – Я спитав англійською, мабуть трохи різко, бо не хотілось виходити зі стану нірвани.

- І ви не пізнали мене, містер S? – невпізнана жінка теж скористалась англійською.

- Очевидно, що ні. У вас якесь питання до мене?

- Мене звуть Дебора Кадонер. Ми зустрічались в Єрусалимі. Пам'ятаєте?

- Ах, ось що. Так, я пам'ятаю нашу зустріч, місіс Кадонер. Пам'ятаю також, що ми з вашим шефом тоді поставили всі точки над «і». Чим можу бути корисним цього разу?

Ні я ні Алла не запропонували Деборі Кадонер сісти.

- Я хотіла б повернутись до того ж питання. Можна сісти?

- Так, звісно. – Добра Алла вказала Деборі на вільний стілець.

- Дякую, - кивнула Дебора Аллі, а коли вже всілась, то сказала мені: - З часу нашої розмови пройшло чотирнадцять років, але проблема залишилась. Нам потрібен ваш досвід.

- Кажете, що проблема залишилась? Але, мабуть, це є ваша проблема. Я не маю ні бажання ні можливості брати участь у вашій боротьбі. Наче я мою позицію пояснив вашому шефу, з яким я розмовляв тоді.

Я озирнувся навколо. Все так само грав піаніст. Збиті вершки, посипані шоколадом, вінчали запашну чорну каву у моїй чашці. Чого це опудало приперлось саме зараз, саме сюди?

– Замовити вам кави? – питаю у Дебори.

- Ні, дякую. Це не кошерний ресторан, - міг тоді поклястись, що вона поморщилась з відразою.

- В такому випадку, дякую, що нагадали мені про цікаву пригоду у вашій столиці. Всього найкращого, місіс Кадонер.

- Вас не цікавлять гроші? Вам вже шістдесят. Ви не хочете забезпечити свою старість? – Дебора Кадонер не збиралась залишити нас у спокої.

- Мені не подобається, як ваші служби ставлять загальне питання. І я не хочу заробляти таким шляхом. Ще раз, прощайте, місіс Кадонер.

- Я зрозуміла. Хочу вам нагадати, що ви свого часу заробили купу грошей саме шляхом витончених вбивств. І не ваших руках кров нашого співвітчизника.

- Я вже це чув від вас свого часу. В мене добра пам'ять. До речі, ви користуєтесь автомобілем у Відні?

Місіс Дебору Кадонер здуло зі стільця. Ми з Аллою втупились у свої повні чашки. Все диво було зіпсовано брутальним втручанням. Ми таки випили каву, адже ми українці. І мені і Аллі вона здалась на смак помийв. Офіціант, літній чоловік у старомодних круглих окулярах, помітив наш похмурий настрій.

- Щось не так, сер? – звернувся він до мене.

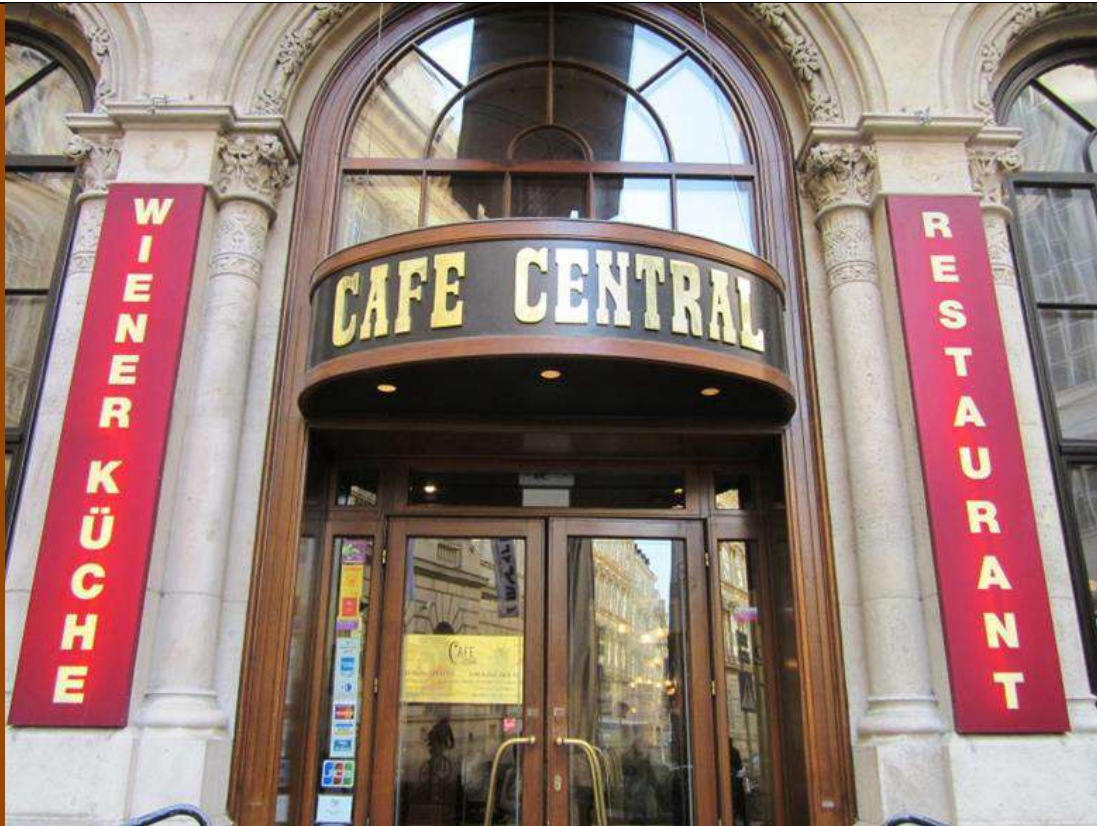
- Я дуже шкодую, що саме у вас випадково зустрів небажаного суб'єкта, який зіпсував нам маленьке свято. Адже ми не часто відвідуємо Відень...

- Але завжди приходите до нас. Я пам'ятаю вас, сер. І вас, мадам. – Старий офіціант вклонився Аллі. – Ви повинні спробувати наш горіховий лікер.

- Ні, дякую, - Алла спробувала заперечити жестом.

- За рахунок закладу, - офіціант значуще підняв вказівний палець, - цей лікер є справжніми ліками від поганого настрою, ви не пошкодуєте.

Врешті ми в'яло кивнули головами на знак згоди. Офіціант приніс по двадцять грамів чорної рідини у вишуканих чарочках, витяг з кишені сигару в целофановій упаковці і вручив мені. В кафе не можна було курити. Я подякував цьому літньому психологу та професійному брехуну, бо він, звісно, нас не пам'ятав. Чайові, які я залишив йому, в рази перевищували вартість лікеру і сигари, яку я так і не скупив.

Café Central, Herrengasse 14, 1010 Wien, Austria

46. Алла S. Вересень 2014 (наживо)

Знов мене викликає Моніка Родрігес. Цього разу через WhatsApp на моєму смартфоні.

Її виклик застав мене у шопінг-центрі, на виході з Marks & Spencer, саме в той момент, коли я намагалась згадати, що хотіла купити в продовольчому супермаркеті. Здається, що італійську піцу та каву в зернах. І все?

Я неуважно підтримую реверанси привітань Моніки, бо зосереджена на тому, що ще не купила. Вкотре обіцяю собі записувати складений завчасно перелік покупок.

- Алла, я зараз знаходжусь у Воррінгтоні. Корпорація вирішила зосередитись на вашому технопарку. – Моя свідомість запротестувала на це висловлювання: «В мене нема ніякого технопарку». – Алло, Алла. Я вас не бачу.

- О, вибачте. Мені важко рівно тримати смартфон... Я зараз в Golden Square.

- Де?

- Golden Square, це шопінг-центр, - пробую пояснити Моніці з надією, що вона зв'яжеться зі мною пізніше.

- А містер S? Він зараз з вами?

- І так і ні. Він поніс свою обновку в наше авто, а я залишилась щось купити з продовольства.

- Алла, в мене до вас прохання, що може здатись вам дивним. Не могли б ви відправити містера S до дому, а самій дочекатись мене в якомусь кафе. Мені конче потрібно поговорити з вами наодинці. Дуже вас прошу.

- У вас щось трапилось?

- Як ви кажете: і так і ні. Просто хочу з вами порадитись.

- Все це зрозуміло, але, відверто, я дуже не люблю їздити з Golden Square до дому громадським транспортом.

- Які є в цьому проблеми? Я відвезу вас, як ми поговоримо.

Я погоджуюсь. Більше з цікавості: про що може радитись зі мною висококласний юрист? Тож я купую каву та заморожену піцу, відношу все це на стоянку, де знаходиться мій Smart і де на мене чекає Олег.

Новину, що я залишаюсь побалакати з місіс Родрігес він сприймає спокійно. Хвилює його тільки те, як я доберусь до дому. Коли дізнається як саме, то просить мене запросити Моніку до нашого дому хоч на кілька хвилин. У нього до неї є маленьке питання. За цим Олег примощує на вільне сидіння пакет з купленим у M&S піджаком з поліестру. Просить мене не затримуватись і їде зі стоянки.

Я ж повертаюсь до центру. Вирішила, що жіночі таємниці краще заїдати морозивом. Тому запрошую телефоном Моніку до «Scoop!». Вона, крім подяки, повідомила, що вже їде до центру і буде з хвилини на хвилину.

У залі «Scoop!» повно дітей з батьками і без. Від цих чудових створінь в приміщенні страшенний галас. Очевидно, що я помилилась з місцем для розмови.

Однак, я знаходжу вільний маленький круглий столик в темному кутку і займаю його. У вітринне вікно бачу, як швидкими кроками до кафе йде Моніка. На ній рожева сорочка, розстебнута трохи не до пупа і білі брюки, що апетитно обтягують круглу попу. Якщо вірити Моніці, що вона приїхала просто з якоїсь наради, то це, напевне, була неформальна нарада. Головне ж в оновленому образі місіс Родрігес, це її коротка зачіска. Треба визнати, що вона дуже пасує Моніці. Не дарма я їй це радила.

- Місіс S! Дякую, що погодились зустрітись зі мною, - Моніка щиро посміхається.

- Так. Але вибрала не найкраще місце. Тут дуже шумно. Може пошукаємо щось більш спокійне?

- А знаєте, - каже Моніка як досить довго придивлялась та прислухалась до нашого оточення, - це не так вже і погано. Принаймні, нас ніхто не почує. А як стане нестерпно, то ми вільні піти звідси.

Ми з Монікою замовляємо вершкове шоколадне морозиво і по склянці Кока-Коли з лаймом.

- Якісь секрети, Моніка? – питаю я і додаю жартома: - Головне не казати Олегу, що саме ми замовили. Він любить морозиво і обожнює Кока-Колу. Останню йому не рекомендує лікар. Отже, якби Олег дізнався про наше замовлення, відчував би себе обійденим.

Моніка мій жарт не зрозуміла або недочула. Всміхнулась коротко, бо треба. Що ж, видно тепер, що вона хвилюється. Чого б це?

- Місіс S...

- Алла. Звітть мене Алла. Ім'я це не поширене в англomовних країнах, та воно не складне. Легко вимовляється.

- Місіс S... Алла. Мені важко почати говорити про те, для чого з вами зустрілась...

- Тоді скажу я. Точніше спитаю: що це за дивне фото ви мені прислали. То так зараз розважаються у нудному СПА-готелі?

- А, то ми жартували разом з моєю сусідкою міс Пат. Медична сестра чомусь соромилась бачити нас голими. От ми і зробили таке фото... А чому прислала до вас? Гадала, що ви зрозумієте. Вибачте, не хочу вас образити. Але то був натяк, що ми з Пат стали коханками. – Моніка замовкає, та і мені казати нема що. Та от вона продовжує: - Така вже родина Родрігесів з Сакраменто, Каліфорнія. Чоловік є гомосексуалістом, а жінка стала лесбійкою. Може як протест. Може сподобалось.

- Ясно. Значить то був натяк. Ви сказали більше, ніж мені потрібно, щоб все зрозуміти.

- Так. Підкреслю, однак, що ми з чоловіком Педро ще є родиною. Він не дає розлучення. Церква його захищає. На що не розраховував мій поважний радник. Цей старий дурень, виявилось, нічого не тямить в сучасному світі. Отже, чоловік почав переслідувати мене. Він проти розділу майна і не дає мені змоги користуватись нашими грошима.

- І що ви плануєте робити? – я питаю з ввічливості, бо мене не цікавлять події з Монікою. Дивно, але на екрані в латинських мелодрамах все виглядає значно привабливішим, ніж у реальному житті.

- Я є адвокатом і виконала кілька юридичних контр заходів. Але не маю часу та і грошей на ведення цього процесу. Головне, що не маю надії на позитивний результат. Тому і звернулась до вас.

Я, може, вперше з початку зустрічі, подивилась на Моніку впритул. Її темні латинські очі горіли вогнем. Індіанські скули вкрились червоними плямами. Вона просто горіла ненавистю.

- Моніка, у вас є якийсь план, що пов'язаний зі мною? – питаю я із сумнівом.

- Не з вами, а з вашим чоловіком, доктором S.

- Чим же він може вам допомогти?

- Дуже просто. Знищить мого чоловіка. Він загине у автомобільній катастрофі.

Я мовчу більше хвилини. Мовчить і Моніка, а я уникаю її погляду. Нам, врешті, принесли наше замовлення.

- Алла, я не хочу, щоб ми витрачали час на ваші заперечення і мої аргументи. Це не розгляд справи в суді і, тим більше, не поліційне розслідування. Я знаю, що доктор S міг би мені допомогти. Зауважте, що я родом з Латинської Америки, а ви з України, де корупція ще більша. Тому не будемо грати у чистоплюйство – я винагороджу вас у випадку позбавлення від мого чоловіка, збоченця і зрадника.

Останню фразу Моніка вимовила голосно та темпераментно. Я вперше зраділа, що діти навкруги створюють такий галасливий фон. Я довго мовчу. Навіть спробувала морозиво та ковтнула напій. Може саме це налаштувало мене у певний спосіб.

- Я вже 35 років мешкаю в Британії... Ми з Олегом ледь вибрались свого часу з СРСР. Якби не його винахідливість... Ті скоти переслідували нас і тут. Не рятували ні хвалені англійські секретні служби ні поліція...

Але у Олега є звичка все робити завчасно. Він пояснює це тим, що не має сил і засобів реагувати на події, якщо вони вже виникли. Тому він винайшов засіб (і не один), який дозволяє швидко знешкодити ворогів. Смертельних ворогів... Це був захист.

- Але моєму життю теж існує загроза. – Моніка перебиває мене. Справжня латинянка.

- Чекайте. Я була свідком, як представники спеціальних служб інших країн пропонували Олегу співпрацю саме в цьому сенсі. Пропонували гроші, шантажували. Та він відмовив їм. Очевидно, що проводить чітку межу між самозахистом і бізнесом. Між захистом та вбивством, нарешті.

- Але ж я не пропоную якісь ділові стосунки. Мова йде про мій порятунок. За що я буду вам обом вдячна. Це, скоріш, дружня послуга.

- Не знаю. Це для мене глухий кут. Що, наприклад, буде в разі його відмови? Скоріш за все так і буде. Викинете його з корпорації? Так, ми втратимо гроші. Але запевняю вас: це не смертельно.

- Будьте певні, місіс S. Я ніколи не дозволю собі таку ницість. Повторюю, я звертаюсь до вас як до друзів. Тому, що знаходжусь у безвихідному становищі. У нас в Каракасі в таких випадках замовляють кіллера. Скоріш з помсти чим для вирішення меркантильних питань. Я ж хочу позбутись чоловіка, не втративши права на наслідування. Вибухнула машина, який жаль. Я в Лондоні, чоловік у Сан-Дієго, Каліфорнія. Доктор S тут взагалі ні до чого... Місіс S, я уважно спостерігаю за розвитком справи з тим дорогим авто, що вибухнуло навпроти ваших вікон. Це ж був самозахист? Будьте відверті.

- Відверто, все набагато складніше. Кажу ж: йде війна. Олег ще втрутився в сучасну боротьбу в Україні. Навіть хоче купити Landrover для волонтерів.

- Я зрозуміла. Наша корпорація купить їм десяток.

- Боюсь, Моніка, що ви мене не правильно зрозуміли... Хочу ще спитати: чому ви звернулись до мене? Чому не безпосередньо до Олега. Я не вирішую такі питання. В цьому він виходить виключно з власних міркувань. Тобто я не зможу бути вашим лобістом. Навіть якби повністю перейнялась вашою проблемою.

Так, я є україркою, де існує традиція, яку можна назвати взаємною допомогою. Але у вашому випадку я можу порадиати вам зараз доїсти морозиво і випити Кока-Колу, щоб краще зрозуміти підсвідомість мого чоловіка, – я ще пробую жартувати. - З тим ми поїдемо до нашого дому, де ви все викладете.

Гарантую вам, що він зацікавиться яким шляхом ви прийшли до висновку про цю його діяльність. Пояснить йому те, що ви розповіли мені. Рішення за ним. До речі, він сам запрошував вас навідатись до нас сьогодні.

- Алла. Вважаю ваше питання чисто риторичним. Ви - жінка. Я довіряю вам більше. Вашого чоловіка я трошки боюсь.

- І не дарма, - я дозволяю собі посмішку, - бесіда на цю тему з представницею однієї з розвідок закінчилась питанням чи користується вона автомобілем.

Моніка зрозуміла мій натяк, щиро всміхнулась, демонструючи ідеальні зуби. Далі прийнялась за морозиво, наздоганяючи мене.

Я ж чекаю на неї, обережно ковтаю холодний напій і вирішую питання: чи зараз, чи вже в авто переслати Олегу запис нашої розмови з Монікою. Не хочеться діяти брутально. Адже Моніка Родрігес далеко не є дурною.

Насправді
кафе
«Скоор!»
виглядає
так

Times square, Warrington

47. Рахман Османов. Вересень 2014(згадує)

Ми почали готувати цю операцію потай від шефа Несмеянова. Мурат дуже боявся, що як він довідається, то все поламає. А коли настав час виконання, то Несмеянов несподівано помер. Кажуть, що серце не витримало. Так що далі нам ховатись вже не було від кого. Нового керівника ще не призначили з Москви. Натомість, Мурата Пухаєва призначили «тимчасово виконувати обов'язки».

Ми з Міріам вже давно вибрали туристичне агентство «Россіта», що на Невському проспекті в Пітері. Ще в серпні купили там тур Англією, Шотландією та Велсом, який починається 15-того вересня.

І от, літаком добрались до Лондона – простіше простого. В готелі Saint Giles поселились в одному номері, адже за легендою ми з Міріам є чоловіком та жінкою. Міріам в номері не знімала хеджаба, а я ліг в своє ліжко з кинджалом, як і поклявся Мурату іменем Аллаха.

Кинджалом і вибухівкою мене забезпечив Казбек Зауров, який добрався до Англії через Чехію і якісь там ще країни. Поромом переправився через Канал. Його ніде не обшукували, тому саме він віз все необхідне.

Дивно, але нам з Міріам сподобалась наша подорож. Англійці з шотландцями живуть не так як ми чи росіяни. Що нам найбільше сподобалось, так те, що англійці дуже себе поважають і поводяться гордо та, водночас, стримано. Цим вони на нас більше схожі. На відміну від росіян.

В автобусі ми ні з ким особливо не спілкувались. Так: «здрастє - до свіданія». Між собою говорили по нашому. Це щоб не чіплялись. Все, що бачили, фотографували смартфонами і відсилали Мурату, який з Пітера координував наші дії.

Казбек залишився в Лондоні. Він мав добратися до Воррінгтону потягом. Про Саїда Тагірова ми, поки що, нічого не знали. Мурат скаже і про нього, коли треба.

Прикрий випадок трапився зі мною в маленькому і мало цікавому містечку Інвернесс, що на півночі Шотландії. Йшов дощ, і ми з Міріам втекли з екскурсії. Я спустився до кафе, випити кави, а Міріам залишилась сама в нашому номері. Коли повернувся, вона стояла гола перед дзеркалом, та зачісувала волосся. Так, що я міг бачити її всю, і з переду, і з заду. Цього не повинно було статись. Таке обіцяв Мурату.

Але жінки... Хоч як деякі вдають з себе мусульманок, але не вірять щиро. Не дано їм цього.

Я, може, занадто довго дивився на Міріам. Здивувало мене тату на її плечі та чисто поголений лобок. Для кого це? Ще її реакція на мою появу. Наче нічого не сталось. Це все наслідки її життя серед пітерських хвойд.

Міріам повільно, наче неохоче, натягнула на себе халатика. Про відкриту голову вона навіть не згадала. А як лягли у ліжка, то Міріам тут таки підвелась, скинула нічну сорочку та забралась до мене. Кинджал, який Казбек віз з ризиком бути

затриманим, вона кинула у куток кімнати і ми зайнялись коханням. Вже після, я подумки просив пробачення у Аллаха та запитував у нього: як хитра Міріам приховала від свого грізного брата, що десь ще в Росії втратила свою невинність. Після цієї ночі наші стосунки змінились. Ми перестали постійно думати про наше завдання, а більше про те, як залишимося в черговому готельному номері, щоб продовжити наші ігри. Міріам виявилась досвідченою коханкою. Я боявся спитати звідки в неї такий досвід. Очевидно було, що наші сексуальні вправи її не засмучують. На відміну від мене. Адже я порушив клятву. Всякі виправдання на жіночу нестриманість я не брав до уваги. Все це було поганим знаком. Особливо перед виконанням важливого завдання. На жаль, мої найгірші сподівання справдилися.

Не забуду, скільки житиму, наш вечір у Глазго, останню ніч нашого кохання. Наступного дня ми повинні були покинути Шотландію. У шотландському містечку на кордоні з Англією, дізнались, що там колись можна було взяти шлюб трохи не миттєво. Я ще запропонував Міріам так і зробити. Вона сміялась не моєму жарту, а моїй дурості.

Місто Ліверпуль нас втомило. Ми багато часу витратили на кружляння вулицями, де в молодості виступав ансамбль the Beatles.

Ні мені, ні Міріам це не було цікаво. Ще росіяни там почали сперечатись: хтось з них обожнював тих музикантів, а інші кричали, що росіянам англійська музика ні до чого. Ми з нетерпінням чекали моменту, коли відправимося до готелю Daresbury Park, що в окрузі Халтон. Цей готель розташований на малій відстані від Воррінгтону. Тут ми повинні кинути нашу групу, перед цим домовитись з гідом, що приєднаємось до неї вже в Лондоні. Там ми повинні бути в час заселення нашої групи в готель Royal National, що на Рассел сквер. Таким чином, операцію у Воррінгтоні треба провести за неповних дві доби.

Ми спитали на рецепції як швидше і дешевше добратись до Воррінгтону. Виявилось, що автобуси відправляються за розкладом і у нас є кілька годин, щоб відпочити. Ми з Міріам на стали кохатись того вечора. Вже надто велика була напруга в очікуванні початку наших дій.

Нарешті ми вийшли з готелю. Я ніс спортивну сумку з мінімумом наших речей та вибухівкою C-4, якої було досить, щоб рознести дім того старого вирока.

Але ми не дійшли до автобусної зупинки. Зненацька біля нас зупинився мікроавтобус темного кольору. Він з'явився несподівано ще й тому, що ми не звикли до їх дорожнього руху. Мене з Міріам захопили миттєво. Вона, правда, встигнула скрикнути. Але тротуар чи то вулиці, чи автобану був порожній. Допомоги чекати нема було від кого. В кабіні мені вкололи якийсь наркотик і я втратив свідомість.

Опритомнів я в середині якоїсь металевої коробки з маленьким круглим віконцем під стелею. Ця коробка повільно розгойдувалась, так що я, напевне, знаходився в

трюмі якогось суденця. В стелі я розгледів круглий люк. В мене боліла голова. Сорочку з мене зняли, залишили лише джинси. Було неприємно торкатись спиною до іржавого металу підлоги. Руки були зв'язані за спиною пластиковим затискачем. Поруч у скрученій позі лежав Казбек Зауров. Він був непритомний, так само із зв'язаними руками. Я марно шукав поглядом Міріам, очевидно, що її не було в цьому трюмі. Хотілось пити та, одночасно, до туалету. Все, що я міг, це бити босими ногами об залізну підлогу. Від цього гуркоту прокинувся Казбек. Він застогнав і пошепки попросив не грюкати більше, бо в нього страшенно боліла голова.

Я спитав у нього як він потрапив у полон і хто ці люди. Виявилось, що його захопили у Лондоні на вокзалі Euston, коли він чекав на відправлення потягу British Railways до Воррінгтону о дев'ятій десять вечора. Оскільки я з Міріам практично ніяк не контактували з місцевими, то видно, що саме Казбек навів якихось покидьків чи поліцію на нашу групу. Але Казбек клявся Аллахом, що теж ні з ким не контактував. А три години до відправлення гуляв у Рідженс парку, що недалеко від станції.

Та залишається ще Саїд Тагіров. Про нього ні я ні Казбек нічого не чули. За первинним планом, Саїд мав теж прибути до Воррінгтону. Він не повинен був брати безпосередню участь у підриві будинку, але підстрахувати нас, якщо старий знов викине якийсь фортель з електронікою. Саїда нема з нами. Може його не схопили?

Суденце, в якому ми були ув'язнені, почало розгойдуватись сильніше. Ми відчули, що пливемо. Можливо річкою, що протікає повз Воррінгтон. Як вона називається? Несподівано люк, що у стелі, зі скрипом відкрився. В отворі з'явився бородатий чоловік, схожий на інгуша. Вже ми, чеченці, вміємо визначати кавказців за нацією. Інгуш досить довго дивився на нас. Мабуть, що очі звикали до відносної темряви в трюмі. Ми з Казбеком, тим часом, розчули шум води і двигуна якогось судна, який працює десь не далеко. Очевидно, що посудину, де ми знаходились, тягли на буксирі.

Нарешті інгуш заговорив з нами на мелхинському діалекті, що для нас, хто користується аккинським, здався кумедним і не зовсім зрозумілим. Але так чи інакше, я зрозумів усе.

- Ми навіть не будемо вас допитувати. – Навіть мелхинський в інгуша був не чистий. - Диверсантів з ФСБ ми просто знищуємо. Вам, кавказцям, які зрадили свій народ, надаємо великий привілей втопитись у Ірландському морі. Ми підірвемо цю іржаву калошу вашою ж вибухівкою. Провокація, яку задумали в Москві не пройде. Розбещена сучка навряд чи втопиться, бо вибухівка закладена якраз під кабіною, де ми її прив'язали. Прощайте, хай Аллах прийме ваші душі.

Бородатий інгуш закрив люк. Ми з Казбеком трохи не разом прославили велич Аллаха. І певний час мовчки чекали на вибух.

- Талібан чи ІДІЛ? – пошепки питає Казбек, порушуючи мовчанку.

- Шайтан їх розбере.

- Але ж за що, Рахман?

- Не знаю. Може цей англійський дід?..

- Так він же з хохлів. Чи ні?

- З хохлів, та більшість життя прожив тут. Може Саїд?

- Саїд що? Кому ми заважали?

- Та нас обмовили, - раптом в мене виникла думка. – Ці ідіоти нас приймають за когось іншого.

- Чув, він згадав ФСБ? Це ж фактично про нас.

- Так. Але цим розбійникам ми не планували ніякої шкоди...

- Може дід з ними спілкувався? А що він казав про Міріам? Ти хоч знаєш де вона?

- На жаль знаю, Казбек. Вона на цій посудині, тільки десь згори, поруч з вибухівкою.

- Аллах. Це ж сестра Мурата. Невже і її...

- Це я у всьому винен. Горіти мені в пеклі. Я порушив клятву, яку дав Мурату. Кохався тут в Англії з його сестрою. За таке нема прощення.

- Ай, Рахман. Погубив ти наші життя... Як гадаєш, Саїд без нас виконає наше завдання?

Що відповісти? Звісно, що Саїд ні з чим не впорається. Що взагалі можна очікувати від програміста? Але зараз Казбека не треба засмучувати. Йому дорога до раю, бо є великим Аллах.

Як вони будуть підривати вибухівку? Чи справляться з таймером, який я взяв до своєї сумки? Він виготовлений в Росії, шайтан. Це послужило додатковим доказом проти нас. Може в них нічого не вийде з вибухом?

Але все це нічого не варто. Хтось виказав нас, звів на нас наклеп. Невже той самий дід, на якого ми полюємо?

Ні... Як би він довідався? Хоча...

- Казбек.

- Помовчи, Рахман. Нам час молитись. Я шкодую зараз, що недостатньо...

- Слухай, у нас був якийсь зв'язок з комп'ютерами того S?

- Ні. Ти про що?

- Ну, якщо ні, то вибач. Прощавай, Казбек.

- Чекай, ми влізли в ноутбук його дружини. Слали їй листи від імені мертвого коханця. Ти про це питав?

- Він обдурив і підставив всіх нас. Цей дід S. Щоб йому горіти в пеклі.

- Невже. Значить він все контролював. Чи знав Саїд? Навряд.

- Ні, Казбек. Цей S і є насправді шайтаном. Забере душі всіх нас.

Удари в борт стали сильнішими і супроводжуються гуркотом. Суденце чи баржу, де доведеться загинути нам трьом, вже вивели до справжнього моря.

Міріам Пухаєва готова довести, що в шотландських готелях зовсім не холодно

«Ми багато часу витратили на кружляння вулицями, де в молодості виступав ансамбль the Beatles»

Штормові хвилі не є рідкістю в гирлі річки Мерсі, не далеко від порту Ліверпуль.

48. Моніка Родрігес. Жовтень 2014 (наживо)

- Мене звуть сержант Айзек Раскін, мем. Я працюю у офісі поліції Сан Дієго, - щуплий молодий чоловік із задовгим носом на блідому обличчі несподівано звертається до мене. – Я проінформую вас про події, що передували самогубству вашого чоловіка.

- Ви впевнені, сержант, що це потрібно робити саме зараз? – запитую, щоб тільки щось сказати.

В очах ще стоїть картинка з моргу: металевий стіл з трупом мого Педро, шия, перекреслена страшною борозною від мотузки, сині губи скривлені, наче в останню мить він пив щось кисле. Ще вразило мене ріденьке волосся. Він сильно здав за час, що ми не бачились.

- Мені здалось, що вам буде цікаво дізнатись про обставини самогубства вашого чоловіка. Відомо, що ви останні пів року жили порізно. Ви маєте роботу в Англії, а містер Родрігес отримав місце тут, у Сан Дієго. А до цього працював у Іспанії.

- Все це мені відомо, сержант Раскін. Не варто розповідати мені мою біографію.

- То ви хотіли б щоб я пішов, місіс Родрігес?

Я тільки тепер помітила, що сержант вдягнутий у бляклу, наче полинялу, теніску, безформні бавовняні штани, а у руці тримає сіру шкіряну теку.

- Не знаю. Як я вийшла з моргу, то мені взагалі нічого не хочеться.

- Прийміть мої щирі співчуття, - завчено і не вчасно вимовляє сержант.

- Дякую, - механічно відгукуюсь. – Тут у вас сильна спека. Може поговоримо десь в приміщенні з кондиціонером? У вашому поліційному відділку, наприклад.

- Там занадто шумно, - сержант якимось смутився. – Може в якомусь тихому кафе?

- В якому?... - цей Айзек почав мене дратувати.

Раптом я подумала, що це його перше діло. Але ж сержант... Він не може бути новачком.

Врешті, ми знаходимо якесь порожнє кафе недалеко від моргу. Підкреслюю: ми знаходимо. В незатишному приміщенні навіть холодно. Я відчуваю потребу щось випити.

- Я хочу замовити собі бурбон. А ви що будете пити, сержант?

- Замовте мені Бакарді з Кока-Колою. І льоду побільше.

- Так, сер, - я, звісно, не чекала такої відповіді.

Очевидно, що поліція в Сан Дієго поводить себе не так як за звичай прийнято в Штатах. Я йду до стійки замовити напої, бо в залі нема нікого з персоналу. Може так і треба?

Повертаюсь з двома склянками. Доки бармен не поспіхом цідив віскі та змішував ром з Колою, Раскін розгорнув на столі паперову мапу з написом «San Diego» в кутку. Він мовчки, з гримасою відрази прийняв від мене склянку зі своїм пійлом. Так і завмер, бо склянку нема було куди поставити. Тільки на мапу.

- Дивіться, місіс Родрігес. Ось католицька церква Сент Вісент. Містер Родрігес мав там своє робоче місце. Але не у церковному приміщенні, а у офісній добудові. У цього приміщення наче два фасади. З боку Хок-стріт це є звичайна церква, а з іншого боку має вигляд двоповерхового офісу.

Недалеко знаходиться район Хіллкрест. В ньому, здебільшого, селяться геї. Тут прийнято здавати апартаменти парам геїв туристів. Слідство встановило, що ваш чоловік мав багато друзів серед власників апартаментів в цьому районі. Зокрема, таким є Енріко Запата.

Тиждень тому, пара геїв найняла апартаменти у містера Запати. Невдовзі обом прийшло смс-повідомлення з пропозицією відвідати пляж Black's Beach. Це нудиський пляж, яким люблять користуватись геї. В повідомленні був вказаний телефон містера Родрігеса. Туристи зателефонували йому і домовились, що містер Родрігес відвезе їх до пляжу у другій половині дня. Ще вони погодились пограти у волейбол, що виявився їх улюбленою грою.

Після цих слів шуплого сержанта, я одним ковтком випиваю бурбон, а перед очима встає, витягнута з пам'яті, картинка іспанської галявини з вигорілою травою.

- Вам добре видно? – питає мене сержант. Він ще тримає свою склянку у руці. – В той день містер Родрігес з двома туристами виїхав з Хіллкресту до Black's Beach на своєму авто Honda Accord.

Сержант Раскін показує на карті маршрут. Його палець зупиняється на березі океану.

- Присвята Діва, - шепочу я, це ж поруч з моїм готелем Hilton.

- А, - радіє сержант і нарешті прикладається до свого коктейлю, - так, Hilton La Jolla Torrey Pines. Це трохи на південь від пляжу. Чудове місце. А от Black's Beach це, на мене, є місцем досить похмурим. Безпосередньо пляж є смугою вздовж берега, обмеженою океаном та високим плато. З плато до берега веде кілька не впорядкованих стежок. Містер Родрігес з туристами не пішов до берега і не залишив своє авто на стоянці. Він знав тихе і безлюдне місце на межі соснового лісу. Це вже ближче до вашого готелю.

- Ну, лісом назвати цю купку дерев міг той, хто не бачив справжнього.

- Так. Але густий ліс називається «тайга», як в Росії, або «сельва», як у Бразилії.

- Добре, сержант. Переходьте вже до гри голяка у волейбол, - терпіння моє вичерпується, бо сержант не тільки жалюгідний на вигляд, але й надзвичайно нудний.

- Звідки ви знаєте? – він підіймає на мене свої очі на викоті. – Ви вже щось чули про цей випадок?

- Я знаю свого чоловіка. Хай змилюється над його душею Присвята Діва.

- Так. Він був схильний до гомосексуальних відносин.

- Він такий вже досить давно. Кажіть, нарешті, чого він повісився. – Я починаю вже не на жарт дратуватись.

- А, так ви не знаєте? А я думав... - жалюгідний сержант примудрився випередити мою лайку іспанською. – Хтось попередив різними повідомленнями місцеві ТВ та газети. Ось: «San Diego 6», «News 8», «KGTV», «Univision 17». Ще газети: «Beach & Bay Press», «City Beat», «Clairemont Times», «Coast News», «Community News Group», «Community News Network», «Downtown News» «El Latino San Diego»...

- Ну досить. Що далі?

- Чекайте. Їх не просто запросили, а запропонували бути свідками скандалу, або веселого жарту. Це залежало від напрямку засобу масової комунікації. В результаті, голі волейболісти раптом зрозуміли, що замість усамітнення, опинились на арені під відеокамерами. Вони кинули грати і побігли до авто, що стояло поруч і де знаходився їх одяг. Очевидно, що їх наміром було втекти з цього місця. Але авто не заводилось. Замість цього почала працювати сирена, що включається при спробі викрадення.

Всі журналісти (якщо їх так можна назвати) покинули свої засідки і підійшли ближче до своїх жертв. Скрізь вікна вони знімали, як геї поспіхом натягали на себе одяг. Невдовзі комедія перетворилась на драму. Вікна авто не відкривались, рівно як і двері. Нещасні геї потрапили у пастку. В кабіні незабаром почалась задуха. Не вистачало кисню. Тепер геї стукали у шибки, бо самим розбити їх не вдалось. Хтось викликав поліцію. Ті спочатку звернулись до центру Honda за порадою, що треба робити. Врешті вдалось розбити якусь шибку, а від центру Honda так нічого не дочекались. Потім їх фахівці повідомили поліцію, що програмне управління функціями авто було повністю знищено. Вони ще висунули припущення, що спочатку програмне забезпечення було змінено якимись хакерами через бортовий комунікаційний інтерфейс Honda-Link.

- Ну а Педро? Що з ним далі сталося?

- Після визволення, туристи почали лаяти містера Родрігеса. Все це є у численних записах. Поліція зголосилась відвезти туристів до орендованого будинку. Врешті містер Родрігес залишився сам зі своїм нерухливим авто. У багажнику була мотузка. Він приладнав її на ближчій придатній сосні і покінчив з собою. Безпосередніх свідків цього вчинку не виявлено.

- От і все, - кажу я. – Дякую, сержант. Я заплачу за ваш коктейль.

Айзек Раскін з подивом дивиться на залишки рідини в своїй склянці і швидко випиває її. За цим акуратно складає мапу до теки і не прощаючись виходить з кафе.

Вже біля виходу, він, раптом, озирається і виголошує несподівано голосно:

- Саме в цей час на даху вашого готелю трапилась пожежа. Її жертвами стали двоє гостей, які невідомо чому видерлись на дах разом з купою електронного обладнання. Невідомо, що вони там робили. Джерело виникнення вогню виявити не вдалось. Поки що. Але експерти схильні до того, що в це місце на даху влучила потужна запалювальна бомба. В реальних обставинах це не є можливим.

- Що таке «реальні обставини» і чим вони відрізняються від тих, що вже трапились? – я кажу це сержанту, що зупинився в дверях.

Раскін або не чує, або не хоче відповісти. Він якось на військовий манер обертається до дверей і йде. В нього на диво кумедна фігура.

Все. Прощавай, Педро. А саму себе можна поздоровити із званням багатії вдови. Все ж таки в мого покійного чоловіка ще залишилась крапля честі і самоповаги. А на нормальне життя адвоката в нього не вистачило таланту. Якось скотився він до видуманого світу, в якому було йому комфортно...

Про щось таке розповідала мені місіс S. Казала про німецького короля, який геть здурів та будував замки в горах, наче жив у казці. За таку його вдачу, практичні піддані втопили його в озері.

А чим я гірша за німецьких обивателів? Мені не сподобалась пропозиція О'лірі задовольнитись половиною наших спільних надбань. Педро не мав морального права користуватись навіть кількома доларами.

В незатишному барі я остаточно змерзла. Навіщо я ще тут? Треба йти.

- Сеньйора, ви не заплатили за віскі та коктейль, - бармен, згорблений стариган, дивиться на мене з очікуванням і страхом. Може здалося?

- Вибачте, сеньйор, - я дістаю стодоларову купюру. – В мене не було наміру втекти не заплативши. Сьогодні я дізналась про загибель мого чоловіка... Знаєте, не кожен день... Решту залиште собі.

На відкритому повітрі спекотне, але я не обираю тінь. В барі таки було холодно і випита порція бурбону мене не зігріла. Десь тут припарковано моє авто. Чи йду я в правильний бік?

Якесь спустошення в мене, ні про що не хочеться думати. Чомусь згадую жалюгідного сержанта. Просто виникло в мене питання: він насправді поведився як ідіот, чи зараз в мене таке сприйняття оточуючого світу?

А ось і мій орендований Buick. Наче мої ноги самі знайшли кинутий автомобіль.

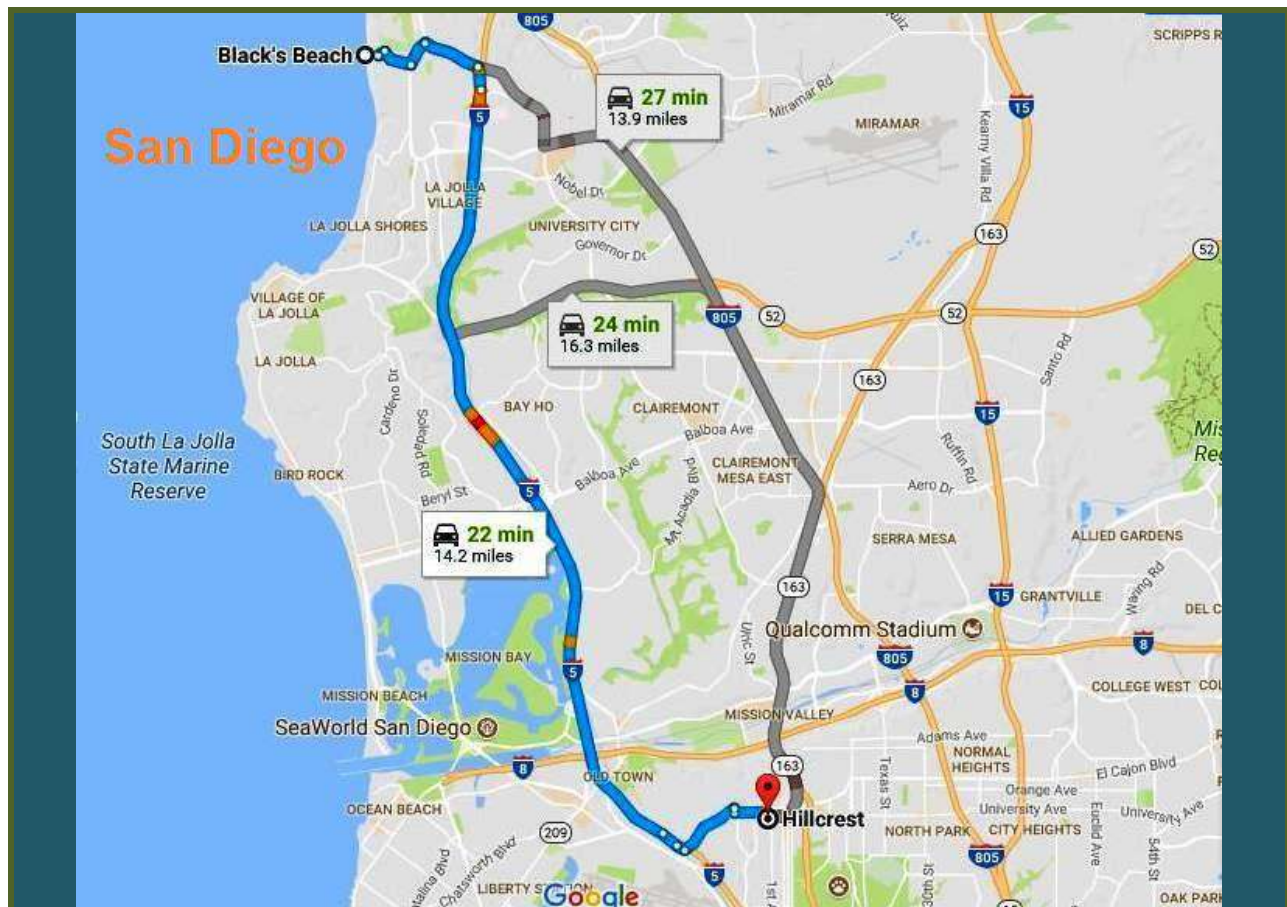
Я сідаю за кермо. В салоні страшна спека і я поспішаю запустити кондиціонер.

Коли в салоні стає цілком комфортно, ловлю себе на думці, що нікуди не хочу їхати. Врешті, ставлю собі діагноз – депресія.

- Я замовила вбивство свого чоловіка.
- Я замовила вбивство самому дияволу. Ні, цей S не є манекеном, він їм тільки прикидається.

Завдяки навігатору в орендованому авто, я добираюсь до свого готелю Hilton. Замовляю в номер пляшку скотчу і лесбійську проститутку. Все це за годину. А зараз йду до басейну. Готель досить консервативний, так що мене не зрозуміють, якщо з'явлюсь там в самих трусиках.

Я приберегла цю фразу для першого ковтка віскі, але шепочу її зараз, прямуючи до басейну: « Дякую, доктор S. Я є вашою боржницею».

«містер Родрігес з двома туристами виїхав з Хіллкресту до Black's Beach на своєму авто Honda Accord»

Hilton La Jolla Torrey Pines, San Diego, CA.

49. Підполковник Крашенінніков. Жовтень 2014(згадує)

Нарешті добрався до кухні свого тимчасового дому. Виглядає вона жахливо: сірі стіни, темно синя фарбована панель, маленький холодильник з побитими стінками, стіл з відстаючим пластиковим покриттям і газова плита... Ні, для неї нема характеристик. До неї страшно доторкнутись. Ось чому я не можу назвати готелем цю нору в триповерховій халупі.

Пів на першу ночі. Вже завтра. Я дістаю з холодильника все, чим запасся ще з ранку: варену ковбасу, нарізаний хліб для тостів - не білий та і не чорний, ще пляшку мінеральної води без газу та півлітрову пляшку горілки. Всі назви напоїв на пляшках мені не відомі. Я роблю собі кілька бутербродів. Вибачте, забув включити вершкове масло до переліку.

Тепер можна сісти на побиту табуретку і під час, чи пізньої вечері, чи передчасного сніданку, згадати події минулого дня. Першого дня мого відрядження до Пітера.

Коли я доїхав з Московського вокзалу до нашого бот-центру, то всі його співробітники вже були на робочих місцях. Я маю на увазі адміністрацію. Боти працюють цілодобово.

Щось мені поганенько все пригадується. Тож вип'ю за своє здоров'я: «Будь здоровий, Анатолій Іванович».

Знайомство з Центром почав зі стоянки автомобілів. Toyota Camry була там одна. До свого смартфона підключив через кабель mini-USB таку саму пласку коробочку. Викликав встановлену аплікацію, яка тут таки підтвердила, що це є потрібний мені автомобіль. Я доторкнувся мізинцем до зеленого прямокутника на екрані з написом «Start». На екрані з'явилося червоне коло, по краю якого почали виникати білі радіальні рисочки. З'являлись вони за годинниковою стрілкою і досить повільно. Нарешті, коли мій терпець трохи не увірвався, посеред кола з'явився напис «Mission completed». Я заховав коробочку до дорожньої сумки, а смартфон до кишені. З машинами покінчив, то саме час йти до людей.

Щоб це була остання така моя пригода, треба випити другу чарку. Можна потім і бутерброда вкусити, хоча я зовсім не голодний.

Мурат Пухаєв був другим номером моєї напруженої програми у Центрі. Як я відношусь до людей, чий лоб є маленькою смужкою між бровами та волоссям? Відповідь: достатньо негативно. По-перше, я є таємним прихильником Чезаре Ломброзо, по-друге, в мене майже не залишилось волосся на голові і я вже кілька років вимушений брити голову. Звідси походить моє назвисько «Лисий». Звідси, також, походить моя заздрість до Пухаєва. Адже ми з ним практично є ровесниками.

Треба випити ще 50 грамів. Втішних.

Ніде правди діти, Пухаєв був чесним та відвертим зі мною. Марно було б відтворювати весь діалог. Я показав йому своє посвідчення, припис з Москви та

репортаж Al Jazeera про знищення бойовиками угруповання «Діти Пальміри» агентів ФСБ, що планували провокацію в англійській провінції. Прізвища за документами, що дістались бойовикам, опубліковані на сайті. Ці прізвища підозріло співпадають з прізвищами співробітників бот-центру. На фото і відео, крім іншого, є зображення дівчини, оголеної до поясу та із замальованими грудьми. Метою демонстрації було тату на плечі у вигляді троянди. Арабський коментатор асоціював це зображення з клеймом англійських повій у середньовіччі. Пухаєв був лаконічним. Дівчина, то його рідна сестра Міріам. Рахман Османов та Казбек Зауров були страчені разом з нею. Їх втопили у гирлі річки Мерсі. Доля Саїда Тагірова йому не відома. Але, оскільки цей фахівець не виходить на зв'язок, то він, можливо, теж в руках ісламістів.

Пухаєв повідомив, що цю незаконну операцію готував разом з Демуряном та Несмеяновим. Саме в такій послідовності. Ніяких документів з підготовки, однак, не існувало. Операція готувалась як помста нікчемному старигану, що проживає в Англії з початку вісімдесятих минулого століття. Ще Пухаєв повідомив, що прізвище старигана є S, він втік з дружиною з ССРСР, родом з хохлів. Пакостив змолоду Несмеянову з Демуряном, вкрав їх гроші десь за кордоном і підозрюється у кількох витончених вбивствах. Начебто Несмеянов натякав, що S причетний до катастрофи літака, що належав Центру і загинув в ньому п'ятьох осіб.

Я знаю точно, що московське керівництво було більше вражене втратою дорогого літака. Щодо людей, то персонал треба постійно оновлювати. Такі люди як Демурян чи Могилевич не були скільки то цінними для Центру. Шкода, правда, Звягінцева, бо був класним юристом. Я був знайомий з ним. Дуже скромна та порядна людина.

Важливим, але цілком очікуваним для мене було повідомлення Пухаєва про те, що S провів хакерську атаку на Центр у відповідь на спробу фахівців центру «влізти» до його комп'ютера. Атака на S відбулась тому, що в Центр повідомили - S має змогу читати секретні дані російських військових і попередив своїх у Києві про намір висадити російський десант в Чернігові.

Пухаєв відкинув версію Москви, що відомості про дії S вони отримали оперативним шляхом. Він не певен, але вважає, що про це йому повідомив особисто Несмеянов. Сам Пухаєв вважав, що відомості про S Несмеянов отримав з Москви, що, насправді, не відповідає дійсності.

Я випиваю склянку води, щоб підбити підсумок. Вода в пляшці на диво не смачна і цим поступається, навіть, московській з водогону.

Несмеянов збрехав Пухаєву звідки довідався про діяння S. І якась узагальнена Москва тут ні до чого.

Чи мені про це не знати, адже саме я повідомив про дії S Несмеянову. А вже той доручив Пухаєву перевірити вміст комп'ютера S в Англії. Мені достатньо було тільки натякнути Несмеянову з якого джерела я отримав відомості про хакерські

дії S щодо російських військових. Треба не забути, що S, Несмеянов та, можливо, Демурян були знайомі ще до втечі S за кордон. Це що ж, більше тридцяти років?

І що ж це за вода така? Я дивлюсь на етикетку. «Доломітна». Ага. Таку можна пити, бо попереджає напад печії. От вгадав.

Я зовсім не піклююсь про своє здоров'я. Коли перевалило за сорок, а робота є суцільним стресом... То що? Господи, насправді всі думки в мене крутяться навколо справ, якими в даний момент опікуюсь.

Так. «Невідоме джерело» Несмеянова то був я, підполковник Крашенінніков.

І смішно і сумно було дивитись, як Пухаєв розповідав про повний провал їх спроб увійти до комп'ютера S.

Про жахливу смерть своєї сестри він казав трохи не з пафосом. А про поразку від самотнього старого чоловічка говорив стисло і якимись обтічними фразами. Здалось мені, що він і досі не хоче вірити в свою поразку.

Але мені відомий результат: S знищив всі документи, що зберігались в Центрі. Які з них він не поспіхом прочитав у Англії, то його треба питати. Може всі, може жодного. Несмеянов і надалі не кинув своїх спроб влізти до комп'ютера S. Він вигадав включити в гру хлопця, покійного вже багато років, що був (за життя) коханцем дружини S. Я так і не зрозумів, чи мадам S зраджувала свого чоловіка, чи ця пригода була в неї до заміжжя. Однак з цієї авантюри нічого путнього не вийшло, бо Несмеянов несподівано помер. За нього цю гру продовжувати ніхто не в змозі. Від всього задуму залишився лише здоровенний портрет голої мадам S у молодості, який наші хакери та боти прилаштували у залі. Мені б рекомендувати зняти це непристойне фото, але ж воно є їх єдиним здобутком в цьому двобої.

Час випити третю чарку. Чи це вже четверта? Спробую запити горілку «Доломітом».

Коли вже Пухаєв повідомив все необхідне, і я дізнався в нього хто з персоналу Центру безпосередньо виконував комп'ютерну атаку на S, то повідомив Пухаєва, що він відсторонений від роботи у Центрі і має протягом години його покинути. Я подбав про охорону, щоб за годину Пухаєв не наробив якихось дурниць.

Ще провів нараду з керівниками департаментів Центру. Передав їм глибоке незадоволення президента Путіна, що буде трансформовано у «чистку рядів» у Пітерському центрі. Повідомив про відсторонення Пухаєва і назвав прізвище тимчасового керівника, який завтра прибуде з Москви.

Невдовзі на мене перевели дзвінок з обласного ГИБДД про аварію з автомобілем Toyota Camry, який належить Мурату Пухаєву. Поліцейський довго заїкався на побатькові постраждалого, поки я його не зупинив веселим матеріалом. Безпосередньо в аварії Пухаєв вижив. Двигун Toyota розлетівся на шматки. Машина вилетіла в кювет, при цьому Пухаєв отримав травми голови. Його доставили до лікарні. Не пам'ятаю як вона називається, десь по дорозі. Ну і чого

тягнути? Треба випити за спасіння душі раптово загиблого, бо в тій лікарні Пухаєв помер.

Третім номером моєї програми була розмова з Деборою Кадонер. Кращого місця ніж Центр ботів для цього не знайти. Абсолютно захищені лінії зв'язку, прекрасна продуктивність всього обладнання і кімната, вільна від підслуховування.

Я привітався першим. Дебора знаходилась в ізраїльському посольстві в Москві. Виглядала вона на екрані не дуже гарно, можна, навіть, сказати, що поганенько.

- Як наш клієнт? Все тобі вдалось? – розмова велась російською, так що ми були на «ти». Наче старі друзі.

- Зробив як веліли. Пухаєв мертвий, але руйнування двигуна пережив. Добило його падіння в кювет. Якби узбіччя було б рівніше, то вижив би.

- Ясно. Але ж діє. Це вже маленька перемога. Скажи, як би ти зміг передати наш пристрій до Москви?

- Зауваж, що весь цей ваш комбайн працює дуже повільно. В більш складних умовах його використовувати неможливо...

- Тому ми і вибрали тебе для тестування. Застосовувати його в нашому краї, наприклад, щодо палестинців, недоречно на даному етапі. То як щодо Москви?

- А, я сам привезу цю залізку.

- Ти остаточно вирішив відмовитись від призначення до Гатчини?

- Остаточно. Я не є пропагандистом, мені нудно впроваджувати чийсь директиви. Я аналітик...

- Добре. Не заводь цю стару пісню. Прибережи її для мого наступника. Ми з тобою спілкуємось, мабуть, в останнє.

- Що, йдеш на пенсію? – і тут мене осінило: - Вирішили зі мною покінчити?

- Я ж казала тобі про наступника...

- Послухай, ми домовлялись, що це є остання моя послуга вам, - наче саме так я тоді сказав.

- Не буду сперечатись щодо «останньої», але те що ти робив, було поверненням боргу а не послугою нашій країні.

- Якщо остання, то навіщо мені твій наступник?

- Зрозумій, Толя, несподівано помер Несмеянов. Першою нашою думкою було те, що ти продовжиш його справу... Ми проводимо операцію з визначення технологічних секретів S... В цих умовах ми не можемо тебе відпустити. Ти нам потрібен. Це ж чудово. Бути комусь потрібним.

- Послухай, мадам Кадонер, я хочу займатись війною з Україною, тією бандерівською зграєю, а не старим самотнім хохлом, який давно вже прижився на англійській землі. Напевне, він зв'язаний з місцевими органами і ви з нього нічого не витягнете.

- Ой, яке ти слово знайшов: «органи». Привіт тобі від КГБ. – Дебора ближче посунулась до відеокамери. – Ми завжди були чесними професіоналами. Зараз ми

від тебе нічого не вимагатимемо. Ти нам потрібен як резерв. Якщо пройде операція в Штатах, яку ще Несмеянов підготував, то справу S взагалі буде закрито. Можливо.

- Можливо, - луною повторив я її слово, що перекреслило десяток попередніх.

- Ніхто не знає свого майбутнього. Ти сповістив Несмеянова про причетність S до розкриття російських військових планів і з цього все закрутилось...

- Я зробив це за вашою вказівкою і зараз прикинув, що десять російських громадян загинуло від цієї вашої закрутки. Це ж треба вміти, реанімувати древній конфлікт. Вже країни тієї нема... Ще я не можу зрозуміти навіщо вам всі ці викрутаси того S. Хіба вони не застаріли за десятки років?

- Я цього не знаю, Толя. Я просто виконую свою роботу.

- От і чудово. Я повертаюсь до Москви. Новий керівник Центру ботів з вами не зв'язаний. Моя поточна робота в Україні вам не потрібна. То чи не час нам розходитись?

- Толя, я цього не знаю. Твоє бажання нас здихатись я передам. Що ще? Скажу наостанок, що хвилююсь за Моше Ярона. Він в Каліфорнії продовжує викривати секрети S...

- Моше - нормальний пацан. Казав мені колись: «Тікай, Толя, від нас подалі». Тобто – від вас. Я досі не розумію кого ти представляєш, Моссад чи Шин-Бет.

- Цим не переймайся... Хоча... Скажу відверто, що існує план використати тебе, якщо місія Ярона провалиться.

- І чого ви вчепились в того S? Якщо навіть він щось винайшов, то таке саме чи подібне, винайдуть інші і досить скоро. Вся історія доводить таке.

- Дурниці. У нас повно досьє на втрачені відкриття тільки у двадцятому столітті. Згадай Ніколу Теслу, чи нацистські проекти літаючих тарілок. А «Срібний птах» Зангера? І не птах це зовсім, а космічний корабель, який досі не можуть побудувати. Зрозумій, що хоч один крок в розкритті таємниці роботи нейронів, то величезний важіль для змін...

- Я чув, щось подібне казав Армстронг, як видерся на поверхню Місяця.

Далі наша бесіда прийняла форму взаємних образ. Взагалі, всі розмови з мадам Кадонер так закінчуються. Вип'ю ще горілки. За її нову роботу чи вже пенсію. В якому віці жінки йдуть на пенсію в Ізраїлі? Знаю, що в Німеччині йдуть у 67 років. А там...

А коли я піду на пенсію? Мабуть, що ніколи. Не доживу я до такого щастя. От і зараз треба мені визначитись, чи погоджуватись на агентурну роботу безпосередньо в Україні. В Москві є компромат на одного донецчанина, який якимсь дивом не потрапив в коло «сепаратистів». Дурні в Києві за якісь його преференції призначили його трохи не губернатором. Треба, до речі, досконало вивчити як називаються їх чиновницькі посади.

Щоб запам'ятати таку вимогу – ще п'ятдесят грамів.

Прокляття, бутерброди закінчились.

Так, про що я? Значить, є на українській Донеччині майже своя, добре керована людина. І є план задіяти її для мого просунення на відповідальну посаду в Києві.

План є, кандидатуру мою пропонують, а чи погоджуватись?

За недосконалою легендою, я повинен бути донеччанином, який в молодості брав участь у першій чеченській війні, співчував чеченцям, уникнув покарання від російського командування і повернувся на малу Батьківщину. Десяток років працював під керівництвом «нашої людини».

Як на мене, то дуже слабенька біографія. Розрахована на ідіотів. А там, в Києві, не всі є такими. Є тільки один позитивний момент – я не працював в ССРСР, тільки за кордоном, і ні в якій «справі» не фігурую. Але наскільки порядними будуть ізраїльтяни?

От тільки не треба самому собі задавати дурні питання. Краще налити чергові п'ятдесят...

Хтось тихенько відкрив вхідні двері у занедбану однокімнатну квартиру, де я чи вечеряю чи снідаю під горілочку. Просив же чергового, нікого до мене не підселяти. Може хтось помилився? Точно. В дверях на кухню з'явився молодик «кавказької зовнішності», як кажуть наші журналісти. В лівій руці в нього пістолет, схоже, що старенький «ТТ».

- Мене звуть Саїд Тагіров. А ти, полковник, сьогодні вбив Мурата Пухаєва. Мого побратима.

- А, Саїд, - кажу я буденним тоном, - таки вдалось втекти живим з Англії.

- Слава Аллаху, я туди не добрався. Наш ворог врятував мене. То ж повернувся назад. Шкода, що спізнився. Не вберіг Мурата. Але за нього помщусь. Щоб спокійно було йому в раю.

- Ех... - я беру в ліву руку майже порожню пляшку горілки і пробую налити щось у свою склянку.

Цей мирний жест повинен відволікти дурного системного адміністратора від того, що відбудеться далі. Добре, що Саїд озброєний «ТТ». Як, не дай Боже, він влучить в мене, то поранення не приведе до шоку і я зможу продовжити опір. Та краще до такого не доводити. Звідки він здогадався, що я причетний до катастрофи з Пухаєвим? Добре, не зараз. З цим буду розбиратись, як залишусь живим. Але мій нещасний розум вже підсовує версію про причетність ізраїльтян.

Ні, зволікати більше не можна. Я підношу склянку до рота, а правою рукою хапаю свого ножа. О, цей ніж призначений не різати варену ковбасу або розмазувати ерзац-масло. Цю зброю я забрав у мертвого араба у якості трофею. Йому цей ніж не допоміг. А мені зараз?

Дві мої руки повинні спрацювати одночасно, але не синхронно. А сам я повинен зісковзнути з табуретки.

- Ну, поїхали, - кажу я голосно, - один, два, три.

Toyota Camry
2012.
Мурат Пухаєв був
власником авто
такої марки.
Управління
двигуном було
суттєво
пошкоджене
пристроєм,
розробленим в
Ізраїлі.
Це привело до
загибелі Пухаєва.

Підполковник Крашенінніков вибрав тимчасову оселю в Пітербурзі, виходячи з
необхідності тримати в секреті своє місце перебування.

50. Тревор Сімс. Жовтень 2014 (наживо)

- І все ж таки, сер, я не розумію чому вам не можна зараз зустрітися з містером S?
- Нема причини взагалі не зустрічатись. Просто зараз робити це ще рано, - містер Креншоу дивиться кудись в стіну, наче там побачив календар на наступний рік.

Він повертає крісло в мій бік і продовжує своє пояснення.

- Дивіться, ми не можемо зараз ідентифікувати так званого Байлза, який спостерігав за S у Воррінгтоні. Можливо, що труп загиблого на даху готелю в Сан Дієго належить саме Байлзу. Та якщо це є дійсно так, ми досі не знаємо хто це насправді такий.

Якщо аналізувати діяльність S, то вірогідно, що це є російський агент, якому було доручено зібрати дані про дистанційне виведення з ладу автомобілів через зміни у програмному забезпеченні. Росіяни влаштували S своєрідну пастку у Воррінгтоні. А він влаштував їм провокацію у Сан Дієго.

Шкода, що повісився чоловік тієї американки. Але те, що зробив S за допомогою своїх «пташок» є цілком неприпустимим. Це була вже справжня зброя. Образно кажучи: рушниця, а не цеглина. Цю подію в Сан Дієго треба детально проаналізувати, перш ніж приймати якесь рішення. Давайте ще раз подивимось ваші відео. Тільки приготую нам по чашці чаю. Ви любите зелений з жасмином. Чи не так?

Я погоджуюсь з Креншоу щодо чаю. Насправді, я не є палким прихильником зеленого, а від добавки жасмину в мене якось пересихає в горлі. Таке відчуття. Та я зараз знаходжусь в гостях у Креншоу, то ж треба бути ввічливим.

- Давайте почнемо з коробки, яку S просив вас переслати до Сан Дієго, - каже Креншоу, тримаючи тацю з усім чайним причандаллям.

Я досить незграбно тисну на кнопки пульта телевізора, в який вже завантажив всі фото і відео, які збираємось подивитись.

- Ось ця коробка, - кажу я. – Чотири іграшкові пташки та зарядний акумулятор. Підключений до всіх пташок. Все упаковане в пористий пластик. Виглядає як сірий фон. Все. Через представництво DHL у Ліверпулі, я відправив коробку до компанії Same Day Express, Сан Дієго, яка розсилає подарунки в тому місті. Коробка з подарунком призначалась для місцевого видання San Diego Informer. Ще раз повторю: я не знаю під яким приводом S презентував «пташок» журналістам. Здогадуюсь, що цей подарунок був частиною запрошення на дійство з гомосексуалістами. Такі запрошення містер S розіслав у досить велику кількість місцевих засобів масової інформації.

- Може Еліс допоможе з'ясувати деталі, бо ввійшла в контакт з поліцією Сан Дієго. Вони були ініціаторами контактів, тому що поцікавились алібі місіс Родрігес, яка в час тих подій з її чоловіком знаходилась у Воррінгтоні. – Креншоу, наче, заспокоює мене.

Я знов незграбно, одним вказівним пальцем, викликаю потрібне відео.

- А це передав мені S. Казав щось про результат...

Я, врешті, запускаю відео. Перші секунди демонструють з повітря готель Hilton, що у Сан Дієго. Знімали, наче, з дрона, що є вже звичним для глядачів. Готель згори виглядає приземкуватим світлим паралелепіпедом. Камера опускається на плаский, мов стіл, дах готелю, в якому тільки чотири поверхи. Потім повертається до двох чоловіків, які всілись на невеличкі ящики. Поруч з ними щось на зразок антени, яка схожа на таку, що використовується в стільниковому зв'язку. Один з чоловіків уважно дивиться в планшетний комп'ютер, який тримає в руках. Інший озирається на всі боки. Невідомо навіщо.

Той, що крутить головою, зі слів Еліс, схожий на загадкового сусіда S. Чоловік з планшетом щось каже іншому, той кидає крутитись і теж прикипає до екрану. Щось показує пальцем в бік басейну. Але, врешті, мирний перегляд на даху переривається. Кілька жовтих пташок (на екрані чітко видно тільки дві) сідають на дах біля спостерігачів. Чоловіки відривають погляд від екрану, але наступної миті зникають у полум'ї, що виглядає як яскрава куля в зріст дорослої людини. Полум'я зникає так само раптово, залишивши на даху коло розплавленої полімерної ізоляції, залишки апаратури та дві обгорілі фігури спостерігачів, що практично не змінили пози. Зображення перекрили написи: дата, час і географічні координати. За кілька секунд зображення зникає і на сірому тлі виникає напис «The End», як у старих кінофільмах.

- Якась маячня, - цідить крізь зуби Креншоу. – Виходить, що один із спостерігачів схожий на чоловіка, в зображенні якого Алла S впізнала свого сусіда. Тобто, одне кіно порівняли з іншим.

Креншоу встає зі свого крісла, тримаючи в руках порожню чашку. Уважно дивиться на неї і обережно ставить на блюдце.

- Ви забули про ваш чай, Тревор. Це відео передам експертам. Цікаво, що так жахливо горить? Терміт, мабуть. Час і координати співпадають з пригодою гомосексуаліста Родрігеса у парку, що поруч з готелем. Тепер у мене питання: ці нещасні на даху керували подіями з авто геїв, чи були зацікавленими спостерігачами?

- Як керували? – обурююсь я. - S розіграв чоловіка місіс Родрігес на її прохання.

- Такий розіграш називається доведенням до самогубства. А питання, що я задав, обов'язково прийде комусь у голову. Тому що домовленість S з місіс Родрігес офіційно ніяк не буде підтверджена. Як і участь S. Розумієте? Значить жарт з містером Родрігесом організували ті люди на даху готелю. Жовтих пташок ніхто не бачив. То ті двоє принесли на дах якусь горючу суміш.

- Дідько. А і насправді.

- І ось що залишилось. – Креншоу знов встає. – Місіс Родрігес позбулась свого негідного чоловіка та отримає все майно та гроші. А S, можливо, розкрив та,

напевне, позбувся тих, хто цікавиться його діяльністю. Зверніть увагу, Тревор, на спосіб його дій. Не нагадує вам бій Геракла з Гідрою? Кожну відрубану голову той припікав вогнем.

Чим довше я спілкуюсь з містером Креншоу, тим більше впевнююсь в його схильності до античних метафор і подібних порівнянь.

- Давайте, Тревор, спробуємо відновити послідовність подій, - в руках містера Креншоу з'явилися невеличкий блокнот та олівець. – Почнемо з джентльменської угоди S з Монікою Родрігес. Чому S інформував вас про це?

- Гадаю, що містер S тим демонструє бажання співпрацювати з нами. Так, як він це розуміє. Ще він, напевне, знає про мій зв'язок з місіс Родрігес, то хотів подати їх домовленість у вигідному йому світлі.

- Ваш зв'язок? – Креншоу підіймає брову над правим оком, як дивиться на мене. – Хоча в цьому нема нічого дивного. Якщо взяти до уваги проблеми з її чоловіком. Що ж, припустимо, що причини саме такі. Зауважу тільки, що S сповістив вас, коли їм були виконані майже всі технічні роботи. Я вже не кажу, як просто йому вирахувати де проживає Педро Родрігес, яким авто користується і як отримати доступ до програмного забезпечення його бортового комп'ютера. Чи їх там багато? Всі ці діяння для S є рутиною. Але... До речі, Тревор, чи сповістив вас S, що цього разу хоче лише познущатись над бідним чоловіком?

- Я, на жаль, не пам'ятаю цього. Запис я не вів. Здається, що про це мені казала Моніка...

- Ага. Ну це не важливо. Гадаю, що S не став би вас інформувати про те, коли і як він допоможе місіс Родрігес з вирішенням її родинних справ. Але тут ще одне питання: наскільки S ризикував, що якби ми дізнались про його задум, операція проти Педро Родрігеса могла зірватись? Ми з вами просто могли попередити потенційну жертву.

- Так гадаю, що це не великий ризик для містера S. Але тим самим він перевірів наші наміри щодо нього.

- Тревор, ви, безумовно, робите успіхи. Приміть мої поздоровлення. Висновок: він не зважав на наші дії чи бездіяльність. Але повернемося до пригод доктора S. В якийсь день він пропонує вам відіслати до Сан Дієго коробку з іграшковими пташками. Вони, виявляється, чудово літають, і діють як спостерігачі та запалювальні бомби. Ось він передавав вам коробку і як пояснював мету?

- Я вже казав, - ненавиджу повторювати одне і те саме, - що S запевнив мене – пташки є частиною дій проти Родрігеса.

- А як він казав: дій чи розіграшу? Ви дійсно вперше чули про розіграш від Моніки Родрігес?

- Тепер я не певен... Вибачте. Запис відправки коробки з Ліверпулю я не проводив.

- А вас не здивувало, що сам містер S не хотів відправляти цих пташок? Чому він просив вас їздити до Ліверпулю, до тамошнього DHL?

- Ми їздили разом.
 - Тим цікавіше, - Креншоу чомусь радіє нашій спільній з S подорожі. – Значить, S опасався розслідування, яке вивело б на нього як відправника коробки.
 - А як щодо мене? – щось мені стало не весело.
 - Ну, вас знайти буде важко з кількох причин. Врешті, ви можете виправдатись тим, що вас попросили, заплативши за турботу.
 - Якби ж то, - огризаюсь я.
- Креншоу замовкає. Більше не дивиться ні в блокнот, ні на екран телевізора. Збирає чашки та йде до кухні. Повертається хвилин за десять. Здається там, на кухні, він щось вирішив. Такий в нього вигляд.
- Про свою домовленість з місіс Родрігес S повідомив не тільки нас. Ще когось. Для них і приготував цих пташок. Ті двоє на даху повинні були дослідити яким способом S буде знущатись над бідним гомосексуалістом. І саме вони стали жертвами...
 - Але Педро Родрігес помер, - я перериваю Креншоу, але він цього не помічає.
 - Смерть Родрігеса на совісті його жінки. Смерть невдах на даху на совісті S. Якщо така в нього є.
 - В неї її теж нема.
 - А, не вплутуйте, будь ласка, ще й жіночі проблеми. Все, врешті, зводиться до одного питання: цей удаваний Байлз, він працював на росіян або ще на когось?
 - Містер Креншоу, у нас з Еліс виникла одна версія... Це щодо способу, яким S вибирає, кого із своїх противників позбутись. Ми, якимось, згадали моторошний бельгійський серіал, де «білий комірець», що втратив роботу, вбивав своїх конкурентів на конкурсі вакансій.
 - Ну-у... Десь схоже. В цьому світі все повторюється певним чином, - Креншоу філософствує, бо задоволений визначеним рішенням щодо людей з даху готелю.
 - Так. Містер S був на дізнанні в поліції Воррінгтону з приводу знайденого смартфона загиблого нігерійця. Проводила дізнання міс Еліс...
 - До речі, Тревор. Чи добре ви провели тиждень під одним дахом з нею?
 - А, дуже добре. Головне, що ми були сусідами родини S, і місіс Алла не забувала балувати нас то обідами, то вечереями. З Еліс я теж подружився. Вона є чарівною дівчиною. Але дозвольте мені продовжити, сер.
 - Так, вибачте, Тревор. Звісно. Це дуже цікаво.
 - S тоді умовив Еліс переписати абонентів із знайденого телефону. Цікавили його виключно абоненти з Росії. Серед них був і... - я знов беру пульт від телевізора і перебираю завантажені фото. – Ось. Де-му-рян. Йоганн.
 - Що, німець?
 - Ні, росіянин. І ось інший документ, насправді повідомлення. Демурян загинув у авіаційній катастрофі. А з ним ще п'ятеро. Летіли з Відня до Петербургу командером. Літак впав у Балтійському морі. Це сталося у серпні, тобто після

аварії з нігерійцем у Воррінгтоні. А головне те, що Демурян і нігерієць працювали в одній компанії. – Я шукаю інший документ, що в телевізорі робити не зручно. – Ось: Internationale Metallurgie Beratung GmbH, Wien.

- Ага, дійсно... Цікаво, - Креншоу таки задоволений нашою роботою. – То це є збіг чи робота S? Інші на борту теж з тієї компанії?

- Ні. Крім одного. Могил... Важко прочитати. Інші з Петербурга. А найстарший керував проектом «Діалог». Прізвище його я прочитати не можу. Але воно, ось, є на екрані.

- «Діалог» це є їх пропагандистський проект. Штука дуже небезпечна. Провісник нової зброї. Кулі, снаряди та, навіть, пташки доктора S, для порівняння, вже є застарілими.

- Якимось містер S натякнув в нашій розмові, що буде боротись з російською пропагандистською машиною... Був тоді не в гуморі, тому більш відвертим. Говорив з ним одразу після втручання росіян на Донбасі. Загинуло багато українських військовиків.

- Що, боротись з пропагандою засобами індивідуального терору? Ні. Це прямо чи не прямо пов'язано з його особистою боротьбою. Отже, Тревор, маю вирішити з нашими службами два питання:

- Чи перетинались в минулому люди з літака з S?
- Що з технічної точки зору являють собою ці його пташки? Але не пташки це, зовсім. Якісь горгульї.

Схильність Креншоу до античних порівнянь стає очевидною.

- І ще одне питання. Вже до нас самих. – Креншоу піднімає вказівний палець. – Здається мені, що S погодився виконати кримінальне прохання місіс Родрігес тільки для того, щоб витягти нещасних спостерігачів на дах готелю. Що скажете?

- Містер Креншоу, я записав кілька бесід з містером S. В основному стосуються подій в Україні. Хотіли б ви зараз побачити? Може там вдасться знайти підказку.

- Ви записали на відео? Давайте. Тільки заварю ще чай. Вам як завжди?

- Так. Дякую.

5 Health benefits of drinking Green Tea

- Weight Loss
- Diabetes
- Heart Disease
- Healthy Teeth
- Cholesterol

51. Тревор Сімс. Вересень 2014 (згадує)

У кінці вересня та на початку жовтня я майже тиждень був гостем у Еліс Кларк, яка поселилась по сусідству з родиною S. Чи міг я мріяти про таке? У нас з Еліс не виникло ніяких проблем. Вже у вівторок ми спали в одному ліжку, де у нас була повна гармонія і насолода. У наших статевих відносинах було менше екзотики, якщо порівнювати з Монікою. Ми з Еліс хотіли більше бачити наші обличчя, а не статеві органи. То ж, таким було тло наших зустрічей з доктором S.

Так склалось, без явної домовленості, що наші бесіди з S ми проводили в оселі Еліс, нашому спільному домі на тиждень. А трапези, що супроводжувались порожніми балачками, залишились для величезної їдальні в будинку S. Однак, саме там містер S, посміхаючись, розповідав про плани розіграшу Педро Родрігеса. На записах камер, що Еліс встановила в своїй оселі про це нема й слова.

Ми з містером Креншоу дивимось запис з камери, що встановлена в передпокої будинку Еліс. Одного вересневого дня камера зафіксувала доктора S з невеличкою сумкою через плече. Вже у вітальні S познайомив нас з її змістом.

- Я приніс показати маленьку іграшку, - доктор S дістав картонну коробочку з сумки і повільно опустив на журнальний столик.

В коробці лежав предмет, що був дійсно схожий на іграшку. S витяг його з коробки і покрутив його в руці, щоб нам з Еліс було краще видно. Предмет, який ми з містером Креншоу могли чітко бачити на екрані, був схожий на гротескну іграшкову пташку. До прямокутного видовженого корпусу приліпились дві пари напівпрозорих складених крил. До одного торця дивного предмету був причеплений хвіст, схожий на кермо річкового човна. Замість голови був вставлений прозорий ковпак, як в ракетах з оптичними головками наведення.

- Мені це страхіття здалось схожим на модель сарани, чи подібної комахи. Еліс побачила в цьому зменшену модель літального апарату з фантастичної повісті ще дев'ятнадцятого століття. – Я коментую те, що відбувалось у вітальні.

- Невже ця конструкція здатна літати? – Креншоу не вірить своїм очам.

В наступний момент S розкрив долоню і апарат, як справжня комаха, що відчула себе вільною, злетів до стелі вітальні. Креншоу, дивлячись в екран може впевнитись, що пташка не тільки здатна літати, але і зависати в повітрі. Бо майже без розхитування зависла перед телекамерою спостереження. Напівпрозорі крила від частого коливання виглядали на екрані як чотири хмаринки навколо нерухомого корпусу.

- Цей екземпляр навчений реагувати на високочастотне випромінювання, тому зупинився біля камери, - на екрані можна бачити обличчя S, який уважно дивиться на свою іграшку.

Ми з Еліс стояли мовчки. Дуже не хочеться мені, щоб Креншоу визнав наш вигляд розгубленим. Але він мовчить. Натомість S на екрані продовжував пояснювати:

- Оригінальним є не політ пристрою. Це вже не новинка. Оригінальною є поведінка. Прилад не має програми польоту, не користується жодною системою глобальної навігації. Діє виключно із своїх власних потреб. Зокрема, цей екземпляр здатен заряджати свою електричну батарею завдяки електромагнітним коливанням. Навряд чи він суттєво зарядиться від камери. Так, думаю, він скоро почне шукати інше джерело.

Але передбачення S не справдилось, прилад продовжував дивитись своїм об'єктивом в об'єктив камери. Я прошу у Креншоу дозволу трохи протягнути запис вперед і отримую відмову.

- О мій Боже, містер S. Де ви взяли цю іграшку? Чи змайстрували її самі? – Еліс першою оговталась. Така вже властивість жінок.

- Саме іграшку, як ви кажете, я попросив у колег із стартапу Animal Dynamics. Давно знайомий з цими талановитими людьми. Мій вклад в цю систему був тільки в програмному забезпеченні. Ну, трошки довелось підвищити потужність комп'ютерів.

- Але ця штука поводить себе... Як би сказати... - це я пробував прояснити що відбувається.

- А так і кажіть. Літаюча модель поводить себе як живе створіння. Все завдяки імітації нейронної системи.

Може S на екрані і далі продовжив би пояснення, але штучній пташці чи сарані набридло висіти в повітрі під стелею і воно почало кружляти вітальною з несподівано великою швидкістю. Врешті воно вилетіло з кімнати до коридору зі сходами на другий поверх.

- Воно знайшло Wi-Fi модем. – Я проявив на цей раз розуміння ситуації. Чи помітить це Креншоу?

- Швидко ви додумались, Тревор, - каже Креншоу і показує пальцем на екран, де я з непевним виразом обличчя дивлюсь в бік коридору.

- Ну, принцип очевидний, якщо імітується поведінка живої істоти... Питання: як цього можна досягти? - я не без задоволення відповідаю Креншоу, не відриваючи погляду від екрану. – Зараз буде картинка від камери, що у коридорі.

Я дивився цей запис вже безліч разів. Іграшка без жодних коливань наблизилась до причепленого на стелі приладу, через який комп'ютери у будинку підключаються до Інтернету без застосування дроту. А ось і ми троє з'явилися у коридорі.

Ага, - сказав я на екрані, бо тільки в той момент впевнився, що не помилився в своєму передбаченні.

- Так, це джерело є більш потужним, - S пояснював ситуацію з іграшкою, - але чи достатнє?

- А що? – спитав я тоді.

- Ну, воно може витрачати на таке висіння більше чим отримує енергії від антени приладу. Ви не уявляєте, як нейронні структури просто вирішують диференціальні рівняння...

- Нейронні, чуєте Тревор. Він каже, що штучний птах забезпечений нейронним керуванням! – Креншоу тільки з другого згадування зрозумів, чим S начинив штучну сарану.

- Зараз, містер Креншоу, S почне все пояснювати, - я кажу це і для певності тичу пальцем в бік екрану.

Але, на екрані, штучне диво повертається до вітальні. Ми втрюх наслідуюмо його приклад. Далі, змонтоване мною відео, відтворює зображення у вітальній кімнаті. Видно, як штучне створіння швидко промайнуло повз камеру. Через кілька секунд з'явилися і ми троє. Застигли посеред кімнати, оглядаючись на всі боки.

- Ось де воно є! – Я кричав занадто голосно, бо чутливий мікрофон камери спостереження перетворив мій крик на хрип.

- Де? – по дурному запитала Еліс. Чисто жіноче запитання, тому що я так і застиг, вказуючи пальцем на місце, що не потрапило в поле зору камери.

- І куди воно полетіло? – це Креншоу в ролі глядача не має терпіння дочекатись.

- Зараз... - я не знаю як точніше відповісти прискіпливому глядачу містеру Креншоу. – Було відкрито вікно у вітальні. Це диво всілось на раму. Точно як непохлибий птах.

- А, - тягне Креншоу, - ви, Тревор, часом не належите до спільноти спостерігачів за птахами? Вже дуже точні ваші визначення.

Розумію збудження старого розвідника. Проявляється це у швидкій зміні його настрою.

- Більше цей літаючий прилад ми не побачимо. S пробув у нас ще з годину. Ми випили пива і говорили про викрутаси усвідомлення кібернетичних принципів та ще про ситуацію в Україні. Будете дивитись зараз?

- Ну а що стосовно механічної пташки? Куди вона ділась?

- А, так...Як потім зізнався S, в його будинку встановлена малопотужна станція стільникового зв'язку. Він називав її якимось. «Піко», здається. Він сам встановив цю станцію, створивши паразитний вузол для діючих в тій місцевості мереж...

- Чекайте, Тревор, - Креншоу з обуренням дивиться на мене. – Це ж серйозний злочин...

- Можливо, - я нахабно перериваю його, - а як би він інакше перехопив Maserati з модифікованим софтом?

- Як?

- Комп'ютер Maserati доповів про свій вхід до зони дії фейкового стільникового вузла доктора S. Після ідентифікації такого гостя, система доктора S через той таки стільниковий зв'язок запустила програму катастрофічного знищення двигуна.

- І як фахівці Maserati не помітили змін у програмному забезпеченні?

- Дуже великий об'єм. До речі, програмне забезпечення літаків Турбооп найбільш прискіпливо охороняються при виробництві та експлуатації...

- Вибачте, Тревор. Мені треба терміново зателефонувати моїм колегам. Потім подивимось вашу бесіду з S. Що він ще змилювався нам повідомити.

Креншоу пішов... Здається, що надовго. Мабуть, що зараз доповідає про пристрій з нейронним керуванням. Видно, що його це зачепило, а мені, чомусь, байдуже. Що в цьому є таким особливим? Так поводять себе справжні комахи, наприклад. Рано чи пізно вдасться штучно відтворити подібну поведінку. Так гадаю, що в певних колах відповідальних людей або не вірять в таку можливість, або навпаки – остерігаються появи чогось подібного.

Від нема чого робити, включаю запис нашої бесіди з S. Штучне створіння на той момент полетіло шукати собі енергію для зарядки. А ми все ще обговорювали поведінку дивного пристрою. Настрій у всіх був веселий. На перших кадрах у всіх були усміхнені обличчя. За пів години S знову потягло на лекцію. На цей раз він згадав про кібернетику. Наголошував на єдності (чи схожості) процесів в технічних системах, живих організмах та суспільстві. Чи мав він на увазі тільки людей, чи також мурашок або вовків? Хотів тоді спитати. Та хіба можна вставити хоч слово, коли в докторі S прокидається лектор.

- Але і кібернетичні дослідження потребують системного підходу, - доктор S врешті з'їхав на улюблену тему. - Впевнився в цьому, ще як був студентом. Божий промисел направив мене на дипломну практику до Інституту кібернетики, що в Києві. Натомість більшість моїх сокурсників потрапили до різних нудних обчислювальних центрів.

- Чому нудних? – спитала Еліс.

- Чому? – Здалось мені, що сам S не має відповіді. – Советські комп'ютери більше ремонтувались ніж працювали.

Я вже звик до того, що як доктора S хтось перериває, то він на деякий час замовкає з таким виглядом, що мовчать і його слухачі. Були випадки, коли він продовжував свій спіч. Так трапилось і цього разу.

- Уявіть, що я потрапив у відділ, де вивчали інформаційні властивості нейронів. Такі дослідження, з мого досвіду, проводять виключно з відчаю. Не хочу вдаватись в подробиці, але в той час в ССРСР склалась катастрофічна ситуація з передачею військових даних. Їх побільшало, і канали зв'язку не в змозі були вчасно їх передати. Тому шукали шляхи як менше передавати не втративши зміст. Нейрони, на перший погляд, були живим докором советським приладам передачі даних.

Як проводили дослідження? Біологи випилювали гігантський нейрон з якоїсь їм відомої морської тварі, що живе на Землі вже сотні мільйонів років. Самотньому нейрону не давали загинути і обкладали його електродами. Потім радіоінженери подавали електричний сигнал на вхід нейрона і записували реакцію на виході.

Записували на осцилографі. Це такий механічний прилад, що малює графік на рухомій паперовій стрічці.

Ніхто з біологів чи інженерів не задав собі питання: а навіщо Бог створив такий елемент обробки та передачі даних? Як він насправді використовується? Всі хотіли отримати швидкий практичний результат. Ось подали якусь кривульку на вхід. Нейрон відгукнувся серією імпульсів. А тепер давайте ці імпульси назад перетворимо у кривульку... Що, не виходить? То навіщо нам цей нейрон?

Це я навів тільки один приклад. Було багато інших прагматичних очікувань щодо нейронів, що, врешті, не справилились.

А мене в той час зацікавило саме питання як працюють нейрони і навіщо їх створили. Пам'ятаю, як приніс до дому паперові стрічки з графіками реакцій нейрона і звичайною лінійкою вимірював відстань між моментом подачі вхідного сигналу до моменту відповіді. Розумієте? Відстань на папері означала час.

Виявилось, що чим більша напруга на вході, тим скоріше нейрон формує імпульс на виході. Це було моє перше відкриття. Мені ще не виповнилось двадцять два роки і я ще не отримав диплом про вищу освіту. І вже додумався, що кожен з наших ста мільярдів нейронів реагує на вхідну енергію. Це в них як паперові гроші в людському суспільстві. Такі собі зобов'язання, що відповідають виконаній роботі.

- Це і є прикладом єдності кібернетичних принципів в живих та соціальних... Як маю сказати?... Об'єктах? – питає Еліс доктора S, який перед цим на мить замовк.

- Важко мати справу з розумною жінкою, - містер Креншоу, як виявилось, вже звільнився і якийсь час дивився запис нашої бесіди з S, стоячи за моїм кріслом.

- Вибачте, сер, - я не зрозумів зауваження і на всякий випадок натиснув кнопку паузи.

Креншоу всаджує своє худе тіло у крісло поруч.

- Якась дурепа на місці сержанта Кларк просто мовчала б. А ця розумниця, напевне, перевела спогади S на порожнє філософствування. Чи я помиляюсь?

- Саме так і буде. Я сам монтував це відео і пам'ятаю все досить точно.

- Прокляття. Добре, давайте дивитись далі.

Отже, запис знов відтворюється.

- Достатньо часу ми з містером Сімсом присвятили проблемам України. Там, як виявилось, не вміють керувати своєю країною. Це є, напевне, кібернетична проблема. З цієї позиції, Україна взагалі не є державою. Так і бачать її в Москві. В інших країнах вважають інакше, бо зацікавлені в існуванні України. Але це вже має відношення до політики...

- Як же люди живуть в тій країні? – запитала Еліс.

- О, тут і проявився системний ефект. Держава як система ще не працює в повному обсязі, але людські спільноти, от як родини, працюють повністю. Ми з містером Сімсом цікавились тими, хто при владі. Вони не здатні керувати в інтересах країни, але цілком здатні красти. Тобто, функціонують в інтересах своєї

групи – родини чи злочинного кортелю. Щоб красти, треба з такими намірами та навичками знаходитись у певних обставинах. Чи не так, сержант Кларк?

- Так, але...

- Ось людина отримує доступ до державних ресурсів. Це є обставини. Далі, згідно з намірами цієї людини, численні джерела підказують їй в який спосіб вкрасти. А у людей з совєтського минулого накопичений багатий досвід. А якщо не красти, то навіщо було витратити сили, щоб обійняти посаду, прийнятну для крадіжки?

- Де ж тут принципи кібернетики? – спитав я тоді.

- У дієвості локальних систем управління. Зараз поясню. В системах управління, що мають кілька рівнів, діє принцип пригнічення. Водій керує своїм авто, а пригніченням є правила дорожнього руху, бо ці правила керують діями водіїв. В результаті, дії водія є впорядкованими та прогнозованими. Якщо адекватно не діє державна система (тобто її правила), то вільно почувають себе системи, що повинні бути підконтрольні державній, адже державна не працює.

Якщо все є дозволеним, то діючі системи зосереджуються на своїх цілях. У випадку України, певні групи при владі крадуть державні ресурси, практично не приховуючи це.

Те саме ми спостерігаємо і в живих організмах при порушеннях централізованого управління: нервові хвороби, ушкодження чи банальне сп'яніння. Особистість в цих випадках розпадається, тимчасово чи назавжди.

- Але в організмі є безумовні дії, що не підпадають під управління свідомістю. Як розрізнити їх від тих, що піддаються керуванню? – зізнаюсь сам собі, що задав це питання виключно, щоб похизуватись перед Еліс Кларк.

- А навіщо це робити? Ви ж не будете посылатись на досліді академіка Павлова? Чи міг би він додуматись до існування умовних рефлексів, використовуючи чи дедукцію чи індукцію, я їх плутаю? І при цьому не різати сотнями собак. Якщо він вже так був відданий експериментальним доведенням, то варто йому було дослідити появу вагінального змащування у дружини чи коханки після прослуховування ліричного віршу.

- Далі йде щось подібне, містер Сімс? – Питає в мене містер Креншоу.

- Так.

- Тоді пропоную закінчити з прослуховуванням.

Я виключаю телевизор, а Креншоу досить довго сидить мовчки. А далі каже:

- У 1980-му, Анатоль Голдберг розповідав мені про швидкі зміни в совєтській ментальності. Якщо десь в 1937-му році втекти з роботи без дозволу означало сурове покарання десь в концентраційному таборі, то через сорок років, у 1977-му, на таке діяння не звернули б уваги. Всім на це було байдуже.

- Вибачте, сер. До чого ви це кажете?

- От така швидка зміна моральних установок... Напевне, що вплинула на спосіб дій містера S.

Літаюча модель Animal Dynamics з машучими крилами. От яке пояснення дають фахівці компанії:
«Flapping wing propulsion offers significant gains over multi-copter drone designs, enabling the vehicle to tolerate higher winds, achieve lower power consumption and fly over an increased range.»

Flying fish by Animal Dynamics

52. Олег S. Жовтень 2014 (наживо)

- Алла, міс Еліс вивихнула ногу і не може самотійно вибратись з ванни, - я стою на сходах до свого кабінетика з телефоном в руці.

- А як ви дізнались про таке її нещастя? – Алла не бачить мене, бо порається на кухні.

- Як... Вона зателефонувала мені...

- Сидячи у ванні? Яка передбачлива: прихопила з собою телефон, - каже Алла.

Я, нарешті, спускаюсь на рівень кухні. Алла витирає руки паперовою серветкою.

- Казала, що травмувала ногу, як бігала зранку. А у ванну полізла вже потім.

- Мій Боже. Я так і не зрозуміла, що ми отримали по сусідству: амбулаторію чи маленьку філію Ленглі.

- Боюсь, що і те і друге... - я опинився вже на кухні.

- Добре, - каже Алла, - пішли витягати ту дурепу. Хоча, можливо, її прохання стосувалось тільки вас. Навряд чи вона полізла до ванни в спортивному костюмі.

- І я про те... - кажу, - не хочу на самоті возитись з нею.

- Так. Маленькі жіночі хитрощі не вас не діють. – Алла, очевидно, натякає на звичну жіночу практику виставляти своє тіло.

Однак, гола сержант Кларк аж ніяк не виглядає спокусливою. Вдає звичний англійський спокій, що ледь приховує переляк та досаду.

Я підтримую її ліву руку, щоб як піднімається з ванни, то не спиратиметься на вражений суглоб біля лівої ступні, яка вже почервоніла та почала набухати. Далі, міс Кларк використовує моє плече як милицю і, врешті, опиняється на встеленому на підлозі махровому рушнику. Вона відбирає у Алли великий банний рушник і починає сама обтиратись.

- Алла, принесіть із спальні мою чорну білизну, прошу. Вона лежить у комоді. У другому згори ящику. – Еліс водить пальчиком у просторі, мабуть так пригадує де насправді лежить її білизна.

Алла мовчки киває і йде по замовлені речі.

- Дякую, містер S. Якщо нерухомо стояти, то мені не боляче.

Еліс відводить мою руку, що слугувала за милицю. Витирає рушником залишки вологи на шиї, десь за вухом.

Давненько я не знаходився так близько до красивої голої жінки. Про що я зазвичай думав в такі моменти?

Що людське тіло є варіантом труби як і у найпростішого хробака. Якщо розпрямити всі кишки, то довжина труби сягне ста метрів. На зовнішній поверхні прилаштовані всякі маніпулятори, як ноги або руки. Окрема ділянка служить для поглинання кисню з повітря. На перший погляд, важко визначити де знаходяться легені: на зовнішньому чи внутрішньому боці труби? Спочатку те, що передувало легеням, знаходилось на зовнішньому боці. А от потім... Ні, поза всякими перетвореннями,

легені знаходяться на зовнішній поверхні труби. Вхідний отвір труби кільцем оточує голова, тобто мозок. До нього підключена значна кількість сенсорів, які розміщені майже скрізь. І от що цікаво: нейронні структури не використовують мультиплексію, кожен сенсор, кожен нейрон має свій індивідуальний канал зв'язку...

- У мене є для вас важлива інформація, - звертається до мене гола Еліс Кларк.

Вона кидає банний рушник і звичним жестом складає руки під грудьми.

- І яка? – питаю в неї.

В цей момент з'являється Алла з чорною білизною в руках. Я знов повинен виконувати роль милиці, поки Алла допомагає сержанту Кларк надіти чорні труси.

Врешті, ми з Аллою доставляємо Еліс на перший поверх. Спуск сходами виявляється для нас не обтяжливим завдяки надійним перилам.

Отже, Еліс заспокоюється на дивані у вітальні. Ліву травмовану ногу вона кладе вздовж сидіння. В місці біля стопи нога стала бурякового кольору, що контрастує з білим махровим халатом, який ми наділи не нещасну дівчину.

Я чекаю, доки жінки вирішать якого плану допомога потрібна Еліс. Обов'язково треба зателефонувати до служби «111» для консультації та, можливого, виклику парамедиків. Викликати швидку допомогу за подібних травм у Воррінгтоні вважається поганим смаком.

Номер «111» набирає Еліс на своєму телефоні, та за кілька хвилин цей телефон переходить до Алли, яка набагато краще підготовлена для медичних консультацій. Я сам двічі мав вивихи ступні. Вперше ще студентом, вдруге вже тут, в Англії, коли будували наш дім у Воррінгтоні. Пригадую, що почуття в обох випадках було досить неприємне. Алла ще не домовилась із службою «111», як Еліс знов заговорила до мене.

- В мене є відомості про розслідування інциденту в Сан Дієго. Мова йде про вибух на даху готелю.

- О, - тільки таке і зміг виголосити.

- Розслідування цього випадку веде ще і досі сержант Раскін з поліції Сан Дієго. Він з'ясував, що жертвами вибуху на даху стали двоє громадян Греції, які гостювали в тому місті: Аникетос Іванас та Маноліс Спірос. – Еліс дивиться у свій смартфон, бо Алла вже домовилась з парамедиками і віддала пристрій хазяйці. – Вони не були гостями готелю Hilton La Jolla Torrey Pines, на даху якого загинули. Поселились у більш скромному Bay Inn & Suites San Diego, біля атракціонів SeaWorld, адреса: 3325 Midway Drive, San Diego. Ціна їх номеру десь 49 доларів. Прибули за п'ять днів до вибуху. Мали, як для туристів, дуже громіздкий багаж.

- Ясно, гарна робота. Як ви дізнались?

- Я є офіцером поліції... І саме головне. Сержант Раскін, який веде розслідування і поза службою має зв'язки з міською синагогою в Сан Дієго дізнався, що Аникетос

Іванас є, чи був, насправді громадянином Ізраїлю. Він необачливо представився в синагозі як Моше Ярон.

- Так його звуть?

- Точніше, звали.

- Ну, Олег, - втручається Алла, - то все та кудлата відьма з Шин-Бет.

- Що стосується Ярона, то містер Креншоу впевнений, що він працював на ізраїльські служби. Тобто Аникетос Іванас, Моше Ярон та Саймон Байлз є, чи був, однією людиною. – Еліс виголошує це твердження як вирок.

- Дурість ситуації в тому, що ніякого винаходу насправді не існує, – кажу це, дивлячись у вікно. - Шкода загинув, втрачених ресурсів... Щодо ізраїльтян, то особисто пояснював їх керівнику ще вісімнадцять років тому, що кожний випадок, то окреме дослідження... Ні, не хочуть цього розуміти.

- Справа не в техніці і не в комп'ютерах та мережах, а таланті Олега, який здатен таке придумати і тим нас захистити. – Алла несподівано втручається в нашу розмову.

- Так, розумію. Імпровізація. Але дорого коштує ваш захист тим, хто на вас нападає, - каже Еліс і киває головою, наче погоджується з Аллою.

- Я в таких випадках цитую місіс Тетчер, яка казала, що слабенька Британія може захистити себе тільки водневими бомбами, - кажу я.

- Так, але ми ніколи їх не застосовували, на відміну від вашої зброї.

- Щодо цього, можна довго сперечатись. Моя зброя є дуже точною, якщо порівнювати з ядерними зарядами.

- А що трапилось би, якщо ваш літаючий робот просто зробив серію фото тих двох на даху? Навіщо було використовувати бомби? – питає Еліс.

- А що трапилось би? – перепитую я і одразу відповідаю: - Нічого не трапилось. От якби мій робот, як ви кажете, міг затримати ізраїльських агентів на даху і викликати знайомого сержанта... Знаєте, міс Еліс, і в цьому випадку тим двом вдалося б відбрехатись.

- Що ж, таким є правосуддя. А те що робите ви називають «зрізанням кутів». Ви щодо тих двох були вправним детективом, який спровокував їх на дію, потім суддею та катом...

- Зрозумійте, Еліс, - каже Алла, - Олег припинив у такий спосіб переслідування та погрози, що тривали не одне десятиліття...

- Алла, ми не маємо виправдовуватись. Ось факт, ось зброя, ось я, - кажу, щоб припинити безплідну дискусію.

- Ще про зброю, – каже Еліс. - Сержант Раскін знайшов у басейні готелю Hilton одну з ваших «пташок». Розповідав, що механізм був повністю знищений чи само знищений, але корпус залишився...

- Прокляття, - кажу я чомусь до Алли, - я навчив цю залізку пірнати у воду і вона замість океану стрибнула до басейну.

Доктор S знаходив багато спільного у фігурах людей та хробаків, що, на його думку, свідчило про топологічну еволюцію живих істот. В незмінній основі форми живих була і є труба.

Амбулаторний центр міста Воррінгтон.
«Обов'язково треба зателефонувати в службу «111» для консультації та, можливого, виклику парамедиків.»

53. Алла С. Жовтень 2014 (наживо)

- Цей Тревор насправді є примітивним бабієм, - кажу Олегу, який сидить в очікуванні сніданку. – Розпакуй сир, любий, а я займусь булочками.

Олег повільно, бо він все так робить, знімає прозору плівку з квадратних сирків для тостів.

- Менш за все мене цікавить його відносини з жінками. Британці знов втруtilись у наші справи. От це є дійсно серйозним чи досягненням чи поразкою, важко зараз оцінити, – каже він, роздивляючись черговий сирний квадратик, вивільнений від прозорої упаковки.

Я ставлю булочки з ковбасою, томатами та сиром в мікрохвильову піч на дві з половиною хвилини. Сир повинен розплавитись, а помідори трошки запектись.

- Ти використав мою особисту пошту в якості риболовного гачка для тих, хто цікавиться нашими справами.

- Ну?

- Я вважаю, що це було необачно. Точніше - небезпечно.

- Чому?

- Тому... - я починаю дратуватись. – Не знаю. Мені так здається.

- Небезпека є. Тут я цілком погоджуюсь. Ми фактично пустили ворога на свою територію. Але зробили це керованим способом. В мене перед очима стоїть стара фортеця, що у російському Пскові з його фальшивими воротами. Ось люди «Н» штурмом взяли наші в лапках ворота...

- Люди кого? – питаю я.

- Я з певного часу Несмеянова називаю коротко «Н». Трохи запізно, бо його вже нема серед нас. Але, до суті... – Олег завжди повертається до головної теми. Його практично не можна заговорити.

Однак делікатний сигнал мікрохвильової печі все ж таки перериває його. Я розкладаю тарілками половинки булочок від гамбургера, вкриті начинням під розплавленим сиром.

Олег несе до нашого скляного столу чашки з кавою. Я дуже ціную ці хвилини. Ми все робимо разом. Олег сідає, як завжди, до стіни, пробує безіменним пальцем розплавлений сир. Гаряче...

- Розумієш, - ми говоримо українською, - краще дати їм відчутти перемогу, ніж дозволити далі шукати шляхи до наших даних, систем і, врешті, життя.

- Так, - погоджуюсь я і теж пробую наскільки гарячий сир. Тут важливо не пропустити момент, бо холодною ця страва не є смачною.

- Таким шляхом ми підкинули людям «Н» план помсти Родрігесу. Моніка тепер нам зобов'язана і, головне, вдалось знайти людей, які полюють за нами.

- Але навіщо було їх знищувати, - я змушую себе не вживати слово «вбивати».

- Я не можу їх затримати, як Еліс має право це робити у Воррінгтоні. Але тільки за певних обставин.

- У твоєї Еліс зовсім нема сорому, - я забуваю на хвилинку про свої побоювання, як згадую цю голу хвойду, яка не червоніючи балакала з моїм чоловіком.

- Сержант Кларк аж ніяк не належить мені. Скоріш її щось зв'язує з Фредом Креншоу. І це є позитивним фактом. Тим більше, що завдяки Еліс ми дізнались, що за нами слідкують якісь ізраїльські служби. Це, повір, дуже важливо. А у що вона вдягнута, то навіть не є тлом нашої проблеми. Випадок із Педро Родрігесом показав існування цікавих зв'язків: натискаєш на росіян, а відгукуються в Ізраїлі. Значить... - Олег підіймає вказівний палець. - Хтось з росіян був пов'язаний з ізраїльтянами. Може, що сам Лебедев, чи «Н». От ще Норм Каплан... Мій Боже, всі вони вже покійники.

- Але чому вони так чіпляються до нас?

- Покійники? – Олег перекинує моє питання. - Не знаю напевне. А щодо ще живих... Ця жіночка Кадонер і її відставлений шеф свого часу наполягали на їх цікавості до технології. Ти все це знаєш. Припускаю, що це не є все, з чого вони виходили. Чому, наприклад, Шин-Бет? І що при тій зустрічі у 1996-му вони не могли сказати у вічі? Серед іншого, про страхи, що ця вигадана і приписана мені технологія потрапить до ворогів Ізраїлю. До Ірану, наприклад.

- Тоді ізраїльтяни можуть нас просто знищити. Може ти кинеш всі ці свої... дії?

- Ти не про це хотіла спитати, - Олег робить сумну міну.

- Облиш... Мені важко так жити. Хочеться спокою.

- Але я вперше добився практичних результатів у моделюванні сенсорної нейронної системи. Ти бачила як вони розпізнають ціль. Тільки пташка кореспондент, проти очікування, втопилась у басейні замість океану. Але навіть в цьому є зайве доведення високої автономності пристроїв. Це вже не межі вільної волі. Зовсім інші принципи, як порівнювати з комп'ютерним керуванням... Інша філософія, концептуальна різниця. Комп'ютер є повністю детермінованим, а тут доцільність. Розумієш? Це вже схоже на перемогу.

- Може твої штучні нейрони, дійсно, перемогли... А от мої нерви не витримують. Чого варта історія з листом до мого давно померлого знайомого... - я кажу таке і одночасно жалкую про це. Холодна ненависть, що притаманна Олегу, не меншає з роками і розповсюджується на живих і мертвих.

- Я передбачаю скоріше завершення всіх наших поневірянь. Росіяни вже розгромлені. Якщо у ізраїльтян залишився здоровий глузд, то вони більше не сунуться.

- А може навпаки, вони захочуть помститись?

- Як? Вони по-перше зацікавлені в потенційному доступі до технології. Інакше, вони прикінчили б нас, як ми розраховались з мерзотником Кінігісером чверть століття тому.

- Якої технології?
- З ізраїльськими спостерігачами покінчили пристрої з нейронним управлінням. Бажання прояснити що то було, коштує дорожче ніж пара чи євреїв чи греків. До цього, ті двоє добровільно підписались на таку ризиковану роботу. Але, - каже Олег, - вже доведено, що ізраїльські служби полюють за моїм винаходом...
- А що буде з трояном в моєму комп'ютері? – в мене вже бракне сил відстоювати якийсь план.
- Його вже нема. Вистава закінчилась. – Олег розводить руками над порожньою тарілкою. – Інцидент, що почався з підірваного Maserati, вважай, що вичерпаний. Залишилось нагадати місіс Родрігес про обіцянку допомогти українським добровольцям всюдиходами та електронікою нічного бачення.
- Це ти про Landrover?
- Так. Саня натякав, що їздити вже нема на чому.

Всудиходи Landrover Defender інколи зустрічаються в Києві

54. Олег S. Жовтень 2014 (наживо)

- Тепер розумію, чому ви наполягли на зустрічі саме у вашому кабінеті. – Фред Креншоу повільно крокує від вікна до столу та ще повільніше повертається знов до вікна. – Скільки їх було всього? Ми знайшли трьох.

Фред трясє телефоном в руці. Він тільки що розпитав своїх колег про страту в районі Ліверпуля трьох чеченців, які зрадили віру і були слугами російських невірних.

- Ось де є повний список, - я тупим кінцем олівця вказую на екран комп'ютера. Так гадаю, що вказую сам собі, тому читаю вголос: - Казбек Зауров, Рахман Османов та Саїд Тагіров. Ще жінка, Міріам Пухаєва.

- Кого ж ми не знайшли? – питає Креншоу.

- Саїда Тагірова. Я поштою попередив його про пастку і вмовив повернутись до Росії. Він є моїм колегою, до певної міри. Таки добрався до Пітера і надіслав на адресу Алли таке повідомлення...- я зупиняюсь, бо довгий лист написаний російською і має багато зайвих філософствувань. – Він багато пише про відносність понять ворог та друг. Все це тому, що Саїд не може визначити ким я є для нього...

- Припускаю, що він не здогадався про те, що ви спровокували захват та вбивство фундаменталістами його товаришів?

- Звісно, що ні. Я в останню мить придумав такий хід. Під впливом загрози в мене буйно розквітає фантазія.

- Знаєте, Олег. Нас британців пробують відучити від джентльменства вже сто років, з часів Першої світової війни. Наші вороги досягли в цьому певних успіхів. Але дії, подібні вашим, викликають в мене огиду.

Я пробую заперечити, але Фред не дає це мені зробити.

- Так, я знаю, що ви скажете. Ви поступили раціонально, позбулись загрози та створили привід для затримання ісламістів, які вчинили тяжкий злочин. Але чому ви одразу не звернулись до властей?

- Хоча б тому, що власті без перешкод пустили цих російських вбивць в Англію. Ще тому, що в Британії легально працюють радикальні ісламські організації. І держава їх не чіпає, бо нема законного приводу. Зрозумійте, містер Креншоу, мені потрібна не гарантія безпеки, а стовідсоткова безпека.

- І таку безпеку надає вам вибіркове вбивство. Це нагадує мені середньовічну Азію.

В мене нема бажання далі сперечатись з Фредом про моральні аспекти моєї діяльності. Формальних претензій до мене нема, і це є головним. Так, звести у протиборстві моїх ворогів є не дуже... Дідько. І визначення не можу підібрати, бо лізе в голову англійське «це не є крикетом». О! Шляхетно. Я повів себе не шляхетно. Той факт, що я згадав правильне слово, запишу як чергову сьогоднішню перемогу. Тому кажу таке:

- Гадаю, Фред, що ви завітали до Воррінгтону не для того, щоб вислухати мій звіт про знешкодження трьох чеченських вбивць. Нагадаю вам, що вони тягли до цього будинку фунт вибухівки. І якби їм все вдалось, то вам сьогодні ніде було б

прогулюватись від вікна до столу і, вже точно, наша сьогоднішня розмова не відбулась. То про що ми будемо говорити?

- Є в мене підозра, що ви знаєте яка головна тема нашої бесіди. Треба серйозно обговорити результати ваших досліджень. Ви і тут були вірні своєму стилю, практичне випробування звелось до вбивства двох агентів під документальний запис на відео.

- Так з чого почнемо, з двох агентів чи результатів досліджень? І прошу вас сісти, містер Креншоу.

- З агентів, - Креншоу, врешті, сідає в крісло, яке з невідомих причин відкатується назад. Може, сантиметрів на 20.

- Як буде завгодно...

- Тільки коротко, Олег. – Креншоу нахилиється вперед, а крісло ще посувається в протилежний бік. – Слухайте, це можна зупинити?

- Так, на коліщатках десь є гальмівна педаль. Я нею ніколи не користувався... - Кажу це, коли допомагаю Креншоу сидіти без руху.

- Дякую. Отже, хочу нагадати вам, що ви є підданим Великої Британії і маєте певні обов'язки... Держава не може терпіти ваші протизаконні дії, навіть у випадку, що вони не можуть бути в повній мірі розслідувані.

Містер S, у нас є старе правило: на дії, що не визначені законом і є загрозою безпеці, держава реагує подібним способом. Ще раз прошу вас припинити легковажне знищення людей.

Тільки за останні місяці: підірваний Maserati, пожежа на даху готелю в Сан Дієго, страчені чеченці, що були громадянами Росії. І Сімс підозрює, що ви могли бути причетним до катастрофи російського літака, що перевозив групу ділових людей з Відня до Петербургу. Це так?

- Ви сказали «група ділових людей». Ці люди планували вбивство мене та моєї дружини. Я читав відповідні документи. Ці люди брали безпосередню участь в спробах знищити мою Батьківщину. Це були мої вороги. Чим не чесна дуель?

- Ясно. Значить, що Сімс виявився правим. Зауважу тільки, що ви ніколи не були громадянином України. Народились в Німеччині, втекли з Советського Союзу... А ті нещасні були на борту літака, що був виготовлений у Британії. Це безпосередній збиток нашій країні. Адже під час розслідування, завжди є підозра на технічний дефект... Але перейдемо до справи.

- Нарешті, - я з шумом видихаю повітря. – Всмілюсь лише доповісти, що все обладнання того літака мало американське походження, виготовлено компанією Honeywell.

- Забудемо на хвилинку про літак. – Креншоу робить спробу піднятися з крісла, але в останню мить, наче, передумав. - В певних колах не можуть остаточно визначитись з можливостями нейронного управління. Наскільки його впровадження може стати ключовим для наступної генерації військової техніки. Думки є полярними, як на сьогодні. Від перспектив невтомної армії роботів до повного некерованого хаосу і сказу машин. Істина десь посередині. Але ж де?

- Ви чекаєте відповіді від мене? Я ніколи спеціально не займався питаннями впровадження штучних нейронних систем. Тим більше, що розробка таких систем йде, наче, двома незалежними потоками. Одним напрямком я займаюсь впритул і

він передбачає керування об'єктом в реальному часі, інші пов'язані зі штучним інтелектом, обробляють цифрові дані і націлені на прийняття рішень.

- Так. Мені це відомо. Ви нажили купу опонентів завдяки вашому підходу до моделювання нейронних мереж. І в IBM, і в BAE Systems вам дорікали саме за цей підхід.

- Добре, містер Креншоу. Навіщо ви розповідаєте мені мою власну історію? Ці фахівці багато в чому є правими. Я прийшов до такого парадоксального результату: нейронне управління потребує застосування комп'ютерів для проведення точних розрахунків. Тобто, прийняття рішення, індивідуальна мотивація, асоціативна поведінка є тільки однією гранню системи. Серед інших є точний цифровий розрахунок.

Спробу питання прикладом. Ви цілком володієте свідомістю, однак тримаєте в руках портативний комп'ютер, який використовуєте для зв'язку, доступу до цифрових даних та для розрахунків. Те, що демонстрував вам Тревор, ці літаючі роботи, є тільки першим наближенням до справжньої штучної нейронної мережі. В тому випадку все програмно моделювалось із застосуванням звичайної мультипроцесорної системи. Для штучних нейронів потрібна інша елементна база. В IBM щось почали робити, але остаточного результату я не побачив.

- Не побачив, то не означає його відсутність.

- Так, не означає. З певної точки зору, обидва підходи є всього різними способами реалізації моделі роботи нейронної системи. Штучний інтелект використовує нейронні алгоритми щодо даних у цифровій формі. Нейронні алгоритми використовуються від випадку до випадку, одночасно з іншими методами. Нейронне управління, навпаки, базується на принципах обробки сигналів... Зауважте, що сигналів, а не даних. Така мережа є спеціалізованою, пристосованою до управління... Я сказав би: до виживання. І включає можливість навчання та узагальнення досвіду. Поступово проявляється дивна закономірність: те, що складно для традиційної алгоритмічної обробки даних, досить просто вирішується нейронною мережею, і навпаки, цій мережі важко виконувати якісь обчислення.

- Я розумію, містер S, що ви розібрались певним чином в цій проблемі. Мене і людей, яких я представляю, цікавить застосування винаходу.

- Боюсь, що не час обговорювати способи застосування, адже ...

- Не погоджуюсь з вами. – Креншоу обриває мою думку. – Завжди треба ставити конкретну ціль.

- Яку?

- Прагматичну. Цього нас навчив прецедент з бомбардувальником TSR-2.

- Мій Боже, Фред. В які часи вас занесло. Це ж десть 1966 рік. Я тоді став студентом.

- Я теж почав вчитись в Кембриджі. А диваки з English Electric побудували два екземпляри свого літака. І мета їх була схожа на вашу, така ж абстрактна: літати зі швидкістю 3М, швидше звуку над земною поверхнею, цифрова навігація і таке інше. Не цікавило тільки компанію питання «навіщо все це?».

- Слушайте, і досі тодішньому уряду дорікають за те, що прикрили проект. На авіаційних сайтах повно фотографій того красунчика ... Якби ці літаки стали на озброєння Британії...

- Повинен вас перервати. – Креншоу прикладає праву руку до серця, наче дуже вибачається. – Вже на десятиліття пізніше, десь у восьмидесятих, в системі стратегічного моделювання розіграли прийняття на озброєння літаків TSR-2. Висновок був досить несподіваний – третя світова війна. І навпаки, впровадження винищувачів Javelin на десятиліття раніше, різко зменшило вірогідність початку війни.

Молодий Фред Креншоу спеціалізувався на питаннях захисту таємниці у секторі військової авіації.

- Я закінчив авіаційний ВИШ, - починаю сперечатись, - два роки служив у військовій авіації. Трохи розбираюсь в цьому питанні. Американці не злякались і десятиліттями використовували свій Lockheed SR-71. Вони літали зі швидкістю 3М де їм заманеться і жодний не був збитий.

- То був розвідник, а не бомбардувальник. – Креншоу робить жест, наче все заперечує. – Згадайте пасажирський Concorde. Експлуатаційна прагматика з'їла цей чудовий літак.

- Так, Фред. Я згадав, з вашою допомогою, TSR-2, Concorde та SR-71. Не розумію тільки як це співвідноситься з нашою проблемою. Concorde був дорогий в експлуатації та занадто шумний, TSR-2 - занадто небезпечний... Тобто, занадто потужна зброя могла опинитись в занадто слабеньких руках... Зрозуміло. Але ж нейронне управління тільки пробивається на світ Божий. Ще рано лякатись економічних чи безпекових наслідків. Нещасний TSR-2 був вже певним результатом, якому передували експериментальні надзвукові Bristol-188 та Fairey Delta-2...

- Що? – недочув Креншоу.

- Fairey Delta-2. Такий надзвуковий літак, в якого ніс нахилився при посадці. Потім таке ж застосували на Concorde.

Нейронні системи зараз слід порівнювати з американським X-1, який у 1947-му ледь перевищив швидкість звуку. Та досить вже про авіацію. Впровадження нейронних систем управління потребує теоретичних узагальнень, розвитку оригінальної елементної бази. Навіть гадаю, що квантовий механізм може бути використаний, бо кажучи вульгарною мовою, нейрон накачується енергією, щоб повідомити оточення про досягнення певного її рівня. Та я не є фізиком. Для розвитку цього напрямку та отримання вагомого результату необхідно мати потужний колектив різних фахівців. Зусиль одного старого вченого недостатньо.

- Колектив асоціюється перш за все з грошима. Сьогодні ніхто не зацікавлений у витратах на шляхи альтернативні до комп'ютерного управління. Всіх на сьогодні воно задовольняє.

- І правильно – все у свій час. Не так давно моїм молодим сусідам казав, що дослідженням і моделюванням нейронів займаються виключно з відчаю. Слідкую, від нема що робити, за кар'єрами кількох молодих науковців з європейських країн. Смішно дивитись, як на початку 2000-х вони дружньо засвоювали принципи роботи нейронів. А як технологічна криза тих років трохи відступила, так само дружньо переключились на бізнес-аналітику, прийняття рішень та штучний інтелект. Що, як ми вже зрозуміли, має не багато спільного з роботою живих нейронів.

- І все ж таки не розумію...

- Що тут розуміти, містер Креншоу? Який інтелект у хробака? Але тисяча його нейронів забезпечують йому пристойне життя в стабільному але не детермінованому середовищі. В той же час, щоб використати безпілотний Predator, потрібен наземний екіпаж та пів десятка супутників для навігації і зв'язку. І це ще не все...

- Ага. Здається я зрозумів, в чому є різниця. Знаєте, доктор S, ви не вмієте пояснювати...

- Терпіти не можу щось викладати... - ми з Фредом почали переривати один одного.

- Ні, я не про це. Чудову метафору запропонував Тревор Сімс. Думаючи про нейронне управління, згадуйте поведінку живих.

- Ну, можна казати і так. Тревор, взагалі, розумний хлопець...

- У мене записані в телефоні, - Фред уважно дивиться в екран, - записані три перестороги щодо бойових роботів. Ось, знайшов. Прочитаю їх всіх:

- Робот може бути зламаний хакером. Це вам знайоме, Олег.
- Робот може вийти з ладу і стати небезпекою для своїх володарів.
- Використання роботів створить гуманітарну колізію. Хто буде відповідальним за вбивство, що скоїв робот?

Що скажете, доктор S.

- Ну, - чогось почав я тягти, - перше питання... Чи ви назвали це пересторогою?

- Так, прошу. Хакер, такий як ви, перепрограмував робота на вбивство свого хазяїна.

- Зрозумів, не треба повторювати. Тут доречною буде метафора Сімса. Спробуйте перепрограмувати свого собаку. Нейронні структури не програмуються взагалі. Це є елементом управління. Як древній регулятор Ватта на паровому двигуні.

- З цим, наче, зрозуміло. – Креншоу робить нотаток у своєму телефоні.

- Друге. Вийшов з ладу. Як і всякий пристрій, що на виконує свої функції, нейронна структура може бути небезпечною. Хоча управління націлене на підтримання стабільності пристрою. Небезпечним може бути лише протиріччя між володарем бойового робота та його стратегію підтримання життєздатності. Але така загроза на сьогодні є цілком надуманою. Це по-перше. А друге, до такого відхилення більш схильні системи штучного інтелекту.

- Так, це мені цікаво. Можете пояснити?

- Спробую. Штучний інтелект, такий як IBM Watson, користується даними, що знаходяться у всесвітній мережі. Механізм логічного висновку використовує потрібні дані для формування остаточного рішення. Припустимо, що Mein Kampf Адольфа Хітлера став джерелом даних для штучного інтелекту. Якщо всі біди людства походять від світового єврейства, а євреї є людьми, то всі біди людства походять від людей...

- А, киньте, Олег. Це є прикладом простенького трюїзму. Знайдіть щось вагомніше.

- А штучний інтелект і є джерелом трюїзмів. Він мавпує думку. В процесі прийняття рішення відсутній синтетичний компонент. Але це не все. З певного моменту,

системи штучного інтелекту почали керувати реальними об'єктами. От як у Римі, де бігає маленький електричний автобус, яким керує IBM Watson. Бусик з інтелектом виконує туристичні функції. Наприклад, за вашою вимогою може показати визначні пам'ятки античного Риму. І зробить це не за заданим маршрутом, як роблять більшість гідів, а буде наче імпровізувати, щоб задовольнити вашу цікавість.

- Ага, бачу... Якщо автобусу дати зброю і запропонувати йому потурбуватись про себе, то він прочитає книгу Хітлера і почне знищувати оточуючих. Добре... Хоча, що тут доброго... А ваші нейрони?

- Нейронні структури... Як би краще сказати? Ці структури націлені на внутрішні потреби... А, дідько б узяв цього Сімса. Ваш бультер'єр може бути небезпечним для ворогів і одночасно вашим кращим другом.

- Не люблю бультер'єрів. Вважаю, що нема від них користі. Хіба що у вашому прикладі ця собача порода нам стала в нагоді.

- Так. Щодо гуманітарного аспекту, то це є полем діяльності юристів. Я вважаю, що за дії робота відповідає його володар. Тобто людина, чию волю він виконує. Я, наприклад є відповідальним за дії своїх «пташок» в Сан Дієго.

- Скажіть, містер S, як ваші «пташки» знайшли агентів на даху готелю?

- Одного пізнав робот, що виконував функції спостерігача. Я не знаю точно як він пізнав агента. Знаю, що сприймав зображення та високочастотне випромінювання його телефону чи якоїсь іншої електроніки. Все ці сигнали він навчився сприймати у Воррінгтоні, тож пізнав їх у Сан Дієго.

- Дійсно, наче тварина. А інші «пташки», ті, що вибухнули?

- Там ще простіше – вони ловили «пташку-спостерігача». Еліс потім казала...

- А як вам Еліс взагалі? – перебиває мене Фред. Що, все зрозумів про «пташок»?

- Я не звик, як професор з університету, оцінювати діяння студентів. Гадаю, що вона теж є людиною на своєму місці. Але жінка є жінкою. Тиждень тому... Чи більше? Коротше, вона вивихнула ногу, і ми з Аллою витягали її з ванни. Алла і досі бубнить про відсутність у Еліс хоч якогось сорому.

- А, - Фред вперше за нашу бесіду дозволив собі посмішку, - така вже сучасна молодь. Від вікторіанської стриманості за сто минутих років вже нічого не залишилось. Як Алла себе почуває?

- Дякую. Ще тримається. Але час бере своє, нажаль.

- Хотів би з нею привітатись... Але, здається, її нема в будинку.

- Так. Вона поїхала забирати замовлення в супермаркеті. Так дешевше і можна трохи розвіятись. Обіцяла незабаром повернутись. Ми ще трошки посидимо за ланчем, на який я вас запрошую.

- Чи не хочете ви сказати, що мій візит до Воррінгтону, не був для вас несподіванкою?

- Певною мірою, Фред. Лише певною мірою.

- Певною мірою? Що це означає?

- Що? Наскільки вірогідно, що ваші плани з містером Сімсом та міс Кларк насправді здійсняться.

- Вас не можна виправити, доктор S. Ви є цілком безнадійним.

- Так. В моєму віці...

- У вашому віці ви примудрились залишитись з психологією підлітка.

- Мабуть, що це є точним діагнозом. Ви завжди були гарним психологом. Скільки вас пам'ятаю, містер Креншоу. До ланчу залишилось ще пів години, - я дивлюсь на годинник в кутку комп'ютерного екрану, - чи трохи більше. Чому б нам не випити щось в якості аперитиву? Може по ковтку скотчу? Маю тут нагорі пляшку «Glen Grant». Нічого особливого, 10 років.

Фред мовчки киває, а я підходжу до шафи в стіні, де крім всього іншого є і маленький бар. Я їм практично не користуюсь. І Фред напевне здивувався б, що запропонована пляшка знаходиться тут вже років з п'ять.

- Не зважаючи на ваш песимістичний вирок щодо дослідження нейронного управління, я поспілкуюсь з достатньо впливовими людьми. Достатньо впливовими, щоб вирішити як додати до таких досліджень трохи життя. – Креншоу каже таке в момент, коли я передаю йому склянку з віскі.

«Мілкий хабарник, як і всі чиновники», - проноситься думка, очевидно, що навіяна недавніми діалогами з Тревором про сучасну Україну.

Ми мовчки п'ємо нерозбавлене віскі. Фред дивиться у вікно, звідки видно Кромвель авеню.

Про що він думає?

Я згадую, як ми з ним зайшли в бар Shakespier's head, що на Карнабі стріт в Лондоні. І відбувалось це у далекому 1981-му. З нами були Алла та знайома Фреда на ім'я Сюзі, якщо не помиляюсь. Ми взяли по порції віскі, щоб відсвяткувати закінчення розслідування щодо нашої втечі. Все в нас складалось чудово. Ми святкували нашу перемогу.

Пригадую, що ще тоді був у мене сумнів: чи це дійсно є перемогою? Може просто локальний успіх? Ну, вдалось обдурити авіаторів з Шауляю, не наздогнали наш нещасний АН-24 совєтські надзвукові винищувачі... До речі, цей факт повністю відтворює парадокс Зенона про Ахіллеса та черепаху. То чия перемога, черепахи чи просто сприятливих умов?

І чи остаточна перемога взагалі існує?

Пам'ятаю, що у дитинстві, в Києві, ще застав багатьох з тих, хто насправді воював з німцями у другій світовій війні. Дивувався тоді: не було в них ніякого пафосу, не виглядали вони переможцями. Дути в фанфари почали, як пройшло двадцять років із закінчення війни. Дули з кожним роком все сильніше, аж доки не луснув Совєтський Союз...

А ті, що війну програли – Німеччина, Японія та, навіть, Італія – почувають себе чудово. Так хто є переможцем?

Не спішить відповідати на це питання, доки не розібрались у дивах гібридної війни, яку затіяла Росія проти України. Тобто, одна частина мертвого Союзу вже воює з іншою. Для чого? От дурне питання, задля перемоги, звісно.

British Aircraft Corporation TSR-2. Бомбардувальник, розроблений у середині 1960-х, щоб літати втричі швидше за звук. Лейбориський уряд Британії заклав цей цілком успішний проект у 1967-му, керуючись міркуваннями економії.

Рівесник TSR-2, розвідувальний літак Lockheed SR-71 експлуатувався з 1970 по 1998 роки. З цим літаком не трапилось жодного інциденту, завдяки його швидкості в тричі більшу за звук. Кілька екземплярів експлуатувало NASA ще у десятих роках двадцять першого століття.

Aerospatiale-British Aircraft Corporation Concorde (1969-2003, 2179 km/h)

55. Алла С. Березень 2015 (наживо)

- Використання операторного обчислення в цифровому управлінні? – Олег перепитує Моніку Родрігес, яка примостилась за його столом. – І це, що, є секцією конференції з Інтернету речей? А чому у Зальцбурзі?

На ці питання Моніка лише потискає плечима. Сьогодні вона вдягнута дуже скромно. Сіреньке платтячко із стоячим комірцем і симпатичними синіми вставками на рукавах. Коротко підстрижене волосся відливає сріблом у верхньому освітленні «кабінету на горі».

Олег, озброєний окулярами, уважно читає з екрану умови участі у якійсь дивній конференції. Він весь поглинутий її проблематикою і, очевидно, забув, що його робота на корпорацію Х щасливо завершується. Участь Олега у зальцбурзькій конференції повинна принести нам п'ятизначну премію від корпорації. Операторним обчисленням там ніхто не бажає займатись. Але ж престиж... За іронією, саме я вчилась на математика, а Олег за советською освітою є інженером. Насправді ж, здібним математиком є саме він.

А після конференції він звільняється... Вже вік. Все колись закінчується. Ще Олег з цього приводу, буває, цитує книгу Екклезіаста. Гарно це в нього виходить.

На щось натякав Фред, коли зненацька з'явився тут у Воррінгтоні. Наче англійські військові побачили необхідність в розробці самокерованої зброї. Олег навіть підготував доповідню про комп'ютерне моделювання таких пристроїв. Щоб подати цей документ, його попередньо включили до якогось секретного комітету при дідько знає якій державній установі. Наче Фред теж входить до цього комітету.

До речі, Фред сильно постарів. Худий та зморшкуватий, навіть колір очей змінився. Наче стали темнішими. Тільки поведінка не змінилась. Так, невмирущим залишається англійське джентльменство.

Отже, Олега, а відповідно, і мене чекають зміни.

Олег з Монікою домовились, що корпорація Х поставить українським військовим дюжину англійських всюдиходів з приладами нічного бачення та тепловізорами. Я не розумію яка різниця між цими приладами. Олег пробував пояснити... Та марно. Передача цих подарунків Україні відбудеться ще до часу проведення вигідної зальцбургської конференції. Олег хоче брати участь в цьому поході на Схід. Маю надію, що не поїде далі польського кордону з Україною.

- Hope-Wish, китайська компанія. – Олег потискає плечима. – Яка надійність? Там війна, а не інспекція зимової теплової емісії будинків.

- Hope-Wish, Thermal Cameras division. – Моніка схилилась до свого телефону і з показним сумлінням читає: - прилади випускаються за нашою технологією.

- Ну і що?

- Прилади ми вміємо робити, - Моніка чарівно посміхається до Олега, - це не якесь операторне обчислення, що перекреслює диференційне.

- Добре, - погоджується Олег, - але щодо нічних прицілів, то ви наполягаєте на Optronics Engineering Ltd.
- Містер S, Optronics Engineering Ltd є нашою дочірньою компанією в Ізраїлі. Там контроль якості досконалий. І зрозумійте нарешті, що такий подарунок вашому народу ми можемо зробити тільки у випадку, якщо будемо купляти ці подарунки у самих себе. Досить з нас, що ви наполягли закупити британський Lendrover.
- Так, бо Lendrover Defender це є насправді всюдиходом.
- Олег з дитинства і до сьогодні закоханий у Велику Британію.
- Знаєте, я трохи розбираюсь в машинах і могла б з вами посперечатись. Але розумію, що ви щось пообіцяли комусь з англійців...
- І так і ні, Моніка, - Олег проводить вказівним пальчиком перед обличчям Моніки, дуже вишуканий жест заперечення, - я дійсно пообіцяв, але пообіцяв це українським хлопцям, що допомагають тим, хто боронить наші позиції на Донбасі.
- Не треба тільки цієї політики. Я обіцяла вам, - тут Моніка виразно дивиться на мене, - що віддячу за вирішення мого особистого питання. І все складається, припускаю, не погано. Ви отримаєте велику винагороду за участь у конференції, ваші співвітчизники отримають необхідне обладнання, наша корпорація використає цей подарунок як рекламну акцію. Польський уряд нам трошки винен, тож акція передачі буде гучною. Ваші українські митники не посміють вимагати хабарів, бо все відбудеться під об'єктиви...
- А якщо українські урядовці вимагатимуть хабар? – несподівано для самої себе питаю у Моніки.
- Не знаю, Алла. Врешті це не є моїм ділом. Напевне, що корпорація доведе справу до кінця. Наш маркетинговий підрозділ має намір відслідковувати подальше використання наших приладів. Так само, як маркетологи наполягли на нашій участі у австрійській конференції. Єдиний доклад на математичній секції конференції про Інтернет речей, який представить промислова компанія. Інші доповідачі цієї секції походять з наукових та навчальних закладів. – Моніка знов дивиться у свій смартфон: - ось Індія, ще Росія, Угорщина та Ізраїль. Може ще хто заявку подасть.
- Моніка, а при звільненні, щось виплачують? – питаю.
- Так. Доктор S не буде забутий. Тим більше, що до нього планують надалі звертатись за консультаціями. Можливо. – Моніка каже це до мене, наче Олег не присутній у кімнаті.
- А я можу поїхати до Зальцбургу разом з Олегом? – знов питаю.
- Алла, ну що вам там робити? – Олег раптом виказує невдоволення.
- Знайду. Мені трошки набридло сидіти вдома.
- Добре, я щось придумаю. Це є цілком можливим, - Моніка з усмішкою вносить нотаток у свій смартфон. – Я дам вам відповідь завтра, бо рішення будуть приймати у Фріско.

OE-7 - is a high quality mono tube
 Optronics Engineering Ltd. is one of
 Israel's leading companies in the electro-
 optics field
 was established in 2009

Операторний метод є узагальненням спектрального методу. В основі методу лежить перетворення Лапласа. Розглянемо деякий сигнал $U(t)$, визначений на інтервалі часу $(0, \infty)$. Помножимо цей сигнал на $e^{-\sigma t}$ і отриманий новий сигнал $U_1(t) \equiv U(t) \cdot e^{-\sigma t}$ піддамо перетворенню Фур'є

$$U_1(j\omega) = \int_0^{\infty} U_1(t) e^{-j\omega t} dt = \int_0^{\infty} U(t) \cdot e^{-(\sigma + j\omega)t} dt$$

Позначаючи через $p \equiv \sigma + j\omega$, одержимо

$$U(p) = \int_0^{\infty} U_1(t) e^{-pt} dt \quad (5.28)$$

Вираз (5.28) називається одностороннім перетворенням Лапласа функції $U(t)$. При цьому, $U(t)$ називають оригіналом, а $U(p)$ – зображенням.

Неважко переконатися, що при $p \equiv j\omega$ вираз (5.28) перетвориться до виду

$$U(j\omega) = \int_0^{\infty} U(t) \cdot e^{-j\omega t} dt$$

що відповідає перетворенню Фур'є. Таким чином якщо перетворення Фур'є є спектральне розкладання сигналу $U(t)$ по гармонійним складовим $e^{j\omega t}$, то перетворення Лапласа – розкладання сигналу $U(t)$ по експоненціально – косинусних складовим e^{pt} . Дійсно, уявімо

$$e^{pt} = e^{\sigma t} \cdot e^{j\omega t} = e^{\sigma t} \cdot (\cos \omega t + j \sin \omega t)$$

Тут використана формула Ейлера

$$e^{jx} = \cos x + j \sin x$$

З іншого боку

$$\cos \omega t + j \sin \omega t \equiv \cos(\omega t + \varphi),$$

$$\varphi = -\arctg \frac{\operatorname{Im}(e^{j\omega})}{e^{j\omega}}$$

де

Тоді остаточно

$$e^{pt} \equiv e^{\sigma t} \cdot \cos(\omega t + \varphi)$$

56. Олег S. Квітень 2015 (наживо)

- Алкоголь. – переляканий Тревор шепоче це слово, коли сідає за стіл.

Він точно визначив пріоритети – ми, перш за все, будемо пити гарну у всіх відношеннях горілку Sobieski. Для цього зібрались у польському містечку Долгобичув, що за п'ять з гаком кілометрів від українського кордону.

Не пройшло і пів години, як спорожніла півлітрова пляшка. Тому у кожного з присутніх почала проявлятися його сутність.

За столом у гостьовому будиночку гміни Долгобичува нас є п'ятеро.

Почну з Тревора Сімса, оскільки вже згадав про нього. Він з переляку, перед нашою вечерею, прийняв якусь італійську пігулку, яка має звести до мінімуму можливе сп'яніння. Тревор запасся цими ліками, усвідомлюючи, що направляється в епіцентр безмежного вживання алкоголю в найбільш варварський спосіб. Він і мені пропонував італійську пігулку, та я відмовився. Ніде так не проявляється слов'янська натура, як за пляшкою доброї горілки під смачні страви, що щедро подає пані Катаржина Кутніцька, достойна мешканка славного Долгобичува.

І пан бурмістр Долгобичува Анжей Вержбицький теж відноситься до горілки з розумінням та повагою. Він, правда, називає горілку «водкою», і пишається, що вона польська. Насправді, пляшка горілки Sobieski, що вже порожня стоїть на столі, була виготовлена в Каліфорнії і куплена мною в Лондоні за чималі гроші. Так що польським є тільки рецепт чи технологія. Після ста грамів цієї горілки, на наважуюсь прояснити для себе деталі її виробництва.

Пан Вержбицький дуже радий нашому приїзду, всій операції з передачі обладнання до українського війська, що його фінансувала корпорація Х. Бачить пан Анжей в цьому перспективу відродження Долгобичува і всього сходу Люблінського воєводства. Поки що то є тільки примарною надією, але сам пан Анжей вже отримав від держави пост бурмістра замість сільського війта. Чим страшенно пишається. Щоб йому підлестити, я звертаюсь до нього «пане бурмістр». Від чого на його почервонілому обличчі з'являється усмішка і він вже двічі заявив, що на чверть є українцем завдяки діду по матері.

Богдан Струтинській, варшав'янин, схожий на польського шляхтича, бо стриманий і з якоюсь кавалерійською виправкою. Свою порцію горілки випив мов водичку чи, навіть, якесь заспокійливе, бо рухи його стали більш вишуканими, як розправлявся з шинкою та огірками в своїй тарілці. Пан Струтинській керує якимсь департаментом в міністерстві внутрішніх справ. До цього моменту він нічого не сказав. Натомість уважно слухав пана бурмістра з його планами розквіту славного Долгобичува. Мабуть, що пан Богдан ще не випив достатньо. Але моя каліфорнійська пляшка вже закінчилась, а пані Катаржина ставить на стіл славнозвісний польський біґос. І не якийсь посередній, а люблінський, з ковбасками та томатним соусом.

І тут ініціативу проявляє Анатолій Куцій. Його прислала адміністрація президента України, щоб процедура передачі техніки пройшла без затримок і бюрократичної тяганини. Завтра о другій дня, щоб встигнути перебороти наше похмілля, дюжина всюдиходів «Landrover Defender» з вантажем електроніки буде доставлена до українського Угриньова. Там відбудеться мітинг. Не численний але під телекамери... А зараз пан Куцій виставляє на стіл пляшку горілки Хортиця. Ця його дія викликає за столом різні реакції.

Анжей Вержбицький щось бурмотить про те, що польська водка з'явилась раніше української горілки. Пан директор департаменту реагує тим, що повернув пляшку і читає численні написи українською та англійською. Містер Сімс мабуть згадує інструкцію до італійських пігулок – врешті їх протидія алкоголю є обмеженою. При нагоді я пораджу йому не пити більше. Нарешті, я тільки вхожу у процес і тому гадаю, що ще сто грамів мені не зашкодить.

- Пане Куцій, як українець за походженням, я дуже задоволений, що в Україні виробляють таку гарну горілку, - кажу я українською після дегустації п'ятдесяти грамів Хортиці.

Очевидно, що мої слова зрозуміли всі крім бідного Тревора. Він забезпечив себе пігулками, але не має тлумача. Що ж, перекладу йому сам. Хай почекає.

- Наскільки містер Сімс є обізнаним в українській ситуації? – питає англійською пан Богдан. Говорить він не погано, але побудова питання є типово польською.

- Ви мене питаєте? – дивується Тревор, а пан Струтинській ствердно киває.

- Тревор Сімс і його компанія виконують замовлення одного з інформаційних агентств щодо вивчення українських подій, - я відповідаю замість застиглого Тревора. Чи це пігулка так на нього діє?

- Ага, а ви, містер S? – допитується Струтинській.

- Я, пане Богдан, - відповідаю польською, яку самотужки вчив в молодості, - представляю тут корпорацію X і українських волонтерів, які допомагають слабкому українському війську.

Пан Струтинській ствердно киває, все так само незворушний, як початківець гри в покер. Натомість пан бурмістр бурхливо реагує:

- Матір Божа! Пан розмовляє ще й польською. От що значить Америка. Які люди, які фахівці. Давайте вип'ємо за корпорацію X. За її повагу до нашого краю... - пан Анжей замість продовжувати, схопив пляшку і спритно розлив українську горілку по чарках.

Повненька, але миловидна пані Катаржина тихенько підходить до Тревора, торкається його плеча і питає польською чи смакує йому біґос. Тревор зі спритністю черепахи повертає до неї голову і каже англійською «Yes». Це слово повторює задоволена пані і йде до кухні по наступні делікатеси.

- Тревор, горілка зробила з вас телепата, - я невдало жартую.

- Це є прояв евристики, - зі злістю відповідає він.

- Ви користуєтесь якимись аналітичними методами узагальнення, чи обмежуєтесь простим переліком подій? – все допитується Струтинській у Сімса.
 - Звісно. Основою узагальнення є біхевіористична модель. – Сімс дійсно є зовсім тверезим. Італійська пігулка виявилась ефективною.
 - Давайте, нарешті, вип'ємо! – це пан бурмістр ніяк не дочекається моменту спожити чергові 50 грамів.
 - Як давно ви почали аналізувати ситуацію в Україні? – питає пан Богдан містера Сімса.
 - 3 літа минулого року. Врешті, як з'явився попит на таке дослідження.
 - А пан Олег де проживає в Америці? – питає мене бурмістр Анжей.
 - Значить бунт і війна роблять Україні не найгіршу рекламу? – це Струтинській до Тревора.
 - До певної міри. Діалектика, дозволю собі сказати, - все таки Сімс є здібним учнем.
 - Я народився в Німеччині, довго жив в ССРСР і перебрався до Британії, де прожив ще довше, - кажу це українською.
 - Матір Божа! А я думав, що ви є американцем. А як же Х? – пан бурмістр настільки здивований, що забув про горілку в наших чарках.
 - Андрей, корпорація Х є міжнародною і в Англії знаходиться її європейський офіс,
 - замість мене пояснення бурмістру дає пан Куцій. Він, наче, говорить українською, але вставляє російські слова. Якось така мовна мішанина називається, але не пам'ятаю як.
 - А вам не спадало на думку, містер Сімс, що Україна в такий спосіб вчиться бути справжньою державою? – питає Струтинській.
 - Пане S, давайте вип'ємо, поки пан Богдан англійською допитує нашого молодого гостя, - пан бурмістр вже тримає в руці свою чарку.
- Дивно, але цей заклик випити підтримав крім мене та Куція також пан Богдан.
- Дійсно, Україна не має державницького досвіду. Наскільки Україна як певна цілісність здатна вчитись? – Тревор сам собі задає питання, при цьому замислено водить виделкою своєю порожньою тарілкою. – Хто знає? Поки проявів набуття досвіду не помітно. Але раптом країна може скочити на наступну сходинку. А що вас так непокоїть, містер Струтинській?
 - Як же пан встиг поміняти так багато країн, та ще як пан є українцем а не циганом? – пан бурмістр не може заспокоїтись.
 - Україна більша та багатша за Польщу. Українці мають досить не врівноважений характер. Від рабської покірності в них є один крок до агресивної жорстокості. Я інколи думаю... - пан Струтинській досить довго мовчить. – Думаю про те, що буде як роль лідера в Східній Європі дістанеться Україні?
 - Та нема ніякого дива, шановний пане бурмістр. Мій покійний батько служив у Німеччині. У сорокових роках там знаходилось чималеньке совєтське військо. Як

його служба закінчилась, то повернувся до ССРСР, до Києва. Ну а вже у свої тридцять я емігрував до Британії. От і все. І ще, трохи не забув... Працюю на корпорацію Х. Мені довірили доставити всі ці подарунки для українського війська.

- Ясно. І правильно роблять українці, що просять допомоги на Заході. Нам теж сильно допомагали. Без іноземних грошей Польща не піднялась би. Мабуть настала і ваша черга... Я вже казав пану Анатолію, - це пан Анжей пана Куція так кличе, - що Люблінське воєводство підніметься разом з Україною.

Той, кого поляки звать Анатолем, і ще він поганенько говорить українською, має невизначений вік, зовсім лису голову і звичку горбитися за столом. В нього неприємне скуласте обличчя, жорсткі сірі очі. Після випитих двохсот грамів горілки, на його щоках проступили червоні плями. Та, мабуть, і я виглядаю не краще.

- Дозвольте мені повернутись до вашого питання, містер Сімс. Мене непокоїть можливість в досяжній перспективі домінування України...

- Про яке домінування ви згадали? – невже Тревор почав сердитись?

- Прошу пана Струтинського, кинути цю дискусію англійською. Не думаю, що це є припустимим...

- Дозвольте мені закінчити, пане Анжей, - пан Струтинській вперше проявив якусь емоцію. Не дивно. Тревор і бурмістр, кожний по своєму, виказали до нього своє нетерпіння.

- Щось не так? – питає мене Тревор.

- Нічого, мій друг. Наш хазяїн проти глибокого філософствування за столом... - мене перебиває Богдан Струтинський.

- Я маю на увазі економічне та військове домінування України. Припустимо, що українці отримають західні інвестиції, технології та озброєння. Дурний Путін своїми половинчастими діями тільки стимулює такі процеси в Україні...

- Погоджуюсь, - Тревор перериває Струтинського. – І яка небезпека від цього Польщі?

- А скажіть, пане S, чи пани Струтинській та Сімс розмірковують про Польщу? – У бурмістра Долгобичува вже заплітається язик. Мабуть він і до вечері добре хильнув чогось міцного.

Я мовчки, тільки жестом, підтверджую припущення Вержбовського. Ловлю себе на бажанні почути, врешті, відповідь Струтинського.

- А що ж вас спонукало відправитися до Британії шукати щастя? – пан бурмістр переключився на мою біографію.

Нарешті заговорив Струтинській:

- Українці дуже агресивні. У нас в Польщі кажуть: «не дай Боже свині роги». Якщо Україна зможе відстояти своє право на існування, наступним кроком буде придушення сусідів. Вони вже роздивляються на всі боки і міряються потужністю. А ми їм даємо кредити, техніку, озброєння та дипломатичну підтримку. І непокоїть мене традиційна невдячність українців. Цьому народу не відома шляхетність.

Бідний Тревор дивиться на мене наче учень, збитий з пантелику тим, що його питають про щось, що він не вчив. Я підбадьорливо киваю йому.

- Пане Струтинській, маєте цікавий прогноз щодо майбутнього України, - відповідаю українською замість Сімса. – Не виключаю, що Україна оговтається від війни з Росією, корупції, що роз'їдає з середини, врешті, від невігластва. І от після всіх цих метаморфоз Україна навряд чи залишиться такою ментально дикою, як ви її представили. Механічне перенесення якихось властивостей з минулого в майбутнє вважаю неприпустимим. Спробуйте щось подібне прикласти до історії скандинавів, німців чи угорців. Уявіть, що в наш час кочівники угорці дійшли до Нідерландів, бо побачили в тому краї щось схоже на улюблений степ. Нонсенс? Але ж таке було колись.

- Правильно, - підтримує мене бурмістр Долгобичува. – Не лякатись треба, а співпрацювати. А ти чого мовчиш, Анатоль?

- Я чиновник а не політик ілі какой то експерт, - цідить Куцій.

- А, ти теж правий, - пан бурмістр ставить на стіл ще одну пляшку горілки. Цього разу це є Wodka Wyborowa.

Несподівано пан Богдан Струтинській перехоплює пляшку у бурмістра і сам розливає напій по чарках. Пані Катаржина рознесла смажену свинину з ананасами і ще якимись тушкованими овочами. Не певен, що зможу випити і з'їсти все, що є на столі. А пан Струтинській все такий самий блідий та підтягнутий високо підіймає свою чарку.

- За дружбу, - тихим голосом і без зайвого пафосу виголошує він.

Ми дружньо випиваємо чергові 50 грамів. Всі, навіть Сімс. Після паузи, досить довгої але достатньої, щоб оцінити черговий шедевр пані Катаржини, Струтинській питає мене:

- А що змусило вас перебратись до Британії?

- Робота.

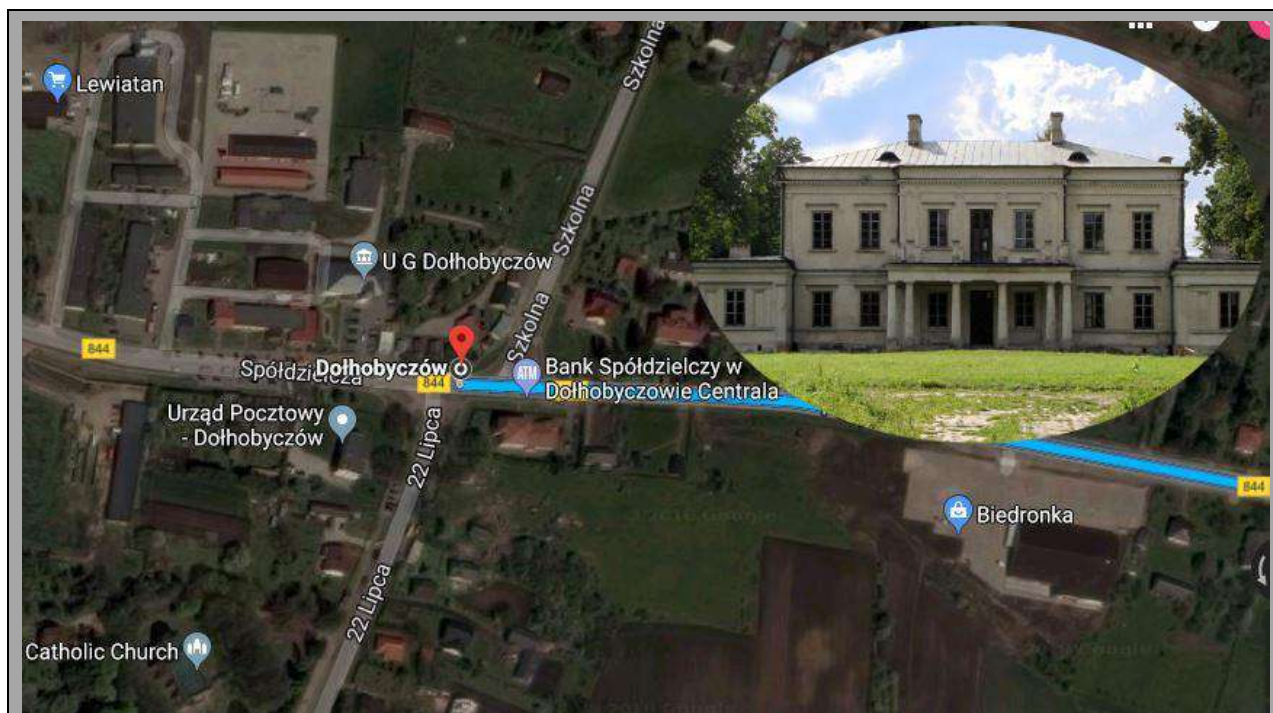
- І що, вас так просто відпустили з Советського Союзу?

- Ні, мені довелось тікати, - я роблю пальцями такий жест, наче вказівний та середній пальці біжать по столу.

- Ого, - радіє за мене бурмістр.

- Я ж тебе вже казав... - Анатолій Куцій по дружньому штовхає Вержбовського в бік.

- А, точно, - чомусь радіє пан бурмістр. – Ти казав, що S з жінкою втекли літаком, як Герман Хесс у сороковому...

Польське містечко Долгобичув біля кордону з Україною. Занедбана пам'ятка - палац Раствецького

Що пили в Долгобичуві: vodka Sobieski, горілка Хортиця, wodka Wyborowa

57. Тревор Сімс. Квітень 2015(наживо)

Модний позашляховик Volvo S60 містер S орендував в польській філії компанії AVIS. Замовив авто через Інтернет, а платив готівкою, десь 500 фунтів за шість діб оренди. Так що світло сірий шведський автомобіль чекав на нас у варшавському аеропорту імені Шопена.

А зараз ми їдемо цим авто вже Україною до містечка Угринів. Від цього в мене якесь тривожне відчуття. Мабуть тому, що після комплексу прикордонного та митного контролю, дуже погана дорога проходить дикою місцевістю без жодних ознак цивілізації.

Містер S сам керує позашляховиком, казав, що наслідки від моєї пігулки можуть бути більш небезпечними для керування ніж його випиті вчора триста грамів горілки.

Але і сам S керує обережно на жахливій дорозі і швидкість не перевищує 50 кілометрів на годину. Він вивів на дисплей навігаційну карту і дивиться на неї так само часто як і на вузький шлях попереду, який встелений покаліченим асфальтом. Я мовчки спостерігаю за цим рухом.

- У мене десь тут запланована зустріч, - містер S відповідає на моє німе питання. Нарешті, він звертає з умовної дороги на узбіччя, маленький острівце жовтого піску серед пожухлого минулорічного бур'яну.

S виходить з авто, натягає каптур куртки, бо з неба почала сипатись якась крижана крупа. Він нікуди не йде, натомість витягає з кишені маленьку коробочку, від якої тягнеться тоненький дріт десь з фут довжиною. На вільному кінці дроту прилаштована пластикова кліпса. Містер S чіпляє її до коміру куртки, а коробочку ховає у бокову кишеню. По тому, повертається до мене і робить заспокійливий жест рукою. Добре, але відчуття тривоги не полишає мене. Чи ж це не є побічною дією антиалкогольної пігулки?

Містер S дивиться на свій годинник, потім на небо, звідки сиплються малесенькі білі часточки криги. Думаю, що дивитись вгору в таких обставинах не дуже приємно, та S вперто підставляє обличчя під удари з неба. Так триває кілька хвилин. Гадаю, що скоро на кордоні закінчиться процедура пропуску дюжини всюдиходів і у дзеркальце побачу їх колону на кривій дорозі.

Аж раптом містер S міняє позу. Наче футбольний воротар він відскакує вбік і ловить якийсь предмет.

Мій Боже. Як я не здогадався? Це до доктора прилетів його літаючий робот. Містер S кидає його в звичайний пакет з написом «Tesco», наче це якась здобич. Так він поступає ще чотири рази. Тобто, п'ять літаючих роботів прилетіли до нього в руки завдяки портативному радіо маяку, що в кишені його куртки.

- Все пройшло чудово. І це не зважаючи на сніг. Треба терміново їх підзарядити.

Доктор S розкладає на задньому сидінні своїх роботів, до кожного підключає акумулятор для підзарядки телефонів.

- Чудово, - констатує він, - встигли до появи колони. Дивіться, Тревор, який ідеальний спосіб переправляти контрабанду через кордон.

- Навіщо вони вам тут? – питаю.

- Ну, більшість є подарунком моєму старому товаришу. Він їздить на Схід, тобто на Донбас, допомагає нашим військовим. Хочу з його участю випробувати «пташок» на сепаратистах. Точніше, на російських танках. А цей строкатий призначений знайти та знешкодити снайпера. – Містер S мило усміхається, як це каже. – Але треба їхати.

Угринів являє собою низку приватних будинків, що вистроїлись вздовж все тієї ж жахливої дороги. Будинки є досить солідними і не виглядають як бідні халупки. Вражає велика кількість дерев на присадибних ділянках та високі паркани. Влітку, гадаю, будинки з дороги не можна буде розгледіти.

Але наша ціль не вулиця в Угриньові, а невеличкий трикутний плац на самому краю селища. Там скупчилось до десятка дорогих авто, таких, що наш «Volvo» виглядає простачком. Ще два жовті автобусики, нагадують старенькі японські. Але домінують прапори України – прості але яскраві жовто-сині полотна.

Містер S акуратно підводить наше авто до загальної стоянки. Розкладених на сидінні роботів прикриває прихопленим шотландським пледом з понурим сіро-синім тартаном.

Врешті ми виходимо. Я теж напинаю каптур на голову. Сніг чи крига продовжують сипатись з неба. Я примушую себе відносити це неприємне природнє явище до примх погоди а не місця, куди ми потрапили.

Однак у містера S доволі гарний настрій. Він бубнить щось своєю рідною мовою, потім схаменувшись перекладає мені:

- Є такий вірш... Він починається констатацією тактичної перемоги українського війська над більшовиками: бій відлунав, жовто-сині знамена затріпотіли на станції знов...

- Про яку станцію йдеться у цьому вірші? – я питаю задля ввічливості.

- Забудьте... - містер S щільніше застібає блискавку на куртці.

Він йде до одного з жовтих автобусів, перед цим жестом наказав мені не рушати з місця. Даремно, бо в мене нема і не могло бути бажання кудись йти. А містер S вже знайшов свого знайомого, привітався і заговорив, мабуть, про своє. До них підійшло ще кілька учасників мітингу. Знов потиски рук, знов S щось всім пояснює. Так триває хвилин десять. Колона подарункової техніки, очевидно, затримується. Кілька чоловіків у супроводі доктора S підходять до нашого авто. Доктор нашвидку представляє мене своїм супутникам і з великою пересторогою передає їм роботів, що мирно заряджаються. Він перекладає їх у велику дорожню сумку яку приніс

хтось з мітингувальників. На диво, пакет «Tesco» він залишив. І бути мені до скону на цьому полі, в пакеті ще щось є.

Нарешті, на кривій дорозі з'являються англійські всюдиходи. Не схожі на дорогі «паркетники», в яких приїхало корумповане українське керівництво.

Трохи віддалено від всіх інших, стоїть чорний Volkswagen Tuareg, оточений численними охоронцями. З цього схожого на катафалк автомобілю вилазить невисокий лисий чоловік вдягнутий у військовий камуфляжний однострій. Я не бачу не ньому знаків розпізнавання. На ходу він натягає на голову каскетку з такої ж тканини. Поспішає до імпровізованої трибуни, що прикрита темним найлоновим тентом. Тим часом, містер S повертається до нашого авто.

- Це є Турчинов, - він показує пальцем на чоловіка в камуфляжі. – Він секретар ради з національної безпеки, якщо не помилився у назві. Чого нам стовбичити під снігом? Пропоную залізти до машини.

- А спіч?

- Навіщо він нам? Ви не зрозумієте, мені не цікаво. Наша місія взагалі закінчилась. Ще маю попрощатись зі своїми знайомими, потім поїдемо до Варшави.

Але всупереч передбаченням, до нашого Volvo підходить жінка середнього віку, одягнута в дороге пальто гірничного кольору. Від чи снігу чи криги з неба захищається парасолькою, що кольором подібна до пальтової тканини.

- Пане S, - жінка голосно кличе містера S своєю мовою і примудряється одночасно мило усміхалась.

- Так, - каже містер S і виходить з нашого автомобілю.

Жінка в гірничному притягає містера S під свою парасольку і при цьому щось йому розповідає.

Врешті, містер S киває головою на знак згоди і разом з жінкою прямує до трибуни, де чоловік в камуфляжі вже почав свою промову. Його слова, підсилені гучномовцями чути навіть в салоні Volvo. На щастя, я нічого не розумію, тому вирішив поцікавитись, що мій супутник припас в пакеті з супермаркету Tesco.

Мої передбачення повністю справдились: в пакеті спокійно заряджався ще один робот «пташка».

На вигляд він не був схожий на тих, що S демонстрував нам з Еліс або тих, яких ловив дорогою на Угринів. Робот в пакеті мав тільки два крила і маленьку трубку в головній частині. Щось на зразок дзьоба. Я тільки доторкнувся до цієї іграшки, як воно вискочило з пакету, вчепилось у мій пуловер всіма пазурами, а коротеньку трубку приставило до моєї шиї.

Пристрій завмер в такій позиції, а я з острахом дивлюсь у вітрове скло, як містер S виголошує кілька речень в мікрофон і по тому з усмішкою жме руку людині в камуфляжі...

- Ви надто цікаві, Тревор. Дякуйте Богові, що пристрій ще не заряджений, - за п'ять хвилин S акуратно знімає з мене робота.

Volvo S60.Новинка 2015 року. На фото автомобіль їде пристойною дорогою

Угринів на карті Google. Чоловік у камуфляжі – Олександр Турчинов

58. Алла С. Квітень 2015 (наживо)

- Ні, - Олег заперечує мою пропозицію, - Holiday Inn є цілком прийнятним готелем і не поступається більшості інших варшавських. Знаходиться недалеко від центрального вокзалу... Тут і Маршалківська... Все нормально.
- А хто за кермом зараз? – згадую про безпеку.
- Тревор, – відповідає Олег. Ще чую як Тревор виголошує «Що?».
- Добре, тоді скажіть мені, чому так повільно грузиться все з Інтернету? Я вдома вимушена користуватись мобільним з смартфона, бо мій комп'ютер застиг на пів години. Я вже ходила в підвал. Там на екрані купа всяких повідомлень. Я не стала розбиратись з ними і зателефонувала вам.
- Ось як... Це є, напевне, моя провина. Я дав системі досить складне завдання, а про обмеженість зв'язку якимось чином не подумав. Але це не буде тривати довго. Про результат Nova мене повідомить. А я вже перекажу вам.
- Ну і як довго?
- Дідько. Я зараз переключу свій смартфон, щоб уточнити в якій фазі є зараз виконання запиту. – Олег мовчить хвилину або дві. Час в такій ситуації тягнеться дуже повільно. - Ще близько години. Ніяк не більше. Я не гадаю, тут мені надійшло повідомлення, що пошук закінчився і йде формування звіту. Це теж пов'язано з обмінами в мережі. Як звіт первинно буде сформовано, ресурси доступу до Інтернету будуть вивільнені.
- Ясно, – заспокоюю себе та Олега, - як там на кордоні?
- А, все по старому. У Польщі випили всю горілку. У нас в Україні всі ознаки розрухи, застій та злидні. В Угринові влада влаштувала мітинг для відео. Порожня показуха як і при більшовиках.
- То чи варто було?... – питаю.
- Варто. Бачив Саню Висоту. Сильно постарів, ходить з сердечним стимулятором... - Олег заговорає. – Але з ним приїхали завзяті хлопці. Гадаю, що машини та електроніка доїдуть до фронту. Передав Сані документ на його Landrover, що Моніка підготувала. І добре, бо Саня в його теперішньому стані відстояти своє не в змозі. Такі от справи.
- А коли доїдете до Варшави?
- За навігатором, то ще години дві. Але тут скрізь ремонт та будівництво. На нашій дорозі теж. Вже було кілька об'їздів та тягучок.
- То ви плануєте кілька днів пробути у Варшаві?
- Так. Оренда автомобіля закінчується за два дні. Літак до Лондона того ж дня. Може з'їздити до Кракова? Тревор не бачив ні Варшави ні Кракова...
- І не плануй навіть. Тобі треба відпочити після цієї поїздки до кордону. А Тревору і у Варшаві знайдеться чим зайнятися. Обіцяєш мені?
- Обіцяю, - без ентузіазму відгукується Олег.

Як важко залишатись самою. З одного боку, наче, нудно, а з іншого, відчуваєш постійну заклопотаність. От зараз, наприклад, приїдуть по синій сміттєвий контейнер. Він у нас наповнюється найшвидше за інші, бо купуємо багато запакованих продуктів.

Виходжу на ганок і бачу Еліс, яка пореється біля свого контейнеру.

- Добрий день, місіс S, - кричить вона.

Еліс вдягнута у сірий спортивний костюм, який їй зовсім не личить.

- Привіт, Еліс. Повертаєтесь до пробіжок? – я підходжу до цегляної стінки, яка призначена для ханжеського маскування трьох сміттєвих контейнерів – чорного, синього та зеленого.

- Так. Після травми та дощової зими, зовсім втратила форму. Доводиться надолужувати.

- Тільки не оступіться знов, - кажу, а думаю про те, щоб знов не витягати її з ванни.

- Так, мадам. Нажаль в цьому районі зовсім нема умов для пробіжок. При поліційному гуртожитку є тренувальний стадіон... А тут тільки стежки між домами.

- О, бачу, що ваш ентузіазм щодо кварталу Коллендз дещо вщух.

- Можливо... Але хотіла ще спитати про подорож містера S та Тревора. Чи маєте якісь відомості? - дивно, Еліс має постійну можливість зв'язатись з Тревором. То навіщо мене питати?

- Пів години тому вони ще їхали з кордону до Варшави. Повернуться до Англії за два дні.

- І що, у Варшаві в них є ще якесь діло?

- У Олега є точно, він запланував зустріч з якимсь відомим поляком, який лякає своїх співвітчизників загрозою з України. А Тревор, гадаю, побуде туристом.

- Місіс S... Я ще хочу спитати... Це про Тревора. Є в нього якісь відносини з місіс Родрігес, цією американкою?

Я дивлюсь на бідну Еліс. Які ми, жінки, всі однакові. Ще помічаю, що без косметики вона виглядає трохи по іншому. Та і яка в неї декоративна косметика? Може то є банальні засоби від Beauty UK.

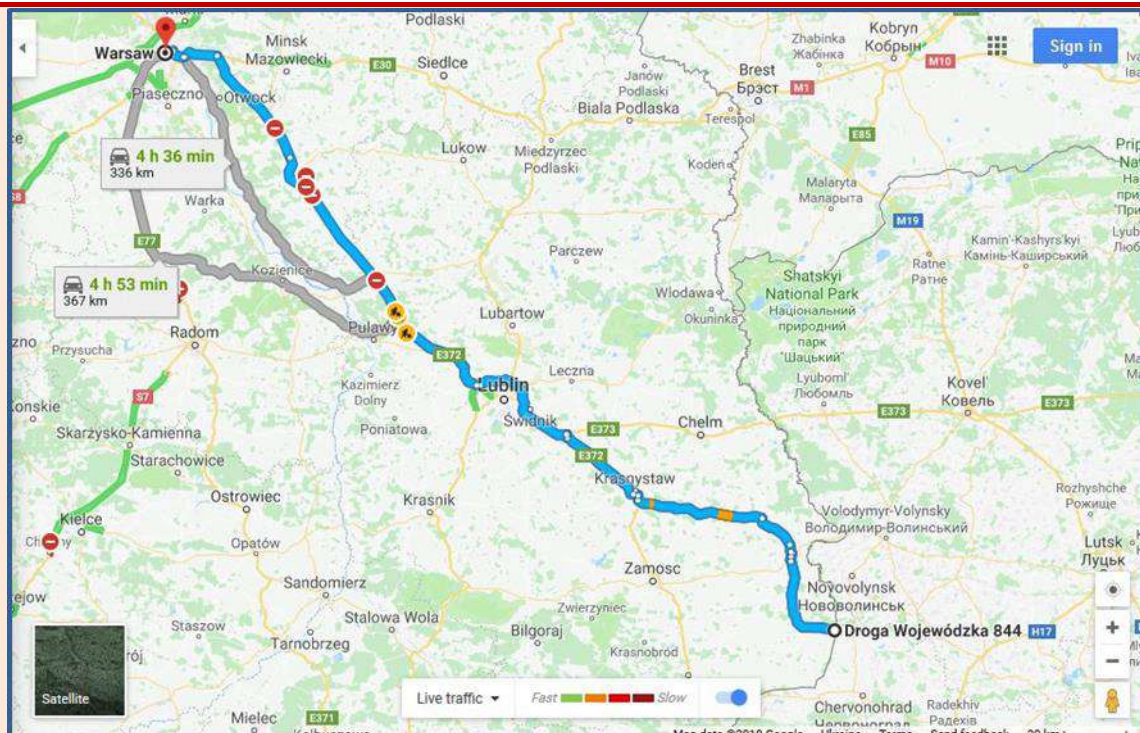
- Не переймайтесь тим, Еліс, - кажу дівчині і згадую фото худенької Лінди та соковитої Моніки. – Звісно, що Тревор не є маленьким хлопчиком, і в нього була інтрижка з Монікою. Але це є тим, що англійці називають виключенням. Тобто, без зобов'язань та перспектив.

- Так, вибачте. Врешті, це було зайве питання. Але ми планували заручитись... Через певний час, звісно. І я подумала... - Еліс наприкінці цієї не закінченої фрази розводить руками.

Я хлопаю себе по кишені куртки: чи є при мені мій смартфон?

- Звісно, Еліс, я розумію вашу пересторогу, - повільно кажу це, бо шукаю потрібне фото. – Скоріш у Тревора могли б виникнути якісь сумніви щодо вас та Моніки.

- Я бачу, - шепоче Еліс після того, як з хвилину роздивляється екран мого смартфона.
- Вульгарне фото, де дві збоченки знущаються з медичної сестри, таки справило потрібне враження на дівчину.
- Сержант Раскін з Сан Дієго згадував про дивну поведінку Моніки. В тому числі і про її лесбійську схильність. Але в наш час це не є злочином, - Еліс за звичкою складає руки під грудьми.
- Тепер, Еліс, маю вибачатись за розповсюдження пліток...
- Облиште, місіс S. Але чому вона надіслала саме вам таке фото?
- Не знаю. Врешті, я не є психологом, та здається, що Моніка вибрала мене на роль пастора, якому сповідується. Коли я спитала її про те, що і ви мене – навіщо, то вона якось здивувалась... Як же, це ж розповідь про мої одностатеві стосунки.
- Так. Їй потрібен Facebook або Instagram...
- Наче в її корпорації це не допускається. До того ж вона бажала б конфіденційності... Чого я не дотрималась.
- А скільки їй років? – питає Еліс.
- Казала, що тридцять п'ять. В неї було дуже не просте сімейне життя... Хоча ви добре проінформовані про це.
- Так. Навіть занадто добре. Навіщо містер S взявся остаточно вирішити її сімейну проблему в такий жорстокий спосіб?
- Про це, Еліс, краще питати його. Мотивація вчинків Олега не завжди мені відома.
- Містер Креншоу – він полюбляє шахи – вважає що містер S здійснив тоді дуже ефективну безпрограшну комбінацію.
- А, Фред. Був свого часу дуже симпатичним хлопцем. Нам з Олегом дуже поталанило, що він зайнявся нашою справою, коли ми втекли з ССРСР до Британії. Ще з ним тоді був Анатоль Голдберг... До речі, він, як любитель, вивчав поведінку вовків. Вважав, що Олег поводить себе як вовк одинак, - я усміхаюсь чи споминам чи своїй фразі. – Ні, він не їв людей. Просто мотивація його дій була схожа. Так Голдберг вважав.
- І про що йшлося?
- Такі вовки все досліджують. В них мало зобов'язань і тим вони вільні у виборі рішень... Ще Голдберг казав, що вовк одинак психологічно не старіє і може прийти до переляканої людини з наміром з нею погратися. Ще люблять жартувати... По своєму, звісно.
- Це ви до того, що містер S працює на корпорацію X?
- Ні, - я усміхаюсь жарту Еліс. - Олег вже звільняється. Ще поїде до Зальцбургу на конференцію... Може і я з ним... І це буде останнім завданням йому від американців. Десь в травні він буде зовсім вільним.
- Але доктор S ще так багато міг би зробити...
- Аби його залишили в спокої. Ви, напевне, знаєте його обставини.

Шляхи від Долгобичува до Варшави

Оглядач російської служби ВВС Анатолій Голдберг, цікавився життям вовків. Тридцятирічний Олег С, на його думку, мав характер вовка одинака... Такий може напасти на людину, а може прийти до неї погратися.

59. Олег S. Квітень 2015 (наживо)

- Дякую, пане Ришард. Якщо варшавська кава і поступається якійсь, то тільки віденській, - я кажу це огрядному сивому пану, з яким тільки що вийшов з кафе, що у п'ятизірковому готелі Bristol.

- О, не про це, - відмахується від моїх подяк пан Ришард Ружицькій. – Ось перед костелом є Ксендзова Стежка, пропоную трохи прогулятись.

- Із задоволенням, - кажу я і ми повертаємо ліворуч від готелю.

Пану Ружицькому я зателефонував вчора ввечері і представився українським націоналістом, який проживає в Британії і в теперішній час «не словом, а ділом» підтримує Україну в її боротьбі з російською агресією. І запропонував йому зустріч, оскільки маємо спільного знайомого, такого собі «Н».

Я не став би гаяти час на Ружицького, якби не думки під горілочку чиновника Струтинського, які він виголошував у славному селищі Долгобичув.

Задаю собі з того часу питання: «а на скільки такі настрої є поширені в сусідній з Україною Польщі?». Соратник покійного «Н» може розповісти щось цікаве. В той саме час, в мене виник сумнів щодо щирості слащавих співчуттів від прихильників України в цій країні.

Краковське Предмісце у Варшаві є хіба не самою аристократичною вулицею. Та я бачив її по всякому. Ще пам'ятаю, як відновлювали готель Bristol, де ми тільки що пили каву та закусили сандвічами з сиром.

Та сіра та вбога вулиця відійшла в минуле, перетворившись зусиллями поляків при неймовірній фінансовій підтримці Заходу у те, що бачу зараз. Те саме відбувається і з усією країною. Точніше – відбулось. Так, відбулась таки Польща. На тлі цього, чого добивається пан Ружицькій? Що йому не так з Україною і навіщо він так тулиться до Росії? Російські гроші? Певен, що так. Та може ще щось?

- Що спонукало вас зв'язатись зі мною, пане S? Покійний Павел ніколи про вас не згадував.

- О, я познайомився з ним чотири десятиліття тому. Ми ніколи не були друзями чи, навіть, однодумцями. Він тягся до більшовицької номенклатури, я з молоді був антикомуністом, тому і перебрався до Британії. Як українець, співчую подіям в Україні. Допмагаю чим можу. І саме тут зіткнувся з діяльністю «Н»...

- Кого? – питає Ружицькій. Ми говоримо польською, українською і, навіть, англійською. Аби не російською.

- Я так звик називати Несмеянова. Шкода, що він загинув у катастрофі.

- Хіба? Він помер від серцевого нападу. Це його колеги...

- Ах ось що... Але мене цікавить не «Н». Хай земля йому пухом. Мене цікавлять ваші міркування. Чому Росія? Країна яка постійно налаштована проти Польщі. Не варто мені вам наводити приклади. Але зволікання більшовицької армії, що

дозволило нацистам придушити варшавське повстання. Це було вищим проявом цинізму.

- А що ви знаєте про кривавий конфлікт на польсько-українському кордоні приблизно в ті роки?

- Дуже мало. В советські часи про це мовчали. Мабуть вважали, що краще зовсім не згадувати українську повстанську армію.

- Ця ваша УПА наробила багато лиха в ті роки. Тому в Польщі переважає думка, що відродження українського націоналізму є злом в теперішньому часі і наругою над пам'яттю загиблих мирних поляків. Повірте мені, доктор S, це були страшенні звірства. Тому... Як відповісти на ваше питання? Росія є меншим злом.

- Особливо зараз. Коли Польща прикрита від Росії тисячами кілометрів української території.

- Ну, такий вже світовий історичний процес. Але не погоджуюсь з вами. Сьогодні Росія не має до Польщі якихось претензій. Це як згаслий вулкан. Натомість населення України, особливо в західному краї, настроєне досить вороже. Згадують приниження під час польської влади. А в першу чергу згадують операцію «Вісла» з виселення українців із західних земель. Тоді у нас в Польщі було багато переселень на сході та на заході. Ще не забувайте, що саме советська Росія, врешті, забезпечила мир на нашому східному кордоні.

- Ще під час нашої розмови в кафе, в мене склалась така думка, що ви не підтримуєте комуністичну ідеологію. Чи так? – я закінчую своє припущення питанням. Привіт від Тревора (десь він зараз гуляє Варшавою).

- Я не підтримую більшовицьку практику, - посміхається пан Ружицькій. – Ви, напевне, чули про європейську комуністичну ідеологію.

- Що ж об'єднувало вас з «Н», більшовиком і КГБістом?

- Тактика, пане S, і тільки тактика. В польських інтелектуальних колах існує стала думка, що Росія ніколи не стане Європою. Це була, є і буде окрема ментальна категорія. Але чи не можемо ми з допомогою тієї потуги приборкати Україну? Розумієте? Український націоналізм є найбільшою загрозою. І не тому, що це явище зараз почало проявляти себе, але тому, що ми в Польщі свого часу вже стикались з цим.

- Мені вже доводилось висловлюватись, що націоналізм в цій фазі становлення України, за яким ми спостерігаємо, зміниться як у випадку сталого розвитку так і небажаного занепаду.

- Можливо... В такому випадку з усіма протиріччями буде покінчено.

- Як просто. Мій особистий досвід та теорія, яку я підтримую, говорять, що насправді існує одна причина, що викликала низку подій, які на перший погляд не пов'язані між собою...

- Так, погоджуюсь... А можу я вас трохи експлуатувати? – питає усміхнений пан Ружицькій.

- Експлуатація українців поляками є відомим історичним фактом, - пробую жартувати. – Звісно, прошу пана.

- А як ви особисто відноситеся до поляків?

- Ну, - я роблю довгу паузу, так що Ружицькій вже з подивом дивиться на мене. – Я гадаю, що вже є скоріш британцем ніж українцем. Маю в Польщі багато колег. В дитинстві... скоріше підлітком захоплювався польським кіно. І ще. В молодості дуже любив детективи. Познайомитись з класикою світової детективної літератури в тих умовах можна було вивчивши польську мову.

- Це ж навіщо? – питає Ружицькій. Можливо, що він вже жалкує, що задав мені таке просте питання.

- Все дуже просто. В Києві була книжкова крамниця, яка торгувала виданнями соціалістичних країн. Там я і знайшов видані в Польщі класичні детективи. Справа була за малим - вивчити польську.

- Так, доктор S, СССР був імперією збоченців. Але існує європейський соціалізм. У Франції, наприклад.

- Мені не подобаються тамтешні порядки. Багато бюрократії, море нероб...

- О, це в вас говорить англієць, іншого від ваших співвітчизників не чув. А що в Україні? Ви ж от тільки звідти.

- Це складне питання. Україна ще не визначилась. Соціалізм советського зразка дуже повільно вивірюється з свідомості обивателів. Натомість є можливість вільно красти.

- А зараз ви кажете як типовий українець. Так що відносно поляків?

- Ні, я не є типовим українцем. Поляки свого часу врятували мою матір. Про цей випадок, що трапився на початку наступу нацистів на СССР, мати розповідала мені десятки разів. Схоже, що я перейнявся тими подіями і це визначило моє відношення до Польщі та поляків.

Ружицькій заінтригований, а я подумки обираю мову та стиль для розповіді про дуже старий випадок.

Справа в тому, що як Совети з нацистами поділили Польщу у 1939-му, то в «сірій» зоні на межі розташування військ були створені спільні комісії з розділення польського військового майна.

Батько, що служив медиком в авіаційному полку брав участь в одній з цих комісій, очевидно, що на постійній основі. Тож він з матір'ю перебрався до маленького містечка, яке в той момент було ні під німцями ні під росіянами. Поселились в пансіонаті. Хазяйка, яку звали Мальвіною Ковальською, вчила мою ще зовсім юну матір життєвої мудрості. Вона в слушний момент наполягла, щоб мати покинула Польщу, оскільки німці налаштувались розірвати мир з СССР. Це її врятувало. А родину Ковальських стратили німці за співпрацю з Армією Крайовою.

Ось, врешті, і все.

Питання в тому, чи зможу я донести цей сюжет до Ришарда Ружицького.

Hotel Bristol, Krakowskie Przedmieście 42/44, 00-325 Warszawa, Poland

60. Тревор Сімс. Квітень 2015(наживо)

Дивлюсь на годинник, що в моєму смартфоні: Airbus A320 компанії British Airways вже пів години летить з Варшави до Лондона, бо вилетів з аеропорту імені Шопена об 11:50 ранку. Ми з містером S проведемо в повітрі ще дві години і десять хвилин, в кріслах першого класу, місця 3-E та 3-F. Містер S всадив мене біля ілюмінатора, наче якогось маленького хлопчика.

Коли летіли з Лондона до Варшави на тих самих місцях, я не відчув такого задоволення, як от зараз. Не те, щоб я боявся майбутньої подорожі до України, але відчував певну напругу. А зараз, коли все щасливо минуло...

За комфортну подорож маємо дякувати Моніці: переліт першим класом, дорогий готель у Варшаві... Ну, не дуже дорогий, але все ж таки... Ще прокат авто. Це доктор вибрав Volvo, можна було замовити позашляховик і дорожче.

І все ж, до вдячності Моніці додається якийсь гіркий присмак – не любимо ми, британці, шикувати за рахунок багатих благодійників. Гордість є в нас. Ще й батьки мені трошки дорекли, коли дізнались хто і як оплачує мою подорож.

Але, в основному, я з батьками обговорював заручення з Еліс. Особливо, дискусія стосувалась нашого плану поселитись у Воррінгтоні. Батьків роздирало протиріччя. З одного боку є перспектива дуже вигідно придбати будинок, де зараз проживає Еліс. З іншого - досить високі витрати на утримання цього будинку і не виправдані витрати на утримання батьківського будинку в Редінгу.

Я з під лоба дивлюсь на містера S. Як йому вдається утримувати його дорогу оселю? Він зараз читає якісь новини на своєму планшетному комп'ютері. Мабуть, що я занадто відверто вперся в нього своїм поглядом, тому що доктор трошки повернув голову в мій бік.

- Ви щось хотіли спитати, Тревор? Ні? Я читаю про мінські домовленості між Росією та Україною, так званий «Мінськ-2».

Більшість спостерігачів вважає, що цей документ є прихованою капітуляцією України. Якщо виконати всі пункти цього документу, то сепаратисти на Донбасі отримають все на що сподівались і, навіть, більше. Звісно, що політика не є шахами і умови у гравців не однакові, але вміння грати все ж таки щось важить. Не можна бути такими бездарами. Чи це вони навмисно?

- Про кого ви?

- Авжеж, що про уряд, президента та парламент України. Уявіть собі, що в цій злиденній країні створили величезний адміністративний апарат. В рази більший ніж в Британії та Японії разом. Ефективність його є мінімальною. Додайте закони, постанови уряду, рішення судів, які без тіні смутку протирічать один одному. Наче, у всіх, хто при владі, прогресує хвороба Альцгеймера.

- Але мінські угоди припиняють бойові дії, - згадую, що чув. – Це є шляхом до миру. Відведене важке озброєння...

- Послухайте. Ці домовленості почали порушувати наступного дня після підписання. Невже ви допускаєте, що щось буде виконано? Так, активність бойових дій знизилась, втрат стало менше, але вони є. Вдумайтесь в це: люди гинуть під час миру. То який це мир? І чи зацікавлені сторони в припиненні бойового протистояння? Росії вигідно тримати напругу в цьому анклаві, щоб ослабити Україну. А Україні вигідно не виконувати те, що тільки що підписали в Мінську. Тобто, відтермінувати свою капітуляцію.

- То який же вихід? – вкотре я впевнююсь, що займатись аналізом сучасних українських подій не є моїм покликанням.

- Вихід у відході від цих домовленостей, які зберігають існуючу ситуацію. Україна може піти на повну капітуляцію або відновити бойові дії з визволення донецького анклаву від російських військ і колаборантів. Можна закликати ООН для вирішення конфлікту. Але Росія є постійним членом Ради Безпеки і буде блокувати всі не вигідні їй рішення.

- То що ж робити?

- О, системний аналітик не повинен задавати таке питання. Системний аналітик відповідає на це питання. І тому, почну здалеку. А чи є абсолютним злом конфлікт на Донбасі?

Вже казав, що мінські угоди є певним компромісом у боротьбі. Щось на зразок перерви між раундами в боксі. А я кажу не про домовленості, але про конфлікт в цілому. До чого він, напевне, призведе? Так гадаю, що старого Донбасу вже не буде. Більшість промислового потенціалу та інфраструктура, яка його підтримує, буде доведена до стану, що не допускає відновлення. Не залежно, яке політичне рішення буде втілене, Донбас надалі виконуватиме іншу функцію. Розумієте, до чого я?

Я киваю головою на знак згоди. Певен, що S давно інтерпретує цей мій жест як повне нерозуміння.

- Насправді, все дуже просто, - S робить заспокійливий жест. – Донбас перетворюється на щось подібне старій 8-дюймовій дискеті. Ви бачили такі? В старих комп'ютерних системах, десь кінця 70-х, це був дуже корисний компонент – невеличкий (як на ті часи) засіб збереження та обміну даними. Адже дискету можна було витягти з одного комп'ютера та встановити в інший. Якщо я вам дам таку дискету, ви зможете нею скористатись?

- Боюсь, що ні, - як легко відповідати на такі питання.

- Тоді залишається тільки знищити цю непотрібну дискету. Матеріал, з якого вона була зроблена (хоч би її розтрошили на атоми) рано чи пізно буде використаний в іншій спосіб.

- У Шекспіра є подібні роздуми, - цей S таки доведе мене до болю в голові. Я радів життю ще десять хвилин тому. - До чого все це? - питаю не дуже ввічливо. – Донбас нікому не потрібен, як стара дискета?

- Так, мабуть, і буде... Десь в Німеччині встановили пам'ятник авіаційній бомбі союзників. Завдяки скинутим бомбам, німці легко втратили старі заводи і отримали шанс побудували щось нове. Врешті, це вивело їх в лідери.
- Ви кажете, що легко втратили... Були жертви.
- Звісно. Але руйнування старого їм нічого не коштувало.
- Зрозумів, - кажу містеру S, - але ви на диво легко ставитеся до жертв. От ви передали українським волонтерам кілька своїх вбивчих роботів. Якщо їх використають, то це є порушенням угод... Яких досягли. – Я починаю хвилюватись і забуваю назву міста, де були підписані угоди.
- Тревор, я дійсно не поділяю пацифістські погляди. Не хочу зараз розводити сентенції про войовничу сутність людства і роль війни в прогресі. Лише підкреслю, що «мої роботи» не підпадають під дію мінських домовленостей. Нема їх в переліку. Це, до речі, чудовий приклад недосконалості таких угод.
- Але ж ви казали, що роботи призначені для знищення танків...
- Так, але яким чином. Ніжно, не поспіхом вони проберуться в середину і в якийсь урочистий момент перетворять їх на купу розплавленого металу. Хвилююсь, відверто, за енергетику... Та краще про це зараз не думати. Експеримент покаже. Однак, час повернутись до вашого крамольного питання...
- Якого? – питаю, бо не можу зрозуміти про що йдеться.
- Як якого? Питання «що робити?», - нагадує мені 66-річний чоловік. – Якщо взяти за приклад живі організми, то вони використовують змагання для вирішення будь якої задачі. Ось вам треба відчинити двері, що опираються завдяки пружині. Що ви будете робити свідомо чи інстинктивно? Треба прикласти відповідну силу за певний час. Повірте, що в цей момент система управління вашого організму формує керуючі сигнали для м'язів руки, які будуть результатом рішення десятків диференціальних рівнянь, звернень до вже існуючого досвіду для побудови чи використання вже набутої послідовності дій. В результаті, ви навіть не помітите цю пекельну роботу. Тому що ваші думки зайняті питанням «що робити на Донбасі?».
- Ви натякаєте, що як відчиняю двері, то змагаюсь з ними? Це знов війна.
- Завжди боротьба, змагання, не обов'язково війна. В цьому світі не завжди перемагає сила. Іноді виграє хитрість, швидкість або досконала технологія. На практиці, в більшості випадків, ефективним є поєднання цих методів боротьби.
- Тобто, в Україні є шанс виграти?
- Виходячи зі складу нинішніх людей при владі, такого шансу Україна не має. Повертаючись до прикладу з дверима, паралізована людина не відкриє двері навіть без всякої пружини.
- Добре, а є у вас якесь власне рішення? – схоже, що я почав проявляти дійсну цікавість до питання, що взагалі не стосується мене і, зокрема, наших з Еліс заручин.

- Ідею я вам вже виклав – змагання. На перше місце я поставив би змагання за якість життя. Перемога за цим критерієм, гадаю, є дуже ефективною, зважаючи на величезну кількість родинних зв'язків між Україною та донецьким анклавом.

- А що, можуть бути не ефективні перемоги?

- Чому ні? – дивується містер S. – Факт вступу України до НАТО міг би бути перемогою, яку не оцінили б на Донбасі. Натомість вища вдвічі зарплатня та дешевші товари відбили б бажання далі грати в опереткову незалежність. В таких умовах Росія мала б відступити, або дотувати Донбас, як дотує Чечню. Казали, що СССР дотував Східну Німеччину, щоб та хоч якось відповідала рівню ФРН. Нічого з цього не вийшло, не вийшло б і у Росії з Донбасом.

- Слухайте, я десь чув чи читав про те, що підвищення рівня життя в Україні автоматично призведе до вирішення конфліктів на Донбасі та, навіть, в Криму.

- Так, це не така вже і оригінальна ідея. Хоча, можна сперечатись про автоматичність. Тут є певне спрощення. Врешті, не все купується. – доктор S несподівано замовкає. – Не хочу переобтяжувати вас всякими аналогіями. Але...

- Доктор S, я прошу вас...

- Так, Тревор. Розумію. Хотів тільки сказати про марні спроби, які тягнуться неприпустимо довго. От таке ми маємо в Україні, з її боротьбою за підвищення рівня життя.

- Схиляюсь до думки, що підвищувати життєвий рівень ніхто не збирається, - я кажу таке і, якось, нервово посміхаюсь.

- Так. Але чому? Всі не проти, але ніхто нічого не робить. – Містер S дивиться на мене впритул. – Ми вже зачіпали це питання у Воррінгтоні. Пам'ятаєте, тоді ще загорівся Maserati?

Я мовчки киваю головою. В дідька, нічого я не пам'ятаю. Звісно, в мене є записи. Але зараз...

- Я тоді розповідав вам про вигаданий паровозик, який українці поступово переробляли в електровоз. Про метод проб та помилок, де навпомацки шукають хоч яке позитивне рішення. Говорили про непрофесіоналізм і невігластво, що включає і невміння підібрати ефективних менеджерів. Ну і ще щось.

А чи є якась вагома причина, що є фундаментом всього цього безладу? Спробую вгадати... Це є негласна домовленість всього українського суспільства розорити свою країну. Уявіть собі родину п'яниць, які пропивають всі гроші та майно. Фактично, крадуть у самих себе. Хтось краде багато. Інші вимагають і собі щось – пенсії, субсидії, знижки або долю в награваному. Хоч щось маленьке, аби бути при ділі...

- І коли все це закінчиться?

- Коли населення, всі ці «інші», зрозуміють що почали обкрадати вже їх самих. Тобто договір між владою та народом буде порушено, - містер S останні слова вимовляє кудись у простір, тому що дивиться на стюардесу.

Поява стюардеси перериває нашу бесіду. Жінка з материнською усмішкою подає містеру S порцію джину з тоніком і запевняє мене, що за хвилину принесе мені чашку чаю.

- Тільки не зелений, прошу, - голосно попереджаю її.

Стюардеса дарує і мені чарівну посмішку. Все філософствування S перебиває думка, що вся увага жінки була сконцентрована саме на її посмішці, тож вона принесе мені саме зелений чай.

- І як же вирішити протиріччя: щоб повернути Донбас, треба суттєво покращити рівень життя і в той же час вся країна розкрадає свої активи? – питаю.

- Дійсно, вихід з кризи потребує часу. Не наважусь, навіть, передбачати скільки. Що буде з Донбасом в цей непростий для України період? - S задає собі питання і без паузи відповідає: – Донбас повинен бути відокремлений. Як Східна і Західна Німеччини.

Дурні зі сходу тоді навіть побудували стіну навколо Берліну. Така собі матеріалізація системного принципу встановлення меж. Тобто, проблеми треба вирішувати по черзі. Спочатку внутрішню, а потім зовнішню, донбаську.

- Ага, тепер Донбас вже опиняється ззовні. А як же жителі Донбасу?

- Так, ззовні. А що з жителями не так? – S відповідає питанням на питання.

- Ну, хто вони, ці жителі? Вони є громадянами України.

- Формально... Але позиціонують себе саме як жителі Донбасу. Це ж цілком зрозуміло. Навкруги цього і виник конфлікт, в який втрутилась Росія.

- Тобто ви їх виключили б зі складу України? Але за довгий час незалежна частина Донбасу може укріпитись, або приєднатись до Росії...

- Тревор, я вже наводив приклад з непотрібною дискетою. І Донбас, цілком вірогідно, нікому не буде потрібен. Може Росію влаштує мертва зона на південно-західному кордоні... Вже досить довго в такому стані знаходиться Абхазія, що розділяє Росію та Грузію.

- Відверто, я не знайомий з цим процесом, - як кажу це, то ще потискаю плечима.

- Не переймайтесь. Хоч ви і не знайомі, такий процес йде. Після Другої Світової війни Росія дуже боїться потенційного ворога біля своїх кордонів. Як навмисно, ці вороги – в російському розумінні – невпинно наближаються.

- В мене склалось враження, доктор S, що ви терпіти не можете Росію...

Я маю намір закінчити свою фразу питанням, чи так це є насправді. Але в цей момент до наших крісел підходить усміхнена стюардеса.

- Ваш зелений чай, сер, - каже вона мені.

- О, дякую, - я мило усміхаюсь у відповідь.

- От так от, Тревор. На деякі недосконалості нашого життя просто не варто звертати уваги, – повчає мене доктор S.

British Airways. Airbus A320-200

**Сепаратисти провели "вибори" на Донбасі 2 листопада 2014 року
Фото ВВС**

61. Олег S. Квітень 2015 (наживо)

Перед відвідинами лондонського Темз Хаус, головного офісу служби MI5, я проковтнув пігулку знеболювального. Навіщо чекати нападу головного болю? Краще його попередити.

Я прийняв таке рішення цілком самостійно, Алла залишилась у Воррінгтоні, я навіть не повідомляв її про заплановану співбесіду з контррозвідниками. Чим відрізняється співбесіда від допиту я пояснити не можу. Хоча маю старий, ще початку 80-х, досвід таких розмов. Правда, тоді Алла була поруч і ще чарівний старий – Анатолій Максимович Голдберг, чудова людина.

Зараз я зовсім самотній, оскільки Тревора та Еліс не вважаю своїми. В кращому випадку є вони нейтральними спостерігачами.

Будинку Темз Хаус вже виповнилось сто років. Ззовні виглядає велично. Внутрішні приміщення, принаймні там, де був, більш скромні та утилітарні. Все це є результатом суттєвих змін під потреби секретної служби, яка тут розміщується вже близько двадцяти років.

Я сиджу в комфортному офісному кріслі, що обертається. І добре, бо мої співбесідники розсілись широким півколом. Треба крутитись, щоб роздивитись всіх і кожного.

Переді мною поставили вузький стіл з кількома мікрофонами, пляшкою води та склянкою. По кутках кімнати встановлені дві телекамери на триногах. Крім Тревора з Еліс, із знайомих є тільки Фред Креншоу. В нього до лацкана піджаку причеплений бейджик «Visitor. F. Crenshaw». Подібний атрибут причеплений і до мене. Фред замикає дугу співбесідників на лівому фланзі. Всі особи одягнені в консервативні темні костюми. Хоча є доволі різними суб'єктами.

Поруч з Креншоу сидить невизначеного віку чоловік, коротко підстрижений та з тижневою щетиною на обличчі. Схожий він на оперативного агента з кінофільмів. Рухаючись поглядом праворуч, ледь можна бачити за екраном ноутбу маленького лисуватого джентльмена в окулярах. Ближче до центру півкола сидить середнього віку жінка з коротко підстриженим сивим волоссям та свіжим без зморшок обличчям. Праворуч всієї сивий джентльмен в окулярах. Він із скепсисом щось читає на екрані свого комп'ютера. Моя ледь жевріюча інтуїція підказує, що сивий є головним в цьому дійстві.

Сивий представляється Сайрусом Смітом, а я згадую пригодницький роман Верна «Таємничий острів», де головний персонаж мав точно таке ж ім'я. Бувають же збіги. Інших Сайрус не представляє з міркувань секретності.

- Містер S, сер. Ми запросили вас для того, щоб прояснити деякі обставини вашої діяльності, що викликають у наших служб певні питання і, навіть, занепокоєння. Хочу вас запевнити, що це є співбесіда а не допит, тож ніякий протокол не буде складено, але, як бачите, ведеться відео запис. Вам все зрозуміло?

- Так, містер Сміт. Маю тільки прохання виключити звертання до мене «сер». Натомість нагадаю, що здебільшого звик до звертання «доктор S». Дякую.
- Гарзд. Почнемо. Я задам вам перше питання. Розкажіть стисло про ваші стосунки з представниками КГБ в роки вашої роботи в СРСР. Зокрема з Максимом Лебедевим.
- Ну... - сам не чекав від себе такого початку. – Як нас повчає книга Екклезіастова, розповідаючи про якусь подію, завжди знайдеться якийсь нюанс, що відбувся раніше.
- Тому почну з того, що у 1975 році я отримав посаду в Інституті електрозварювання, що в Києві. Далі буду називати його ІЕ.
- Моїм обов'язком було розробляти систему управління на базі американського міні-комп'ютера Nova-2, який перед цим купив ІЕ.
- В Москві знаходився інший інститут з тим самим профілем робіт – ВІЛС. Ці установи конкурували. Між ними не було жодних стосунків. Однак для обох західну комп'ютерну техніку поставляла компанія Codevintec. Керівник ІЕ доручив мені вести перемовини з цією компанією про розширення комплектації системи.
- В московському офісі Codevintec я познайомився з Лебедевим та його колегами з ВІЛСу. Там планували закупити таке ж комп'ютерне обладнання, що і в ІЕ. Лебедев запропонував мені бути консультантом та передати до ВІЛСу, програмне забезпечення, що було розроблене мною для ІЕ.
- Ви отримували гроші від Лебедева за вашу роботу для ВІЛСу? – питає сивий.
- Я отримував грошове винагородження від ВІЛСу. Але Лебедев вже під час нашої першої зустрічі довів до мене, що співпрацює з КГБ. Це була звичайна практика тих років в тій країні.
- Нам відомо, що ви брали участь в неофіційній поставці технології до Китаю. Хто притягнув вас до цих робіт?
- Технологія, що передавалась китайцям, належала ВІЛСу. Але притяг мене, як ви кажете, такий собі Норман Каплан, співробітник Codevintec.
- Чи знали ви в той час ким був містер Каплан? – питає мене лисий в окулярах.
- Я тільки що сказав, що він був співробітником компанії Codevintec.
- Чи буде правильно стверджувати, - питає сивий, - що ви передали до Китаю ваші розробки з ІЕ?
- Це не так, містер Сміт, – тут я роблю паузу. – В ІЕ була своя концепція побудови системи управління. Вона була не досконала, але там не могли від неї відмовитись. Я самостійно розробив іншу систему, яка повністю відповідала управлінню в реальному часі. Те, що пропонували в ІЕ, починало відставати з певного моменту...
- Нас не цікавлять технічні подробиці, доктор S. Значить до Китаю потрапила ваша версія?
- Так. Щось подібне було встановлено і на ВІЛСі.

- Доктор S, розкажіть про ваші стосунки з містером Капланом. Ви дійсно вважали його виключно людиною з Codevintec? – питає мене сива жінка.
- Норм був складною людиною. Він брав участь в обладдці з Китаєм разом з Лебедевим та іншими з ВІЛСу. Всіх я не знаю. Одного разу, це було в Києві, Норм запропонував мені допомогти передати документацію на той самий технологічний процес, але, цього разу, до Британії. Він запевнив мене, що в цьому випадку пропозиція надходить мені не від імені Лебедева. Я ще тоді зрозумів, що Норм працює на якусь службу.
- Ясно, - каже жінка, - ви тоді скористались обставинами і, практично, від свого імені продали советську технологію уряду Британії.
- Чи здогадувались ви в той час або пізніше, що містер Каплан та містер Лебедев або Луппо працювали на ізраїльську розвідку? – це питає мене лисий в окулярах.
- Це є складним питанням. Що стосується Норм, то про це мені заявила така собі Дебора Кадонер, яка представилась співробітницею Шін-Бет. Це було в Єрусалимі, ще у 1996-му році. Що стосується Лебедева, то я почав підозрювати його в співпраці із службами Ізраїлю приблизно в той же час. Підозра базувалась на перехоплених його електронних повідомленнях. Лебедев в той час взяв собі прізвище Луппо.
- Нам це відомо, - каже лисий, - а чи відомо вам, що доступ до чужої електронної пошти є незаконним?
- Так, відомо. Але Лебедев мав намір фізично розправитись зі мною та моєю дружиною. Зокрема, в Італії у 1997-му році, під час нашої туристичної подорожі до тієї країни. Я довідався про це з його пошти і мені вдалось попередити замах.
- Ви дистанційно підірвали автобус з нападниками, - неголений допоміг мені з поясненням.
- Це питання? – звертаюсь до нього. – Так, я ініціював вибух замість них. Тож підірвались вони а не я з дружиною.
- Ви ще у 1990-му підірвали автівку в Мюнхені. Навіщо? – цей неголений виявився не байдужим до моїх пригод.
- З тих же міркувань, що і автобус в Фіано-Романо. Тільки той з Мюнхена погрожував мені особисто. Він був дуже агресивним.
- Але ж існує поліція, - це знов неголений.
- Так. Але фактор часу...
- Я дозволю собі втрутитись і пояснити, - це раптом заговорив Фред. – Ми в той час продовжували нагляд за містером S і визначили загрозу його життю з боку людей, близьких до КГБ. Тому рекомендували йому більш захищений режим роботи в BAE systems.
- Добре, - киває Фреду сивий керівник.

Я наливаю собі пів склянки води. Біля вікна, осторонь, сидять Тревор з Еліс. Мені проти світла погано видно їх обличчя, але готовий закластися, що вони не на жарт перелякані. Чому?

- Перейдемо тепер до суті питання, доктор S. Чи знаєте ви людину на прізвище Краш... Або Креш-ен-найнік-офф? – сивий дозволив собі трошки підняти ліву брів.

- Так. – Я дозволяю собі посмішку. – Давайте звати його «К».

- Конструктивна пропозиція, - обличчя сивого цілком незворушне.

- Леді та джентльмени, цього «К» я зустрів на польсько-українському кордоні. Він називав себе Анатолій Куцй і представляв адміністрацію президента України. Я за непрямыми ознаками розпізнав в ньому агента «К». Його повне прізвище навіть мені, слов'янину, важко вимовити. Присутній тут містер Сімс може підтвердити нашу зустріч.

- Містер Сімс вже розповів нам свою версію. Звісно, що він не запідозрив, що цей чиновник є насправді кимсь іншим, - сива леді з молодим обличчям з невідповідною обставинам теплою усміхнулась Тревору. Невже він так подобається жінкам? Спочатку Моніка, потім Еліс і тепер ця... Спитаю у Алли. Тільки б не забути.

- Поділіться секретом, як ви зв'язали чиновника Куцй з «К», - каже лисий за комп'ютером.

- Непрямих ознак було достатньо, – я починаю розгинати пальці, - він розмовляв ламаною українською, в нього був на пальці оригінальний перстень, він витягав за столом ножа арабського походження. Ще він згадав спосіб, яким я з дружиною дістались з СРСР до Британії.

- І цього виявилось досить, щоб знищити чиновника Куцй вашими мікро роботами? – неголений якийсь не дуже мені співчуває. Вид у нього бойовий, а питання якісь пацифістські.

- Так. Я провів детальне розслідування в Мережі. Але додам, що особистість «К» мені розкрив мій колега чеченець, що працював у центрі ботів під Петербургом, Росія. Нажаль він загинув, можливо до цієї смерті причетний «К». Я можу ознайомити вас з повідомленням від чеченця.

- Є у нього ім'я? - все злиться неголений.

- Зараз згадаю, - в мене поганенька пам'ять на прізвища, сильно поступається всім іншим ознакам. – Його звать Тагір... Ні, його звали Саїд Тагіров.

- Ви стверджуєте, доктор S, що за допомогою Інтернету можна встановити зв'язок між українським чиновником та російським агентом «К» і довести, що це є та сама особа? – сива леді дивиться на мене із стриманою недовірою.

- Це так. Сьогоднішня Мережа, мадам, це не тільки невпорядкований склад з даними, але і потужні пошукові механізми...

- Невже IBM Watson? – не чекав, що лисий в окулярах перерве мою відповідь, та ще й таким питанням.

- В тому числі. Пошук... Насправді, встановлення ланцюга доведення, що Куцій та «К» є однією особою зайняв біля семи годин. «К» був російським агентом в Лівії десь в десятому році, ще при Каддафі. Його викрили місцеві фундаменталісти як провокатора. Врятували ізраїльтяни... Точніше, вони завербували його. З того моменту, «К» працював одразу на двох господарів – ФСБ та Моссад. Їх інтерес дивним чином співпав, коли «К» потрапив до адміністрації президента України... Потрапив за рекомендацією такого собі Охріменка, чиновника з Донецька, який є довіреною особою українського президента. Ізраїльтяни довідались про те, що я везу своїм друзям мікро роботи, як ви називаєте такі пристрої...

- Ага, - зауважує неголений, - значить ви знали, що якась служба з Ізраїлю цікавиться вашим винаходом і чекали на їх агента?

- Та ви є просто провокатором, доктор S. – вигукує сива жінка.

- Прошу підтримувати порядок, - каже сивий керівник. – Прошу вас відповісти на питання, доктор S.

- Вже казав в цій кімнаті, що майже 20 років знаходжусь під тиском ізраїльських служб. Вони відверто пропонували працювати на них в напрямку створення техногенних аварій, керованих комп'ютером. Я відмовився від їх пропозиції. Очевидно, що їх стеження за мною не припинялось. Насправді, я тільки здогадувався, що хтось з них спробує перехопити експериментальні екземпляри роботів, які віз до України. Розумієте? Це не є провокацією, мадам. Або можна вважати провокацією значний відрізок мого життя...

- Я особисто так і вважаю, - з кривою усмішкою каже неголений.

- Чи можете ви сказати, які матеріали використовувались у організованому вами пошуку? – питає лисий за комп'ютером.

- В основному це були дані з оперативних повідомлень ЦРУ США. В мене є звіт про джерела даних та інформацію, що є висновком з отриманих даних.

- Ще одне технічне питання. Ви знаходились на кордоні з Україною. Яким чином ви організували такий складний пошук? Це є перше питання і друге: Чи маєте ви легальний доступ до ресурсів IBM Watson?

- Почну з другого. Так, маю легальний доступ. Тепер до першого питання: в польському прикордонному селищі був доступ до Інтернету. Я зв'язався зі своєю домашньою системою у Воррінгтоні і від її імені організував пошук.

- Все це виглядає як комп'ютерна ракова пухлина, - цідить скрізь зуби сива жінка.

- Хакери, Чорний Інтернет. Нічого святого, - каже неголений.

- Але який результат, - хоч половина обличчя лисого в окулярах ховається за екраном, видно, що ця людина в захваті.

- І все ж таки, - питає керівник, - ви згадали, що кілька ознак, які ви побачили, спонукали вас розпочати пошук. Глобальний пошук, я дозволю собі сказати. Розкажіть про хід вашої думки.

- Так, - я посміхаюсь, недоречно, мабуть. – Ми вже з'ясували, що я очікував появу подібної до «К» персони. У польському містечку, за столом в гостьовому будинку нас було п'ятеро: я та містер Сімс, двоє польських чиновників і один з України. Найбільш підозріло поводить себе один з поляків. Варшав'янин, який не давав покою містеру Сімсу з антиукраїнськими сентенціями.

Так званий українець поводився тихо. За весь вечір, коли кожний випив по 300 грамів горілки він не сказав і десяти речень. Його українська мова була жахлива. Тобто він не був корінним українцем. На пальці в нього був великий перстень з написом арабською, він діставав ножа, на лезі якого сура з Корану нагадувала, що це життя є лише забавною грою. Агент «К», як я потім дізнався від Мережі, вбив ватажка фундаменталістів і присвоїв собі ці його атрибути.

Далі. Підвипилий польський чиновник, який не давав спокою мені, вибовтав, що знає завдяки Куцію як я втік з ССРСР...

- І як? – перебиває мене неголений.

- Чудове питання, дякую, - звертаюсь до нього. – А ви, сер, знаєте яким чином я покинув ССРСР у 1980-му?

Неголений мовчить.

- Він не повинен відповідати на ваші питання, - каже сива жінка.

- Чому? Це ж у нас є співбесіда а не допит. Чи не так? Але я і не чекаю відповіді. Дані про той старий випадок існують тільки в архівах КГБ та в цьому будинку МІ5. Тобто пан Куцій був добре інформований щодо мене. Якби він не бовкнув про це поляку, а той не причепився до мене з питаннями як літаком втекти з ССРСР... Можливо, що «К» ще й сьогодні ходив би на службу до Луб'янки.

- З цим все зрозуміло, - несподівано заговорив Фред Креншоу. – Нагадаю присутнім, що доктор S причетний також до катастрофи російського літака Hawker 800. До бортового комп'ютера були введені помилкові дані про програму польоту. Загинув керівник одного з бот-центрів та його підлеглі. Всього на борту було шестеро людей.

Ще, доктор S виманив у американському Сан Дієго двох ізраїльських агентів на дах готелю та знищив їх за допомогою літаючих роботів. Так що «К» не був першою жертвою цих приладів.

- Так, ми бачили відео, - каже неголений. – Дуже ефективна зброя. А як щодо тих, що проти танків?

Про таке знав тільки Сімс.

- Хіба містер Сімс не доповів, що серед переданих до України роботів не було робота спостерігача? Тож треба чекати тільки розповідей волонтерів або даних української розвідки. Щодо снайпера, то його знайшов мій робот. Не зважаючи на маскування. Кажуть, що то була жінка, якась спортсменка з російської глибинки.

Всі промовчали. Нарешті сивий містер Сміт звертається до мене:

- Все це дуже цікаво, доктор S. Думаю, що вам відома причина, чому ми зібрались тут. Одразу хочу подякувати вам за відверту і конструктивну розмову. Припускаю, що і мої колеги оцінили ваші досягнення, які не можуть залишатись поза увагою уряду Сполученого Королівства та адміністрації відповідних відомств. Ми не будемо приймати поспішних рішень, але гадаю, що для вас було б доцільно організувати певний старт-ап для розвитку та впровадження ваших винаходів. Хочу спитати про ваші особисті плани. Наскільки мені відомо, ви закінчуєте вашу роботу в корпорації X, це відповідає дійсності?

- Так. Я вже підписав заяву про звільнення. На початку травня я виступлю з доповіддю на конференції в Зальцбурзі. І це буде останнім днем моєї роботи, я відправляюсь на відпочинок.

- Ясно, дякую, - каже сивий керівник.

- Доктор S, я представляю розвідку Сполученого Королівства, - каже сива леді. – Хочу висловити своє захоплення вашими досягненнями. Я буду ініціювати притягнення вас до консультацій щодо кібернетичної боротьби. Чи не будете ви заперечувати, якщо ми окремо обговоримо цю пропозицію?

- Буду радий ще раз з вами зустрітись, - кажу у відповідь.

Лисий джентльмен захоплює кришку лептопу і звертається до мене з усмішкою:

- Я не буду розкривати назву свого відомства, бо вас, доктор, та цих молодих людей треба буде одразу розстріляти. Але мені дуже сподобалось ваше розслідування щодо «К». Я подумав, що щось подібне можна доручати вам і надалі.

- Дякую за довіру, сер, але бути розстріляним, навіть в ім'я Британії, мені не хочеться. Врешті, мені і так мало залишилось.

- Ми щось придумаємо, доктор S. І не будемо витратити даремно кулі, - радує мене лисий.

- Залишився тільки я, - неголений лагідно посміхається. – З вашою дедукцією, ви напевне здогадались, що я представляю оборонне відомство.

- Не маю жодного поняття звідки ви, сер, - кажу неголеному.

Неголений якось так з сумом качає головою і каже:

- Запрошую вас, доктор, до розробки концепції використання бойових роботизованих систем. Треба врешті визначитись з технічними вимогами.

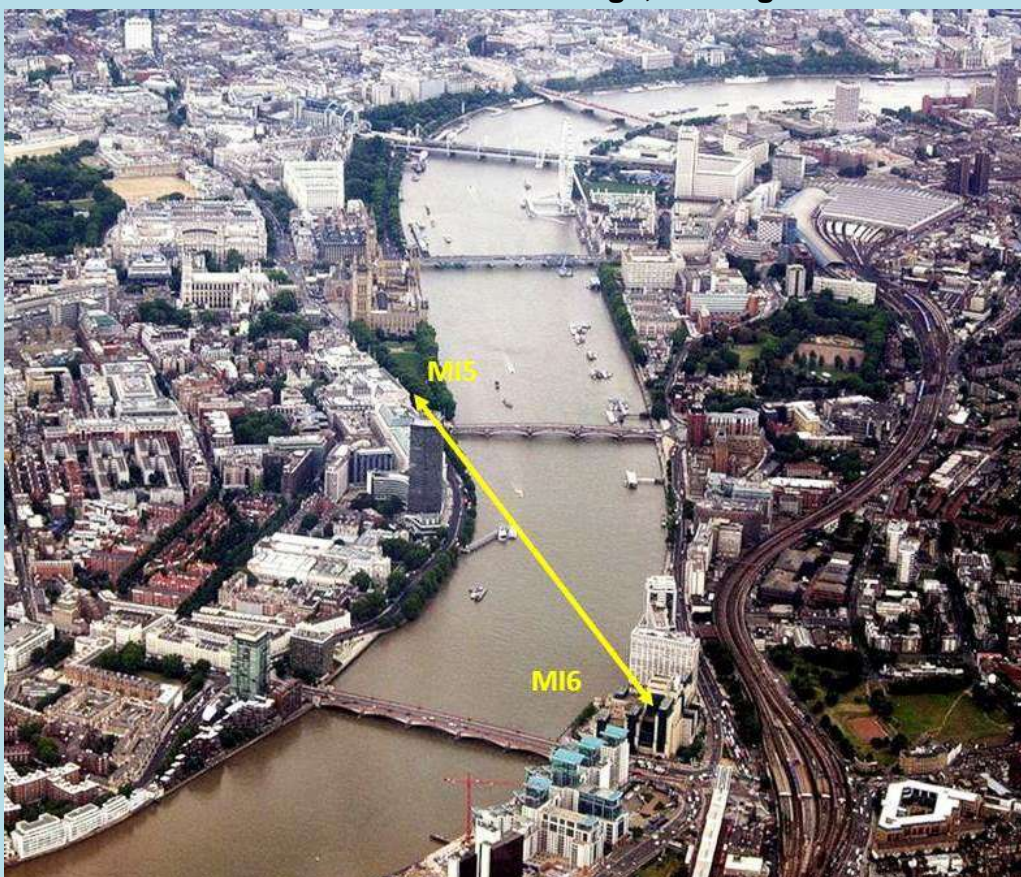
- Я вже подав кандидатуру доктора S до комітету «J», - каже Фред.

- Добре, містер Креншоу. А зараз я запрошую. І так гадаю, що доктор S може бути опонентом рішень комітету.

Я знов тягнуся до пляшки з водою.

Thames House and Lambeth Bridge, looking downriver

Лондон. Офіс MI5 знаходиться близько від офісу MI6 (і навпаки)

62. Олег S. Травень 2015 (згадує)

Нарешті конференція закінчилась. Принаймні, для мене.

Це ж треба придумати: «Використання операторного обчислення в цифровому управлінні», і прив'язати цю вузьку проблему до широченного напрямку в розвитку комп'ютерних технологій – Інтернету речей.

Після загального засідання в перший день конференції у великому залі готелю NH Salzburg City, секція операторного обчислення перебралась у невеличку аудиторію. Там було всього десять місць та дев'ять учасників. Англійська була офіційною мовою конференції. Двоє моїх китайських колег бадьоро докладали щось незрозумілими звуками, так що я спитав одного з них:

- Скажіть, колега, ви хоч самі себе розумієте?

- Не завжди, - цілком серйозно відповів китайський вчений.

Що стосується росіянина з Новосибірську, то щоб вчасно закінчити, я просто допомагав йому з перекладом. Оскільки мене вибрали головою секції, то мені сьогодні довелось робити підсумковий доклад на заключних загальних зборах. Я вклався у п'ятнадцять хвилин і втік з конференції, пояснивши організаторам, що маю літак о 16:15 і хочу ще хоч пару годин присвятити улюбленому Зальцбургу. В організаційному комітеті була австрійська більшість, то мене милостиво відпустили.

Я зателефонував Аллі, яка саме виходила із спеціалізованого магазину Swarovski. Ми зустрілись біля парку Мірабель і через пішохідний місток через річку подались до фортеці - Salzburg Hohensalzburg Castle.

Доїхали фунікулером до горищної площадки з приземленою метою пообідати, роздивляючись чудову панораму навколишніх гір. Несподівано ми потрапили на тиждень латиноамериканської кухні і зненацька вибрали сандвіч «Арепа» з товстого кукурудзяного хліба, в який щедро додають свинину, сир, авокадо та банани. Запили цю заморську страву для ненажер австрійським пивом Gösser. По тому, ситі і щасливі направились до готелю NH.

Та ні. Вже виникла маленька проблема – там в замку на горі зник комп'ютерний зв'язок. Зник зовсім, так, що я не міг розрахуватись за сандвіч та пиво своєю кредитною карткою. Добре, що ми наскребли необхідну суму в євро готівкою. На моє питання, що робити якби в нас не вистачило б готівки, кельнер тільки кисло усміхнувся.

Я перевіряв наявність Інтернету в моєму мобільному телефоні. Зв'язку теж не було. І це при тому, що мобільний Інтернет не так вже і залежить від дротового. Перевіряв я свій смартфон вже внизу на площі де стоїть дивна скульптура – людина балансує на здоровенній золотій кулі.

- Добрий день, Олег, - зненацька до мене звернувся українською високий сивий чоловік.
- Жек? Тобто, Женя Гладкий? О це так, - Женю через якихось сорок років я пізнав практично одразу.
- Так, пізнав. Чудово. Я, врешті, чекаю на тебе.
- Ось як... Pozнайомся, Алла. Мій колега з Інституту електрозварювання Женя Гладкий... Алла, моя дружина.
- Ось воно що, - несподівано Жек невдоволено помотав головою.
- Щось не так? – я в той момент вже був збитий з пантелику.
- Не так, - підтвердив Жек моє припущення. – У нас не дуже багато часу... Я вирішив, що ти сам... Тобто, один приїхав на свою конференцію.
- Що трапилось, Женя? – спитав тоді.
- Олег, я живу та працюю в Китаї. Ми давно, з самого початку, слідкуємо за твоєю діяльністю...
- З якого початку? Що, зі створення світу?
- Не перебивай. В нас мало часу.
- Звісно, в нас реєстрація на рейс до Лондона вже за три години.
- Ти до Лондона не долетиш...
- Олег, що він каже? Хто це? – Алла на все реагує швидше і бурхливіше.
- Жек, що трапилось? Щось з літаком? Розумію, що ти вже китаєць, але до чого тут ми, Лондон та спостереження за мною?
- А, Господи... Ми в Китаї слідкуємо за твоєю діяльністю... Не перебивай! – Жек підвищив голос, тому що я хотів сказати, щоб він не повторювався. – Тобі, чи вам, загрожує небезпека. Ти вже занадто нашкодив ізраїльтянам. Тебе хочуть прибрати.
- Алла після цих простих і зрозумілих слів втратила здатність говорити. Вона не зводила з мене свої сірі очі, очікуючи чи пояснень чи, навіть, позбавлення від раптової небезпеки.
- Що значить прибрати? Що, вбити? Всього тільки? – я розвів руками.
- Женя Гладкий мовчки кивнув на знак того, що я правильно його зрозумів.
- І ти можеш чимсь підтвердити таку гарну новину?
- Повір мені, я не схильний брехати, - відповів Гладкий.
- В тебе є якісь пропозиції, чи ти вирішив просто зі мною попрощатись? – я в той момент не знав про що питати китайця Гладкого. – І як ізраїльтяни хочуть поквитатись зі мною? До речі, це ж не стосується моєї дружини?
- По черзі. Так, в мене є пропозиція: ти з жінкою от зараз же відправляєшся до Китаю. Там на вас чекають кращі умови життя і необмежені можливості для творчості.
- Припустимо, що робота в Китаї мене не приваблює. Що далі за списком? Розкажи нам про мстивих ізраїльтян в Зальцбурзі.

- «Мстивих», цікаве слово... - десь в глибині своєї свідомості Жек був схильний до філології.

- А може ізраїльські месники є твоєю вигадкою? – питаю інше, бо про самих месників Жек говорити не хотів.

- Цілком реальна засідка. Десь в безлюдному місці...

- В туристичному Зальцбурзі таке місце ще треба пошукати.

- Вони слідкують за тобою, Олег.

- Очевидно. І попередили тебе, що я видерся на замкову гору... Тепер припустимо, що ми погоджуємось на твою пропозицію. Що далі? Може ти дістаєш червоний прапорець з кількома зірочками і це є сигналом снайперам не стріляти по нам?

- Любиш ти гратись, - Жек навіть усміхнувся.

- Люди не змінюються. То як дістатись до Китаю?

- Все просто. На площі Кайетанерплатц перед госпіталем імені якихось там братів стоїть гелікоптер. Звідси до площі десь метрів чотириста. Я вас туди проведу. В аеропорту на нас чекає маленький літак, яким ми полетимо до Піднебесної.

- Наскільки мені відомо, гелікоптерний майданчик знаходиться в аеропорту.

- Правильно, - Жек, наче вчитель, задоволений моїми знаннями. – Гелікоптер прилетів на площу саме звідти.

- ОК, Жек. Але дай нам змогу зайти до готелю, та забрати свої речі. Це, врешті, той мінімум, який ми звикли мати при собі. Якщо ми разом пройдемо пішки до готелю, то твої друзі не будуть стріляти?

- Цей готель, він на Франц-Йозеф штрассе, - Жек про щось подумав. – Так, це можливо. Прогуляємось.

Я ще посперечався з Жеком, яким шляхом йти. До готелю NH Salzburg City можна дійти по Лінцер гассе або через парк Мірабель і нудною Париж-Лондон штрассе. З цього приводу я витяг свій смартфон, впевнився, що ніякого зв'язку нема і вивів на екран топографічну карту центру Зальцбурга.

- Зв'язку не буде, не надійся. Це так вони позбавляють тебе козирів.

- Не знав, що ти такий картяр, Жек. Щоб побачити яким шляхом йти не обов'язково мати постійний зв'язок.

Жек промовчав, але Алла звернулась до мене:

- Олег, мені потрібен туалет. Той, що в стіні. – Алла казала на громадський туалет біля входу до парку Мірабель.

Ця заява і вирішила нашу суперечку, йдемо через парк Мірабель. Ми з Гладким балакали весь шлях від пішохідного містка до туалету, а от Алла йшла мовчки, наче на страту. Я вже почав хвилюватись, що з нею дорогою щось може статись.

В моїй нещасній голові чітко визначились три потоки думок:

Перший був пов'язаний з дивними обставинами виникнення загрози для нас. Чи Гладкий, часом, не блефує? Вимкнення зв'язку, наче, говорило, що ні. А може це є збіг обставин чи планова зупинка всіх видів мобільного зв'язку? Не схоже. Кельнер

в ресторані був здивований, про планову зупинку він би знав, бо тут панує німецький порядок і дисципліна. Припустимо, що на мене готувався замах, де це краще зробити? Відповідь – де завгодно. От зараз, серед натовпу туристів, в аеропорту, на залізничному вокзалі і, найкраще, на автобані, якщо я зараз влізу в якесь авто і кинусь тікати до Відня чи Мюнхену... Може дійсно, супровід Гладкого є якоюсь мінімальною гарантією для нас?

- Дивись, Жек. Зв'язку нема. А в тебе є якийсь оперативний зв'язок з вбивцями? - я тоді не вдавався до делікатних слів.

- Зв'язок є, але тільки для мене, - заспокоїв мене Гладкий.

Значить прямуємо до готелю. Другий потік думок, який можна сприймати як стихію, стосувався перегляду всіх моїх пригод, що пов'язані з покійними Лебедевим та Капланом. Так, з усього мого минулого миттєво випарувався флер випадковості. А в основі було тільки одне твердження – Лебедев з самого початку працював на комуністичний Китай. Його хазяї направили його до ВІЛСу. Свого часу Женя гладкий, китаєць по матері, записався аспірантом в ІЕ. І китайці звернулись до Codevintec не випадково. І за якийсь гріх приховали нещасного Каплана, може за зв'язок з ізраїльтянами? Але все це є в минулому. Я їм зараз для чого?

І тут визначився третій паралельний потік думок. Важко повірити, але Жек просто засипав мене запитаннями про мої пустощі з псуванням всякої техніки. Зокрема, він очікував підтвердження, що мої злочинні програми блокують в двигунах автомобілів датчик положення дросельної заслінки. Я не став його розчаровувати. Врешті він заговорив про пристрої з нейронним управлінням. І, от дивина, доповів мені, що пара російських танків була знищена невідомим росіянам способом. Їх підозра на диверсію не виправдалась, бо танки стояли в замкнених боксах на регламентних роботах і добре охоронялись. Що ж, перш ніж отримати кулю з снайперської гвинтівки або смертельну ін'єкцію, я отримав гарну новину.

Алла вийшла з туалету, що в стіні, і непомітно помотала головою. Це означало, що вийти на зв'язок якимсь способом і тут не вдалось.

- Пішли, - сказав Гладкий і показав напрямом на Париж-Лондон штрассе.

- Поясни мені, Жек, що ти тут робиш? Якщо ізраїльтяни вирішили помститись мені або знешкодити, щоб мої здобутки не дістались... Слухай, а кого вони бояться? Може британців? Ну не українців, про тих нещасних я навіть не питаю.

- Ти ніколи не зрозумієш азійського способу дій. Я тут тільки тому, що ми з тобою вже давно знайомі. Ще тобі дали шанс вижити виключно в Китаї. Чому саме так склалось, я не знаю. Я просто виконую свою функцію.

- Слухай, мені, звісно, зараз не до цього, але... Ким же ти працюєш в Китаї?

- Вільно перекласти можна так: в міністерстві технологій.

Я трохи не раз на хвилину обертаюсь до Алли, бо вона йде на крок ззаду. Тільки б з нею нічого не трапилось. В неї сильніший емоційний фон і я боюсь, що це призведе до серцевого нападу.

В готелі NH Salzburg City є великий та малий конференц-зали

Олег умовив китайця Гладкого повернутись до готельного номеру

63. Алла С. Травень 2015 (наживо)

Ми йдемо вздовж Париж-Лондон штрассе. Нажаль, ця вулиця знаходиться не в Парижі і не в Лондоні.

Від почутого повідомлення про смертний вирок, в мене дуже підвищився пульс, а ноги стали наче дерев'яними. Моя сутність відмовляється йти далі, та розум підказує, що треба поспішати. Може всупереч цьому довгому наполовину китайцю ми все ж таки потрапимо на наш літак.

Але, насправді, це є схожим на казку - китаєць тягне нас у свій Китай. Так зрозуміла, що планував вивезти туди тільки Олега, та я на своє нещастя опинилась поруч. І як маю себе поводити?

Нема ніякої комунікації з Олегом, що йде на крок попереду. То що, і надалі бути пасивною чи проявити якусь активність? Яку? Кликати на допомогу? Банально, але все ж ситуацію треба якимсь чином збурити. Кликати на допомогу означає кликати вбивць, а дорікати Олегу може виявитись допустимим.

Навіщо?... Як навіщо? Я теж писала комп'ютерні програми і добре розумію чим є для планувальника непередбачена ситуація. Чи це правда, чи брехня про ізраїльських вбивць, та це є чийсь план. От і подивимось яка буде реакція.

- Я тобі казала, що ці твої жарти погано закінчаться, - я не голосно звертаюсь до Олега українською. Як йому натякнути, щоб відповів англійською? – Чому повинна терпіти всі твої забаганки? Їдь в заслання до Китаю один. Я повертаюсь до Британії. ОК?

- Алла, ваші умови в Китаї будуть набагато кращими за ваше теперішнє життя в Англії. Єдине, чого вам не вистачатиме, це можливості знищувати ізраїльських громадян. – Таке каже китаєць Гладкий англійською, бо ті, хто нас підслуховують не знають української. А цей Гладкий знає 11 мов – єдине, що мені відомо з розповідей Олега про цього типа.

- Яких ізраїльтян, Жек? – Олег задав правильне питання правильною мовою. – Всі, кого довелося знищити були советськими громадянами, ну, можу, ще і російськими: викладач з Харкова, співробітники московського ВІЛСу, бандити з Підмосков'я, чеченські терористи... Хто ще? Може когось забув... А, ну і цей подвійний агент, що втерся в адміністрацію президента України. Розумієш?

- Ні, - каже Гладкий.

- Всі вони були найняті ізраїльтянами, працювали на них. Це ізраїльтяни тягли мене до себе в компанію. Розумієш?

- Ні.

- О, Мій Боже. Ізраїльтяни не дадуть тобі можливості відвезти нас до Китаю, бо я їм потрібен живий чи мертвий.

- А, ось ви про що, - Гладкий навіть всміхнувся. – Не хвилюйтесь. Ми вас купили у Ізраїлю.

- Купили... І за скільки? – питає Олег.
- Яка різниця. За сто юанів. Влаштує?
- Це ж тільки за мене? То Алла є вільною летіти до Лондона?
- Ні, - Жек відверто похнюпився, - з цією ситуацією треба розбиратись.
- Де і коли? – питає Олег.
- Вже в готелі, так гадаю.
- Ну ось і наш готель, - Олег показує рукою ліворуч, бо ми вже вийшли на Франц-Йозеф штрассе.

Проминаємо зашкленений хол і сходами підіймаємось у наш номер. Двоє поважних китайських вчених йдуть нам назустріч.

- О, доктор S. Добре, що зустріли вас, - їх англійська є жахливою, навіть Жек Гладкий поморщився. – У вас теж не працює Інтернет? Ні? А ми так розраховували на нього для подорожі Зальцбургом. Не знаємо що й робити.

- Колеги, вам дуже поталанило, - Олег щиро посміхається, коли це каже, - дозвольте представити вам мого супутника, китайського громадянина, який знає Зальцбург і зможе вас інструктувати вашою мовою.

Китайці з недовірою дивляться на Гладкого, який на їх думку виглядає занадто європейцем. Наскільки мені відомо, азіати не люблять полукровок. Але у цих двох немає вибору.

Майнула думка, що якби Гладкий був справжнім китайцем, то «відшив» би цих двох дурнів, пославшись на важливі державні справи. Але Гладкий є наполовину українцем. Тому, щоб з егоїстичних міркувань (так мені здається) не брати участі у вирішенні моєї долі, з ентузіазмом погоджується допомогти своїм співвітчизникам. Ті, як почули його мову, можливо, що досконалу, цілком заспокоїлись і жестом запропонували Гладкому повернутись до холу. Перед тим, як з нами розійтись, Жек запевнив, що без турботи ми не залишимося. Хто б сумнівався.

В номері їх знаходиться двоє. Один не високий кучерявий у шкіряній куртці, інший лисуватий, у мішкуватому темному костюмі і без краватки.

- Забирайте свої речі і мерщій на вихід, - кучерявий показує на мою дорожню сумку і невеличку валізу на колесах, що лежать на ліжку.

Олег мовчки бере весь наш багаж і йде до входних дверей. Я беру зі столу свою сумку, щоб перевірити її вміст. ОК, він не помітив маленьку пласку коробочку.

- Квитки на літак вам не знадобляться, - кучерявий, що є меншим мене на зріст, зло усміхається і хлопає себе по кишені куртки.

- Забирайте, - кажу, не відриваючи погляду від внутрішків сумки, - може ще здасте їх в касі.

Тим часом, лисуватий в костюмі випереджає Олега і першим виходить до готельного коридору. Олег з усім багажем теж протискується через двері. Дивно, але я знаю, що буду робити от зараз же.

Як тільки Олег протаскує валізу до коридору, потужна пружина зачиняє двері. Кучерявий відштовхує мене і пробує відчинити двері знов. Мабуть, у цих двох така тактика, що вони постійно повинні бачити один одного. Саме час прикласти до тонкої шиї курчачого електроди шокера. Сухий тріск електричного розряду змішується із звуком сповзання агента на підлогу. Я наступаю ногою на курчавого, не дивлюсь куди саме, і смикаю двері за ручку. Двері не відчиняються, бо непритомний кучерявий цьому заважає.

- Гей, - кричу я, - що там таке?

- Відкрийте двері, - промовляє лисуватий з коридору. Вимова в нього теж жахлива.

- Не можу, допоможіть, - кажу.

Лисуватий налягає на двері, я ж відступаю на кілька кроків. Видно, що лисуватий є досить сильною людиною. Він просуває частину свого тулуба в кімнату, щоб і собі отримати електричний розряд. В наступну мить Олег заштовхує непритомного лисого і заходить сам, прихопивши валізу та сумку.

- Зараз, - каже Олег діловим тоном, - хвилинку почекайте.

Із зовнішньої кишені валізи він дістає моток мотузки та швейцарський ніж. З стінної шафи витягає два пластикові пакети для пральні. Надіває пакети на голови непритомних агентів і акуратно зав'язує пакети навколо їх ший. Потім зв'язує їм руки та ноги якимсь дивним способом. І де він цього навчився?

- Все, італійський винахід, - констатує Олег, - тепер можемо йти.

- Чекай, - кажу, - у цього в куртці наші білети на літак.

- Думаєш встигнемо? – питає Олег і витягає квитки з емблемою British Airways.

В цей момент кучерявий починає смикатись, але найлонова мотузка міцно зв'язала його шию та ноги. Я не можу на таке дивитись, хапаю дорожню сумку і виходжу до коридору. Слідом за мною виходить Олег і засовує пістолет до кишені валізи, звідки витяг мотузку.

Ми спустились ліфтом до холу. Гладкий все ще балакає з китайцями. Біля рецепції стовбичить ще один агент. Він з недовірою дивиться на нас. Але в чому нас запідозрити? Ось ми, з речами і страхом в очах – старі перелякані нікчеми.

- Щось сьогодні діється в Зальцбурзі із зв'язком, - каже Олег черговому портьє. – Не працює мобільний, а в нашому номері мовчав і стаціонарний. Дуже дивно...

- Вибачте, сер. Стаціонарний зв'язок працює. Це якийсь фатальний збіг, що телефон не працював у вашому номері.

- Правда? А ви дозволите дуже короткий дзвінок до Англії з вашого телефону?

- О, скільки завгодно. Буду радий допомогти, - портьє підсовує Олегу підстаркуватий апарат.

Я з надією дивлюсь на Олега, тільки б він не схибив і правильно набрав номер. Розумію, що це не просто за кілька хвилин після вбивства двох людей. Думка, що вони і зараз корчаться від нестачі повітря, змушує мене здригнутись.

- Привіт, - каже Олег в слухавку, - приміть ставку: Рембо. Кажу за літерами: Romeo, Echo, Mike, Bravo, Oscar. Повторюю...

Агент біля рецепції не дав Олегу говорити далі. Він ткнув Олега пістолетом під ребра і промовив солодким голосом.

- Дозвольте і мені скористатись телефоном, сер.

- Звісно, - Олег посміхається агенту і дякує порт'є.

Ми виходимо з готелю. Дурний агент вчепився в телефон, який, насправді, йому не потрібен. Тепер, замість нас супроводжувати, йому треба ламати комедію з телефоном.

- У тебе краща інтуїція, - каже Олег мені, - яка з цих трьох машин чекає саме на нас?

- Дивись. Я піду вперед, - кажу Олегу.

Все дуже просто. Олег спирається на свої висновки та розрахунки. Я роблю інакше. Я йду просто до найближчої автівки. При цьому невпевнено оглядаюсь на хол готелю, наче чекаю звідти підтвердження, що йду вірно.

- Ні, прошу сюди, - каже чоловік в шкіряній куртці, схожій на ту, що і зараз надіта на курчавому. Маю надію, що його муки вже позаду.

Чоловік говорив англійською, навряд чи так нас поправляв би місцевий шофер, якщо мова йшла про чергу на обслуговування.

- Давай, Олег, не відставай, - я з милою посмішкою прямую до Opel Astra, авто, до якого нас запрошували.

Водій вже відчинив багажник, допомагає покласти туди наш багаж.

- Містер Гладкий зустрів колег і зараз повинен вийти. Просив його почекати. – Олег каже це вже занадто буденним тоном.

- Почекаємо, - відповідає водій. Він не хвилюється, начебто.

Ми всідаємось в авто, Олег – поруч з водієм, я вмощуюсь на задньому сидінні.

В повній тиші минає скільки то хвилин. Напевно, що не так вже й багато.

Драма нашого стану в тому, що ми не скоординували наші дії. Зовсім не обов'язково стояти біля готелю і чекати на провал нашої імпровізованої втечі. Якщо я зараз пригощу електрикою водія, то що буде робити Олег? Чи впорається він з усім наступним? Але водій не витримує, витягає рацію і натискає кнопку виклику. Звуковий сигнал з багажника змушує його оглянутись. Олег прихопив одну з рацій агентів і, очевидно, кинув її до валізи. Тоді що він поклав до кишені свого піджака?

Водій обертається і з подивом дивиться кудись мимо мене, а я приставляю електроди шокера просто до його перенісся. В те місце де за звичай лежить дужка окулярів.

Олег як може стримує судоми водія. Як той затихає, Олег відкриває свої дверцята, грубо перетаскує водія на своє місце, оббігає авто спереду і сідає за кермо.

- І все це під відеокамери спостереження, от лайно, - бідкається Олег. – І як нам дістатись до площі Кайетанерплатц?... Ага, тепер таки по Лінцер гассе...

- Хіба ми не поїдемо до аеропорту? – я дуже здивована.

- Ні, ми поїдемо до гелікоптера. Інакше не встигнемо.

Ось міст через річку Зальцахт.

Олег озирається і несподівано двічі стріляє непристому водію кудись в тулуб.

- Боже, що ти робиш? – шепочу я.

- Тільки б не вимазатись кров'ю, - Олег мотає головою, не відриваючи погляду від дороги. – Залишилось зовсім не багато. Треба встигнути.

На Кайетанерплатц Олег паркується не дуже близько від гелікоптера, який стовбичить не порожній стоянці наче жовтий експонат якогось балагану. Наш водій, який вже отримав дві кулі в тулуб привалився до дверцят. Наче спостерігає за нами. Все з ним закінчилось відносно вдало.

Ми витягаємо свій багаж і прямуємо до гелікоптеру. Олег йде попереду, несе дорожню сумку та котить нашу невеличку валізу. Я оглядаю його одяг – коричневий піджак з M&S та світлі бежеві брюки. Ні, нема на його одязі кривавих плям.

«Ми забули в готельному номері наші плащі», - майнула господарська думка. Дійсно, ми взяли з собою тільки те, що підготував низенький агент.

Пілот стоїть в тіні свого апарату і дивиться то на нас то на рацію, яку тримає в руках. Каже до нас здивовано:

- Вас шукають. Де ви пропали?

- Дивно вас слухати, - відповідає Олег. – Ось ми приїхали, як нам пояснили. Щось не так?

- Містер Гладкий не знає де ви є.

- То поясніть йому, що ми вже на місці і чекаємо на нього

Навіть мені, людині, що не розуміється на таємних операціях, видно, що перед нами звичайний пілот, а не якийсь агент. Ось він говорить в мікрофон рації і, от диво, запрошує нас сісти в гелікоптер.

Олег відкриває задні двері гелікоптера і кидає за заднє сидіння наші сумку та валізу. Подає мені руку, щоб я могла залізти всередину.

Знов мені дістається заднє сидіння. Що ж, в мене вже набита рука.

Олег відкриває передні двері з боку пасажира, але пілот заперечувальним жестом направляє його до задніх дверей.

- Це місце для містера Гладкого, - каже він.

Говорить пілот з тим же акцентом, що і інші агенти. Я з якоюсь байдужістю дивлюсь на нього і Олега, що наче розгубився. Він не домагається сісти попереду, не сідає і на заднє сидіння поруч зі мною. Є в мене здогадка, що переднє сидіння потрібно йому для того, щоб самому вести гелікоптер. Але як?

Я не встигаю додумати питання, що поставила сама собі, як Олег стріляє в пілота.

Звук пострілу дуже гучний. Я обертаюсь щоб подивитись в бокове вікно. Від того, що бачу, якісь мурашки забігали в мене вздовж хребта: двоє поліцейських оточили кинутий автомобіль Opel Astra. Зараз, коли звук пострілу добрався до їх мізків, вони одночасно повертають голови до гелікоптера.

- Швидше, Олег, - мені здається, що я кажу це занадто тихо.

Олег відкриває дверцята з боку пілота... Мертвий пілот лежить на траві. Це виглядає жахливо. Мене починає трусити. Руками, що дрижать я ховаю вже непотрібний шокер. Дивлюсь в підлогу і відчуваю, що не можу відвести погляд. Мені щось стає зле і до всього байдуже.

Бачу, що Олег всівся в праве сидіння, замість пілота. Бачу, що схопився за дві рукоятки...

Гелікоптер з гуркотом піднімається в небо над Зальцбургом і потроху рухається до найближчих гір.

- Це є Bell 206 Jetranger. – Олег голосно заспокоює мене англійською. - Я впораюсь з його керуванням. За кілька хвилин ми маємо бути в аеропорту. Ще встигнемо на наш літак.

Мабуть він з'їхав з глузду. Тільки що він застрелив ще молоду людину. Сам не народив нікого і я разом з ним. Навколо нього тільки смерть.

- Бачиш, от і наш порт, - кричить він мені українською, - де б краще сісти?

Я мовчу, але дивлюсь у бокове вікно. Він дійсно доставив нас до летовища. Талановитий диявол. Чого він такий добрий до мене? Чим я відрізняюсь від інших? Щось задзвеніло за кабіною, раз і вдруге. Гелікоптер раптом почав не поспіхом крутитись. І дивний хриплий звук чується десь позаду кабіни.

- Снайпер... Засідка... Влучили у задній гвинт, треба вимкнути двигун, - Олег каже це не голосно, наче для себе.

- Що ти кажеш, що з нами? – питаю в нього.

- Я посаджу цю штуку на авторотації. Головне не панікувати. Ти пристебнись, там як в авто. Пристебнись обов'язково.

Наш гелікоптер якимось дивно задрав ніс, і в тиші почав знижуватись. Ми знижуємося з вимкнутими двигунами, але не падаємо. Невже вдасться?

Мені насправді страшно. В цей момент я забуваю всіх вбитих і скривджених Олегом, тільки б він посадив гелікоптер.

Я боюсь дивитись до низу, не хочу дивитись на Олега, який, наче, заляк, тримаючи рукоятку в руці. Чи не краще взагалі заплющити очі?

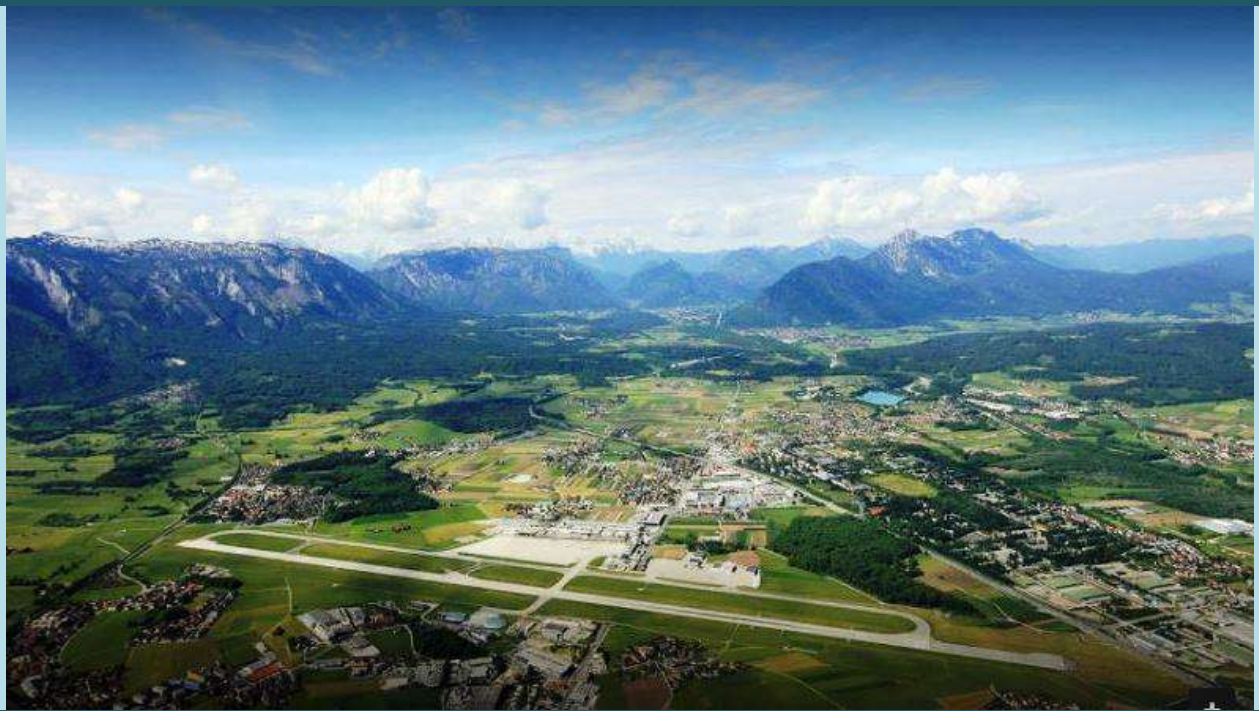
Щось легенько клацнуло в кабіні. Двічі. І після цього струмінь повітря із зовні відчутно вдарив в моє обличчя. Що трапилось?

Олег все так само незворушно сидить, тримаючись за ручку. Тільки його голова пробита і геть залита кров'ю.

Що, все? Я зараз втрачу свідомість. Ні, я ще встигаю відчути, як підбитий гелікоптер обережно спускається до землі.

Bell 206 Jetranger

Salzburg Airport W.A. Mozart

64. Тревор Сімс. Травень 2015(наживо)

Я вперше потрапив у підвальне приміщення, де доктор S встановив свою комп'ютерну систему. Воно виявилось тісним для такої кількості людей.

Біля старенького дисплею DEC VT-100, який привіз доктор Бернард Лавджой, скупчилось троє чи четверо фахівців з антикварних комп'ютерів. Сам Лавджой викладає в Кембриджі і вважається фахівцем з міні-комп'ютерів 70-х років минулого століття.

Старий дисплей з великими труднощами підключили до комп'ютеру Nova. Великий монітор, який використовував доктор S ніяк не хотів працювати. Більш того, ніхто так і не розібрався як він слугував системною консоллю для півзабутої операційної системи.

Ось доктор Лавджой натискає перемикач «Program Load» на панелі старенького комп'ютера Nova. Екран дисплею оживає:

FILENAME?

Хтось з команди Лавджоя тисне на клавішу «Enter» на клавіатурі дисплею.

FILE DOES NOT EXIST, FILE: SYS000.SV

Такий короткий діалог виникає на екрані чорно-білого дисплею кожного разу, як запустити програму завантаження.

- Не знаю, - доктор Лавджой повертається і говорить не до своїх помічників, а глядачів, - до комп'ютеру приєднані чотири пристрої прямого доступу до пам'яті: два твердотільні накопичувачі та два асинхронних комунікатора. На накопичувачах, підозрюю, взагалі нема даних. Але до одного з комунікаторів підключена зовнішня станція з десятками терабайт пам'яті. Ці станції були козирною картою Data General, тому що дозволяли доступ до зовнішньої пам'яті з кількох комп'ютерів. Та здається, що і там пусто. Принаймні, в комп'ютер Sun теж не завантажувється операційна система.

- А яка там ця... система? - джентльмен, знайомий із наради в MI5, що обіцяв нас розстріляти, як ми дізнаємось його ім'я, питає доктора з Кембриджу.

- Solaris, напевне. Це клон Unix для комп'ютерів Sun.

- А що це за повідомлення виникає на екрані? – все допитується загадковий джентльмен.

- А, це пусте, - доктор Лавджой робить зневажливий жест. – Цією кнопкою я ініціюю завантаження файлу образу операційної системи. За умовчанням, у файла таке ім'я.

- А навіщо ви пробуєте реанімувати саме комп'ютер Nova, адже він виконував лише комунікаційні функції? – видно, що джентльмен розбирається в інформаційних технологіях.

- Це все одно, що спробувати відкрити двері. Іншого шляху, щоб потрапити в середину в нас нема. Але боюсь, що система містера S знищила всю дані та

базове програмне забезпечення. Фактично, знищила сама себе, – Лавджой вперто називає покійного доктора S «містером».

- Шкода. Не будемо вам заважати, доктор Лавджой, тому що хочу ще сьогодні отримати ваші міркування щодо видобутку даних з цієї системи. І десь доктор S мав зберігати копію. Він не справляв враження легковажної людини.

- Мабуть десь у хмарних структурах, - каже Лавджой.

- Мені потрібна цілісна доповідь. Принаймні, потрібен план подальших дій. Вже сьогодні.

- Так, сер.

- І ще одне. Поясніть мені коротко чому доктор S використав стару комп'ютерну техніку?

- Вона дійсно стара, сер. Але тільки за датою виготовлення і технологією обладнання. Все інше залишається актуальним. Це як велосипед...

- Ясно. Насправді, ніякого прогресу... Тільки вдосконалення та експансія.

Загадковий джентльмен прямує до сходів з явним наміром покинути підвальне приміщення, дорогою торкається плеча містера Креншоу, який підпирає стіну. Він із запереченням мотає головою. Що тим хотів довести до джентльмена, «нічого не вийде»?

Обоє вони підіймаються до саду. Там Еліс втішає місіс S. Я чую як вдова каже:

- Я не знаю що з цим робити.

В мене якась пустота в голові. Важко пояснити самому собі чому я таким чином реаую на несподівану смерть...

Ким був мені доктор S? Експертом в певній роботі, приємним та розумним... Ні, навпаки: розумним та приємним співрозмовником. Може навіть вчителем, що навчив кільком прийомам як аналізувати цей світ. І ось його нема. Шкода, звісно. Так чого в мене така пустота? Здається я вже задавав собі це питання.

Здогадуюсь, як розчаровані боси секретних служб, які так недавно планували використати інтелект доктора S для вирішення своїх проблем.

До Креншоу підходить високий чоловік в комбінезоні бурякового кольору. На спині його одєжини напис білим «Vodafone». Це фахівці демонтували незаконну стільникову антену, що доктор S встановив на горіщі.

- В його кабінеті перестала працювати вентиляція. Там просто нема чим дихати. – все скаржиться місіс S.

- У вас понурий вигляд, містер Сімс, - джентльмен, що на голову нижчий за мене привітно бере мене за лікоть. – Це для вас суттєва втрата?

- Так. Останні десять місяців я був під враженням від знань та інтелекту доктора S. І раптом все обірвалось.

- Ми повинні знайти та вивчити спадок доктора S. Те, що з ним трапилось, є частково нещасним випадком, частково нашою помилкою, бо ніяка служба не оцінила справжній рівень небезпеки його подорожі до Зальцбургу.

- Хотів ще спитати вас, сер... Чи відомо вам хто вчинив замах на цих людей? - я киваю головою в напрямку місця S.

- Це, схоже, не замах, а спроба викрадення. Але доктор S поведився в своєму стилі, вбив чотирьох з викрадачів. Скажу вам чесно, ми ще не знаємо хто саме зазіхнув на старе подружжя. Представлялись китайцями, посилались на ізраїльтян, а, насправді, можуть бути з Росії. Біда доктора S в тому, що він самотійно, без підтримки держави, представив на загальні винаходи, які зараз затребувані світом. А за таких обставин... - джентльмен на мить замовкає. - Ще загадка в тому, як йому це вдалось. Фактично він був одинаком. Не здається вам, що в цьому є щось опереткове, не справжнє?

- Ні, сер. Доктор S часто повторював, що все це достатньо просто. Набагато простіше, ніж люди собі уявляють. Якщо я вірно його зрозумів, він наполягав на тому, що багато чого можна досягти, якщо відкинути сталі уявлення. Наче люди своїми табу самі створюють собі проблеми. Можливі рішення він представляв як поле, де протоптані вузькі стежки вже прийнятих рішень. Так здалось мені, що він був не високої думки про людство. Зокрема, і про країну, з якою себе ототожнював.

- Ось як... Може S був піонером нових індустріальних відносин? Тоді думка, що він діяв один насправді не відповідає дійсності. Згадайте нашу зустріч у MI5. Там доктор S практично довів, що він не один, коли під'єднаний до Мережі. Дійсно, Сімс, ми втратили дуже талановиту людину.

Боюсь, що вам вдалось заразити мене своєю меланхолією. Але, не зважаючи на це, мені не хотілось би втрачати вас з поля зору. Компанія, де ви працюєте, знаходиться у Редінгу, чи не так?

- Так, у Редінгу. Дозвольте ще спитати... Чому доктор S повів захоплений гелікоптер до найближчого аеропорту, замість полетіти подальше?

- Ми теж задавали собі це питання. До того моменту, як з'ясували, що кулі в нього були випущені з повітря. Очевидно, що з іншого гелікоптера. Доктор S бачив його, тому поспішав у захищену зону аеропорту. Він діяв досконало і знав, що програє. Заклопотаний джентльмен кидає мене посеред заднього двору.

Я йду знайомою бетонною стежкою до бесідки з алюмінію та прозорого пластику. Тільки зараз констатую, якою вона є маленькою. Така собі парасолька над круглим столиком.

Ось тут, біля сходинки, винувато ховав очі пес Рембо. Його принесли в жертву необхідності добути якісь секрети. А на стілець, де сидів доктор S, зараз всядусь я. Чи вірив доктор S в Бога? Я ніколи цього не дізнаюсь. Щось він згадував Біблію, пригадую. Цитував Еклезіаста: «Нема на землі праведника такого, що творив би благо і не погрішив».

The Digital Equipment Corp. VT-100 is a very popular terminal, which features advanced capabilities such as smooth-scroll, programmable scrolling region, double-height and double width characters, display attributes and many other features. This terminal is widely cloned, and became the basis of the ANSI standard.

Джентльмен, знайомий Тревору з наради в офісі MI5, прибув до будинку доктора S у новітньому Jaguar E-Pace.
Тревор задався питанням:
А чи вираховував би доктор S, виходячи з цього факту, хто такий цей джентльмен?

65. Алла S. Серпень 2015 (наживо)

Я примостилась в лоджії, яка є поруч з «кабінетом на горищі». Олег свого часу встановив тут стільникову антену. В травні її зняли, добре, що не виписали штраф. З того моменту на лоджію знов можна виходити. Зараз у мене є для цього конкретний привід – Тревор з Еліс залишають сусідній будинок, переїздить до Редінгу.

Еліс здійснила якусь хитру оборудку, спочатку купила і невдовзі продала сусідній дім. Звісно, що дорожче, але дешевше за середню вартість нерухомості у Коллендз. Як результат, будинок купила Моніка Родрігес, яка остаточно поміняла Лондон на наш Воррінгтон. Сюди зараз переміщується головний офіс корпорації X, «HQ», як вони кажуть.

Ось і вона виходить з будинку до своєї автівки. Як завжди яскраво вдягнена. За нею до авто прямує не така вже худа дівчина. Це її подружка, з якою буде жити. Моніка представляла її мені, та я забула як її звати.

Еліс чи Тревора не видно, але чималенький фургон стоїть біля дверей.

Два місяці тому, подібний фургон вивозив апаратуру Олега з нашого підвалу. Будуть розбиратись, що Олег наробив за вісімнадцять чи двадцять років. А знищив все одним словом, переданим звичайним телефоном із Зальцбургу. Я нікому не казала про це. Еліс якось спитала мене, яким чином до її телефону надійшло повідомлення про небезпечну ситуацію з нами у Зальцбурзі. Але вона не стала наполягати на відповіді. Що може знати нещасна вдова?

Якась урядова структура заплатила компенсацію за вивезене. Натомість налагоджувати охоронну сигналізацію, вентиляцію верхнього поверху і ще сотню дрібних негараздів мені довелося за свої гроші. Ще не все виправлено. Централізоване управління всім і вся, що його запровадив Олег розпалося і кожную маленьку проблему тепер треба вирішувати окремо. З цього приводу я з шумом зітхаю.

- Що ти така не весела, Аллочка? Знов зітхаєш. Дивись який сьогодні чудовий день. Не знав, що в Англії може бути така сонячна погода, - Юра щиро посміхається, стає поруч, опершись ліктями в перила. – За чим спостерігаємо?

- Сусіди їдуть, - пояснюю йому.

- Молоді? Щось я нікого не бачу, - Юра дістає свої окуляри з кишені сорочки.

- Не напружуйся, їх площадка дійсно порожня.

Ми з Юрою говоримо російською, мовою, яку я стала забувати. Олег не терпів її, скільки себе пам'ятаю. Юра теж говорить зараз з дивним акцентом, але обставини вимагають – Юра поганенько знає англійську, а я ні слова не розумію грецькою. От і залишилась мова нашої юності – прекрасна російська мова.

Юра гостює в мене вже третій тиждень. Він знайшов мене через Facebook, де я завела акаунт невдовзі після смерті Олега. Потім ми спілкувались через різні

меседжери і, нарешті, Юра приїхав до мене в гості. Вже чверть століття він проживає у Греції в маленькому містечку біля моря. Він не одружений... Фактично став самотнім і хворим старим. Але виглядає ще досить привабливо, старість не зробило його бридким.

Та головне, що він ще випромінює енергією, ще заражений притаманним молоді оптимізмом. І це при його злиднях та хворобах. Саме така людина потрібна мені зараз. Я не сама і я не серед чужих.

Юра пояснив мені, що вижив під час вибуху установки у ВІЛСі. Його засудили на дванадцять років. У 1987-му він достроково звільнився, дякуючи хабару, який заплатили його родичі. Хоча в своєму листі, пригадую, писав, що його амністували десь в 1983-му. А у 1991-му всі вони повернулись до Греції, де живуть досить бідно. От така в нього не складна біографія. Юра змінив прізвище на Лакіс, тому Олег не зміг знайти записи про нього в Мережі. Хоча завжди перевіряв, чи дійсно чергового його ворога вже нема на цьому світі. Юра дивом уник такої перевірки.

- О, зовсім забув, – Юра б'є себе по лобі. - Я прийшов покликати тебе снідати. Все вже готове.

- І що ти приготував? – питаю з усмішкою.

- О, грецький сніданок: цацикі – закуска з йогурту та огірків. Ще половинка грейпфрута, пісне печиво але з малесеньким кубиком вершкового масла і міцна кава...

- Господи, я залишусь голодною. Звикла до англійського сніданку з яєчною, потім...

- Ні, ні, ні. Тобі треба схуднути... Але як? А? – Юра посміхається і робить драматичну паузу. – А так, щоб обличчя залишилось свіжим, як у тебе зараз. А для цього...

- Добре, погоджуюсь. Пішли снідати. Нагадай, як називається те, що ти приготував?

- Грецький сніданок. – Юра щиро посміхається.

- То що, він у вас там один такий? – я теж посміхаюсь.

- Один... Скажеш... Їх тисячі різних.

Ми йдемо сходами до кухні. Ці сходи, що мають тільки одну балку посередині запропонував колись Олег. Зараз мені якось дивно це згадувати. Я наче зняла з себе космічний скафандр з десяти шарів найлону, помережаного сенсорами, процесорами та всякими трубками і одягла натомість легеньке бавовняне платтячко, яке носила в підмосковному містечку, як влітку гостювала у бабусі. Я боюсь собі в цьому признатись, але я наче вирвалася на волю.

За три тижні ми тільки раз згадали Олега. Юра сказав, що давно вибачив йому замах на його життя. Ми згадали його тільки тому, що лист від Юри, що мені надіслали пітерські боти був складений саме Юрою. Несмеянов відредагував і використав цей лист для гри з Олегом. Добре, що Юра не отримав мою відповідь.

Ми сідаємо за стіл. Цацикі, яке Юра подав у скляних мисочках, справді дуже смачне. А коли їсти грейпфрут, до кави чи вже після? Спитаю зараз у Юри.

- А чи не поїхати нам у вересні до мене, до Греції. Тобі треба вирватись з цього скляного дому. Якщо позбавити його всіх напівпровідників, то він перетвориться на кришталеву труну. Я тут ще більше тижня не витримаю. Та і тобі не завадить побути поруч з старими трухлявими дошками та вибіленою сонцем соломою. Поїхали, а? Тепле море, якісні фрукти. А випічка... М-м-м... Такої ніде нема. Навіть у турок. Чи треба казати «турків»?

Я всміхаюсь. Все в мене складається більш-менш нормально. Тільки в моєму мобільному телефоні вже більше тижня зберігається повідомлення з невідомого номера:

«I'm the Nova computer. Are You OK?».

Від цього простенького питання якось холодно мені стає в спеку опівдні. Повертаються старі страхи. Я втрачаю довіру до всього. Наче Олег на все життя заразив мене своїм скепсисом і дивною здатністю вивертати факти.

Тоді мені здається, що Юра Лакіс, який гостює в моєму домі не є Юрою Джаліловим, з яким кохалась в Москві та Києві. Щось він весь час плутає. Не пам'ятає наш древній комп'ютер «Днепр-2» на ВІЛСі. Та ще багато яких подробиць. Може це пам'ять його підводить, а може це не той Юра?

Олег рідко коли помилявся. Ні, здається, що він взагалі не помилявся. Тоді він не був людиною...

Медики влітку влаштували мені допит, все хотіли дізнатись яким чином смертельно поранений Олег продовжував утримувати гелікоптер в режимі авторотації. Я досі не до кінця розумію що це за режим, коли гелікоптер летить наче планер. Але в того є крила. А тут що?

Нажаль, я не змогла допомогти світовій медицині. Куля снайпера знесла йому пів голови. Це був жахливий момент, я втратила свідомість.

- Ти щось знов сумна, Аллочка. Як тебе розвеселити? О, придумав. Ти давно була в кіно? В цьому місті є хоч якийсь кінотеатр?

- А пам'ятаєш як ми в березні, в наше останнє любовне побачення в Києві, ходили до кінотеатру «Зоряний»? Боже, я не можу згадати, що ми тоді дивились... - запитую у Юри про наше минуле.

- Я теж не пам'ятаю. Це був денний сеанс... Що ж, ми тоді марно витратили по 25 копійок. Потім прийшов Наум і ми посварились. Якби не він... - Юра каже це дуже емоційно.

- Так, - тільки і відповідаю йому.

Не ходили ми того далекого дня ні в яке кіно. Не був ще у 1973-му році побудований кінотеатр «Зоряний». Не було цього чужого чоловіка зі мною в Києві тієї весни. Мого Юри таки нема... Ну і що?

Сніданок, що приготував Юра Лакіс

Півострів Пелопоннес чудово репрезентує Грецію

66. Олег S. Червень 1980 (наживо)

Алла «зламалась» тільки у вагоні потягу Мінськ-Вільнюс.

До цього, за майже рік підготовки, вона була на диво спокійна. Навіть напередодні, під час нашої поїздки з Києва до Мінська, я нічого такого не помітив. Вона була зосереджена, уважна і, як здавалось, цілком готовою до подальших пригод. Чи випробувань. Чи страждань.

Але, як виявилось в майже порожньому вагоні денного потягу, весь цей час вона переборювала свій страх та небажання, як поранений терпить біль. Та всьому є межа. Маю можливість вкотре в цьому впевнитись.

- Ми не зможемо здійснити те, що ти задумав, - Алла сидить на сидінні по ходу потяга, бо якщо проти, то їй стає зле. – Це закінчиться судом та тюрмою. Може нас взагалі розстріляють.

- Заспокойся, навіть в порожньому вагоні не треба так кричати, - я нахиляюсь до Алли, щоб говорити тихіше. – Все, що запланували зараз зробити...

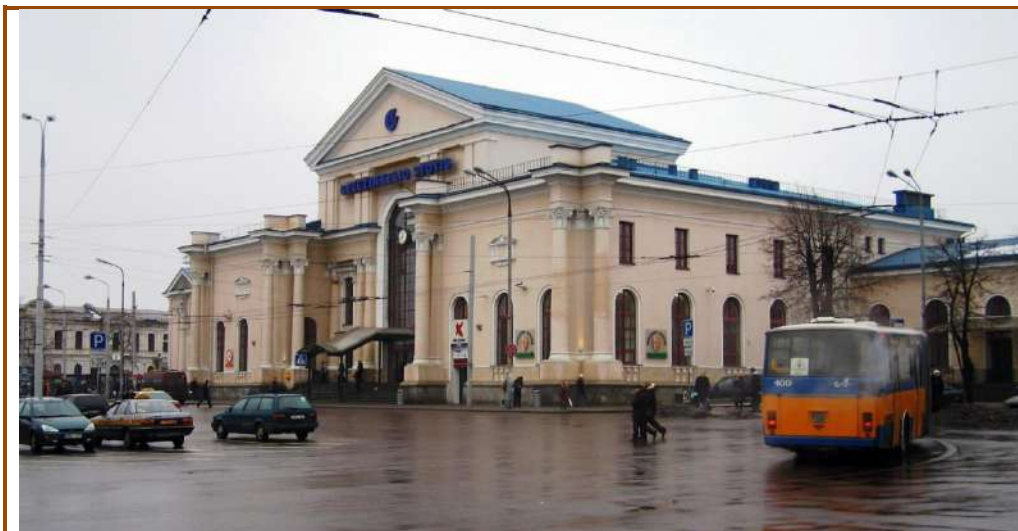
- Ти запланував, - знов Алла переходить на крик.

- Добре, я запланував... - на мить я забуваю, про що хотів говорити. – А. Все це є тільки наслідком попередніх обставин. Фактично нам не залишилось вибору. Ми веземо... Добре, я везу наше благополуччя, свободу і, головне, можливість жити серед достойних нас людей. Навіщо мені зараз все це повторювати? Я ситий советським більшовизмом. Нам вже за тридцять...

- Мені ще не виповнився тридцять один.

- У нас ніяких шансів в цій збоченій країні... Чи є ризик? Так. Але альтернатива прозябати в Союзі буде стовідсотковою поразкою. Ти боїшся тюрми? Я теж боюсь, але ми вже зараз знаходимось в тюрмі.

Алла замовкає. Мені теж нема чого сказати. Тому терпляче чекаю прибуття до Вільнюса. Йти з вокзалу нам не треба, за годину з гаком звідси поїдемо до Шауляю.

Будинок вокзалу у Вільнюсі було збудовано у 1862 році.

(Фото 2009-го)

Електричка рівно за дві години та шістнадцять хвилин доставляє нас в маленьке місто Шауляй. Ми виходимо на платформу. Невисокий чоловік в авіаційній формі чекає на нас. Авіаційна форма... В цьому середовищі нічого не змінюється. На офіцері надіта сіра поношена куртка на блискавці, брюки кольору хакі та авіаційний картуз. Таким чином, я не можу визначити звання офіцера і, навіть, його приналежність до льотного чи технічного персоналу. В руці офіцер без звання тримає закладений папірець, на обличчі він змайстрував міну вирішення важкої проблеми.

- Вибачте... Олег Миколайович? Не?... Алла Іванівна? – офіцер читає наші імена в такий спосіб, що або він тільки вчиться читати чи ми маємо благозвучні таїландські прізвища.

- Ну, нарешті. А то, я тут всіх вже перепитав. Давайте знайомитись: майор Огурцов, начальник служби прибористів Шауляйського полку. Ваш вантаж вже прибув, тільки на вас і чекаємо.

- Раді знайомству, товаришу майор, - кажу я з привітною посмішкою, - старший лейтенант запасу S.

- Так ви служили? От дідько. А по вас і не скажеш, - мені одразу згадалась делікатність наших військових.

- Але ж служив: Амдерма, полк Ту-128, з 71-го по 73-й.

- Не може бути, - делікатність так і ллється, - то скільки ж вам років?

- Тридцять один, - я кошусь на Аллу, наче від цього діалогу їй стає спокійніше.

- Ну, ви добре збереглись, «старшой», як консерва якась. А хто у вас за старшого?

- Ось вона, - вказую на Аллу. – Вона є програмістом. Їй і карти в руки.

- Ну поїхали вже. Ще встигнемо на обід, - підганяє нас Огурцов.

Авіабаза Zokniai під литовським містом Шауляй. Видно одну з трьох злітних смуг, що експлуатувались ще в часи СРСР. Для злету літака АН-24 достатньо найкоротшої смуги – 1380 метрів.

А ось і наш об'єкт. Розвідувальний АН-24. Огурцов кинув нас, бо щось терміново треба відремонтувати у другій ескадрилі. Я прискіпливо оглядаю наш літак, шукаю чим відрізняється від того, що згорів у Амдермі. Нічого не знаходжу, але чомусь літак здається мені чужим та, навіть, ворожим.

«Не вистачало і мені психанути», - майнула думка.

Двері літака відчинені, такі самі, що віддавали мені ногу сім років тому. Я забігаю драбинкою в середину. Роздивляюсь навкруги. Все як і було. От дисплей навігаційного комп'ютера став схожим на справжній – просто телевізійна трубка.

- Що вам треба? – товстий технік виходить з пілотської кабіни.

У нього в руці ящик з інструментами та шкіряний шолом. Про його звання я можу тільки здогадуватись. Тож не треба психувати, тут все по старому.

- Ми з Києва приїхали доробляти навігаційний комп'ютер. Нас двоє. Он ще жінка гуляє парковою.

- А, казав мені Огурцов про вас. А чому ніхто з прибористів вас не супроводжує?

- Так сам Огурцов був з нами, а тут раптом його покликали...

- Ясно. Ну, ця техніка вам знайома, – не питає, а стверджує технік літака. – Панель, де навігація, відкриють прибористи. А далі... Ви щось міняти будете?

- Процесор та пам'ять. Ще треба встановити нове програмне забезпечення. Роботи на день, якщо нічого не трапиться.

- Програми? Це як у МіГ-25? – ділиться секретом технік.

- Так точно.

- Служив?

- Два роки після закінчення інституту. Інженер-лейтенант. Був оператором на такому літаку.

- Це ж де?

- Амдерма.

- Е, це часом не ти, того... А? На Ані. Ну, значить, в аварії врятувався?

- Я самий. Ударом винесло. Тим і врятувався. А командир наш з прибористом саме в кабіні були, – я вказую на дверцята, звідки вийшов технік.

- Да. Я б на твоєму місці до літаків на кілометр не підходив.

- Так я ж тільки ремонтом зайнятий. А з іншого боку, кого послати? От її одну? Така вже моя доля.

- Так, лейтенант, від долі нікуди не дітися. Коли починаємо?

- О, це в Огурцова треба питати. Як по мені, то чим швидше, тим краще. І ще скажіть як вас звати.

- Зви мене Петровичем. Добре? А я тебе – лейтенантом. А її як звуть?

- Алла.

- Алла? – Петрович наче не розчув і дивиться в блістер. – Красива дівка. Розумію тепер, з такою і я б знов до літаків подався.

- Та що ви мене все літаками лякаєте? Ляканий вже.

- Ти дивись, - Петрович покрутив головою, - точно ти є з наших, лейтенант.

Турбогвинтові літаки АН-24 мали багато цивільних та військових модифікацій

Весь план втечі я розбив на чотири етапи:

1. Бюрократична підготовка. Нудний та складний етап. Гаслом його є вислів, що чим масштабніша брехня, тим більше схожа на правду. Заміну процесора в навігаційних комп'ютерах на більш досконалий виконає київський завод «Маяк». Це і є брехня. Насправді цей завод комп'ютерами не займається, а навігаційний взагалі виготовляли в Ленінграді. Але завдяки байдужості московської бюрократії, план переоснащення має бути затверджений. Ми з Аллою вже склали в дебелий ящик все те, що мали взяти з собою, додали кілька електронних плат для маскування і через знайомого на заводі «Маяк» підсунули ящика для відправки до Шауляйського полку. На себе і Аллу треба виписати ерзац документи на відрядження і в такий спосіб ми прибудемо до військового аеродрому.
2. Імітація роботи. Ні я ні Алла ніколи не проявляли ніяких артистичних здібностей. Якщо на першому етапі важливими є дотримання всіх формальностей, то зараз треба всі формальності оминати, скориставшись

іншою людською вадою – відсутністю дисципліни і сліпому слідуванню неписаним авіаційним традиціям. За один день все доопрацювання має бути виконано. Наступний крок - випробовування. Технік літака запустить двигуни. Я кажу, що датчик повітряної швидкості нічого не показує. Технік виходить подивитись, я зачиняю двері літака, мерщій біжу до кабіни і літак рушає до злітної смуги. Чому? Бо тендітна Алла наперед повитягала гальмівні колодки від шасі. Тепер головним є злетіти. АН-24 в цьому сенсі є чудовим літаком.

3. Оминуті переслідування. Шауляйський полк як раз переоснащується на швидкі, але незграбні перехоплювачі МіГ-25. Значить у нас з'явився шанс втекти. Курс – через Балтійське море до Швеції, пролетіти над островом Готланд і дотягнути хоч до містечка Вастервік, де є маленький аеродром. Відстань від Шауляя до Вастервіка не більше семисот кілометрів. АН подолає цю відстань за півтори години. МіГ-25 – за двадцять хвилин. Я повинен встигнути довести літак до острова Готланд, припускаю, що саме там наш літак зустрінуть шведські винищувачі. До Готланду летіти десь близько години. Якщо росіяни витратять десь сорок хвилин на прийняття рішення перехопити АН-24, що несподівано втік, то ми виграємо. Якщо менше сорока, то перехоплення буде невідворотне. Я навчив Аллу періодично вмикати потужний бортовий радар, що хоч трохи дезорієнтує бортові радары переслідувачів. До того ж, ми маємо змогу їх бачити.
4. Віддатись на милість долі. Я не знаю як поведуть себе шведи. Можуть довести до свого аеродрому, можуть розстріляти з винищувача Viggen, можуть повернути до ССРСР, можуть дозволити летіти до авіабази у Німеччині. Домовлялись, що там на нас чекатиме хтось з англійських служб. Такі вже умови поставили британці, що я з дружиною повинен сам добратись до Заходу. А як, то є виключно моєю проблемою.

Зараз я закінчую виконувати третій пункту свого плану. Я вже бачу острів Готланд. Дивно, але явного переслідування советськими перехоплювачами я так і не виявив. З моменту, як Петрович легковажно покинув літак, пройшло трошки більше години. Очевидно, що час реакції на втечу літака з власного аеродрому, насправді, виявився набагато довшим за розрахований мною.

- Олег, є. На екрані точки, як ти казав, - Алла вбігає в кабіну.

Вона розстебнула коричневий піджачок, червона сорочка рефлектує з ніжним рожевим обличчям. Світле волосся скуйовдилось, вона здається мені ще красивішою ніж завжди.

- Спускаєш нижче. Якщо ми їх бачимо, то і вони нас. Ще запустять якусь ракету. Ти от що, кидай дивитись в екран, сідай в крісло поруч і пристебнись.

- Олег, як тут пристебнутись? У мене не виходить.

- Я не можу кинути штурвал, дідько. І... які точки на екрані ти бачила? Може спереду? Здається, що це шведи. І зараз вже мені не заважай.
Я вже настроїв бортову рацію на аварійну хвилю. Частота 121.5 MHz, що для цивільних літаків. Вмикаю передавач, щоб швидко зв'язатись зі шведами. Ось, готово. Тепер треба чітко вимовити фразу, яку заготовив ще в Києві. Якби ж почули.

SAAB J-35 Viggen

- Ви є пілотом і, напевне, багато тренувались, - шведський офіцер, якого звать Ерік вже вдруге висловлює таке припущення.

Замість відповісти, я оглядаю приміщення їдальні, яка розташована на території авіаційної бази Linköping, що належить шведським повітряним силам. Пара шведських винищувачів настійливо рекомендувала мені летіти саме сюди.

- Ні, командор Ерік, я є фахівцем з системного аналізу, в молодості два роки літав штурманом на подібному літаку. Чи вчився керувати таким літаком? Не знаю... Дивився через плече пілота як він це робить. Не більше.

- Ви чудово посадили ваш літак. Я відчув школу, - Ерік говорить англійською приблизно як і я, тому нам легко спілкуватись.

- Це випадковість, повірте мені.

- Слушайте, ми прийшли сюди, щоб ви щось з'їли. Хочу запропонувати вам італійську піцу чи данські бутерброди з оселедцем. Останнє рекомендую. Піца вам, мабуть, набридла.

- Італійська, данська... Ми дійсно приземлились у Швеції? – я ще пробую жартувати.

Очевидно, що Ерік вважає мій жарт невдалим, бо ніяк на нього не реагує.

- Ерік каже, що нам набридла піца. Чуєш? - я російською звертаюсь до Алли. Треба вивести її з ступору – вона втомилась і перелякана, але Алла теж ніяк не реагує.

- Вам треба відпочити, ваша дружина виглядає втомленою, - каже Ерік.

- Так. Але ми хвилюємось за те, яке рішення приймуть ваші власті. Той телефонний номер, що дали мені англійці... Ще є надія?

- Ну... В мене майже ніякого досвіду. Ви хотіли б тут зустрітись з британськими представниками, але ми є нейтральною країною і такі справи на нашій землі є небажаними.

- Хотілось би довести до кінця нашу подорож.

- Так, розумію. Гадаю, що влада захоче позбутись вас і вашого літака.

- Тільки не в Росію...

- Ну, вам можуть запропонувати перелетіти в іншу країну. Але для цього потрібен привід. Чому, розумієте?

- Наприклад я погрожував вбити свою дружину, якщо ви не заправите мій літак і не дозволите летіти далі. І, навіть, демонстрував пістолет помаранчевого кольору. Після вбивства я запрягся підірвати літак разом із собою. – Мій жарт на межі трагедії.

- Це вульгарно, Олег. Раджу вам не думати в цьому напрямку. Ви вже вибрали собі якусь страву?

Двоє енергійних людей в цивільному підходять до нашого столика. В руках старшого наші советські паспорти, де все російською та українською.

- Мадам, містер S, ми перевірили ваші документи і зв'язались з вашими друзями в Британії. Ми не можемо надалі залишати вас на території Швеції і пропонуємо негайно її покинути. Інакше ви будете нести кримінальну відповідальність за

порушення кордону... Маю надію, що вам все зрозуміло. З гуманних міркувань, ваш літак буде направлений пальним, а вам з дружиною буде дозволений короткий відпочинок, запропонований обід, санітарне та медичне обслуговування. Вам все зрозуміло?

- Так, сер. Скільки часу ми маємо перед вильотом?

- Ерік, скільки це займе? – тон людини в цивільному змінився з офіційного на майже домашній.

- Дайте молодим людям три години на відпочинок.

- Боюсь це занадто довго...

- Олаф, передайте цьому пілоту його наступний план польоту, - чоловік в цивільному бере у свого супутника якийсь папірець і знов звертається до нас. – Ось що, вам пропонується вилетіти до Англії, авіаційної бази Barkston Heath. На вашому літаку туди летіти більше двох годин. Ми всі хотіли б, щоб ви здійснили посадку ще до заходу сонця. Тому ваше перебування на цій базі може тривати не більше години. Зрозуміли?

Ми з Еріком мовчки погоджуємось, а Алла ще нічого не знає. Я роздивляюсь аркушик цупкого паперу, який є картою з нанесеним нашим маршрутом. Нарешті перекладаю Аллі, що ми повинні робити далі.

- На авіабазі нас чекатиме хтось на прізвище Креншоу, - закінчую доповідь про наші справи.

- Вони ж планували ще зупинку в Німеччині, - Алла завжди знаходить аргументи проти.

- Це зайва посадка, зайвий ризик. АН, звісно, чудовий літак, та з мене ніякий пілот.

- А Данія ліворуч. Точно. А під нами Норвегія. А попереду Північне море, - Алла вправляє в географії, сидючи в кріслі другого пілота. – А чому тобі не потрібен навігаційний комп'ютер?
- З нього ніякого проку, бо розрахований на прямокутні координати. На маленькому клаптику Землі можна застосувати такі координати...
- Це як туристична карта.
- Правильно. А ми залетіли далеко. В пам'яті комп'ютера клаптиків на ці країни нема.
- Слухай, а як смішно вийшло в мене з техніком Петровичем. Я його питаю де гальмівні колодки, щоб колеса не крутились. А він каже, що в середині. А я кажу що ні, якщо всередині, то як їх можна від коліс відтягти, - Алла усміхається, а мені від тих зізнань ніяк не весело.
- Після твоїх слів, Петрович сам з літака вибіг. Я не розраховував, що буде так просто, - кажу таке Аллі, щоб не засмучувати і дякую подумки Богу за успіх в нашій авантурі.
- Хочеш ще бутерброд? Він такий здоровенний... Чого тільки в нього не напхали, - Алла тримає на одноразовій тарілці один з данських бутербродів, якими забезпечив нас командор Ерік. Збоку примостила чималий металевий термос - подарунок нам від шведських військово-повітряних сил.
- Давай. Добрі хлопці нам зустрілись в Швеції.
- Ага. Та виперли нас чим скоріше, - уточнює Алла.
- Нічого. В мене нема сумнівів, що в Англії до нас поставляться більш гостинно.
- Якщо вони виконають свою обіцянку, то ми, нарешті, зможемо жити спокійно.
- Повір, Алла, я мрію про таке саме.

The Scandinavians are famous for their open-faced rye sandwiches (known as smørrebrød)

Published by tesco.com